

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

J MADAME CHAUVEREL **AYRI BİR KADIN** **ULES ROMAINS**

Çeviren: OSMAN CANBERK

MADAME CHAUVEREL:
AYRI BİR KADIN

JULES ROMAINS

BROY YAYINLARI: 94
ağustos '92

kapak tasarım
HOY AJANS

kapaktaki resim
MIKHAIL VRUBEL

Broy Yayınları : 94 * Yönetim Yeri : Ankara Cad. Vi-
layet Han, 10/205, Cağaloğlu/İST., Tel: 513 68 56 -
511 25 74* Yayın yönetmeni: Seyyit Nezir*Kapak tasa-
rımı: HOY AJANS (Her Oylumda Yayın Ajansı)*Diz-
gi: Odak Dizgi: 513 98 22*Baskı: Reklam Ajans: 519
00 42*Cilt: Baba Mücellithanesi: 511 94 54

JULES ROMAINS

**Madame Chauverel:
Ayrı Bir Kadın**

–ROMAN–

çeviren: OSMAN CANBERK

BROY YAYINLARI

KÜÇÜK KAHVEDE KONUŞMA

"Ben bir kremalı kahve daha içeceğim, sen de ister misin?" diyen genç adam garsona işaret etti.

"Teşekkür ederim, daha bitirmedim, ama sen bekleme" dedi genç kız.

– Eve dönmek istemiyorum!

– Ya? Haksız değil misin? diyen genç kız nazik bir gülümsemeyle ekledi: "Biraz olsun evde kalsan? Önümüzdeki haftalarda yetiştirilecek bir sürü işin var, öyle değil mi?.." Genç kız yüzünü buruşturdu: "Orada rahat çalışmıyor musun yoksa?"

Delikanlı, çevresindeki heykellere, küçük, dökme demir kolonlara, duman içindeki tavana baktı. Sessizce bir kıyaslama yapar gibiydi. Sonra: "Mesele orada değil" dedi, "ben çalışmaya çağımı çok iyi biliyorum. Annem bugün bir kokteyl veriyor. Bilirsin... Her ay verdiği ünlü kokteyllerden biri. Belki odama kadar fark ettirmeden ulaşırım, fakat sonra.. er geç oradakilere görünmek zorunda kalacağım. Ama eve gitmezsem... Mesela bir konferans için geciktığımı uydurabilirim.."

– Böyle toplantılarla ilgilenmiyorsun galiba?

– Evet... Üstelik kızıyorum.

Genç kız gülümsedi:

– Belki de biraz çekingensin?

Delikanlı başını kaldırdı, kendi kendine açıkça sorar gibi bir tavır takındı:

"Evet" dedi, "buna çekingenlik de denebilir.. Fakat işin içinde başka bir şey daha var. Benim yaşımdaki bir kimse, kendini çekingen hissedebilir, bir anda nasıl davranmak gerektiğini kestiremez. Ve hatta, bazı topluluklarda bir söz söylemesini de bece remeyebilir. Eğer bir genç, bu halini seviyorsa, hayatından memnun demektir. Ama ben öyle değilim, derin bir hoşnutsuzluk yaratıyor bu hal bende.."

– Ya? Neden bu hoşnutsuzluk?

– Çünkü... Evet, bilemiyorum... Pek de dikkate değer bir

şey değil. Böyle toplantılarda hava, tamamen yapmacıktır, bilgisizce, budalaca konuşmalar olur.

– Herhalde protokole dahil kimseler de var?

– Ha... Tabii... Büyükelçiler, bakanlar, birkaç ünlü yazar, asalet sahibi yaşlı kadınlar, güzelliklerini henüz koruyan genç kadınlar...

– Öyleyse... Bu toplantının can sıkıcı yanı neresi? Basit kimselerin konuşmalarını mı tercih ediyorsun yoksa?

– Önce sen, kendini benim yerime koy, düşün... Bu toplantıda çok ileri gitmemek koşuluyla kendimi göstermem, konuşmalara bir ölçü dahilinde katılmam gerekiyor. Bu arada, bir şampanya kadehini bir kadın davetliye nezaketle sunmak... gibi işler de var... Önemli konulardan söz edilirken, benim ilgilenmem söz konusu olamıyor, söze karışamıyorum, ancak dinlemek... Ve toplantıyı meydana getiren acaip kümeleşmeler arasında bulunmak.

Genç kız düşünceliydi: "Senin bulunmanı isteyen annen olduğuna göre, onu pek de suçlamamak gerek. Anlattıklarına bakılırsa, annende kadınca bir kendini beğenmişlik var, oysa aynı iddiada bulunan birçok kadın, sen yaştaki çocuklarını toplantılarda göstermekten hoşlanmaz. Bana kalırsa sen bilerek geri geri gidiyorsun..."

– Yok, beni çileden çıkaran, sistem meselesi... Bilmem anlıyor musun? Evin günlük havası... Öğle ve akşam yemeklerinde daima misafirler... Bunlar da insani sıkıyor. Fakat kokteyllere bakarak biraz daha samimi olabiliyor bu yemekler... Yine de çoğu zaman sabrım tükeniyor. Bir de yalnız annemin davet edildiği toplantılar. Bunları da ekle...

– Herhalde bu sonuncularda sana göre bir şey yok...

– Olmaz olur mu... Gittiği yerlerden birçok yapmacıklar yüklenip dönüyor. Monden hayatın can sıkıcı kokusunu taşıyor. Ve nihayet... Bazı yemeklerde yalnız kalabiliyoruz. Bu sefer de bir sürü misafir içindeymişim zannediyorum kendimi. Tanıdığım kadar... Sen de olsan aynı sıkıntıları duyacaksın...

Genç kız dudak büktü:

– Evet, dedi, uzaktan önemsememek kolay. Benim böyle meselelerim yok...

Genç adam, inançlı bir tavır takındı:

"Dinle bak," dedi, "ya biz... zirzop gençleriz, ya da o hayat

bizim sevdiğimizin, nesneleri için düşündüğümüzün tersidir. O derecede ki gelecek günlerimizi düşünerek bazen korkuya kapılıyorum."

- Ne gibi korkulara?
- Senin hakkındaki korkulara.
- Nasıl şey bunlar?
- Evet, seni bu çevre ile temastan nasıl koruyacağımı bile-

miyorum.

- Oh, biz istediğimiz çevre içinde yaşarız... işte o kadar.

Delikanlı birkaç kere başını salladı: "Öyle sanıyorsun! Sen öyle sanıyorsun! Biliyorsun ki annem otoriter bir kadındır. Gerçi dış görünüşü iyi ve sevimli ise de hayatın zorunlu görevleri gibi kabul ettiği şeylerden gelinin kaçmasını bir an bile hatırına getirmeyecektir. Sen eğer çirkin ve acemi bir kız olsaydın, bu iş belki yoluna girerdi. Bununla beraber, yine bazı dramlar olabildi. Fakat, senin güzel olduğunu görecektik, giyinmesini bildiğini de anlayacak... Şunu da unutma ki evlendiğimizde bir süre, ne yazık ki belirsiz bir süre onun evinde oturacağız!..Ve o zamanlar, kabul günlerinde seni köşende rahat bırakmadığını görmeyecek misin? Sen, ister istemez onun salonunun değişmez süslerinden biri olacaksın."

- Bana annen için, "şunu ya da bunu yaptığını göreceksin" diyorsun. Ancak bir noktayı unutmuş gibisin, ben anneni hiç görmüş değilim. Bu yüzden onun hakkında şöyle yapar, böyle karar verir diye bir düşünce belirtmem güçtür.

- Annemi bir defa, hatta iki defa görmedin mi?

- Onlar uzaktan görüşler. Ben kilisenin merdiveninde işsiz güçsüz seyirci takımı arasında bulunuyordum, annen de o sırada kilisede yapılan nikâh töreninden çıkıyordu. Onu, o zaman tanıdım, çünkü yanında sen vardın. Ve bu görüş yarım dakika bile sürmedi. Başka bir gün de bir okula ait satışta hayal meyal onun profilini görmüştüm... neyse uzatmayayım, madem ki annen böyle bir hayat sürüyor, eğer biz onunla oturursak, onu rahatsız etmez miyiz? Oturduğunuz daire geniş midir?

- Çok geniştir. Bizim hangi odalardan yararlanacağımızı biliyorsun. Ancak, onun gönlünü hoş etmekle borçlu olacağız, bu bakımdan senin payına bazı kuşkular içindeyim.

Genç kız eliyle çenesini tuttu, düşünmeye başladı, sonra şunları söyledi: "İmkânlara sahip oluşumuzdan başlayarak, daha-

sı şimdiden, bağımsız bir ev aramamıza hiçbir şey engel olamaz. Annenin yanında geçici olarak otururuz. Ama senin anlattığına göre onun yanında oturmamız meselesi daha önce saptanmış galiba. Kendisine benden söz ettin mi?"

- Eh...

- Eh ne demek? Bunun cevabı basit.

- Annemle hiçbir şey basit değildir. Onunla benim aramda geçen bazı konuşmaların ne kadar ihtiyatlı ve diplomatça olduğunu düşünemezsin. Bu konuşmalarımızda sinsî telkinler, kaçamaklı, örtülü sözler vardır.

- Evet, evet ama, böyle bir konuya ait değil. Genç bir adam, evlenmeye niyetlendiği genç bir kızla tanıştığı zaman bunu, ya artık imkân kalmayacak bir âna kadar annesinden saklar, ya da eğer bu meseleyi annesine söylerse söz konusu olan şeyi açıkça belirtir. Bu nokta belirsizlik içinde kalamaz. Bir anne, bu meseleyle ilgili şeyler sezinledikten sonra bizzat acemice karışmadan edemez.

- Ama benimki öyle değildir.

- İnanılır şey değil. Uzun lafın kısası, benim hakkımda aranızda geçen konuşmalar gerçekten nelerdir?

Delikanlı fazla sıkışmış gibi görünüyor, elindeki kahve kaşığına yavaş yavaş fincana vuruyordu.

- İnan ki sana anlatacak kelimeleri bulamıyorum. Bu meseleden anneme birkaç defa söz ettim. İlkinde seni, ara sıra ama en çok görüştüğüm arkadaşlarımdan biri olarak tanıtmak zorunda kaldım. Başka bir sefer de galiba öğle yemeğini erkence yemek istediğimizi, çünkü seninle buluşarak birlikte edebiyat matinesine gideceğimizi söylemiştim. İşte senden söz edişim, böyle art arda sürdü gitti. Ve günün birinde senden ısrarla söz edecek biçimde işi düzenledim. Annem bana senin hakkında sorular sormak zorunda kaldı, fakat sen herhangi biriymişsin gibi, sorularımı öyle ilgisiz bir eda ile sordu ki gerçekte ne gibi tahminlerde bulunduğunu anlayamamıştım. Şunu da unutma ki ben erginlik yaşıma aşmış bir gencim, ve kimseden izin istemek durumunda değilim. Ve bundan başka annem, benim tasarıma açıkça karşı gelmekle kendine pek fazla monden kadın süsü vererek gülünç duruma düşüyor.

- Öyle olsun, ama bizim ona, yalnız evinde oturmaktan

başka bir ihtiyacımız olmayacak... Bu da onun bizzat tahmin ettiklerinden birkaçı. Bununla birlikte, şaşıtığım bir nokta var.

– Nedir o şaşıtım nokta?

– Senin gösterdiğin bir çeşit tasasızlık. Annene yalnız benden söz etmekle, bana ait tasarılarını ona anlatmakla kalmamalıydın, aynı zamanda beni kendisine takdim de etmeliydin.

– Seni ona takdim etmek mi?

– Bunu korkunç bulmuş gibi görünüyorsun! Ama nihayet o kadın, benim ilişki kurmak zorunda olduğum bir insan. Hattâ evinde oturacağım bir kişi. Böyle olunca beni önceden az çok tanımaması sana tabii gelmiyor mu?

– Peki, sen beni kendi ana babana takdim ettin mi?

– Ben onlara senden bol bol bahsettim. Fotoğrafını onlara gösterdim. Böylece takdim meselesine lüzum kalmadı. Sen bende ne gibi bir izlenim bıraktıysan, onlarda da benzeri oluştu.

– O izlenim nedir?

– Senin, annenle beni tanıştıtararak işe başlaman gerektiği.

– Peki neden ötürü böyle gerekiyor?

– Oh! Bunu anlatmak zor! diye cevap veren genç kız dudaklarını ısırdı. Utangaç bir tavır takındı ve "benim annem babam, kendileri tarafından hiçbir itiraz gelmeyeceğini anladılar" dedi.

– Neden anladılar?

– Beden yapısı bakımından çirkin tarafların olsaydı, ya da ahlak bakımından kötü bir insan olsaydın o başka tabii.

– Peki, sen onlara bu iki noktada güvence verdin mi?

Genç kız gülümsedi: "Fotoğrafların da dahil, onlara yeter açıklamada bulundum, amacım da bu meseleye ait en büyük korkuları uzaklaştırmaktı."

– Peki öyleyse, sana teşekkür ederim. Ancak bir noktayı henüz kavrayabilmiş değilim...

Bu sırada genç kız tırnaklarının ucuyla masanın kenarını kazıyordu. Birden konuyu başka yöne aktardı: "Sen herhalde evimiz için benden daha fazla şeyiz getireceksin?"

– O düşündüğün şeylere bak hele!

– Elbette ya! Sen "büyük bir aile"nin çocuğusun... Bunu alay etmek için söylemiyorum. Gerçekten benim annem babam seninkilerin yanında küçük burjuvadırlar.

– Kendilerine ait bütün bilgilerime göre, senin annen ba-

ban hayranlığa değer insanlardır. Ve ben başkalarına göre onlarla çok daha fazla gurur duyacağım...

– Başkaları dediğin seninkiler mi?

– Evet, yani istersen babamı bir yana bırakalım. Hakkında gerçek bir yargıya varamadan göçüp gitti. Böyle olmakla beraber diyebilirim ki ömrü boyunca olgun ve çileli bir kişi olarak kaldı. Onun hayat anlayışına gelince... Bu noktada ihtiyatlı konuşmak zorundayım. Annemin menden hayata düşkünlüğüne karşı olsaydı herhalde bunu anlamış olurduk. Benim düşünceme göre zayıf bir adamdı... Nihayet, şunu iddia edebilirim ki senin çıktığın, içinde yaşadığın çevre, ahlaki bakımdan benimkinden çok daha olgun, çok daha zariftir. Benim sana getirdiğimin içinde beni tiksindiren ve her gün soluk aldırmaktan utanç duyacağım bayat bir hava vardır.

– Ne kadar nazıksın!..Annen tarafını unutuyor gibisin. Ben bun unutmuyorum. Annem babam bana ne verecekler? Hemen hemen hiçbir şey. Bir evimiz olunca onu şöyle böyle döşeyecek kadar birkaç eşya. Oysa senin –geçici olarak sorunu çözdüğüne göre– evinden başka, serbestçe sahip olduğun bir servetin var.

Bu düşünce delikanlının ahlakını kapladı. Ve karanlıklara dalmasına yol açtı. Bir şeyler söyledi, fakat akli başka yerdeymiş gibi konuşuyordu: "Bütün bunlar" dedi, "senin beni annene babana tanıtırmana engel değil. Çünkü bunu yaptığın takdirde ben onların hoşuna gittiğime emin olurum. Oysa ben seni anneme takdim etmediğim halde sonuçtan eminim. Bu bakımdan hiçbir kuşum yok. Tekrar ediyorum. Eğer sen çirkin ya da zevksiz giyinen bir kız olsaydın o zaman durum değişirdi. Annemin, insan içine çıkarılamayacak bir gelini bulunması demek, onun için dramatik bir olay demektir. Üst tarafı... "

– Annen serbestliğe bu kadar düşkün bir kadın mıdır?

– Sana bunu açıklayamayacağım. O otoriter bir kadındır. Önce söylediğim gibi. Ancak, onu ilgilendirmeyen sorunlar vardır. Veya bir sorunun onu ilgilendirmeyen tarafları vardır. Eğer ben yüksek aristokrat sınıfa mensup bir kızla evlendiysem annem fırsatı ganimet bilip birkaç tanıdık bildik daha edinecek, kendi için henüz kapalı bulunan çevrelere de girebilecekti... tabii böyle çevreler varsa. Aslında benim evlenmem ve evlendiğim

kızın ailesi ona vız gelir. Sen ise onun salonuna katkıda bulunan bir şüs olacaksın. Tabii ki bunu yapabildiğin ölçüde.

– Bununla beraber beni ilk görüşte annenin gözleri faltaşı gibi açılırsa ben de hayli afallayacağım.

– Bunda bir tehlike yok. Ve sonra, günün birinde seni bizim eve öğle yemeğine götüreceğimi düşün. Eğer sırrımızı hemen ele vermek istemezsek bir bahane uydurmak kolay olacaktır. Ve yine ona, senin hakkındaki düşüncesini sorduğumu düşün. Bu, aramızdaki ilişkinin nesini değiştirecek?

Genç kız şefkatle delikanlıya baktı:

– Gerçek mi? Tümüyle gerçek mi? dedi.

– Elbette tümüyle gerçek.

– Demek bu senin için hiçbir şeyi değiştirmeyecek... Hiç değilse benim dileğim de bu. Ancak bu benim için de, annen için de daha iyi olacak. Farz et ki beni bir arkadaş sıfatıyla yemeğe davet ettin, annen belki bir şeylerden kuşkulanıyordu, ancak bu kuşku onun için bazı tahminlerden ibaret olurdu. Herhalde oğlunun gelecekteki karısı olduğuma damdan düşer gibi hüküm vermeyecekti. Bu gibi hallerde insan zaman kazanır, düşüncesini durdurmaz, o düşüncenin içine bazı nüanslar da katar ve düşüncesini kendi kendine olgunlaşmaya bırakır. Bu hal benim için daha az sıkıcıdır. Çünkü bir nişanlı sıfatıyla onun karşısına çıkmıyorum. Sadece senin arkadaşlarından biri olarak ona görünmüş oluyorum. Bu şekilde birkaç görüşme ile karşılıklı izlenimler düzelebilir; annen razı olsa da, hayal kırıklığına uğrasa da bunu yavaş yavaş meydana gelmesi herhalde daha kolay olacaktır.

Genç kızın bu açıklaması üzerine delikanlı hemen cevap vermedi. İçinde bulunduğu çevredeki nesneleri seyrediyordu. Bu çevrede şimdi oturdukları küçük bir kahve vardır. Bu genç kız vardı. Ve uzaklarda veya gelecekte bulunan düşler vardı... Her şeyi birbirine uygun biçimde eklediğine emin değildi. Kendilerinden emin oldukları için mutluluğa erişmiş arkadaşlarını düşünüyordu. Kaygılı bir halde: "Beni çok düşündürüyorsun" dedi. "Demin kişisel servetime imada bulundun. Bunu ben de kendi kendime sormaktayım. Servetimin kesinlikte ne olduğunu bilmiyorum."

– Ciddi mi söylüyorsun?

- Evet, düşün bir kere: Erginlik yaşıma geldiğimde bir sürü kâğıtlar imzaladığımı hatırlıyorum. Onları şöyle bir göz atarak imzalamıştım. Biliyorsun, bunlar birtakım senetlerin listeleiydi. Geçen isimlerin çoğu benim için yabancıydı. Bu arada bir de sayfiye evi vardı. Gelire ait olanlar için anneme vekâlet vermiştim. Bakımım onun tarafından sağlandığı için gelirleri ona bırakmayı uygun buluyordum. Ancak harçlık olarak yanımda biraz para bulundurmak ve durumum değişinceye kadar olmak koşuluyla. Annem bana karşı daima eli açık davrandı. Bu açıdan kendisinden yakınmıyorum. Hattâ yeteri kadar para harcamadığım için bana çıktığı bile olurdu. Ancak bütün bunlar benim ihmalciliğimi mazur göstermez.

- Demek istediğin nedir yani? diye yavaş sesle sordu genç kız.

- Evet, demek istediğim şu: Benim yaşımdaki bir gencin babasından kalan mirasın neden ibaret olduğunu bilmesi gerekir. Bunun bilinmemesi her hale göre yanlıştır. Eğer gelirimden fazla para harcıyorsam haksızım demektir. Eğer gelirimden daha az para harcıyorsam yine haksız sayılırım, ve bu takdirde de senin karşında bir budala olarak görünürüm.

Genç kız, hoşgörür bir gülümseme ile cevap verdi: "Bu sözlerinle haşın bir insan olmadığını ispatlamış oluyorsun, işte o kadar. Kuşkusuz, bu meseleyi daha sonra aydınlığa çıkarırsın."

Delikanlı alnını kırıştırdı. "O da ayrı mesele" dedi ve sesini alçalttı: "Aslında bu soruyu kendime ilk olarak sormaktayım, ve bunu senin karşında kendime sormam için, sana sonsuz bir inancım olmalı."

Genç adam biraz duraksar gibi göründü. Kız: "Peki, sonra?" diye sordu, delikanlı devam etti:

- Evet, insanlar buna korkulu ve nazik bir mesele gözüyle bakarlar. Hatta ben bunun çirkin bir zevk olup olmadığını kendi kendime sormaktayım.

- O halde bana yalnız dilediğin, istediğin şeyleri söyle! Seni bir saniye bile fazla konuşturmak için ısrar etmediğimi biliyorsun.

- Benim kendi kendime birdenbire sorduğum soru şudur: Annem sürdüğü hayata göre bütçesini nasıl denk getiriyor?

Genç kız akla yakın bir tatlılık içinde düşüncesini belirtti:

"Senin bu sorun beni hayrete düşürüyor. Baban büyük bir servet bırakmış olmalı. Sen buna dikkatli bakmamışsın ama senin bu davranışın servetin büyük olması ihtimaline engel değil! Senin gelirlerle ait olan payın anneninkine eklenmiş. Senin bakımına ve harçlığına ayrılan paranın, gelirin üçte biri, dörtte biri olmadığına kesinlikle inanıyorum. Sonra senin bana söylediğine göre, öyle sanıyorum ki annen, şatafata ait zevkleri için kendi çapında hesabım çok iyi bilen bir kadın. Paranın en iyi şekilde kullanılmasını iyi bilse gerek."

Delikanlı başını sallıyordu: "Evet, bir bakıma doğru! Ancak pahaliya mal olan gösteriş için yapılan günlük masrafların içinde bulunmuyorsun sen benim gibi... Annem zaman zaman babamın bırakmış olduğu servete imada bulunmuştu, evet... kendini unuttuğu ve beni düşünceye yöneltebileceğini sanmadığı bazı günler bu servetten söz etmişti. Fakat, zannedilenin çok aşağısında olduğunu, hattâ hayal kırıklığına yol açtığını belirtmişti. Bunu bana öğretir gibi bir tavır takınmıyordu, çünkü beni, bunu bilir kabul ediyordu. Daha doğrusu ağzından geçiriyordu, mesele bundan ibaret. Sözün kısası doğal bir durum değil bu."

– Annenin borçlandığını düşünüyor musun?

– Bugün eskisi gibi borçlanma imkânı olduğunu sanmıyorum. Tüccarlar uzun vadeli kredilere razı olmuyorlar. Kişiler, artık birbirlerine büyük paraları ödünç vermiyorlar. Annemi gözünün önüne getir, o borçlanırsa herhalde bu birkaç milyon olur... Tefeciler mi akla geliyor? Bu zamanda onların olup olmadığını bilmiyorum. Onlardan söz edildiğini hiç duymadım. Ayrıca, eski tefeciler de bir miras bekleyen delikanlıya, ya da sıkıntıda olduğundan kürklerini, mücevherlerini yavaş yavaş elden çıkaran hanınefendilere borç para verirlerdi. Annem ise, hiçbir miras beklememekte ve elden çıkaracak bir şeyi de yok! Tersine, o devamlı satın almaktadır... Hani senin şansın varmış doğrusu...

– Ne demek istiyorsun?

– Sen, gizlisi saklısı olmayan bir ailenin kızıydın. Oysa benim ailem, –daha doğrusu benim ailemden kalan– şüphelidir, karanlıktır.

– İyi ama, kuşkulandığın şey nedir?

– Bu karışık bir şey değil. Annem kendini hâlâ genç say-

makta, çok da koket bir kadın. Daima son modaya göre giyinir, modern makyaj yapar. Erkeklerin kendisiyle ilgilenmeleri sürüp gider... Bu ilgi, dünyadan elini eteğini çekmiş bir kadına gösterdikleri ilgi değildir... İşte böylece, şu veya bu ilişkileri düşünererek akla bir faraziye geliyor.

Genç kız hafiften kuşkulandı. Delikanlı sözlerine devam etti: "Annemin bu erkeklerinden birinin metresi olup olmadığını kendi kendime soruyorum... Tabii en zenginlerinden birinin metresi, masraflarının da az çok o erkek tarafından sağlanıp sağlanmadığı da beni düşündürüyor."

- Evet, bu meselenin senin canını sıktığını anlıyorum. Ancak, elinde bunu ispatlayacak delil yok, fakat bu olay babanın sağlığında geçseydi, daha fazla üzücü olurdu.

- Hah, o zaman bir de bu eksik olurdu! Düşün bir kere: O zaman ben yalnız annesi âşığı tarafından bakılan bir çocuk olarak kalmaz, aynı zamanda babası boynuzlu olan biri olurum. Ve babam da boynuzluların en affedilmez cinsinden olurdu... Çünkü yoksulluk yüzünden boynuzlanmış bir adam, kazancı yerinde ve böyle bir kaynağı hoş görmeyen bir burjuvadan daha az tiksinti vericidir.

Delikanlının bu sözleri üzerine genç kız "sen ve bizler bu gibi şeyleri fazla trajik bulan demode insanlara benziyor gibiyiz," diyecekti. Ancak bunun, bütün bir ahlak yapısını yıkan düşüncelerden olduğunu kabul ederek söylemekten vazgeçti. Onun yerine şöyle konuştu: "Sen belki de sebepsiz yere kendini kışkırtıyorsun. Eğer ben annenin yanında yaşasaydım, ona dikkat eder, ve bu konuda sana bir fikir verebilirdim. Ancak bu durumda söyleyecek bir şey yok... Bununla beraber, kuşku içinde kalmaya da hakkın yok. Annenin parası üzerindeki sırlara ait düşüncelerden başka endişelerin de var mı?"

- Bir bakıma var, çünkü hafifmeşrep kadınlar âlemini araştırıldığı belli oluyor. Bazı beylerin yüzlerinden de bir şeyler okunuyor, ısrarlı el öpmeler görülüyor. Şunu da kabul ederim ki bunlar ve annemin sık sık evden ayrılması, uzun süreli ziyaretleri... kesin belirtiler değil.

- Annenin çok monden bir kadın olduğunu söylüyorsunuz ya, böyle olunca çok misafir kabul eder, ve elbette kendi de çok fazla davet edilir.

– Öyle ama, ben ona sık sık gelen davetiyelere baktım. Ve ya bana kendiliğinden "bugün öğleden sonra filancalara gidiyorum." derdi, ancak birçok çıkışında ne bir davet gelmişti, ne de bana bir açıklamada bulunmuştu.

– Bazı davetlerin telefonla yapıldığını unutuyorsun. Sonra... mektuplarını da elbette açmıyorsun? Diğer hallerde ise sana hesap vermek zorunda olmadığı için haber vermeden evden ayrılıyordur. Biliyor musun, bu ruh hali içinde sen korkunç bir koca olursun.

– Hayır, karısının hayatını açıklık içinde görmekten hoşlanan bir koca olacağım. Sanıyorum ki bu konu üzerinde önceden birlikte anlaşmıştık. Bu mesele özel anlaşmamız içinde değil miydi?

Genç kız, içinden şunu demek ister gibi bir baş hareketi yaptı, "güzel, güzel... bu daha sonraya ait bir mesele... ayrıca, anlaşmalar var, bir de bunların uygulama şekli var..." Fakat delikanlıya şunları söyledi: "Gelelim annene. Şurası muhakkak ki sen böyle bir kuşku içinde yaşamaya devam edemezsin. Gerçekten korkunç olan şey, bir erkeğin içinde kuşkular bulunması, onun bunlarla ilgilenmesi ve bunların içinden çıkmak için hiçbir şey yapmamasıdır. Sen, haklı veya haksız, annenden kuşkulandırmaya koyulmuşsun. Eğer bunun üzerinde duruyorsan, daha fazla bilgiye sahip olmalısın."

– Ben bunu düşünmüyordum. Belki de bir çeşit rahatsızlık çekiyordum. Fakat açıkça bunu düşünmüyordum, düşünmekten çekiniyordum.

– O halde şimdi düşünüyorsun, öyle mi? Bana kalırsa, sadece geçmişteki izlenimlerine dayanarak bile kendine göre az çok bir fikir sahibi olman gerekir. Kendini sorguya çek, muhakkak, istemediğin halde daha kesin şeyleri görüp anlamışsındır!

– Özellikle onu tavlama ister gibi davranan birkaç politikacı veya büyükelçi var, ama bunlardan hangisi acaba?

Genç adam, biraz düşünüp devam etti: "Burada benim dikkatimi çeken bir nokta var. Annemin eski model, yıpranmış bir otosu vardı. 15 BG'lik bir oto. Bunu kullanan ve henüz yanımızda olan bir de şoförümüz var. Günün birinde annem, arabasının uzun süre garajda kalacağını ya da bir fabrikaya gönderileceğini bana anlatmıştı. Sebep, galiba karışık bir tamir işiydi. O günden

beri annem, ‘dostlarımızdan’ biri olan büyükelçi bay R...’nin, şoförü ile birlikte ödünç olarak verdiği Oldsmobil marka lüks bir oto ile geziyor."

– Peki, büyükelçi arabasız mı kalıyor?

– Bana kalırsa onun bir otosu daha var. Ayrıca annem de sabahdan akşama kadar otda değil tabii.

– İşte bu olumlu bir işaret... Bu meseleyi daha önce kafanda kurmamış olduğuna çok şaşıtm doğrusu.

– Biliyorsun benim prensiplerimden biri de otolarla ilgilenmemektir. Kapıcının üç yaşındaki oğlu oto çeşitlerine meraklı, bütün markaları biliyor. Ben mümkün olduğu kadar az oto kullanırım. Demarör ile silici düğmesini birbirine karıştırmakla gurur duyuyorum! Onun için, annem eski otunun tamire gönderildiğini söyleyince hiç ilgilenmedim. Şimdi anlıyorum ki haksızmışım.

Genç kız, savunma avukatı rolü aldığını hissediyordu:

– Annen henüz gençlik iddiasında, dedi, uzun süreden beri de dul. Nihayet, duygusal bir yalnızlık sebebiyle acı çekebilir... yani mazur görülebilir.

– Duygusal yalnızlık? Haydi canım sen de!. Benim anlamadığım şey, duygusal yalnızlığa ait ilacın, cüzdandaki tutukluğa ait ilaçla birbirine karıştırılmasıdır.

– Sen bildiğini okuyan bir insansın!

– Ya sen? Senin de birdenbire olmayacak bir hoşgörüyeye anlaşıyor. Biliyorsun, ikimiz de bildiği yolda yürüyen kişiler olmaya karar vermiştik. Eğer bu kokuşmuş çağda anlayışlı ve hoşgörülü olmak şatafatına halimiz kötü olur...

Genç kız cevap vermek istemedi. Fakat şunları söyleyerek ayağa kalktı: "Sen istersen biraz daha kal.. tatmin ederse... Benim gitmem gerekiyor. Gecikmiş birçok işim var..."

AYNI KAHVEDE DÜŞÜNCELERE DALIŞ

Delikanlı yeni bir kremalı kahve daha ısmarladı. Sonra bu hovardalığın "ya hep, ya hiç" kuralına aykırı düşen bir zaaf, kusurlu bir mutluluk olup olmadığını kendi kendine sordu.

Sonra gülümseyerek, "ya hep, ya hiç" kuralına göre, göstereşlere ve sahte sofuluklara güvenmemek gerektiğini düşündü. Bir kahve köşesinde uzun süre var olduğunu doğrulamak üzere üç tane kahve içmek bu çağın bayağılığına verilmiş bir ödün sayılmazdı.

Buna karşılık, sevgilisiyle biraz önce yaptığı konuşma, delikanlıyı bunalıma sürüklüyor, hareketlerinde kontrolü kaybediyordu. Sevgilisi karşısında iken annesinden söz edeceğini, özellikle o sözleri sarf edeceğini hiç de bilmiyordu. Hattâ daha sonra ileri sürdüğü, annesiyle ilgili hoş olmayan tahminleri, bile bile zihninde toparlamamış, o sözlerine engel olamamıştı. "Yetkin" bir kişi bu gibi sürprizlere bağlı kalmaz, kime olursa olsun, bu kadar ağır bir itirafta bulunmadan önce derin düşünür. Ve önce, bu konuda bilgi sahibi olmaya, kanıtlar bulmaya çalışır. Ne dostluk, ne de aşk, kadın ve erkekler arasındaki kötü cinsel ilişkilere benzeyen bu gibi dert dökmelere izin verir.

Genç adam, "sevgilimin, hakkımda kötü yargılara vardığına eminim" diye düşündü. "Belki de 'bu dertlerin sende kalsın,' dememek için kendini tuttu. Ne o, ne de ben evlenmeyi sorumlulukları sınırlı bir ortaklık olarak kabul ediyoruz. Ben ondan hiçbir şeyi saklamayacağım, o da benden. Ve böyle önemli bir konuya ait düşünceyi ondan saklamaya hakkım var mıydı? Eşim olduktan bir yıl sonra bana şunları söylese: 'Sen beni bir kadının gelini yaptın, ve o kadının bir... yani davranışları kötü bir kişi olduğunu görmemek üzere göz yummam gerekti. Herkesin beni üzecek biçimdeki sözlerle anlattığı bir kadının gelini yaptın beni. Ondan söz edenleri, benim de aynı cinsten bir kadın olduğuma inandırmış olacaksın... bunu bana daha önce bildirmeliydin, ben de önlem alırdım, onun yanında oturmamak için, onun tiğinde bir kadın olmadığımı göstermek için ısrar ederdim...'

"Fakat, bütün bunları sevgilim bana bizzat söyledi, o halde artık kuşku içinde kalmaya gerek yok."

Kendi kendine sordu: "Bu koşullar içinde ilkin aydınlığa çıkarılması gereken nokta mali durumumuzdur, bu konuda kimlerden bilgi almalı?"

İlk akla gelen, noter Vichelet idi. Delikanlının babasından kalan mirasa ait işlemi düzenleyen bu kişi idi. Zaman zaman delikanlıya birtakım evraklar vermiş, imzalatmıştı. Yanılmıyorsa bu noter, merhum babasının yakın dostu da olmuştu, belki de hukuk fakültesindeki eski arkadaşlarından biriydi. Şüphesiz ki, Madam Chauverel'in sahip olduğu itiraf edilebilir geçim kaynakları hakkındaki düşünceleri herkesten daha esash olabilirdi. Zira, bu kadının yatırım veya spekülasyon girişimleriyle yeni kaynaklar sağlamış olması uzak ihtimaldi.

Ne var ki önemli nokta bu noterin nasıl konuşturulacağı idi. Bu adam acaba meslek sırrına başvuracak mıydı? Şüphesiz, mirasın tasfiye edildiği tarihteki durumuna dair bir şey söylemeyecekti. Bir kişi, babasından kalma mülkün intikaline ait işlemi açıkça bilmek hakkına sahipti, buna ait onayını biraz dalgınlık içinde vermiş olsa bile... Zorluk, bu sorunu işin içine sokmaktan ibaretti.

Henri Chauverel saatine baktı. Kendi kendine, "şu anda noter Vichelet'in büroda olması mümkündür. Neden bir randevu almamalı! Randevuyu alırken işin ayrıntılarından söz etmem, arada zaman zarfında düşünmeye devam ederim."

Kahvenin dibinde bir telefon kabini vardı. Henri Chauverel önce rehberi aramaya koyuldu, bir etajer üzerinde onu buldu, kirli ve kıvrık yapraklı rehberi tiksinererek karıştırdı.

İki dakika sonra, kendini tanıtip noterle görüşmek istediğini ısrarla belirtti ve bir yanlış anlamaya yer bırakmayacak şekilde konuştu:

"Tarafınızdan kabul edilmekle memnun olacağım... Evet sizinle görüşmekten memnun olacağım... sizin için mümkün olan en kısa zamanda... bu konuşma tamamen aramızda kalır, değil mi! Öbür gün saat beşte, tamamen... Büronuza geleceğim."

AİLE NOTERİYLE KONUŞMA

Noter Vichelet, altmışın üstünde, temiz giyimli, güleryüzlü, kurum satmayan, mesleğinin geleneksel tiplerini hatırlatmaktan çekinir görünen bir kişi idi.

"Size hangi konuda faydalı olabilirim aziz dostum?" diye sordu.

Delikanlı söze nasıl başlayacağını uzun uzun düşünmüştü. Meselenin yüzeyinde duraksamalarla: "Yavaş yavaş yaşım ilerliyor, değil mi?" dedi. Noter neşeli bir eda ile buna itiraz etti; delikanlı devamla, "yani, şimdiki durumum üzerinde daha fazla düşünmek zorunda olduğumu anlatmak istiyorum... Şimdiki ve gelecekteki durumum... Yakında belli ki sorumluluklar yükleneceğim... Bazı hesaplar yapacağım... Sözün kısası evlenmeyi düşünüyorum... Evet... hatırlarsınız, erginliğe eriştiğim zaman, hiçbir şeye dikkat etmeden, kurşun kalemle çarpı işareti konmuş olan evrakı imzalamıştım, bunlardaki hiçbir rakamı bile okumadan... Bu biraz gülünç sayılabilir. Babamın bıraktığı servet üzerinde hiçbir bilgiye sahip değilim... Hani, servet demekle büyük bir söz söylemiş olmuyorsam."

– Evet, bu büyük bir servet değildir, dedi noter ılımlı bir tavırla; ardından da ekledi: "Herhalde hatırlarsınız, pek büyük olmamakla beraber, hatırı sayılır olan bu servetin gelirlerinden yararlanmayı, anneniz hanımefendiye geçici olarak bırakmıştınız."

– Evet, bunu iyi hatırlıyorum.

– Bu yetkilere yeniden dönmek mi istiyorsunuz?

– Hayır, tümüyle değil... ya da şimdilik değil...

Noter, delikanlının bir noktayı kapalı geçmek istediğini sezdi ve bir düşüncüyü onun kafasına usul usul sokmaya çalıştı:

– Yakınmak istediğiniz bir mesele var mı? Şunu demek istiyorum, size harçlık olarak verilen para, hakkınız olarak belledığınızden daha mı az görünüyor size?

– Mesele bu değil, ben duruma ait daha kesin düşünceler taşıyacak bir yaşa geldiğimi sanıyorum da.

Amacını daha açık ifade etmek ister gibi bir tavırla ekledi: "Mesele şu, ben az çok belirli bir hayat seviyesine ortak olmuştum... Bu seviyeye karşılık gelen kaynaklar üzerinde bir fikir sahibi olmak istiyorum... Hesapların düzene konması işini de şimdilik bir yana bırakıyorum."

Bu sözlerin altında neler bulunabileceğini düşünen noter Vichelet'in ilgisi birdenbire arttı. Gözleri parlıyordu, tedbirli bir tavırla sordu:

– Anladığıma göre, içinde bulunduğunuz yaşama seviyesi ile gelir kaynaklarınız arasında tam bir uyum eksikliği olduğundan kuşkulusunuz. Fakat ne yönde kuşkunuz var?

– Açıklayayım. Önce, annem açısından kaygılı olduğumu itiraf etmek isterim. Yalnız, bu sözüm, tamamen aramızda kalacak... Bana öyle geliyor ki annem, fazla para harcıyor. Ve korkarım ki... nasıl diyeyim, evet... büyük bir sıkıntı karşısında kalmasından korkuyorum. O sıkıntı elbet beni de ilgilendirecektir. Annem acaba hesabını pek iyi bilmiyor mu?

– Zanneder misiniz? dedi noter, sesinin tonunu değiştirecek. Delikanlı onun bu sorusunda kötü bir niyet sezer gibi oldu. Fakat noter, bunu fark ederek ciddi bir kaygı içinde: "Ben annenizin gelirlerini ne şekilde kullandığını iyi bilir durumda değilim doğrusu..." dedi.

– Ona şüphe yok, diye cevap verdi delikanlı. Aslında, ben de size bu mesele için gelmiş değilim, ne var ki babamın ölümü henüz pek eski sayılmaz. Bu nokta, onun bırakmış olduğu servet hakkındaki bilgimin değerlendirilmesi için esas olur. Her şey dahil olduğu halde bu servette annemin payı nedir? Benim payım nedir? Şimdiye kadar benim gelirlerim onunkilere eklendi durdu, o andan itibaren bu mesele ile uğraşmamış olmamdaki haksızlığı anlıyorum. Ancak, söz konusu servet önemli bir şeyse, o zamana ait rakamlar emin olmama yetebilir. Bilmem görüşümü kavırıyor musunuz?

Gerçekte noter Vichelet, kendisinden randevu almış olan delikanlının ziyaret sebebini pek iyi kavrayamamıştı. Bakışlarıyla onu inceden inceye yokluyordu.

"Eğer sözlerinizi iyi anladımca," dedi, "siz, babanızdan kalan mirasın nelerden ibaret bulunduğunu ve bu mirasın ne zaman düzenlendiğini öğrenmek istiyorsunuz. O zamandan beri

annenizin kendine büyük bir pay ayırmış olduğu da gözünüzden kaçmıyor. Sizin payınıza gelince, anneniz sermayeye ancak siz kesin olarak müsaade ettiğiniz takdirde dokunabilmiştir. Kendisine, senetlerin veya gayrimenkullerin satılması için yetki verdiği-nizi hatırlıyor musunuz?"

– Hayır, hatırlamıyorum. Söz ettiğiniz bu gelirlerin terkin-den benim ergenliğe varışına kadar buna benzer hiçbir evrak imzalamadım.

– Bu senetlerin borsada alış verişine ait evrak da imzalamadınız mı?

– Hayır.

– Şu halde, mirastan sizin payınıza düşen paraya el sürül-memiş demektir.

– Benim anlamak istediğim, mirasın tamamıdır. Ve bunu merak edişim de normaldir.

– Şüphesiz. Ancak bize biraz zaman vermeniz gerekiyor.

Noter, çevresine bir göz attı, dolaplara, kitaplıklara bir şey-ler soruyor gibiydi, sonra devam etti: "Sorunuza cevap verecek kaynaklara şu anda sahip değilim... Ancak, bunu sağlayacağım, birkaç gün sonra bana telefon edin, bizzat siz. Çünkü merak et-tikleriniz gizli şeyler."

– Evet, hiç olmazsa bir süre için...

Bunun üzerine noter Vichelet alaylı bir tavır takınarak: "Geleneksel rolleri tersyüz ediyorsunuz," dedi, "önceleri anabalar ya da bir amca; bir delikanlının har vurup harman savura-cağını düşünerek endişe ederlerdi. Ve bu maksatla ailenin note-rine danışırlardı." Bunu belirttikten sonra noter bir kahkaha attı ve düşünceleri arasında bir bağlantıya yer vermeksizin devam et-ti: "Size tekrar ediyorum, babanızın ölümünden beri annenizin, kalan serveti idare tarzına dair bilgilerim çok zayıftır. Ancak, an-nenizin bir gayrimenkul satmamış olduğunu söyleyebilirim. Bor-saya ait kıymetli senetlere gelince, onların muhafazası ile ben uğraşmadım, kendisi de bana bu konuda hiç danışmadı. Sağdan soldan borç almış olabilir. Ve faydalı yatırımlar da yapmış bulu-nabilir... "

– Bunlar zararlı yatırımlar da olabilir!...

– Evet, olabilir. Herhalde, buna dair edineceğiniz bilgiler sadece geçmişteki bir durumla ilgili olacaktır.

Noter böyle söyleyerek biraz durakladıktan sonra sordu:

– Bu meseleyi anneniz hanımefendiye açıkça soracak kadar kendisiyle serbest konuşamıyor musunuz?

– Öyle gibi... Hiç değilse şimdilik...

– Babanız öldüğünde kaç yaşındaydınız?

– Onbeş... Daha doğrusu ondört, onbeş arası.

– Evet... O zaman da koca bir çocukmuşsunuz. Ve babanızı, buna göre çok iyi tanımış olmalısınız.

Noter Vichelet, bu son cümle ile bir soru izine parmak basmış gibiydi.

Delikanlı da kendi payına, cevabının tonunda hafif bir değişiklik yaptı: "Babamı çok iyi hatırlıyorum," dedi. "Yüz hatlarını, sesini, tavırlarını... Fakat şuna da inanıyorum ki, o yaşta olan bazı çocuklar, babalarıyla daha içten karşılıklı konuşmalar yaparlar... Evet, yani babalarını daha iyi tanırlar."

– Ya, demek size sırlarını açmazdı, öyle mi?

– Evet, hiç açmazdı.

Noter, düşüncelere daldı. Bu itiraf, gözünde gittikçe anlam kazanmıştı. Bir süre sessiz kaldı, sonra: "Ne yazık," dedi. Bu sözün altında başka anlamlar saklıydı. Daha ağırdan alarak devam etti: "Evet, ne yazık! Çünkü babanız, çok dikkate değer bir kişiydi, hayatında çok şeyler görmüştü." Sesinin tonunu değiştirerek sordu: "Siz prof. Clavié ile sık sık görüşür müsünüz?"

– Sık değil, ama zaman zaman.

– Peki bu son yıllarda onunla uzun uzun konuştuğunuz oldu mu?

– Hayır?

– Bu profesörün babanızın en samimi dostu olduğunu biliyor musunuz? Eminim ki, babanızı sizden daha derin bilen, sırlarına sizden daha çok vakıf olan bir kişidir. Yaşı gereği, bu olağandır da. Bir baba, oğluna dost muamelesi yapmayı ne kadar isterse istesin, yine de samimi bir arkadaşına açıldığı kadar ona açıklamaz. Siz, babanızı erken, hatta çok erken kaybetmek şanssızlığına uğradığınızdan, onun hakkında, karakteri... ne bileyim, onun her şeyi hakkında ancak belirsiz bilgilere sahip olabilirsiniz. Evet, onun hakkındaki düşünceleriniz belirsizdir.

Bu sözlerinden sonra noter, delikanlıyı dikkatle süzdü ve sordu: "Ne var ki, sandığıma göre babanızın hatırası ve simasına

karşı ilgisiz değilsiniz?"

– Evet, ona karşı gerçekten derin bir saygım var. Fakat kişiliğine dair bilgilerim eksik. Anlattıklarınız beni üzüntü ve vicdan azabına düşürdü.

– Üzülmeysin, kaybolmuş bir zaman yoktur. Yerinizde olsam, profesör Clavié'ye telefon eder, açıkça her şeyi anlatır, babanla olan samimiyetini bildiğini söyler, kendisiyle konuşmaktan memnun olacağımı bildirirdim. Size herhalde bir randevu verecektir.

– Öyle ama, bu kadar uzun süre bekledikten sonra kendisiyle böyle bir konuşmayı arzu edişim aptalca olmaz mı?

– Bu merakın sizde neden ötürü geç uyandığını belki kendi kendine soracaktır. Ancak, bu gecikme normal..Uzun zaman sahip olduğumuz bir isteğin farkına geç varmak herkesin başından geçebilir. Ama o isteği sürüncemede bırakmamalı. Profesör Clavié'ye, eğer isterseniz, babanızla olan dostluğunu benden öğrendiğinizi de söyleyebilirsiniz. Gerçekten bu iki insan birbirlerini çok severlerdi. Profesör, babanızla ilgili hatıraları tazelemekten zevk duyacaktır.

* * *

Delikanlı bir saat sonra aynı kahvede sevgiliyle buluştu. Önlerinde yine birer kremalı kahve vardı. Notere yaptığı ziyareti genç kıza anlattı. Bunu anlatırken, şöyle yorumluyordu: "Notere yaptığım ziyaretten istediğim sonucu alamadım. Benim için dosyayı arayacağını vaad etti. Eğer bana gerçekten bilgi vermek isteseydi, dosyayı hemen bulabilirdi. Neden zaman istedi, bilmiyorum! Belki de dosyayı tekrar gözden geçirmek gerekti, işin içinde kötü bir şey varsa allayıp pullayıp bana yutturmak için. Bakalım, göreceğiz... konuşurken sıkıldığını birkaç kere yüzünden fark ettim. Yumuşak sözlerle annemi savundu. Sözlerinde saklı anlamlar var gibiydi. Benim, profesör Clavié ile görüşmemi istedi, profesör babamın en yakın dostu imiş ona göre. Akıl yattı buna, noterin dediğini yapacağım. Ancak, bu öğüdün gerisinde bir şeyler olduğunu da seziyorum."

– Sen kendi kendini bir şeylere inandırmaya çalışıyorsun.

– Zannetmem. Noter bana şöyle de diyebilirdi: "Babanıza dair annenizle konuşmalar yapmışsınızdır, bu meseleyi de anne-

nize sorun." Böyle deseydi ona güvenmek hiç de aklıma gelmezdi. Bunu garip bulmuyor musun?

Genç kız omuz silkti: "Ortaya çıkardığın meselelerle, annenle olan ilişkinin pek sıkı olmadığını gösteriyorsun. Belki de noter, üstü kapalı sözlerinle, annenden şikâyetçi olduğunu anlamıştır."

– Yani, sen benim profesör Clavié ile görüşmem fikrinde değil misin?

– Tam tersi! Onunla görüşmeni istiyorum. Hatta imkân olursa, meselenin mali yanına dair imalarda da bulunabilirsin. Neden olmasın, mademki profesör babanı iyi tanıyor... Belki de baban, evlilik hayatıyla ilgili itiraflarda bulunmuş olabilir ona. Bugün annen tutumsuz davranıyorsa, bu herhalde eskiden beri böyle idi... Baban en yakın arkadaşı olan bu profesöre, annenin durumundan yakınmış da olabilir.

– Bundan emin değilim. Babam hakkında varabildiğim yargılara göre, o yakınmaktan hoşlanmazdı. Sıkılğan bir insandı.

– Her ne olursa olsun, bana öyle geliyor ki senin profesörle buluşmanda sakınca yok.

BABA DOSTUNUN EVİNDE

Genç adam, profesör Clavié'den, kolayca bir randevu aldı.

"Elbette," dedi profesör, "sizi görmekle, sizinle konuşmakla ben de çok mutlu olacağım... Ancak, dersleriniz var, bunları kaçırmamanızı istemem... Mesela, yarın saat onbir buçukta serbest misiniz?"

- O saatte?.. Evet, serbestim.

***

Delikanlı, yüksek tavanlı, pek fazla özellik taşımayan bir odaya buyur edildi. Burada, çoğu ciltli kitaplarla dolu camlı üç dolap ve alçak mobilyalar vardı. Pencerenin yanında, dolaplardan birinin önünde profesörün çalışma masası bulunuyordu. Ortadaki bir küçük masada ise, antik mermer bir heykel, kazılardan çıkan küçük eşyalar vardı.

"Benimle görüşmek istemekle çok iyi ettiniz," dedi profesör, "gerçekten babanızı çok iyi tanırım. En yakın dostumdum. Belki bazı sırları vardı, hepimizin vardır ya. Fakat onun sırları, benim için herkese göre çok az olsa gerektir."

Profesörün gür ve tatlı sesi, kürsülerde söz söylemeye alışık olduğu izlenimini uyandırıyor. Anlatışında ne aşırı akılcılık, ne fazla açgözlülük vardı. Devam etti: "Evet, bir insan, babasının ölümünde sizin yaşıınızda olduğu zaman, baba ile oğul arasında gerçek bir dostluk devresi henüz gelmemiştir. Babanız, bana sizden çok söz ederdi, siz onu adeta heyecanlandırırdınız."

- Heyecanlandırır mıydım?

- Şunu unutmayınız, hayatının sonlarında, sohbetlerimiz daha az samimiydi. Aramızda bir soğukluk yoktu tabii, ama beni görmeye daha az ihtiyaç duyuyordu, benimle görüşürken de sözlerine çok dikkat ediyordu.

– Biraz önce bir şey söylemiştiniz, benim kendisini heyecanlandırdığımı...

– Evet, öyle sanıyorum ki onu heyecanlandıran, sizin durumunuzdu. Bunun duygusal bir yanı yoktu, tedbir alınıp olduğuna emindi. Daha doğrusu, gönül rahatlığı ile buna razı olduğuna gösterir bir hali vardı. Bunu, sözlerinden çıkardığım anlamlardan seziyorum. İzlenimlerim, doğrudan doğruya bir fikir edinmeme yetmiyordu. Bir kere, şunu tekrarlayayım, ben babanızın evine eskiye göre çok daha seyrek gidiyordum. Daha çok, konuşmalarımız, dışarıda oluyordu.

Delikanlı, bu sözlerden ne anladığını pek kestiremiyordu, nasıl soru soracağını da toparlayamıyordu. Gülümseyerek onu süzmekte olan profesör sözlerini sürdürdü: "Babanızın ölümünden yaklaşık olarak bir yıl önce, yaptığımız bir konuşmayı hatırlıyorum. O gün bir şeye şaşıtıldığını anlamıştım. Kendisine «Şunun mümkün olduğuna inanır mısın: Çocuklar bizim zannettiğimizden çok daha gözlemciler; her çeşit küçük ipuçlarını toplarlar,» demiştim. Kendisinin buna inandığını sanıyorum. Karakteri gereği belki onun düşüncesi başkaydı. Babanız, nezaketin her tür-lüsüne sahip bir insandı ve bundan zevk duyardı. Kararsızlık içindeki bir durumu sürdürmek yeteneğine sahipti; ancak birdenbire ortaya çıkan bir gerek veya kendine dokunan bir olay meydana geldiğinde kesin bir karar verirdi."

Profesör, sesinin tonunu değiştirdi, dolambaçlı yoldan gitmeyerek, dostça bir hava içinde ekledi: "Sizi azaba soktuğumu anlıyorum... Sözlerime devam etmem iyi olmayacak. Geçen akşam noter Vichelet telefonla arayarak, beni ziyaretinizden söz etti, bunu kendisinin tavsiye ettiğini söyledi. Onunla yaptığınız konuşmaları, tasarılarınızı anlattı. O konuşmalardan, kendisi derin hayallere dalmış..Sözlerinizi ters yorumlamış olup olmadığını size sorduğunu ve konuşulanların inanılmaz gibi görüldüğünü sözlerine ekledi."

– Fakat... İnanılmaz bir şey olarak ne anlatmışım ki?

– Yok yok, mesele sizin söylediğiniz bir şey değil, bilmiyormuş gibi görüldüğünüz bir konu. Beni hayrette bırakan nokta

da bu ya... Siz, babanızın ilk defa evlendiği kadını biliyor musunuz?

Genç adam sarardı, kekeleyerek:

– Ee, hayır... yani bilmiyorum, kimse bundan bana bahsetmedi! diyebildi.

– Garip şey! Peki size bunu anlatacak, bu ilk evlenmenin önemini belirtecek hiçbir şey, hiçbir evrak elinize geçmedi mi?

– Hayır, herhalde dalgın, derslerle çok meşgul bir insan olduğumdan...

– Şimdi işi anlamaya başlıyorum. Bunu bilmediğiniz için, babanızın ilk karısından doğmuş olabileceğinize dair bir kuşkunuz da bulunamazdı tabii.

Delikanlının şaşkınlığı öyle derin oldu ki, profesör ona acıdı: "Size bu ifşaatta bulunan kişi ben olduğum için, özür dilerim; bu açıklama zihnini altüst etti... Ne var ki, bunu günün birinde zaten öğrenecektiniz."

Genç adam, bir yandan kendine hakim olmaya çalışarak, anlaşılmayan karışık sözlerle:

– Yok, yok, mesele o değil... dedi. Yani demek istiyorum ki bu ifşaat benim üzerimde büyük bir üzüntü yaratmadı. Ancak, hayretime bakıp, benim yaşımda bir kişinin şimdiye kadar bundan habersiz yaşamasından, beni zayıf ruhlu sanmanız gerekir.

– Hayır, hiç de öyle değil... Hatta ben bunu, babanızdan aldığınız karakterle uyumsuz bir şey olarak görmüyorum. Evet ya, babanız da buna benzer bir durum karşısında aynı tepkiyi gösterirdi.

– Şimdi kendinizi benim yerime koyun. Açıklamanızdan sonra bazı şeyler bilmek ihtiyacındayım. Bana daha geniş bilgi verebilir misiniz?

– Peki öyleyse. Demin, babanızın ölümünden yaklaşık olarak bir yıl önce onunla yaptığım bir konuşmayı ima etmiştim. O gün bir fırsatını bulup sizin bu mesele hakkında hâlâ bilgisiz olduğunuzu sandığını bana söylemişti. Aslında, sizin bunu bilmeye devam etmenizi istiyordu da. Başlangıçta değil ama daha

sonraları bunu anladım. Babanız, sizin çok hassas olduğunuzu ileri sürerek, gözünüz önünde bir dram yaratmanın faydasızlığını belirtiyor, bazı çocukların bu gibi durumlardan çok acı çektiklerini anlatıyordu. Kendisinin ikinci evlenmesinin sizin küçüklüğünüze rastlamasından dolayı şanslı olduğunuzu söylüyordu. Düşüncesine göre, küçük yaşta siz bir şey anlamak olanağına sahip değildiniz. Öte yandan babanızın ikinci karısı da bu yalanı kolaylaştırmaya hazırmış. Gerçi, bir süre bu meseleyi inkârda ısrar edebilirdi, şu şartla ki siz meseleyi sezinceye, gerçeği öğrenecek anı hazırlayınca kadar. Bu ise kendiliğinden meydana gelen bir an olacaktı, hani çocukların Noel Baba'ya artık inanmadıkları bir an vardır ya... Ben babanıza bu mesele hakkında birkaç defa soru sorduğumu hatırlıyorum. O zaman bana, durumda hiçbir ilerleme olmadığını itiraf etmişti. İş uzadıkça, babanızın bu engeli aşmakta daha çekingen davrandığını hissediyordum. Açık söyleyeyim, artık onu haksız görmeye başlamıştım; her seferinde bana: «Bu mesele üzerinde etki yapacak bir ifşaat her şeyi altüst edecektir. Henri bir anda bana gazez olabilir, karıma da antipati duyabilir, bu da herhalde haksızlık olacaktır, çünkü karımın birçok değerli tarafları olmuştur. Niceleri vardır ki onun oynadığı şefkatli ana rolünü oynayamazlar!» diyordu. Bir gün yine sormuştum: «Bu ikinci karından da bir çocuğun olursa, Henri'nin durumunu saklamaya devam edecek misiniz?» O da bana: «Neden devam etmeyelim?» diye cevap vermişti. Gerçekte böyle bir durum meydana gelmedi. Evet, babanızın ölümünden bir yıl önce, onunla yapmış olduğum konuşmaya tekrar gelelim: O zaman kendisine şöyle demiştim: «Durum bildirdiğin biçimde devam ettiğine göre gerek karın ve gerekse sen bu mesele üzerindeki gücünüzü, gayretinizi bir yerde toplamışsınız gibi geliyor bana... Peki, çocuğunun bu meseleyi öğrendiği an gelince üzerinde yapabileceği tepkiyi hesaba kattın mı? Bu an elbet gelecektir!» Bana verdiği cevap oldukça dokunaklıydı, şöyle demişti: «Haylaz olmayacak olan ve iyi terbiye gören bir çocuk, bunu düşününce karıma ve bana minnettar kalacaktır. Bu meseleyi ona açmamak için sarfettiğimiz gayreti, iyi niyetimizden baş-

ka neye bağlayacağını sanırsın?» Ve şunları eklemişti: «Eğer sandığımın tersine, durumu daha önce sezmiş ise, göstereceği tepki, bizim niyetlerimiz üzerinde yanılmamış olduğunu ispatlar. Bu meseleyi sezdiğini belli ederse, bizleri üzeceğini sanabilir.» Ne dersin? Babanın düşüncesi bu idi... Bir insan böyle bir ruh haleti içine yerleşmişse, onu oradan çıkartmak kolay değildir... Ben ise, kendi payıma gerçeği daima üstün tutma prensibine bağlıyım.

– Elbette ya, bütün bunlar meseleyi benim gözümde tamamen değiştirmektedir... Size bir şey sorayım, öz annemi tanımış mıydınız?

– Tabii ya.

– Peki?..Nasıldı?

– Güzel bir kadındı, hatta çok güzeldi, renkli, sıhhatli görünürdü. Ölümü, hayret ve üzüntü yaratmıştı.

– Neden öldü?

Bu soru üzerine profesör biraz sıkılır gibi oldu.

– Ah! dedi, bu hususta açık bir fikre hiç sahip olamadım. Sizin doğumunuz güç olmuştu, normal süreden iki ay önce babanız eşiyle birlikte Aix- les- Bains civarında bir villaya yerleşmeyi düşünmüştü, tatile rastlıyordu. Böylece dinlenmenin mümkün olacağını ve doğum için Paris'e vaktinde döneceklerini hesaplıyordu. Ancak... Şu var ki siz vaktinden biraz önce dünyaya geldiniz, çok değil yani... biraz önce... Bu ise hemen hemen tatilin sonundaydı. Anneniz Aix'deki bir kliniğe yatırıldı, orada iyi bakılmamış olduğunu sanmıyorum. Aslında hiç durup dinlenmedi. Bilirsiniz, sıhhati yerinde olan genç kadınlarda görülen bir şeydir bu. Aylarca zahmete katlandı, o sıralarda kendilerini pek görmedim. Herhalde annenizin sağlık durumunun kötüye gitmesinden olacak. Doğum sonucu sebebiyle ölmüş olduğunu hiç sanmam. Ve böyle bir tahmini kafanıza koymak istemem. Özellikle bu konu üzerinde kendinizi kedere kaptırmayın. Fakat bu ölümün garip olduğunu da söylemeliyim. Onun renkli çehresi, muhtemelen bir görüntüden ibaretti. Gebelik ve doğum, sonucu hazırlayan sebepleri teşkil etti... Babanız, zor geçekleri açıkla-

maktan hoşlanmazdı, bu meselede de aynı eğilimi gösterdi. En yakın dostu olduğum halde bana bile açıklamada bulunmaktan, doktorların düşüncelerini anlatmaktan çekindi. Sanki onların meslek sırlarını kendi hesabına kabullenmiş gibiydi.

Genç adam profesöre sordu:

– Düşündüğüm şu, annem nerede gömülüdür?

Ve cevabını beklemeden öfkeyle haykırdı:

– Bunu benden saklamak ha! Annemin gömüldüğü yeri benden saklamak! Onun mezarına hiç gitmeyecekmişim gibi işi savaştırmak! Ne kadar çirkin, ne kadar kötü...

Profesör, genç adamı yatıştırarak bir tavırla:

– Durun, cevap vereyim, dedi. Sanıyorum anneniz Montmartre mezarlığında, kendi ailesine ait bir mezarda gömülüdür.

– Kendi ailesine ait mi? Demek babam, o andan itibaren onu bir yabancı gibi başından atıvermiş!

– Hayır hayır, babanızı böyle lekeli düşünmeyin. O, günlük meselelerde çok çabuk bunalırdı, karısının ölümü, hiç beklenmedik bir olaydı. Bir mezarlıkta yer satın alınak, mezarın yapımı gibi işleri ne karısı, ne de kendi için düşünmüştü. Karısının ailesi ile arası iyi idi. Onların aile kabristanında yer olduğundan oraya gömülmesini teklif ettiler, baban da kabul etti. Babanın ölümünde neler olmuştu? Bunu tahmin ediyorum. Onun ölümünde, aynı mezarda yer olsa dahi oraya gömülmesi şüphesiz söz konusu olamazdı. Üvey anneniz, buna muhakkak karşı çıkardı. Bu kadının nüfuzlu kişilerden çoğunu tanıması ve gerektiğinde bunlardan faydalanmayı bilmesi, Père – Lachaise mezarlığında bir yer sağlanmasına yetti. Gerçi pek uygun bir yerde değil ama bununla size bir şey öğretmiş oluyorum.

– Annemin mezarını bulmaya çalışacağım. Herhalde kolay bulurum. Genç kızlık adı neydi?

– Gayet sade, çok yaygın bir isim... evet, tamam... Geneviève Didier idi.

– Geneviève... Şaşılacak şey!

– Niçin şaşıyorsunuz?

– Üstadım, evleneceğim kızın ismi Geneviève.

Profesör, gülümseyerek delikanlıyı süzdü.

"Evet," dedi, "mutlu bir rastlantı. Sizi duygulandırmasını anlıyorum."

– Bana annemden söz etmeye devam edin. Anlattığınıza göre galiba sarışındı?

– Nişanlınız sarışın mı?

– Evet?

– Anneniz tam sarışın değilse de sarışına yakındı.

– Karakterinden de bahseder misiniz?

– Oo... tanıdığım kadınlar içinde en güzel, en temiz karaktere sahip olan biri de oydu. Takdire değer bir sadeliği vardı. Tavırları yapmacıksızdı. Kendini beğenmişliği yoktu. Bütün bunlar, kültürünün ve tabii zarıflığının eksikliğinden ötürü değildi.

Profesör biraz durakladı, sesinin tonunu değiştirerek devam etti: "Herhangi bir kadın gibi sosyete hayatında parlayabilirdi, ama o monden değildi. Bu bakımdan gerçek bir kişiliğe sahipti. O zamanlar babanız da onun zevkleriyle tamamen uyuyordu. Daima annenizin etkisinde kaldı. Oysa... ikinci evlenmesinden sonra babanızla tanışan kişiler onun hareketli hayatı, gösterişi, şatafatlı görüşmeleri sevdiğini sanıyorlardı. Hiç de böyle değildi o. Ve bu hal, çevresindekilere benzemek eğiliminden doğmuştu. Belki de bunda kendisi için yeni bir zevk buluyordu. Fakat ergeç vazgeçecekti bundan. Çünkü eski dostarını çok seviyordu. Başta ben olmak üzere, eski dostları, bu atmosferden çabuk ayrılacağım hissetmiştik. Ve bizler, evin yeni hanımı tarafından da istenmeyen kişilerdik."

– Sözün kısası, annem üzerinde ılımlı bir sempati yaratmış?

Profesör, duymazlıktan gelerek devam etti: "Benim de kendi payıma size soracağım şeyler var," dedi. "Babanız, gerçeğin sizin tarafınızdan meydana çıkarılmasını istemişti. Gerçi bu isteğin itiraz götürür tarafı çoktur, ama kabul edelim ki öyle olsun. Aslında, o gerçeği siz meydana çıkarmadınız. Biraz önce, bunun sebebinin babanızdan aldığınız karakter olduğunu anlatmaya çalışmıştım. Ancak, derin düşünülecek olursa, sizin o gerçeği

keşfetmeyişiniz inanılır gibi değil. Siz kırdaki bayırda büyümüş bir çocuk değildiniz. Öğrenim yapmak için birçok sınava girdiniz. Ve bu sebeple sizden birkaç kere nüfus cüzdanı örneği istendi. Yani, gerçeği ortaya çıkaracak evrak elinizden geçti."

– O gerçeği gözümden kaçırarak biçimde işler düzenlenmiş olsa gerek. Ancak, ben de bunu kendi kendime tam olarak izah edemiyorum.

Profesör çenesini kaşdı, düşünceli bir tavırla: "Bilmiyorum," dedi, "siz Paris'ten uzakta doğmuş olduğunuz için nüfus cüzdanınız mektuplaşma ile elde edilmişti. Gerek onun gelişinde ve gerekse diğer işlemlerde bunun elinize geçmesi önlenmiş olabilir. Her şeye rağmen, herhalde Aix-les-Bains'de doğduğunuzu biliyordunuz?"

– Evet, annemle babam tatil yaptıkları sırada...

– O zamandan beri... Ergenlik yaşına ulaştığınız zaman vasilik hesapları size verilmedi mi? O zaman birtakım evraklar imzalatılmıştı, bunlara göz atıp bilgi sahibi olabiliydiniz ve gerçeği öğrenebiliydiniz?

– İtiraf edeyim ki, o evraka bir kez olsun göz bile atmadım.

– Peki küçüklüğünde herhalde bir aile meclisiniz vardı, bu kimlerden kuruluydu?

– Bunu da bilmiyorum.

– Ya annenizin yakınlarından kimse sizinle ilgilenmedi mi? Sizinle irtibat kurmak için...

– Hayır. Onları sistemli olarak uzak tutmak istedilerse orasını bilmem.

– Hatırladığıma göre, annenizin yakınlarından çoğu taşrada otururlardı, oralara göç etmek zorunda kalmışlardı. Zira, kuzey mezarlığındaki bir kabir, anneniz tarafının daha önce Paris'li bir aile olduğunu göstermektedir.

– Öz annemi bilmem için pek çok işaret varmış, nasıl olmuş da farkına varamamışım! Size yine aynı şeyi tekrarlayacağım, ben, akla hayale sığmaz bir cahillik içindeymişim!

– Yok, belki o kadar değil! dedi profesör gülümseyerek.

Çevrenizdekiler o yalanı korumak ve sürdürmek için anlaşılmaya varmışlardı. Diğer bazı hallerde bu usul belki başarıya ulaşabilir, sizde ise o yalan pek küçük yaşta kafanıza yerleşmiştir. Size tıpkı bir anne gibi davranan bu kadının öz anneniz olduğundan şüphelenecek ne gibi bir sebebiniz olabilirdi? Ayrıca, insan aklı garip bir yol izler. İçinde yaşadığı düzeni bozacak küçük olgulara, işaretlere karşı bilinçsizce kendini savunur. Yani gözlerini kapar, başka bir yandan bakar. Gayet insani bir olgudur bu. Ve pek çok örnekleri bulunabilir.

Profesör gülmeye başlayarak devam etti: "Bakınız," dedi, "karıkoca ilişkilerini düşününüz, bazı kocaların gözlerinin kapalı bulunduğu esnada sınırları aşar gibi görünen kimdir? Ve bununla birlikte kim samimidir? Öyleyse şimdi siz ne yapacaksınız?"

– Tamamen şaşkınlık içindeyim üstadım, kafama bir darbe yemiş gibiyim.

Profesör Clavié, genç adama daha güven verir bir tavırla: "Siz," dedi, "sevginizde hayal kırıklığına uğradınız... bunu çok iyi anlıyorum."

– Olabilir, şu da var ki, uzun zamandır bu kadının karşısında içim rahat etmemekteydi, ona olan inancımı birdenbire kaybedeceğim diye üzülyordum. Artık hiçbir şeye, hiç kimseye inanmak arzusu gelmiyor içimden.

– Yok yok, işi büyütmeyin. Üvey anneniz için özel bir sempati yoktur. Bu sebeple, oynamış olduğu rolü güzel göstermek isteyecek değilim, benden şüphelenmeniz yersiz olur. Ancak şu da var ki, aksi ispatlanmadığı sürece onun davranışının övülmeğe değer duygulara cevap verdiğini de kabul etmeliyiz. O size kendi evladı gibi davranmak ve sevginizi kazanmak istemiştir. Ve onun bu yolda başarı göstermiş olduğunu kabul etmelisiniz. Evet, siz kuşkulara kapılıyorsunuz, ama çok geç. Şimdi belki size göstermiş olduğu sevgiden bile şüpheleniyorsunuz?

– Hayır, dedikleriniz doğrudur, bu açıdan kendisine sitem edemem.

– Şuna kesinlikle inanıyorum, bu kadın başarı göstermiştir, çünkü siz hiçbir şey kestiremezsiniz. Ve zaman geçmesi

onun için işi kolaylaştırmıştır. Farklı davranışla sizin uyanmanıza yardımcı da olabilirdi... Babanıza gelince, o da başlangıçtaki niyetlerinin izinde yürümüştür, buna eminim, bu noktada sizin duyarlılığınızı korumayı düşündü. Onun için, bu ilk karışıklığa kendinizi kaptırmayınız. Nankörce, kırıcı sözler söylemeden önce iyice düşününüz. Şunu unutmayınız, babanızın ölümünden sonra size annelik etmiş olan kadın, kendi kendine şöyle diyebilirdi: «Bu çocuk şimdi gerçeği öğrenecek kadar büyüdü ve bunu ondan saklamaya artık gerek duymuyorum.» Ve böylece az çok dolaşık yoldan sizi aydınlatabilirdi. Siz de bu zamana kadar aldattığınızdan ötürü yakınırsanız, babanızın kesin ısrarı üzerine bu işi uzattığını söyleyebilirdi. Bir de tersini düşünelim, üvey anneniz ne yaptı, o kendi kendine şöyle dedi: «Eğer şimdi bu çocuğun gözlerini açarsam, hem öksüz, hem yetim olduğunu anlayacak, kendini dünyada yapayalnız sanacak; hayır, bu çok acı bir şey, yapamam.» Eğer siz bugün bu kadını suçlu çıkarsanız, onu kırsanız ve o da hıçkırıklar içinde size: «Ben bu işi sevgi ve şefkat uğruña yaptım! Yalnızlık duygusuna düşmesin diye nice acılara katlandım! Bu sözleri işitmek için mi?» dese, bundan gurur mu duyarsınız?

Delikanlı başını öne eğiyor, derin düşüncelere dalıyordu: "İşin anlamadığım yanı şu; ben noter Vichelet'in bürosuna hiç gitmemiştim, bu yönde içimde bir önsezi vardı. Ve ona bir haksızlığa dair şikâyetle bulunmadım. Gerekirse bunu o da doğrulayacaktır. Ben notere, servetim hakkında bilgi almak, payıma düşen mirasın ne olduğunu anlamak üzere gitmiştim. Bunu anlarsınız, bilmek zorundayım. Ancak, büyüdüğüm zaman evrakı dalgınlıkla imzalamış, daha sonra da üzerinde durmamıştım. Çünkü annemle, daha doğrusu annem sandığım kadınla birlikte yaşadığımdan mallarımın ve gelirlerimin idaresini ona bırakıyordum... İkinci olarak da..."

– Peki, bu hususta üvey annenize daha önce soru sormadınız mı?

– Hayır, biraz da onun gücüne gideceğinden çekiniyordum.

– Nasıl olur canım! Bu biçimdeki bir merak gayet doğaldır, özellikle bir evlenme arifesinde..

– Aslında, evlenme tasarımı hakkında anneme... üvey anneme bir şey söylemedim.

– Düşman olur diye mi?

– Tamamen öyle değil. Önce her şeyi düzenlemek; tartışma kabul etmeyen kesin kararımı sonra bildirmek istiyordum da ondan. Fakat, noterle görüşünce başka bir düşünceye kapıldım.

– Ya... nedir o?

– Nasıl açıklayayım, bilmiyorum. Sıkıntı verici bir şey bu. Annemin... yani üvey annemin, ev idaresindeki gidişini görüyor ve endişeleniyordum. «Bu kadın, sonuna doğru koşuyor», diyordum kendi kendime. Mirasa ait rakamları öğrenmiş olmakla kendi payıma bir esasa sahip oldum sayılır?

– Bu rakamlar sizi inandırdı mı?

– Yok, onları henüz elde etmiş değilim. Noter Vichelet biraz zaman istedi benden. Bu beni düşündürdü.

Genç adam durakladı, sonra devam etti: "Bununla beraber, önce üvey annemin müsaadesini almak istediğini de sanmıyorum?"

– Ben de sanmam. Belki yapacağı inceleme için sizi bekletecektir.

Delikanlı, cesaretini toplayarak profesöre sordu: "Siz babamın en samimi dostu idiniz, ikinci karısının israf eğilimlerinin onu düşündürdüğünü hatırlamıyor musunuz?"

– Hayır, bu nokta onun zihnini işgal etmezdi. Fakat şunu da tekrarlayayım, ikinci evliliğinden sonra aramızdaki samimiyet gevşemişti. Zihni meşgul değildi, daha çok bir hiç için başı döner haldeydi. Bu parlak ve heyecanlı hayat belki de onu sarhoş ediyordu. İlk defa vals yapan ve başında kavak yelleri esen, çalışkan bir çocuğa benziyordu...

Sesinin tonunu değiştirerek devam etti: "Noter Vichelet buna dair kişisel bir düşüncesini size söylemedi mi?"

– Hayır, bilmiyorum, bu hususta bilgisi olmadığı için mi, yoksa sır saklamak için mi?

Profesör, sesinde her çeşit tedbiri almış olarak devam etti:

– Böyle bir konu üzerinde herhangi bir düşünce ileri sür-

meyi hiç istemem. Ne var ki, buna siz teşebbüs ettiniz, değil mi? Babanızın ikinci evlenmesinde benim en çok dikkatimi çeken nokta israf, lüks ve şatafat değildi, daha önce sade bir hayatı olmasına rağmen... Benim asıl dikkatimi çeken şey, babanızın çevresinde, kendine benzemeyen ahbablar topluluğu meydana gelmesiydi. Evinize bazı kişilerin gelip gitmesinin sebebini insan merak ediyordu. Onun da bu durumu açıkça gördüğünden emin değilim. Ölümünden beri de aynı atmosferin berraklığa kavuştuğunu sanmıyorum. Bilmem?

Delikanlı çekinerek sordu:

– Şüpheli kişileri mi ima ediyorsunuz?

– Hayır canım! Kelimenin kullanılagelen anlamını kastetmiyorum. İstisnalar bir yana o kişilerden şüphe etmiyorum. Onların sizin evde varlığı izah edilemiyor. Sanıyorum çok konuştum. Daha ileri gitmeyelim, hiç değilse burada kalalım. Bazı bilgilerim yanlış da olabilir.

– Evet... Şimdi gelelim başka bir meseleye... Annemin bir fotoğrafını nerede bulabilirim?

– Damdan düşer gibi bir cevap vermeyeyim. Durun bakalım... Annenizin ailesinden bazı kimselerin adreslerini bir yere koymuş olmalıyım. Hemen bulacağımı söyleyemem, uzun sürebilir, bana öbür gün telefon ediverin. Daha sonra onlara mektup yazarsınız, onlarda annenizin resmi vardır.

– Evet... Yalnız, şunu da düşünüyorum, annemin yakınları neden beni aramadılar? Onların annemin yanında kaldıklarını söylemişsiniz. Ortada, annemin mezarından başka bir şey de yok...

– Gerçekten garip bir şey bu... İnsan düşündükçe, bunun kendiliğinden olacağına da inanamıyor.

– Yani?

– Yani benim düşündüğüme göre babanız, annenizin ölümlüyle beraber, sizin çocukluk hassasiyetinizi de ileri sürerek bu konuda hepsine bilgi vermiş olsa gerek. Belki o sıralarda bundan bana da bahsetmiş olabilir. Eskiye ait olduğundan iyice hatırlayamıyorum... Mümkün olan şu, annenizin yakınları da bu kadar zaman geçtiği halde sizin onları aramadığınızı merak edebilirler. Acaba bunu neye dayandırdılar? Gerçeği bilmediğinize mi? Yoksa ihmalciliğinize mi?.. Şimdi ne yapabilirsiniz? De-

min, mektup yazarsınız 'diyordum. Fakat mektupla durumu rahatça izah edebilir misiniz?

– Eğer içlerinden biri Paris'te otursaydı çok iyi olurdu. Gider kendisini bulurdum.

– Evet, fakat bendeki adres taşraya ait sanırım. Bunu bulunca bir mektup yazarak, başka ayrıntılara girmeden, annenizin ailesiyle ilişki kurmak istediğinizi yazar, bunu kişisel bir ziyaretle yapmak niyetinde olduğunuzu, akrabalarınızdan birinin Paris veya yakınlarında olup olmadığını merak ettiğinizi bildiririm, sonra sonucu benden öğrenirsiniz... Ne olursa olsun bu mesele bir geziye değer.

– Şüphesiz... şimdiden size bütün kalbimle teşekkür ederim.

– Peki... şimdi üvey annenize nasıl davranacaksınız?

– Evet, bu konuda siz ne tavsiye edersiniz?

Profesör dudaklarını buruşturdu, hafifçe başını sallayarak: "Anlıyorum, bu çetin bir iştir!" dedi, "En iyisi ani davranışlarda bulunmamaktır. Aslı olmayan şeyi sürdürmek, yavaş yavaş bu işte aldanmamış olduğunuzu belli etmek ve sonuç nasıl olsa meydana çıkacakmış gibi hareket etmek... Bunun özellikle sizin yaşıңызdaki bir insan tarafından oynanması güç bir komedi olduğunu biliyorum, şunun üzerinde ısrar etmek isterim ki, kaçınılacak husus, büyük sahneyi meydana getirecek ani değişikliktir. Bunun nedenleri de çeşitlidir. Önce söylediğim gibi, bu işte siz bir haksızlık yapmış olmak tehlikesine düşüyorsunuz. Hattâ, biraz önce düşünmediğimiz bir nokta daha var; üvey anneniz sizin yaşıңызdaki bir gencin öz çocuğu olduğunu kabul edip işi savsaklamakla, kadınlığın en doğal duyguları olan kendini beğendirme merakına karşı gelmiş olacaktır..."

Bu esnada Henri Chauverel, daha önce Geneviève'in söylediği benzer bir düşünceyi hatırladı. Yavaşça başını eğdi, profesör devam etti: "Öte yandan, sizin biraz kurnazlık göstermeye de hakkınız vardır. Örneğin, iki ay içinde üvey anneniz artık sizin aldanmadığınız inancına varırsa, sizin uzun zamandır bu işin farkında olup olmadığınızı ve işi belli etmemek ustalığını gösterip gösteremediğinizi merak edecektir. Böylece geçmişe ait onunuzun intikamı alınmış olacaktır."

– Bir denemek isterim... Başaracağımdan emin değilim.

Bugünden itibaren eve dönüşümde, yüzümde hemen fark edilebilecek bir değişiklik gösterebilirim.

– Öyleyse, uygun bir açıklama hazırlayınız. Veya başka bir meselenin söz konusu olduğu izlenimini uyandırınız...

Profesör, babacan bir tavırla güldü: "Bir delikanlının kendi için sakladığı kalb acıları olabilir..." dedi ve şunları ekledi: "Hatâ siz beceriksiz olsanız bile, büyük sahneyi yaratmaktan kaçındığınız sürece bu pek ağır bir sorun değildir. Üvey annenizin sizinle senli benli konuştuğunu sanıyorum. «Tuhaf bir halin var senin!» diye bir soru yöneltirse, gerektiği kadar acemice bir cevap veriniz. Gerçek nedeni itiraf etmeyiniz, işte hepsi bu kadar... Karşı taraf, sizin hoşunuza gitmeyecek bir ifşada bulunmayı göze almayacaktır..."

– Annemin akrabalarına bir an önce mektup yazmanızı sizden rica edeceğim! dedi genç adam ve müsaade istedi. "Adresleri bulup bulmadığınızı anlamak için yarın telefon edeyim mi?"

– Öbür gün edin, daha sağlam olur.

MONTMARTRE MEZARLIĞINI ZİYARET

Genç adam, profesörün evinden, olanların yarattığı karışık ruh hali içinde ayrıldı. "Her şeye rağmen, çok korkunç bir şey değil bu. Meselenin, bu kadına duyduğum sevgi ve inançla ilgisi yok. Tersine, ben bu ifşaati, başlangıcında itimatsızlık yatan bir konuşma sonunda öğrendim. Öyleyse?.. neden bu kadar sarsıldım?"

Sanki yabancı bir şehrin kaldırımlarındaymış gibi ağaçlara, otomobillere bakıyordu. Olguların kendi ile bağlantılarını düşündü, "ne de olsa, bu yeni ve aşırı bir şey," diye hükmetti.

Sonra, bu meselede, meydana gelen durum hakkında iki girişim düşündü, Geneviève'e bilgi vermek ve... annesinin mezarına gitmek. Ne olursa olsun, mezarın yerini bulmak!

Bunun için yapılacak ilk iş Geneviève'i bulmaya çalışmaktır ve yemek saatine yakın olan bu sırada onu herhalde evinde bulacaktı. Saint-François-Xavier meydanındaki bir kahveden jeton alıp kabine girdi.

"Matmazel Geneviève ile görüşebilir miyim?"

– Kimsiniz efendim?

– Ooo, sen misin?

– Sus! Sofraya giderken telefonun yanından geçiyordum. Müsaade ederseniz, bir nezaketsizlik yapmayayım.

– Hay hay, özür dilerim. En kısa zamanda görüşmeliyiz, sana söyleyecek... pardon, size söyleyecek çok önemli şeylerim var.

– Oh! Beni korkutuyorsunuz.

– Hayır, korkmayın. Ancak, bunlar benim için çok önemli şeyler, yemekten sonra sizi bekleyeceğim, yakın bir yer söylemeniz?

– Ama ben saat ikide Ballot'nun kurslarına gidecektim. Yemeğimi çabuk yesem bile ancak oraya yetişebilirim.

– Sizi temin ederim ki, söyleyeceklerim Ballot'nunkilerden daha önemlidir. Özellikle benimle ilgilenen bir kişi için...

– O halde... durun bakalım... şimdi saat bire yirmibeş var,

birbuçukta çıkmaya çalışırım, bu civarda olduğuna göre hemen buluşabiliriz sizinle.

– Güzel, Caulaincourt sokağı ile bulvarın birleştiği köşedeki kahvede... Gaumont'un karşısı...

– Evet.

– Sizin evin iki adım ötesi. Saat birde oradayım... dedikten sonra yavaş bir sesle ekledi: "Öpücükler".

Buluşma yeri, aynı zamanda Kuzey mezarlığının yakınında idi. "Oraya gidip annemin mezarını aramak üzere memurlara soracak kadar vakit var mı?" diye düşündü. "Herhalde bir taksiye binmek zorundayım, fakat üvey annemin israflarım kınadığım bir sırada taksiye binemem. Öğle yemeği yemem de söz konusu değil, bir sütlükahve ile bir simitten sonra... buluşmaya kadar geçecek zamanı değerlendirmeli..."

Bu düşünceyle, en basit çareyi metroya binmekte buldu. "Gidiş yirmi dakika sürer, çeyrek geçe oradayım, o saatte danışma تنها olur, söz anlamayan tiplerle karşılaşmazsam gerekli bilgiyi alabilirim, ve sonra da Geneviève'i beklemek üzere kahveye dönerim. Buluşmadan sonra tekrar mezarlığa dönmem için zaman kalır."

Bununla birlikte, önce Clichy meydanına gidip öğle yemeği yemesi, sevgilisini kahvede beklemesi ve mezarlığa sonra gitmesi daha uygun geldi. Mezarlığı ziyaretinin uzamasından da korkuyordu. Başından geçen olaylar, kendisini kuşkulu bir adama döndürdü. Aslında bu hareketi dinsel bir anlam, yemeği önemsememesi de fedakârlık değerini taşıyordu.

Yoldayken, evde beklendiğini düşündü. Çünkü, genellikle haber vermeden dışarda yemezdi. "Ne yazık!" dedi kendi kendine, "birçok şey değişecek... Eğer üvey annem, bunu akşam bana hatırlatırsa, esrarlı görünmek için bir fırsat olacak. Bu yüzden, kendi kendine sualler soracaktır!"

Mezarlık bekçileri bürosunda biraz bekledi, aklını toparlamayan ihtiyar bir kadın, memurdan bir sürü şey soruyor ve cevap vermeye başlayınca sözünü kesiyor, kişisel itiraflarını dizip döküyordu.

Genç adam bu mezarlıkta Didier ailesinin birkaç parselinin bulunduğunu öğrendi. Kendisinin aradığı mezarın Chauverel'in 1934'te ölen eşi Geneviève Didier'ye ait olduğunu kesinlikle bil-

dirdi. Kendisine mezarın bulunduğu yeri ve oraya giden yolu gösterdiler. Hattâ memur, gideceği yolun krokisini çizmek nezaketini bile gösterdi.

Memurlara teşekkür etti, mezarı öğleden sonra ziyaret edeceğini bildirdi.

* * *

"Peki," dedi Geneviève, genç adamın yanına oturarak, "kabil olduğu kadar çabuk geldim, telefonunla beni heyecanlandırdın! Çabuk söyle? Kötü bir durum mu var?"

Delikanlı uluorta konuşmayan bir tavır takındı: "Bu, benim için ağır bir şey, evet... Ama tehlikeli değil... Yani ben bir tehlike görmüyorum. Duygusal yönden ağır bir şey bu."

– Ayrıntıları sonraya bırak da, ne ise söyle.

– Şu... Ben bu kadının oğlu değilim... Babamın bundan önceki karısından dünyaya gelmişim. Öz annem, ben dünyaya geldikten kısa bir süre sonra ölmüş, babam ve ikinci karısı, beni bile bile aldatıp durmuşlar. Her şeyi... evet, her şeyi benden saklamışlar. Nedenini de doğru olarak bilmiyorum. Herhalde, çevremde uyanık kalmak istemişler ve gözümü açabilecek herkesi benden uzaklaştırmışlar. Bense, hiç şüphesiz ki, bu işte, sersemliğe ait bütün rekorları kırmış bulunuyorum.

– Şimdi... Bunu sana profesör Clavié mi öğretmiş oluyor?

– Evet.

Delikanlı, profesörle yaptığı konuşmayı ayrıntılı olarak anlattı.

Geneviève yavaşça başını sallıyor, sevgilisine bakıyor, göğsünün derinliklerinden "demek öyle", "pekalâ!" gibi sözler mırıldanıyordu.

"Beni budalanın biri farz ediyorsun değil mi?" dedi genç adam acı acı gülererek.

– Hayır, böyle bir oyundan kuşkulamayacak kadar dürüst, zavallı bir genç olarak kabul ediyorum seni.

– Şu halde, sen de bana kötü bir oyun oynandığı fikrindesin?

Genç kız kuşkucu bir tavır aldı: "Dur bakalım," dedi, "sözümü belki biraz çabuk söyledim. İlk tepki, tabii ki üvey annendir. Sonra, biraz tereddüt etmişler. Sana yalan söylemekteki çıkarları nedir? Üvey annenin sana nazik davranmak için gayret sarf et-

tiğini düşünüyorum, kendimi onun yerine koymaya çalışıyorum."

Genç kız, böylece profesörün değerlendirdiği delillerin esasını tekrar bulmuştu. O da profesör gibi şunu sordu: "Peki, şimdi ne yapacaksın?"

Delikanlı da profesörün verdiği öğütleri tekrarladı.

"Evet," dedi genç kız, "akla uygun. Öyle davran ki, günün birinde bu kadına karşı haksızlık ettiğinden ötürü üzülmeysin. Aslında, hiçbir şey seni haşın davranmaya zorlamıyor."

"Gerçek şu," dedi delikanlı biraz düşünerek. "Ben bazı bakımlardan hafiflediğimi hissediyorum. Bu kadının tavır ve hareketleri hakkında kendisine sorduğum soruların artık önemi kalmadı. Şimdi kendimi sorumlu hissetmiyorum. Buna rağmen büyük bir huzursuzluk duyuyorum. Hani, biraz da, evi yıkılmış bir adam gibi. Fark etme niteliğime de inancım kalmadı. Kendimi, aldatılmak için yaratılmış bir kişi sayıyorum."

– Daha neler! diyen genç kız, delikanlının ellerini ellerinin içine aldı.

"Buraya gelmeden önce mezarlığa uğradım. Annemin mezarının yerini bana tarif ettiler," diyerek saatine baktı. "Şimdi oraya gidiyorum," dedi.

– Yemek yedin mi?

– Yook, bir bardak sütlü kahve içtim. Yeter o kadar.

Genç kız düşüncelere daldı: "Benim de beraber gelmemi ister misin?"

– Mezara mı?

– Evet.

Genç adam üzgün ve şaşkın görünüyordu. "Beni çok etkiliyorsun Geneviève. Gelmek istediğine emin misin?"

– Anlamadım...

– Durumu düşünerek böyle söylüyorum. Evet... Gelecekte eşim olacak bir kızı günün birinde annemin mezarına götürmem... doğru. Ve normal. Fakat, benim de ilk defa gittiğim bu mezara onu götürmem... biraz acı değil mi?

– Neler söylüyorsun? Şimdi zor bir durumdasın. Sonuçta da olağanüstülükler bulunacaktır. Asıl mesele, böyle bir anda yanında bulunmamın sana dokunup dokunmayacağı?

– Tersine... Yanımda oluştun bana kuvvet veriyor."

Verdiği cevapla, serbest düşünebildiğini fark etti. Kendi kendine "Bu, yarı taşralı bir burjuva ailesinin kabridir, yeter ki görünüşünde bakımsızlık olup, beni gülünç duruma düşürmesin!" diye düşünüyordu. Ve bunun için oraya önce yalnız gitmek istiyordu.

* * *

Kabir, mezarlık girişine kuzeydeydi. Hafif meyilli bir yokuşu ağır ağır çıktılar, iki tarafta dizilmiş kabirleri geçtiler, sessiz bir noktaya vardılar. Oradan mezara giden yola girdiler.

Güneye dönük olan mezarın sert taştan bir kapağı vardı, üzerinde bir haç görünüyordu, etrafı parmaklıkla çevrili idi, dört köşeye dökme demir saksılar oturtulmuştu. Kitabede şunlar yazılıydı: Didier - Meslier aile mezarlığı... Bakımsız, kısa boylu bitkiler vardı saksılarda. Mezar taşının arasında eski bir çelengın kalıntıları görölüyordu.

Taşın iki yanında beşi solda, dördü sağda isimler vardı, sağdakilerin sonuncusunda, "Geneviève Didier, Chauverel eşi" yazıyordu. Bundan öncekilerde de Didier soyadı görölüyordu ve buna eklenen adlar vardı ki en çok Mesnier geçiyordu. Burada bir yer boş gibi duruyordu.

Mezarlığın tamamı iyi korunmuş ve temiz görölüyor, seyrek ziyaret edildiği izlenimini veriyordu.

Genç kız, mezarlığın kapısında bir demet çiçek almıştı. (Kendi payına bunu akıl edemediğinden, genç adam üzüldü.) Demeti kapak taşındaki Geneviève Didier adının altına koydu, boş görünen onuncu kitabe yeri de böylece kapandı.

Sonra iki genç de bir an hareketsiz, sessiz kaldılar. Genç adam, kendini bir mezar önünde tutan düşüncenin çıplaklığını duydu, hiçbir hatıra onu buraya bağlamıyordu, hattâ belirli bir hayal bile yoktu. Profesörün söylediği birkaç sözü hatırlayarak bunlarla geçmişe ait hatıralar, hayaller meydana getirecek kadar zaman geçmemişti. İşte onun için, annesinin mezarı, yanındakiler kadar yabancı kalıyordu kendisine. Birden şöyle konuştu: "Benimle buraya kadar gelmekle bana büyük iyilik ettin. Daha fazla gecikme, hemen dönelim. Seni durumdan haberdar edeceğim. Haşın davranmayacağıma emin ol. Yarm prof. Variod'un kursunda görüşeceğiz?"

Genç adam, akşam yemeğinden biraz önce evinin salonundaydı. Madam Chauverel bir kitap okuyordu, onu endişeli bir tavırla süzdü: "Daha yeni mi geliyorsun?" dedi.

- Evet.

Sorularında bir sitem havası vardı:

- Öğleyin bir engel mi çıktı?

- Evet.

- Seni biraz bekledim. Telefon da etmedin.

Görünüşe göre, kadın bir açıklama bekliyordu. Genç adam bir bahane aramaya bile lüzum görmedi. Bu kadınla şimdiki ilişkisi gözlerinin önünde öyle bir engel gibi dikiliyordu ki, artık bir çaba harcamasına ihtiyaç kalmıyordu.

Yemekte de aynı tavrı takındı. Hiçbir konuda söz açma girişiminde bulunmadı. Üvey annesi onu konuşturmaya çalıştıkça klasik, tarafsız cevaplar verdi. Nihayet kadın dayanamadı: "Bu akşam sende ne var Allah aşkına? Zihnini bir şey mi kurcalıyor?"

Delikanlı yumuşak bir sesle cevap verdi: "Şu yazılı ödevini bitirmem lazım, biliyor musun... biraz geciktim, kütüphanede de bazı güçlükler çıktı."

- Ne gibi?

Dalgın dalgın cevapladı: "Bazı kitaplara güvenmiştim, fakat yeterli olmasa gerek."

Ve son cümleyi öyle söylemişti ki, sanki "bu konuda fazla ısrar etmesen iyi olacak," gibi bir anlam çıktı.

Gerçekten kadın da ısrar etmedi. Fakat yüzünün ifadesinden, "Uydurma açıklamana kanmış değilim. Sırlarını açıklamaya seni zorlayamam ama bu halin de çok sıkıcı. Aramızda değişen bir şey var galiba?" der gibiydi.

Genç adam, davranışının sebep olduğu bu üzüntüyü Madam Chauverel ile paylaşıyordu, neredeyse vicdan azabı duyacaktı. Şu sözleri kendi kendine tekrarlardı: "Bu kadın çok önemli bir konuda seni aldattı, onun hatası yüzünden bugüne kadar öz anneni tanıyamadın." Ve bunları devamlı aklından geçirdi. Bu kadının sempatisi, henüz onu etkilemeyi sürdürmekteydi. Kapılmış olduğu şatafat ve israf içinde bir yalan tekniğinin bulunduğu delikanlı az çok sezmişti.

NOTER RAKAMLARI KALEME ALIYOR

Ertesi sabah noter Vichelet'ye telefon etti: «Evet,» dedi sakin bir sesle noter, «istediğiniz bilgileri hemen hemen buldum.»

– Öyleyse size uğrayayım?

– Ee... evet... yalnız işlerim biraz çok ama...

– Bu sabah görüşürsek çok iyi olacak.

– Bu sabah mı? Siz profesör Clavié'yi gördünüz mü?

– Evet, gördüm.

– Ya, demek öyle? diyen noterin sesi değişmişti: «Evet, anlıyorum. Onbirbuçuğa doğru geliniz, ben işleri ona göre ayarlarım, belki biraz sizi bekleteceğim.»

* * *

Karşılıklı ilk bakışlar, noterin meselenin aslını kavramasına yetti:

– Profesörle görüşmeniz herhalde faydalı olmuştur?

– Evet... Hattâ bu görüşme bende bir şok etkisi yaptı.

– Anlıyorum.

«Ve şimdi size de, profesöre söylediklerimi tekrarlayacağım,» dedikten sonra çekingen bir çocuk gibi tekrarladı: «Gerçeği öğrenmem kafamı karmakarışık etti... gülünç duruma girerek küçük düşmem de caba.»

– Yok canım! dedi noter hoşgörü ile.

– Evet, evet. Benim yaşımda, benim gibi öğrenim görmüş bir kişinin böyle bir sahtekârlığa alet olmasını fark etmeyişi? İnanılacak gibi değil.

– Fakat, önce kendiliğinizden kuşkulanmaya başlamıştınız. Bana geçen gün gelişiniz, bunu açıkça gösteriyor. Gerçi kesin nokta üzerine parmak basmamıştınız. Fakat durumunuzda bir gariplik olduğunu da seziyordunuz. Sonra, biliyorsunuz, bizim meslekte gerçeğe benzerlik sınırlarından geri çekilme alışkanlığı vardır. İnsanlar bize zorla ifşaatta bulunurlar. Ya da sizinkinden aşağı kalmayan aile sırlarını bize keşfettirirler. Özellikle sizin, kendine çok hâkim bir kişi ile işiniz oldu, şaşkın bir kimsenin zıttı yani. Bu bakımdan, bir oğul için annesine veya annesi sandığı kişiye körü körüne bir inanç taşıması doğaldır. Sizi temin ede-

rim, çok sevdiğim ve saydığım annem, eğer öz annem olmasaydı ve beni, annem olduğuna inandırsaydı, ben de kolayca aldanabilirdim; istediği bütün işaretleri benim gözümün önünden kaldırbilirdi, birtakım evrakı okumadan imzalayabilirdim. Hattâ... onun çarpı işareti koyduğu yerlerde neler olduğunu bile sormadan. Geleceğin noteri olacak bir kişi sıfatıyla ben böyle yapacağıma göre, siz de kendi kendinizi kınamayınız. Ve başka sebepler olmasa bile Madam Chauverel'in size olan sevgisi yüzünden bu komedide başarıya ulaştığını bile kabul etmelisiniz.

– Doğru. Profesör Clavié de bana aynı şeyleri söyledi.

– Tamam. Görüyorsunuz ya, işin aslı budur... Peki, kendisinden bir açıklama istediniz mi?

– Hayır, cesaret edemedim. Zaten profesör de, haşın davranmamamı, büyük sahneyi yaratmaktan çekinmemi söylemişti.

– Doğru. Haklıdır profesör.

– Onun düşüncesine göre, benim davranışım ne olursa olsun, en sonunda üvey annemin gözlerini açacaktır. Çünkü gözlemini açma sırası şimdi ondadır.

– Bu davranışın belirgin hale geldiği kanısında mısınız?

– Dün akşam yemekte üstüme bir tuhafılık çöktü, bunu gerçekten bilerek yapmadım. Bu sabah da... evet, sizden saklamak yersiz... sanırım bütün ailelerde bu gibi alışkanlıklar var... Akşamları yatarken «iyi geceler» derdik. Sabahleyin evden çıkarken onu kucaklardım, yanağından öperdim. Bu sabah kapı aralığından «Acele işim var, iyi günler,» dedim ve çıktım.

– Başka bir şey söylemediniz mi?

– Hayır. Bunları bile belli belirsiz mırıldandım.

Noter Vichelet içini çekti.

– Bu durumlarda iyi hüküm verenlerden değilim, dedi. Kim bilir, belki de acı duymuştur. Bunu hakketmediği halde...

– İlk tepkiden sonra ben de bunu kendi kendime sordum. Dünden beri yalnız bunu düşünüyorum. Sanırım haksız da değilim. O, acınacak bir kadın değil. Haşın, tartışmaya imkân tanımayan... Gerçi bana gösterdiği sevgiye şeklen bir diyecek yok. Ancak, içinde ne gibi bir istek sakladığını bilemem. Evet, dostlarına gösterdiği sevginin benzerini, samimiyetle bana da gösterdi. Bunların anlamını şimdi daha iyi kavırıyorum. Ama bu, iş olup bittikten sonra yapılan bir yorum değil. Karşımda başka biri, yani her zaman rastlanan yumuşak huylu, hassas, çabuk işle-

nen biri bulunsaydı ne olurdu diye düşünüyorum. Büyük heyecan duyacağımı, onunla beraber ağlayacağımı hissediyorum. Böyle bir durumda ondan ispat beklemez, tersine ona teşekkür ederdim. «Kendini üzme, seni daha az seveceğimi sakın aklından geçirme,» derdim.

«Eğer Madam Chauverel'i daha iyi tanımış olsaydım bir düşünce ileri sürerdim,» diyen noter Vichelet, masasında, solda duran bir kâğıdı aldı, devam etti. «Sizin için küçük bir liste hazırlattım. Özet olarak mirasın neleri kapsadığını buradan anlayabilirsiniz. Size düşen paylar da belirtilmiştir. Tek gayrimenkul, Milly'deki ev ve arsadır. Bu da, izalei suyu yapılmamış bir mülktür biliyorsunuz, bu hususta muvafakatınızı bildirmiştiniz.

– Evet evet, hatırlıyorum.

– Bu listede, size ait olan menkul değerlerin tümü var. Bunlar, siz erginlik yaşına gelene kadar büromda saklanmıştı ve o tarihte mevcuttu. Daha sonra? O tarihten sonra siz, gayrimenkul ve sermaye gelirinden yararlanması için annenize vekâlet verdiniz. Daha sonra da, bana, sermayeye ait hiçbir işlem yapılmasına müsaade etmediğinizi söylediğiniz için...

Noter, kâğıdı genç adama uzattı ve devam etti: «Ben burada, erginliğe erişmemiş bir çocuk olarak öz annenizden miras kalan malları da not ettim. Erginlik çağından itibaren tabii ki bunlar da sizin hesabınıza girer. İşte, dalgınlığınızda en çok şaşıtığım nokta budur. Çünkü bu da kelime kelime yazılmış bir şeydi... Bunu da geçelim. Aslında büyük bir rakam da değildi.» Noter, uzlaştırmacı bir gülümseme ile devam etti: «İlk madam Chauverel'in ölümü anında anababanızın serveti, henüz orta derecede idi. Daha sonra gizleme işi kolay oldu sanıyorum, bu ilk miras işlemini ben yapmış değilim.»

Delikanlı kâğıdı eline almış, inceler bir tavır takınmıştı. Fakat bakışları dalgındı. Bir süre sustuktan sonra şöyle dedi: «Size ilk ziyaretim sırasında zihnimi kurcalayan şeyi hatırlıyor musunuz üstadım? Üvey annemin sürdürdüğü hayata karşılık veren bütçenin ne olduğunu anlamak istemiştim...»

– İyi işte. Şimdi onu değerlendirmeye yarayacak bilgiler elinizde. Buradaki rakamların aşağı yukarı iki katını alınız. Bölüşme çok namusluca yapılmıştır. Değerli evrak yarı yarıya bölüştürülemediği zaman da günün borsa kuralına göre ve takıntısız malların ayrılması suretiyle ödünlemeye gidilmişti.

Noter Vichelet konuşmayı kesti, garip bir halde düşünceye daldı, kâğıdı genç adamdan alıp sürdürdü:

«Anladığıma göre payınıza düşen takıntısız para belirtilmemiştir. Söz konusu ödünleme Madam Chauverel'e ait olup bu işte rol oynamıştır... Şunu belirtiyim ki, bu notta bulunan ilk mirasa ait payınızın iki katını almayınız. Sadece ikinci mirasa ait olanların iki katını alınız. Özellikle sizi korkutur görünen şey Madam Chauverel'in kendi sermayesinin bir kısmını yemiş olması ve buna da devam etmesidir. Bu konuda açıklamada bulunacak herhangi bir vasıtaya sahip değilim. Keza, onun borsadaki memurundan veya bankasından bir bilgi elde edeceğinizi de ummayın.» Noter, kâğıdı çevirdi.

Genç adam bu defa dikkatle baktı. Fakat yine çekingendi:

«Ben borsa işlerinden hiç de anlamıyorum, değerleri belirsiz bu isimler bana bir şey ifade etmiyor. Siz, bütün bunların ne kadar gelir sağladığını yaklaşık olarak söyler misiniz? Yani toplam olarak...»

Noter, listeyi tekrar aldı: «Bu nokta üzerinde, uğrayacağınız ilk bankadan bilgi alabilirsiniz.»

– Öyle mi sanıyorsunuz? Benim bir unvanım yok. Çünkü bu işlerle uğraşan ben değilim. Elimdeki listeyi, kendimi tanıtmadan şurada burada göstersem «Nedir bunlar? satmak istediğiniz hisse senetleri mi?» diyecekler. Özellikle bir genç tarafından bu işin yapılmasını garip karşılayacaklardır.

«Evet...» dedi noter gülererek. «Sizi malını değerlendirmeye çalışan bir hırsız yerine bile koyacaklardır. Eğer sonucu elde etmeye yarayan bilgiler istiyorsanız aşağı yukarı sekiz yıllık bir gelir hesabı gerekir. Bu değerli evrakın çoğu aksiyonlardır. Ve bunlara ait paylar da istikrarlı değildir. Bunlar, matematikçilerin dedikleri gibi bağımsız değişkenlerdir, bu bakımdan, liste size yeterli olmayacaktır. Önce üvey annenize ait hisseyi araştırmamız gerekli. Gerçi iki hisse, başlangıçta doğru hesaplanmıştı, ama o zamandan beri yıllık gelirler devamlı değişiklik göstermiş. Sonra, borsa yıllıklarından kayıtlar aramamız gerekli. Keza, aradan geçen süre içinde bu kadının hangi senetleri sattığını da bilmek gerekir... Bu da başlı başına bir iş olacak...» Bu sırada noterin şivesi ve yüzü cesaret verici idi.

Delikanlı, bir telkinde bulunmak istedi: «Zorlukları anlıyorum,» dedi. «Bana basit bir yol gösteremez misiniz?»

– Sizin hisseniz için mi?

– Evet, daha sonra iki katını alarak üvey anneminki için bir fikir edinebilirim.

Noter, belirli bir şekilde yüzünü buruşturdu: «Bu kadar acele mi!»

– Söylediğinize göre bu iş çok uzun sürecek. Ben yaklaşık tahminlerle yetiniyorum.

Noter Vichelet, listeyi acele ile gözden geçirdi: «Senetlerden bazılarını biliyorum,» dedi, «bunlar miras işlerinde devamlı geçmektedir. Ama diğerleri? Sonra siz hangi tahminden bahsediyorsunuz, bu tahmin ne kadar bir süre için geçerli olabilir?»

– Bugün için geçerli. Bu da bana yetiyor.

Noter, birtakım hesaplara daldı: «Bu, kötü bir metottur!»

– Peki... Mesela, gelirden payıma düşenin bugün bir milyon olduğunu söyleyebilir miyiz?

– Elbette söyleyebiliriz. Şimdiki fiyatlara göre, üvey anneniz iki milyondan az bir para ile bu hayatı sürdüremez.

– Peki, bana düşen birbuçuk milyona ulaşır mı?

– Sizin payınız... Evet, hemen hemen öyle gibi geliyor bana...

– Üvey annemin sürdürdüğü hayatın kaç mal olacağını siz benden daha iyi bilirsiniz. Bana sürdürdüğü hayatın da...

– Evet, kendisini temsil ettiğim ölçüde bilirim...

– Peki, bu gelirlerle o masrafları karşılayabildiğini düşünüyor musunuz?

– Evet, bunu da hesaba katmak gerek. Şimdi dostum, dinleyin beni: Önce, sizin bana bir şey vaad etmeniz gerekecek. Konuştuklarımızdan bir teki bile buradan dışarı çıkmamalı. Takribi de olsa, burada bildirdiğim rakamlardan kimseye bahsetmeyin.

– Evet. Bu rakamları bana bildirmemiş olduğunuzu kabul edelim.

– Evet. Şüphesiz.

DİDİER DAYININ ADRESİ

Ertesi gün genç adam, kararlaştırdıkları gibi profesör Clavié'ye telefonu ihmal etmedi.

«Pekâlâ,» dedi neşeyle profesör, «her şey yolunda gitti mi? İnşallah büyük sahneyi yaratmadınız?»

– Yok yok, aramızda hiçbir şey geçmedi. Yalnız, bende garip bir hal vardı, hâlâ da öyle. Bunun için beni uyardı, sonra her şeye razı olmuş göründü.

– Çok güzel... Sizi kutlarım.

– Fakat, bunun böyle sürüp gideceğinden emin değilim. Çünkü o, her şeye kolayca razı olan tiplerden değildir. Ağzından bir şeyler alınmak için zorlanan biri olabilirim.

– Bu hallerde güç olan, ifade tonunu yakalamaktır. Ve bunu devam ettirmek de bir uyanıklık meselesidir. Samyorum, siz bu yolu tuttunuz?

– Evet, buna devam etmeye çalışacağım. Eğer ipin ucunu kaçırırsam, size gelip öğütlerinizi alırım... Şimdi... Acaba akrabalarımından birinin adresini buldunuz mu?

– Şansınız varmış. Adresi bulmakla kalmadım, bu kişinin Paris'te oturduğunu da öğrendim. İşiniz kolaylaştı. Bu zat kim biliyor musunuz? En yakınlarınızdan biri... dayınız!

– Annemin kardeşi, öyle mi?

– Evet, hatırladığım kadarıyla, annenizin birkaç yaş büyük olan ağabeyi.

– Adresi almak için hemen geliyorum.

– İsterseniz şimdi vereyim. Kâğıt kalem?

– Var.

– Öyleyse yazın.

Sonra ekledi: «Önce yapmış olduğum teklifi hatırlıyor musunuz?» dedi profesör, «önce ben ona bir mektup yazacak ve teması kolaylaştıracaktım.»

– Evet, evet... size müteşekkirim. Fakat beklemeye sabrım yok, anlıyor musunuz?

– Kısa bir sürede bu iş olabilir.

– İki üç gün bile olsa, yine çok. Sonra, ben artık çekingen

halimi bıraktım. Derdimi çok iyi anlatabilirim. Gerçeği ona söyleyeceğim, bu daha iyi olur.

– Evet, hakkınız var. Önce siz bir mektup yazın ve... sonuçtan beni de haberdar ederseniz memnun olurum.

– Elbette... Bir şey daha sorayım: Dayımın mesleği, durumu nedir?

– Bir şeyler hatırlar gibiyim, bir dakika, onunla ne için görüşmüştüm?... Ha, evet, hatırladım, kaplatacağım birkaç sandalye vardı, nakışlı dokuma kumaş istiyordum, babanız bana, kayınbiraderinin bunu sağlayacağından söz etmişti, dayınız Lyon ipekli kumaş firmalarının Paris'teki temsilcisi idi... Evet, herhalde bu bilgi işinize yarar... Bol şanslar...

DİDİER DAYI İLE İLK BULUŞMA

Bir saat sonra Henri Chauverel şu mektubu postaya attı:

Muhterem Beyefendi,

Bu mektup, belki sizi şaşırtacaktır, çünkü, doğduğundan beri hayatı hakkında size hiçbir ipucu vermemiş olan yeğeninizden gelmektedir. Varlığını neden bu kadar geç bildirmiştir, bunu size açıklamak istiyor.

Henüz «sevgili dayı» demeye cesaret edemiyorum... Beni, hangi gün, nerede ve saat kaçta kabul edeceğinizi bildirirseniz minnettar olurum.

Nedenini daha sonra bildireceğim bir tedbir olarak cevabınızı «Post restant Büro 91» adresine ve adımı bildirmenizi rica ediyorum.

Saygılar..

HENRI CHAUVEREL

Ve ertesi gün Büro 91'de şu cevabı buldu:

Sevgili yeğenim,

Hayretimi sizden saklayacak değilim. Sonra açıklayacağımızı düşünerek bu nokta üzerinde fazla durmuyorum.

Ziyaretiniz beni çok sevindirecektir. En iyisi büroma gelin. Sabahtan geç vakte kadar oradayım. Yalnız öğle yemeğinde çıkıyorum.

Bana telefon ediniz. Numarayı aşağıda veriyorum. En yakın zamanda diğer akrabalarınızla da tanışsınız..

Sizi çokluk düşünmüş olan dayınız.

ARM – DIDIER

Henri Chauverel, binanın giriş yerinde siyah mermer üzerine yaldızla yazılı «Arm-Didier, İpekçilik, Komisyon, İhracat, Kat 3» levhasını gördü, asansöre aldirmeden merdivene yürüdü.

Üçüncü katta, üzerinde bakır levha bulunan çift kanatlı kapıyı itti, bir zil çaldı, ikinci bir camlı kapı ile karşılaştı, orada da bir odaya girdi. Orta yaşlı bir kadın, daktilo yazıyordu.

«Bay Didier ile randevum var,» dedi Chauverel.

– Ya, siz misiniz, kendisine haber vereyim.

Kadın gitti, biraz sonra tekrar döndü: «Buradan buyurun,» dedi.

Birlikte bir koridordan yürüdüler, nihayetdeki bir kapıyı kadının açtı ve genç adam geniş bir salona girdi.

Büyük bir masanın gerisinde, ellinin üstünde bir zat oturuyordu, ayağa kalktı, delikanlıya yaklaştı, elini sıktı ve güler yüzle konuşmaya başladı: «Evet... günaydın... sevgili yeğenim. Sizinle tanıştığıma çok ... çok memnun oldum,» dedi ve ekledi. «Durun bakalım hele... Evet, annenize çok benziyorsunuz, evet hiç şüphe yok... Babanıza da... Fakat ilk dikkatimi çeken, annenize benzerliğiniz. Bunu tabii karşılırsınız. Zavallı Geneviève... onunla birbimize çok yakındık, yani yaşça... ben ondan biraz büyüktüm. Karakterlerimiz, zevklerimiz birbirine çok uyardı... Şimdi söyleyin bakalım, bunca yılda sonra ortaya çıkıp beni sevindirmeniz neden? Sizi en çok iki üç defa görmüştüm... o da, henüz beşikte iken...» Mösyö Didier güldü ve devam etti: «Tabii... çok değişmişsiniz...»

Didier'nin yüzünde hâlâ büyük bir hayret okunuyordu: «Nasıl,» diyordu «sizi iyi anlıyor muyum?»

– Evet, zannedirim.

– Birkaç gün öncesine kadar gerçeği bilmiyordunuz?

– Evet.

Mösyö Didier, tavırlarında samimiyet görülen bu genç adamı dikkatle seyreliyordu...

Uzun bir sessizlik oldu, delikanlı söze başladı: «Hayatıma ait bir gerçeği, birkaç gün önce babamın eski bir dostundan öğrendim, konuşma sırasındaki bir tesadüften... Beni belki akılsız bir zavallı gibi göreceksiniz, ama ben böyle bir kişi değilim. Halen tahsilime devam ediyorum. Kuşkucu bir kişi olmadığımı muhakkak.»

– Babanız da pek kuşkucu değildi!

– Formalitelerden, kırtasiyecilikten nefret ederim: İmzalamam için bir kâğıt uzatıldığı zaman, benim için önemli de olsa, hiç dikkat etmem. Sanki bakarsam, korkunç bir şey keşfedeceğim gibi! Fakat günlük hayatta bu çok tehlikeli. İnsan her zaman namuslu kişilerle karşılaşmayabilir.

Mösyö Didier, düşüncelerini sıraya koyarak, ağır ağır konuşmaya başladı: «Babanızın ikinci karısını öz anne bilmenizi ve aranızdaki buna uygun ilişkiyi şimdi daha iyi anlıyorum. Gerçi bu normal bir şeydi. Ve burada tek fedakârlık, sizin hayatınızdan kendimizi silmek üzere Geneviève'in biz yakınlarına ve... Geneviève'in hatırasına düşüyordu... Biz sır saklama konusunda kusursuz hareket ettik... Aklıma gelmişken hatırlatayım, annemiz... yani. Geneviève ile benim annem henüz sağdır.»

– Sahi mi söylüyorsunuz?

– Elbette. Lyon'da. Çok yaşlandı. O zaman bu konuda ondan çok şey istemiş oluyorduk, kızını henüz kaybetmişti... ki torunundan da vazgeçmesini, onu inkâr etmesini istiyorduk. Bunun sürüp gideceğine hiç inanmamıştık. Gerçi zamanını bilmiyorduk, ama gerçeğin anlaşılacağından emindik.

– Peki, o zaman ne düşünmüştünüz?

– Anlatayım, bir kere, babanız ve yeni karısı, size gerçeği söylemekten çekiniyorlardı... Ve fırsat kolluyorlardı. Fakat o fırsat bir türlü çıkmıyordu. Onlar uzattıkça mesele daha da güçleşiyordu. Nihayet biz, gerçeğin size açıklandığını, fakat sizin soğuk karşıladığınızı sandık. Pek görülmemiş bir şey değil bu. Çocukların bir üvey anneye bağlanıp ve öz annelerini hiç düşünmemeleri olağandır. Kaldı ki siz, annenizden, hiçbir şey hatırlamayacak kadar küçük yaşta ayrıldınız. Doğum onu çok sarsmıştı, süt veremedi. Durum üzücüydü, fakat... gârip gelmiyordu insana.

– Babamla zaman zaman buluşmaya devam ettiniz mi?

– Bir yıl kadar evlenmeden, dul olarak yaşadı. O zaman irtibatımız vardı. Yalnızlıktan çok sıkılıyordu.

– Zannedersen, süt annenize bıraktı. Sizi tekrar eve aldığı zaman yeni Madam Chauverel'i de başkaları gibi yadırgamadınız... Evet, babanıza yalnızlık ağır geliyordu. Küçük dertleri büyütüyordu, zaafı olan bir insandı diyebilirim. İnanma eğilimi vardı ve bu da onun en hoş tarafı idi. Ben nihayet onun kayınbiraderi idim, ama dul kaldığı süre içinde beni bir sırdaş kabul etti. Üvey anneniz, onu kendi etrafında döndürmeye başladığı za-

man, bana o kadından söz etmişti. Aşağı yukarı benden nasihat istemişti diyebilirim.

– Bu kadınla nasıl tanıştı?

– Evet... sanıyorum... annenizin ölümünden önce bir toplantıda rastlamıştı. Fakat bu rastlantı o zaman ciddi bir sonuç doğurmamıştı. Kadının da o zaman evlenmek istediğini hiç sanmıyorum... Böyle gönül kırıcı şeylerden bahsetmemesem...

– Yok, rica ederim. Benim karşımda tedbirliliği bir yana bırakın. Bilakis, ben haksızım. Bahsettiğim, babamın eski dostu, bu aldatılmamın iyi duygularla düşünülmüş olabileceğini ileri sürdü. Bu kadın beni, annemin tarafından ayırdı... onun yüzünden annemin varlığını ve adını bilmedim... Mezarına hiç gitmeyebilirdim... Şey... Şimdi aklıma geldi, sizde annemin resmi var mı acaba?

– Evet, ama evde, birkaç resmi var. Orada rahatça bakarsınız. Çünkü en kısa zamanda akşam yemeğini bizde yiyeceğiz.

«Tabii. Evet, ne diyordum, ha... üvey annem konusunda ölçülü davranmanıza gerek yok. Aslında uzun süredir, hayatını hiç beğenmiyordum. Yani çevresindeki dostları... Kendi kendime sorular soruyordum. Evet... şimdi iş bambaşka safhada.» diyen delikanlı, uzun uzun başını salladı.

«Gerçeği öğrendiğinizi biliyor mu?» diye sordu Mösyö Didier.

– Hayır, henüz değil. Bir olay yaratmaktan sakınmak istedim. Babamın ikinci evlenmesinden önce bazı sırlarına vakıf olduğunuzu söylemişsiniz?

– Evet, önceleri niyetlerini açıklamadan, bana bu kadından bahsetti. Fakat, oldukça içi dışında bir adamdı o. Düşünceleri kolayca okunabilirdi. Bir bakıma çok saftı. Bunu hangi anlamda söylediğini anlıyorsunuz herhalde? Onu küçültmek için değil, tersine. Tekrar edeyim, bu hali, hoş giden tarafıydı. Bu bakımdan, bana yalnız o kadından bahsetmekle kalmadı, onunla tanıştırmak da istedi. O zaman meseleyi daha iyi kavradım. Bu hali biraz tuhaf... değil mi?

– Peki, ne gibi bir bahane ve fırsat buldu, sizi tanıştırmak için?

– Zaman zaman akşam yemeklerine bizde kalırdı. Karıma... yani yengenize çiçek getirirdi... Ha evet, yengeniz de sizi çok görmek istiyor. Bazen de babanız, bizi dışarda yemeğe da-

vet ederdi. Bir gün telefon etti, bahsettiği kadının da bulunacağı bir yemeğe davet etti. Bunu söylediğim zaman karım yerinden sıçradı, babanızın durumunu ona da daha önce anlatmıştım. Ve yengeniz haykırdı: "Buna küstahlık denir! Zavallı Geneviève'in yerine gelecek kadın... hiç olmazsa altı ay beklemeli idi. Hiç hoş değil bu, şimdi de onunla bizi yemeğe çağırıyor... Düşüncesizlik..." Bense, babanızın bunda bir suçu olmadığını, tersine, bize olan inancını gösterdiğini anlattım. Belki de o kadın hakkında fikrimizi almak istiyordu. Karımın cevabı: "Sen istiyorsan yalnız git, ben gidemem. Zavallı Geneviève'in mezarından hüzünle bakmasına tahammül edemiyorum." oldu.

– Gerçekten o davete gittiniz mi?

– Ne yalan söyleyeyim, gittim. Bir fikir edinmiş olmaktan üzgün değilim. Ve sonra, babanızın bize gösterdiği inanç, böyle bir durum içinde sarsılabilirdi... Böylece onunla ve tasarılarıyla bağlantımızı korumuş oluyordum. Böylece, belki onun üzerinde etki yaratabiliyor, onu bir budalalıktan alıkoyuyorduk. Ben yalnız Geneviève'i düşünmüyordum. Sizi düşünüyordum. Müstakbel bir üvey annenin seçilmesi küçük bir çocuğun kaderini değiştirebilirdi.

– Peki intibalarınız ne oldu?

– İsterseniz, her şeyi size açıkça söyleyeyim? Sizi üzer miyim, bilmiyorum?

– Hayır, hayır. Katiyen!

– Ya... Evet, bu intibam daha çok, kötü idi. Evet, yani kötü bir intiba bıraktı bende. Ve inanınız, bunu bugün anlamış değilim. O akşamki davette, karşımda yaşını pek tahmin edemediğim bir genç kadın vardı. Otuz veya daha fazla! Güzel ve serbest tavırlıydı. Çokbilmiş bakışları vardı. Şivesinin de yabancılığı seziliyordu.

– Yabancı bir şive mi?

– Bu sizi hayrete mi düşürdü? Belki de o şiveyi artık kaybetti?

– Aslında ben bu soruyu ilk defa kendi kendime soruyorum. İnsan ilk yaşlardan itibaren birini iştirmeye başlarsa artık onun şivesinde yabancılık sezemez. Fakat, şimdi düşünüyorum da onun şivesinde küçük aksaklıkların bulunduğunu fark ediyorum. Sizin tanıştığınız yıllara göre hayli hafiflemiştir tabii.

– Evet, bu muhtemel... Onun Fransa'da doğmadığını biliyorsunuz herhalde?

– Biliyorum. Roma'da doğmuş.

– Roma'da ha... Evet, konuşmasının İtalyan şivesine kaçtığını sezmişsinizdir.

– Çocukluğundan, anne babasından çok az bahsederdi. Bazan, iyi niyetle sorduğum sorulara örtülü cevaplar verir; «İyi terbiye görmüş bir çocuk, annesine böyle şeyler sormaz.» der gibi olurdu. Sanki bu ayıp bir şeydi? Veya sanki, «Annen baban aşklarını sık sık sürdürürler miydi?» demişim gibi. Kuru bir ifade ile babasının diplomatlık yaptığını söylemişti. Ben ise, dedem bildiğim bu kişinin İtalyan veya Korsika'lı biri olduğuna inanmıştım, fakat üvey annem bunu da kesinlikle söylememişti. Annesine gelince, bu da benim kafamda Roma'lı kadındır. Ancak Fransız bir ailedendir.

– Bu tafsilatı üvey annenizden mi aldınız?

– Belki de... Kaçamaklı yollarla imalarda bulunmuştu. Çünkü ona göre, bunlar utanılacak şeylerdi. Bu bakımdan fazla açıklama yapmazdı.

– Peki, babanıza sormak imkânı olmadı mı?

– Bunu birkaç kere denediğimi hatırlıyorum. O da aynı şekilde, anneme, annemin geçmişine ait bir şey duyunca birden utanç içinde kalmış gibi oluyor, anlaşılmayan, karışık şeyler söylüyordu. Bu durumda, iyi terbiye edilmemiş, kaba biri olduğumu düşünerek üzülürdüm. Bu da onların istediğini kolaylaştırırdı.

– Üvey annenizi ilk gördüğüm o akşam yemeğine tekrar döneyim. O zaman kendi kendime; «Bu, macera meraklısı bir kadın.» dediğimi hatırlıyorum. Tabirimi mazur görün. Benim açık konuşmamı tavsiye ettiğinizden böyle söylüyorum. Evet... onu ustalıkla süzüyordum. O ise, acaba benim varlığım hakkında ne düşünüyordu? Kim bilir, belki de her türlü tehlikeyi göze alarak benim davet edilmemi kabul etmişti. Belki de sevimli görünmeye çalışarak tarafsızlığımı sağlamak istiyordu. Gerçekten de yakınlık gösterdi, hattâ Lyon ipeklilerine hayranlığını belirterek yalandan ilgilendi.

– Daha sonra bunları babama anlattınız mı?

– Evet, evet...

– Macera meraklısı sözünü de eklediniz mi?
 – Onu söylemedim, fakat sözlerim arasında dolaylı olarak ima ettim.

– Bunu nasıl karşıladı?

– Pek iyi karşıladı diyemem. Benim çıkış yaptığımı sanıyordu. Sert düşüncelerimi, Geneviève’in vekiliymiş gibi bir çeşit kiskançlığa bağlıyordu. Sanki Geneviève bana bir şeyler fısıldıyordu! İşte o andan itibaren babanla olan görüşmelerimiz seyrekleşti. Hatırınıda kaldığı kadar, son görüşmelerimizden birinde bana sizin durumunuzdan, onların çocuğu olduğunuza sizi inandırmak isteyişinden bahsetti. Ben tartışmaya girmedim. Bu hareket bana pek kötü görünüyordu. Durum aşağı yukarı bu...

– Benim düşündüğüm gibi. Onlar benim önümde evlenme tarihlerinden hiç söz etmemek üzere anlaşmışlardı. Çünkü benim doğum tarihim onların evlenmelerinden bir yıl önceydi?

– Evet, evet... hatta bir yıldan da biraz fazla.

– Bunu ben de bildiğim için onların evlenme tarihinden şüphelenebilirdim.

– Tabii, bir dereceye kadar... dedi Mösyö Didier neşe içinde. «Yani siz onların evlenmeden önce karı koca hayatı yaşadıklarını farz edebilirdiniz. Mesele bu.»

– Tamam, doğru! dedi delikanlı gülümseyerek.

– Hikâyenin tümünü düşündüğüm zaman, diye devam etti Mösyö Didier, babanızın ölümünden sonra Madam Chauvel’in davranışı beni hayrete düşürdü. Bu hileye devam etmekte ne gibi bir çıkar vardı? anlayamıyordum. Babanızın ölümü, bu meseleyi ortaya çıkarmak için uygun bir ortam olabilirdi. O zaman size «baban ve ben, filan işi şu amaçla yapmıştık, şimdi senin her şeyi bilmen gerekiyor.» diyebilirdi. Oysa, bunun tersini yaptı, tedbirler artırmak yoluna gitti. Tedbirleri artırması gerçekten gerekiyordu, çünkü siz erginliğe henüz ulaşmıştınız. Buna dair bir sebep görüyor musunuz?

«Tek sebep babamın bıraktığı mallara ve gelirlere ait kontrolü elinde tutmak arzusu olsa gerek!» diyen delikanlı, erginlik çağına gelene kadar üvey annesiyle bu mesele konusunda aralarında geçenleri dayısına anlattı.

– Belki! diyerek yeğenine hak verdi Mösyö Didier. «Fakat size gerçeği itiraf ettikten sonra, onun vasiliği sürdürmesine hiç-

bir şey engel olmazdı, zira ortada şikâyetçi olan kimse yoktu, ikinizin arasındaki ilişkiler de iyi idi. Ayrıca, sizin bu işi erginlikten sonraya uzatmanız için de bir engel yoktu. Oysa gerçeği saklamaya sizden devam etmekle kendini güç duruma sokuyordu. Ergeç günün birinde sizin evrakları karıştıracağınızı düşünmeli, aile servetinin idaresine ait sorular soracağınızı hatırlına getirmeliydi. Kaldı ki gördüğünüz öğrenim de sizi bu bakımdan uyandıırıyordu, hukukta okuyordunuz değil mi?»

– Evet, ama Anayasa hukuku tahsil ediyorum, babam gibi medeni hukuk değil. Miras meselelerini anlamak, çözmek bakımından pek bilgili değilim.

– Evet, öyle olsun diyelim. Herhalde yumuşak huylu olduğunuza daha önceden kendini inandırmış olacak. Buna rağmen, işin içinde sizin tabii çıkarlarınız olunca, en kuşkusuz insanın bile uyanacağını düşünmeliydi. Ayrıca, bir rastlantı da günün birinde gerçeği ortaya çıkarır ve büsbütün kötü bir durum yaratabilirdi. O zaman bir genç olarak yumuşatılamaz, çünkü aldatıldığınıza inanırdınız. Bu takdirde de artık kuşku içinde kalır, bütün hesaplarınızı buna göre yapardınız. Sanıyorum ki şimdi de buna benzer bir durum var ortada? Fakat şurası kesin ki, bu kadının oynadığı rol çok esrarlı. Meğer ki biz onun karşısında hak-sız olalım ve o da sevgi uğruna böyle hareket etmiş olsun. Hesapta her şey var... bilirsiniz...

– Görüşüğüm birkaç kişi de aynı şeyi söylediler, evet, faraziye de olsa...

Mösyö Didier, biraz duraksar göründü: «Size bir şey sormak istiyorum?» dedi.

– Nedir?

– Aramızda sır saklama diye bir şey bahis konusu değil tabii. Madam Chauverel'in babanızla evlenmeden önceki durumuna ait bir fikriniz var mı?

– Evet... Ama pek belirsiz.

Didier, rahatça konuşmak için öksürdü, devam etti: «Bakın, altı yedi yıl önce babanızın ölümünden sonra, ben Milano'da bulunuyordum, ticari ilişkiler için. Eski dostum olan bir İtalyan meslektaşla birkaç kere beraber yemek yedik. Bu arkadaşım, babanızın ölüm ilanını gazetelerden okumuştı. Ve kız kardeşim Geneviève'in babanızın ilk karısı olduğunu biliyordu.

İkinci karısı Madam Chauverel'i tanıyıp tanımadığını bana sordu. Tanımadığımı söyledim, bunun üzerine "Evet, ben de şahsen kendisini tanımıyorum ama," dedi, "bu kadından geçenlerde bahsedildiğini duydum. Sizin Fransa'da 'numaracı' dediğiniz tiplerden, acaip, bambaşka bir kadın imiş." Bu dostuma göre üvey annenizin Roma'da doğduğu, bir masaldan başka bir şey değilmiş. Aslında Balkanlar bölgesinde doğmuş, babası belli değilmiş. Annesi de gelip Roma'da yerleşmiş, hafifmeşrep bir hayat sürdürmüş, lüks içinde yaşamış. Kızının ihtimamlı bir eğitim görmesini arzu edermiş. Eğer... sizi üzüyorsam devam etmeye yim?

– Hayır hayır, bunlar gücüme gitmiyor.

– Öyleyse bitireyim. Bu kız, yani geleceğin Madam Chauverel'i, genç kızken ne olduğu belirsiz züğürt biriyle evlenmiş... Bunları anlatan dostum, annesinin buna karşı çıkıp çıkmadığını bilmiyordu. Keza, resmen evlenip evlenmediklerini de hatırlamıyordu. İşte bu çift, servet edinmek üzere Güney Amerika'ya, zannedersen... Rio'ya gitmişler. Fakat orada işler yolunda gitmemiş ya da birbirlerinden bıkmışlar, ya ayrılmışlar, ya boşanmışlar. Veya kocası ölmüş. Ve genç kadın geri dönüp belki de Roma'ya geçerek annesini ziyaret ettikten sonra yeni faaliyet alanı olarak Paris'i seçmiş. Kısa zamanda Paris sosyetesine nasıl girdiğini Milano'lu arkadaşım da kestiremiyor. Sözün kısası, babanız bu kadına ilk defa rastladığı zaman, onu birçok kişinin devam ettiği bir salonda görmüş, o zaman ismi de hayli yaygınmış...

– Öyle ama, birçok kişi bu kadının, İtalya'da görev yapmış bir Fransız diplomatın kızı olduğunu söylüyor. Bunu anlatanlar arasında bu görevlerde bulunanlar da olduğuna göre ortada ilişkili bir durum yok mu?

– Sizin hikâyeniz daha inanılmaz, ama olmuş...

– Evet, doğru olabilir.

– Sanıyorum ki bu kadın, şarlatanlığa bizzat başvurmaktan kaçınıyordu. Onun, bahsettiğiniz gibi, bazı şeyleri utandırıcı bularak kapatması bundan. Herhangi bir hususta kendini doğruya doğruya övmeyecek kadar da iyi terbiye almış. Belki de gösterdiği nezaket sayesinde, önce babanız üzerinde etkili, şüphe yaratmayan bir iki kadının dostluğunu kazanmıştı, onlara az çok

bel bağlamıştı. Bilirsiniz, belirsizlik içinde sırlar açılırken, zaman zaman iç çekmelerle, kavranması güç imalar arasında birtakım uydurma olaylarla övünenler vardır. Mesela, 'zavallı babam, Dışişleri Bakanlığı ile çatıştığı zaman...' veya 'Annem, papanın yeğeni ile bozuşunca...' gibi. Özellikle bu uydurma hatıralar acı ise ve üzüntüye yol açıyorsa, kibar insanlar bunları deşmekte ısrar etmezler ve bunlar gerçek bir olayın izleri gibi korunur. Ve sonra, sanki bu olaylara kendileri tanık olmuşlar gibi, bire beş katarak izlenimlerini başkalarına anlatırlar...

– Ama, başkaları bunların doğruluğunu tesbite çalışabilir?

– Evet... Fakat böyle kimseler pek azdır. Bir kere, doğrulama işi yorucudur, ayrıca bulunulan ima belirsiz olduğu sürece, tahkik sonucu aksi çıksa da, olayı iyi anlamadıklarına hükmeder bu kişiler. Haber birkaç ağızdan geçmiş ise bu yargı daha da kuvvetlenir: «Bayan filânca, Quirinal yakınındaki büyükelçiliğin söz konusu olduğunu sanmış, oysa bahsedilen, papalık yakınındaki elçilik imiş, bak hele. Ben öbür elçiliği pek tanımam...» Bu işler böyledir. İsterseniz bir kere siz de deneyin? Daha sonra arka arkaya eski arkadaşlarınızdan bir kısmına sorarsınız: «Mathias babanın on yıl önceki derslerini hatırlıyor musunuz?» Burada Mathias baba, hayali bir kişidir, soruyu sorduğunuz kişilerin yarısı Mathias babayı hatırlamadıklarını söyleyecekler, fakat bahsedilen kişinin varlığı hakkında şüpheye bile düşmeyeceklerdir. Bazıları ise bu babacan hocayı hatırladıklarını, fakat derslerine girmemiş olduklarını söyleyeceklerdir... Birkaçı ise, kesinlikle hatırladıklarını belirtecek ve «Mathias baba... Kulakları çınlasın... Derslerde epey canını sıkardık...» diyeceklerdir. Ve bunun hayali biri olup olmadığını aramak da kimsenin aklına gelmeyecektir...

– Evet, tabii... Fakat, babam bu kadınla evlendiği zaman ona ait evrakı herhalde görmüştür?

– Sevgili yeğenim, biliyorsunuz işgal yıllarından beri artık nüfus cüzdanlarına pek inanılmıyor. Ancak özel bir tahkikat yapılırsa o başka. On binlerce sahte nüfus cüzdanı ortaya sürülüyor; başka memleketlerde de bu endüstri çok eski! Evrakın aslı ortaya çıkınca zorluk başgösterir ve ancak o zaman sahtesi hükümsüz olur. Dahası var! Farz edin ki bilmediğim bir kimse bu günlerde Madam Chauverel'in nüfus cüzdanını ortaya koysa; bu

kadın da «Bu evrak mı! Hayır bana ait değil,» dese, bunun aksi ona nasıl ispatlanır? Bu cüzdan, insanın eşkâlini gösteren bir şey değildir. Onun itibari nüfus cüzdanına gelince, hiç kimse, kendininki gibi, ondan bunu istemeye kalkmayacaktır.

– Evet, haklısınız.

– Eveet... Sevgili yeğenim... Yarın akşam serbest misiniz? Herhalde serbestsiniz? O halde akşam yemeğini bizde yiyelim. İşte adresim. Teşrifat falan söz konusu değil tabii. Aynı konudan konuşmamızı istiyor musunuz? Yoksa artık bunu bir yana bıraksak mı? Belki daha iyi olur? Karıma da bunları anlatacağım. Sekize doğru bekliyoruz...

DİDİER'LERLE BERABER

Genç adam, kararlaştırılan akşam, dayısının evinden onbire doğru çıktı. Belirsiz duygular içindeydi. Aslında, hayal kırıklığına uğramış sayılmazdı. Fakat morali iyi değildi, henüz kendi kendisiyle uzlaşmamıştı. Bu aile içinde beğenilmek, dürüst ve sade bir aile havasını solumak düşünceleriyle oraya gitmişti. Ve şimdi, onları kendi ailesi sayabilirdi. Gerçekte ailenin hiçbir ekşiği yoktu, orta değerde de olsa.

Üçbuçuk saatlik süre içinde daima memnunluk duymayı ön plana almıştı. Ancak, hiçbir şeye dikkatli bakmaması ve her şeyi işitmemesi de gerekiyordu. Mobilyaları biraz düşük buldu, bu onun neşesini biraz kaçırdı; perdeler, koltuklar, değerli kumaştan olmakla birlikte, birbirleriyle uyumu zoraki olmuştu. Konuşmalar ise tasasızlık içinde sürmüş, sonunda dedikoduya dökülmüştü. Dayısı bile Vivienne sokağındaki bürosunda gösterdiği incelik ve konukseverliği bırakmış, çevresindeki ailenin düzeyine inmişti.

Dayısının eşi, küçük burjuvaya özgü, bilinen düşünce ve davranışları taşıyordu. Genç adam kendi kendine, «Bu kadın Didier ailesinden sayılmaz.» diye düşünüyordu, fakat biraz sonra ailede dayısının değil, karısının daha hakim olduğu kanısına vardı. Sofradaki çocuklar da bunu doğruluyorlardı. Bunlar iki erkek çocuktu, biri onüç, diğeri onaltı yaşlarında... «Bir de büyük kızımız var, evli,» dedi dayısı.

Bu çocuklar ona, lisedeyken sırf ilişki kuramadığı için ondan uzak kalan arkadaşlarını hatırlatıyordu. İkisi de yeni kuzen-

lerine merakla bakıyorlardı. Sınıfta altıncı sırada oturan ve yeni öğretmene sıkıntıyla bakan çocuklar gibiydiler. Birbirlerine dirsek vurarak, yeni misafirle alay etmek istedikleri belli oluyordu. Aksi gibi delikanlı onlara bu yönde pek az fırsat veriyordu. Onlara gelecekleri hakkında sorular sormayı ihmal etmişti, fakat ilgilenmek isteğini de bulamıyordu.

Dayısıyla konuştukları üzere, sofrada, üvey annesinden bahsetmediler. Ancak, salonda Madam Didier tarafından bu konu açıldı. Buna da fotoğraflar vesile oldu.

«Zavallı Geneviève'in sadece bir resmini buldum. Evlenmeden bir süre önce çekilmiş bir resim. O da maalesef pek iyi çıkmamıştı. Fakat rötuşlanmış. Sizin için onu albümden çıkardım. Ayrıca yakınlarıyla beraber çekilmiş birkaç resmini de buldum. Bunlarda da çok küçük çıkmış.»

Delikanlı fotoğrafları eline alarak, uzun süre bir şey söylemeden kalmıştı, şiddetli bir rüzgâr geçmişe ait hayatını silip atmış gibiydi. Her şeye yeniden başlamalıydı. Ve hareket noktalarını da iyi seçmeliydi. Annesinin resmi... İşte bu hareket noktalarından birini teşkil ediyordu.

Resmi, içi titreyerek, karmaşık bir ruh haliyle seyrediyor ve düşünüyordu:

«İşte benim annem! Üzerinde tartışmaya değmeyen basit konulardan biri. Çehresinde, gözlerinde, ağzında kendimi görüyorum... Bu resimde, şimdiden benim olan duygular, düşünceler var... Beni bu kadın büyütmedi, beni hiç tanımadı. Gerçekte ben de onu tanımadım. Eğer ölmeseydi acaba beni nasıl büyüttü? Etrafı bana nasıl gösterirdi? Babama benzeyen taraflarım, çokluk ikinci karısının telkinlerindendir. Ne acıklı şey! Niçin böyle? Bilmiyorum. Annem, güzel ve uysal. Onda adilikten eser var mı? Bunu düşünmeye hakkım yok. Varsa bile belki elbiseden, belki fotoğraftan, belki de rötüştan. Fakat bunlar, kendisini o zamanın güzel kadın tipine yaklaştırıyor. Bunlar zaten be-

nim umurumda değil. İşte birçok kişi üvey annemi kibar sayıyor? Toplu resimlerdeki bayağılık, kalabalıktan geliyor, çekilmez kuzenlere bakmaya gerek yok, aslında onlarla bağlarımız pamuk ipliği gibi... Annem neden ölmüş? Neden bu hataya düşmüş?!.. Belki ben bunun başlıca sebebiyim. Ne yapmalıyım, nasıl onarmalıyım bunu?»

O, hayaller içinde yüzerken, çevresinde tek tük cümleler dolaşıyordu. Geneviève'in karakteri, sağlık durumu, son ayları...

Sonra bir düşünceden diğerine geçtiğini fark etmeksizin, kendisine öğütler verilmekte olduğunu sezinledi. Artık, kendi işleriyle uğraşacak kadar büyüdüğüne inanılıyordu. Ancak, babası gibi o da dalgın olduğunu, kolayca aldatılabileceğini ispatlamamış mıydı? Babası da, o da yıllar boyunca aynı kadının yalanlarına kurban olmamışlar mıydı? Davranışının kendisine dikte ettirilmesi söz konusu değildi tabii. Fakat kendi çıkarlarını da bu kadar ihmal edemezdi? Uzun yıllar oynanan oyun, şüphesiz birtakım para hesaplarına dayanıyordu. Ve kadının geçmişi de bunu ispatlamaya yeterdi. Gençlik tasasızlığı, artık affedilmez hale gelecekti. Kendisi de aile kurduğunda, karısı ve çocukları karşısında bu tasasızlığa pişman olmayacak mıydı?

Aklı başka yerde biri gibi, hafifçe kımıldadı. Kendi karakterine gösterilen itibarı, bu şekilde artıramayacağını düşündü. Aslında, bu insanların düşüncesinin onun için pek de önemi yoktu.

Dayısının evinden ayrıldıktan sonra, sokak fenerlerinin altında yürüdü; ışıkları daha dokunaklı, daha yumuşak... kararsızlık içinde titrer gibi görüyordu.

KARIŞIK İŞLER

Sütlü kahvelerini içerlerken Geneviève'e şöyle diyordu: «Dün akşamki toplantı beni kendimden soğuttu. Bak, ben kahri çekilmez bir insanım. Ve bunu sana namusluca haber veriyorum.»

– Dur bakalım. Ne oldu da böyle konuşuyorsun?

– Yok, bir şey olmadı... Hiçbir şey olmadı. O ortam içinde kendimi yabancı hissettim. Aleyhte, aşağılanan bir yabancılık. Bu olmayacak bir şey. Bürosunda dayım bana hem sempatik, hem akıllı biri gibi göründü, klasik tipte değildi, serbestçe düşünen ve düşüncelerini açıkça belirten biri... Fakat dün akşam... Ailesi içinde bambaşka bir adamdı o... Suya daldırılan yanar bir çubuk gibiydi, bu bana ait bir şey değil tabii, ben bu meselede suçlayan kişiyim.

– Peki, neyle ve kimi suçluyorsun?

– Üvey annemi, çevresini ve bu çevrenin beni kaçırmaya zorlamasını sana anlatmıştım. Fakat, dün akşam bundan bayağı üzüntüye kapıldım... Hani şikâyetçi olduğum çevreyi daha yakın buldum neredeyse? Korkunç bir şey bu.

Genç kız, dengeli bir tavırla dudak büktü: «Yo, hiç de korkunç değil,» dedi, «tepkin tabii...Üvey annenin yanında belli bir çevreye ne de olsa alışkınsın, bu seni titiz bir hale getirmiş, burjuvalarda bu çeşni olmayabilir. Bilirsin, bazı titizlikler biraz da ahlak bozukluğuna bağlıdır. Babacan insanlar, özellikle ciddiye alınmamasına alışılmış şeyleri ciddiye alırlar.»

– Benim dediğim durumun aşırı ciddilikle ilgisi yok; en çok, bayağılık dikkatimi çekti.

– Ne yapalım... Namuslulukta, ahlak sağlamlığında az çok bayağılık vardır...

Genç kız, bu sözü alaylı bir tavırla söylememişti. Delikanlı devam etti: «Belki düşüncemi iyi anlatamıyorum, ben kendimden endişe ediyorum. Eğer her iki taraftan da hoşlanmıyorsam,

güç intibak eden bir kişiyim demektir. Bir bakıma gözden düşmüş bir insan.»

Genç kız anlamamış göründü. Ve kendine özgü düşüncesi-ni sürdürdü: «Hatırlıyor musun, ailemle tanışınca buna benzer bir düşünceye kapılıp kapılmayacağını geçen gün sana sormuştum.»

– Yok canım... O iş başka!

– Aslında seni onlarla daha önce tanıştırmamamın sebeplerinden biri de bu.

– Bak dinle... Benim anlattıklarım sana bunları düşündürdü. Şuna inanıyorum ki sizin evdeki atmosfer tamamen başka. Ayrıca bütün bunlar neyi ispatlar? Benim sıkıcı biri olduğumu! İşte ben, sana bunu önceden haber vermek istedim.

– Bir moral çöküntüsünün tam içindesin, hâlâ bir denge bulamadın, biraz sabırlı olsana.

– Rahat bir uyku bile uyuyamadım. Sabah çok erken kalktım, kendi kendime şöyle dedim: «Ya hep, ya hiç» kuralı bu olmasa gerek. Bu kural bir sürü alçaklığa hayır der; ancak sallantılı düşünceler içinde yaşayabilmesi bundan ötürü değildir. O halde?

– Referansını çok iyi seçmişsin doğrusu... Dün akşam o yemekte, bahsettiğin «ya hep, ya hiç» felsefesini düşündün mü?

– Eee... Evet ve hayır. Ara ara, hızla aklımdan geçti, belki de onu düşünmekten çekindim... Şimdi aklıma geldi, «ya hep, ya hiç» mensuplarının toplantısı yarın mıydı?

– Evet, saat altıbuçukta.

– Ferrandier’lerde mi?

– Evet, babasının bürosunda...

– Program herhalde her zamanki gibi?

– Zannedirim. Sen bir iş almadın mı?

– Özel bir iş almadım... Şüphesiz, toplantının başında söz isteyeceğim; pek niyetim yok ama, yine de...

– Yok mu, niye yani?

– Orada, sadece kendi durumunu anlatacağım. Biz, bugünün gençliğinin moral bozukluğundan nefret ettiğimizi ilan ediyoruz ve dediklerimize göre hareket ederek buna örnek olacağız... başka türlü hareket ederek değil... Şu da gerçek ki, biz de zehirlenmiş kişilerdeniz?!. Bunu anlıyor musun?

– Evet, düşünüyorum. Şimdi, buna göre sen, ayrıntılara girip başına gelenlerin hepsini anlatmak zorunda kalacaksın. Bu bence doğru değil.

Delikanlı, kendi kendine: «Sen de baban gibisin,» dedi. «Geneviève’e bile gerçeği anlatmak için, önce doğruluğunu anlamayı bekledin... İstedğin şey, az bilgiye sahip olmak ve bunları kimseye anlatmamak...»

YA HEP, YA HİÇ FELSEFESİ TOPLULUĞU: «T.R.» *

Ferrandier'in babası, Messine caddesinde bulunan bürosundaki bir odayı T.R. toplantıları için oğluna bırakıyordu. Bu oda, çokluk, yönetim kurulu tarafından kullanılırdı.

İlkin, baba Ferrandier, bu konuda zorluk çıkarmıştı. Fakat oğlu, inandırıcı açıklamalarla T.R.'nin amacını anlatınca uygun görmüş, hatta gençliğe hayranlık duymaya başlamıştı. Fakat duygularını, ihtiyat kaygısıyla gizlemişti.

«Yeter ki, oğlum ve onun gibi düşünenler, düzenbazların oyununa gelmesinler!» diyordu. Oğlunu da bu konuda uyarmıştı: «Sen ve yaşlıların arasında, ihtiras sahibi olanlar bulunabilir. Banlar idealist örtüsü altında gizlenirler. Başkaları, sizin bu saf hareketinizle alay ederlerdi ama ben öyle değilim. Hayat, sizlere şüphecilik derslerini verecektir. İşe hiçbir zaman en yüksek noktadan başlanmaz... Üyelerinizi toplarken çok dikkatli olunuz. Nasıl, sinekler tatlıya üşüşür, siz de sahte kişileri çekebilirsiniz...»

TR «Tout ou Rien»in kısaltılmasıydı. Kurucular ilke olarak bu adı vermişlerdi. Ve bu topluluk, olağanlardan değildi, sert ve hoşgörmeyen, bağışlamayan bir tavır izliyordu: «Biz, içinde bulunduğumuz, morali gevşemiş gençlikten nefret ediyoruz, yarım tedbirler istemiyoruz, başkalarından daha az alçak olmak bizi ilgilendirmez... Biz de hatalar işleyebiliriz, zaaf gösterebiliriz. Fakat bunlara mazeret ve hafifletici sebep aramayacağız, bunları insafsızca ölçüye vuracağız... Sıkılanlar bizden ayrılacaklardır, mümkün olan en kısa zamanda... TR'nin tartışma götürmez üyesi olmak, on yıl onun içinde kalmakla mümkündür.» diyorlardı.

* T.R, Fransızca «Tout ou Rien» (Ya hep, ya hiç) sözünün kısaltmasıdır. Metin içinde geçtikçe (TR) kısaltmasının kullanılması uygun görülmüştür.

TR'nin toplantıları onbeş günde bir yapıldı. Bu toplantılar üç kısma ayrılır: Çokluk en uzun olan birinci kısımda siyasal, edebi sosyal hayattan alınan ve örnek olacak bir rezalet olayını ortaya koymak isteyenler söz alırdı... Belirtilmek üzere seçilen haller, bir dereceye kadar gençliği ilgilendiren, kamu vicdanını kuşkuya düşüren, şaşırtan ve nihayet umursamazlığa düşüren şeylerdi. Diğer iki sürede de kişisel davranışlarını TR'nin incelemesine sunmak isteyenlerin sırası gelir, bu konuşmalarda gurur kırıcılık veya konformist bayağılığın ortaya konması değil, entelektüel sadakat ihtiyacının belirtilmesi amacı güdüldü. Bu sebeple iki tehlikeye dikkatler çekilirdi. Fransız Kurtuluş Ordusu çığır ve Komünist Otokritik çığır. Yani, spektaküler bir itirafla sahneyi işgal etmek, kendisini doğaüstü bir esin kaynağı, göklerden gelen bir iyilik gibi göstermek söz konusu değildi. Sadece belirli bir «iyi insan», uysal, eli açık, herkesin güvenini kazanmış, denenmiş bir kişi olarak temsil edilirdi. Ve bununla çift teşkil eden bir de «kötü adam» temsili vardı.

Şüphesiz, özel yaratıklardan çoğunun bu sınırlandırmaya direndiklerinin farkına varılıyordu. Bunların yüzlerindeki birçok hatlar onları «kötü adam»a yakınlaştırmaktadır. Diğerleri ise sempatiyi üzerlerine çekerler. Tersine, üstlerine hiçbir ihtiyati kayıt çekmeyen kusursuz kahramanların, hattâ «iyi insan» ların varlığına inanmamak için kısa bir deneme yeterlidir. Ancak TR grubunun ana ilkesi, kendiliğinden üreyip çoğalma eğilimi gösteren bu orta biçimlerin cesaretini kırmaktı. «Hemen hemen namuslu adam» tipi, «az çok sempatik alçak adam» tipi ve bunların pek çok değişik tipleri nihayet bizimki gibi bir toplumun büyük ölçüde gençlik içinde geliştirdiği moral atmosferi teşkil eder. İşte TR kuralı bu ikisi ortası ve az çok tipleri uzaklaştırmayı reddetmek anlamını taşıyordu.

Üçüncü kısımda, herkesin katıldığı fikir tartışmaları yapılıyordu.

Seanslar sırasında şömine tablası üzerine Marc - Aurel'in büstü konurdu. Bu kişinin seçilmesi pek tartışmayı gerektirmemişti. «Marc - Aurel'in gerçekten iyi bir insan olduğunu kabul ediyor musunuz?» diye sormuştu Ferrandier, çünkü bu teklif ondan gelmişti ve olumlu karşılandı. Daha iyisini bulmak için araştırma da yapıldı, fakat Marc - Aurel kabul edildi. Onun ne işler

yaptığı az çok biliniyordu. Kederli şartlardaki düşüncelerinden emin bulunuyorlardı.

TR'nin iki seansı arasında Marc - Aurel'in büstü bir dolapta saklanıyordu, bu büroda, günlük işlere de onun başkanlık etmesi uygun görülmemişti!..

* * *

Katıldıkları toplantının bitiminden sonra Henri ve Geneviève (TR'de az sayıda genç kız vardı) biraz yürüdüler.

– Arkadaşların bana, biraz tuhaf gözle baktılar? dedi delikanlı.

– Yok, böyle bir şey fark etmedim...

– Yarım ağızla söylüyorsun.

– Yok canım; düşünüyorum... Alkışlanacağını veya övüleceğini mi sanıyordun yoksa?

– Alay etme... Bana öyle geldi ki, varlığımdan sıkıldılar, hattâ bir iki imayı kavrar gibi oldum.

– İnsan bir kere böyle düşünmeye başladı mı her zaman vesile arar. Eğer kendine dikkat etmezsen, çok huzursuz bir insan olacaksın.

– Evet, bir süreden beri daha duyarlı ve dikkatli olduğumu biliyorum. Ama şimdi bana dokunan işaretler de hayali sayılmaz.

– Herhalde, dedi Geneviève, fakat bunların hiçbir önemi yok. Senin durumun ne bakımdan değişti, aslında hiç değişmedi. Ya da senin hissettiğin ölçüde bir değişim oldu. Eğer senin kusurunu yüzüne vurmak gerekseydi, herhalde onun için bugün beklenmezdi.

– Düşünüyorum, acaba dünkü düşüncem en doğrusu mu?

– Ne gibi?

– Durumumu, ruh halimi açığa vurmak...

– Bu seni birtakım itiraflara sürüklerdi.

– Belki, fakat başkalarını da kendilerini açıklamaya zorlamış olurum.

Genç kız düşünüyordu. Kendi kendine bir şeyler sorar gibiydi. Delikanlı birden devam etti: «Benim hesabıma hiçbir şey duymadığına yemin eder misin?» dedi.

– Senin hesabına mı? Hayır...

– Gayret, söyleyeceksin?

– Olmayan şeyleri mi söyleteceksin bana?

– Haydi, haydi...

– Bana kalırsa, dedi genç kız, TR'nin tehlikeli, hattâ abes noktalarından biri, her şeyi merak etme hakkını kendine tanımış olmasıdır. Bu haksızlıktır, mesela benim içimden Ferrandier'ye şunları söylemek geçebilir: «Senin baban korkunç bir kapitalisttir. Onun sırtından geçinerek yaşamayı nasıl kabul ediyorsun? Daha kötüsü, aşağılık pazarlıklarla kirlenmiş bir yerde TR toplantısı düzenlemek yüzüzlüğünü nasıl gösteriyorsun?» Ne var ki bunları ona söylemeye cesaret edemem...

– Peki, bunlarla bana neyi anlatmak istiyorsun, yoksa benim için buna benzer şeyler mi söylendi ?

– Amaaan Henri, canımı sıkıyorsun...

– Eh, sen de benim içimi ferahlattığını iddia edemezsin. Mademki ağır basarak işe karıştın, sana bazı sorular soracağım. Cevap vermek zahmetinde bulun, hiç olmazsa, evet veya hayır de. Mesela, benim üvey annemin sırtından geçindiğim söz konusu oldu mu?

– Dosdoğru değil...

– Anlamadım?

– Son zamanlarda aramızda geçen konuşmaları hatırlıyor musun? Üvey annenin çevresinden nefret ettiğini söylüyordun.

– Evet.

– Ve başkalarının aynı çevreyi beğenmediklerinden söz etmeleri halinde bunun seni endişeye düşürmeyeceğini söylemiştin.

– Kendi delillerini ele alıyorsun? Ferrandier'nin çevresi hakkında hüküm vermek için biz işe karışıyor muyuz? O örneği sen seçtin.

– Evet, haksızlıktan da söz ettim... Şuna eminim ki genç Ferrandier, bize bunun aynı şey olmadığını söyleyecektir.

– Hayranlığa değer bir ayırım! Nefret nedenleri benzemeyebilir, bunların eşdeğerliği az değildir. Biraz önce senin de kabul eder görüldüğün şey bu idi.

Genç kız tatlılıkla cevap verdi: «Ama unutma ki sen ısrar ettiğin için cevap vermiştim.»

Delikanlı bir süre sustu, sonra sakın bir sesle: «Darılmaya hakkım yok, şüphesiz.» dedi, «inceliğine devam et Gereviève,

benim huyumda mazur görülecek taraflar var... Sen de buluyorsun... Bunlara aldırma. Her şeyi bana açıkça söyle, iyilik etmiş olursun.»

– Peki, dinle. Hiç kimse Madam Chauverel'e kesin bir suçlama yöneltmiyor. Ayrıca şunu da iyi bil, hiçbir kadın yoktur ki hakkında dedikodu yapılmasın. Ne var ki, Madam Chauverel söz konusu olduğunda insanlar biraz kekeleyorlar... Normale kıyasla daha karışık bir şeymiş gibi. İnsanlar demekle iki üç arkadaş kastediyorum... Biliyorsun, sizin çevredekilerle karşılaşmalarım olmuyor... Sonra belki benim intibam yanlışdır. Çünkü, bu konuda fazla dikkat sarf ediyorum. Sana ait olan her şey beni ilgilendiriyor öyle değil mi? Ve o gerçekten bana bahsettiğinden beri daha da dikkat etmekteyim. Daha önce, özel olarak hiçbir şeyin farkında değildim...

– Evet, yani başka bir deyimle, herkes o kadından, ayrı bir şüphesi olan bir kişi gibi mi bahsediyor?

– Yok, o kadar da mübalâğa etme!

– Bak, incir çekirdeği doldurmayacak bir mesele için tartışmayalım. Ben kendime şunu soruyorum: Bu kadın hakkında iyi düşünmeyenler benim sahip olduğum işaretlere göre mi hüküm veriyorlar acaba? Yoksa benim gözümünden kaçan şeyler mi biliyorlar?

– Bu konuda hiçbir bilgim yok...

– Sahi mi?

– Kesinlikle...

Bunun üzerine delikanlı kendi kendine şunları söyledi: «Gerçeğe başvurmak sana pek yakışıyor. Bu kadının ilk evlenmesine ve sahte evraka ait gerçeği neden Geneviève'e anlatmıyorsun?»

NASIL ANLAMALI?

Yalnızlık içinde düşüncelerine dönmüş olan genç adam, ilk işinin, Didier dayının ileri sürdüklerini araştırmak olduğunu aklından geçirdi. Söylenenlerin ciddiye alınması gerektiğine karar verdi.

Belki de, güvenli olarak bu kadını hor görmesi gerekiyordu. Şimdiye kadarki şikâyetleri pek belirli değildi. Söylediği yanlışları sevgi yüzünden veya ölmüş bir adamın iradesine saygı için uydurduğunu hiçbir şey ispatlamıyordu. Geçmişte, onun maceracı bir kadın olduğunu meydana çıkararak, bazı yanlış hükümlerden kaçınmış olacaktı.

Fakat... bilgi edinmek üzere elinde neler vardı?

Hiçbir şey göremiyordu. Üvey annesinin pek bol olan kadın arkadaşlarını düşündü, hattâ bunların bir listesini de hazırladı, onları eskilik sırasına göre sınıflandırdı. Bir bahane sayesinde de bu kimseler bulunabilir, onlarla görüşülebilirdi. Kesin sorular sorulur; ya da hiç değilse konuşma, Madam Chauverel'le olan dostluğun başlangıcına indirilebilirdi. Böylece İtalyan şiveli bu kadının gençliğiyle ilgili bazı bilgiler elde edilmiş olurdu. (Gerçi, Didier dayı böyle kaynakların değerine inanmıyordu. Fakat bu konularda da fazla tecrübeli değildi. Monden çevreler, kural olarak ona gerçeği aktaran vasıtalar değil miydi?)

Ne yazık ki, bu listeye göre, «eski dostluk», bu kadının Paris'e gelişinden ve Mösyö Chauverel'le evlenişinden önceye ulaşmıyordu. En eski dostluklar, dağınık ve sönük gibiydi. Ve bunların izlerini bulmak için elindekilerden çok daha etkili vasıtalara ihtiyaç vardı.

Bununla beraber, Madam Chauverel, genç adamın bazı tereddütlü, dolaylı ve acemice sorularını hayretle karşılıyordu. Şurası açık ki, delikanlının kafasından geçenleri pek de iyi kavrayamıyordu. Buna rağmen, kesin bir araştırmada da bulunmuyordu.

Genç adam yeniden profesör Claviè'ye döndü. Telefonla bir randevu istedi, ertesi gün öğleden sonrası için sözleştiler.

HENRI, PROFESÖR CLAVIE'YE DANIŞIYOR

«Peki, aziz dostum... yeni olarak ne haberler var?»

– Sayenizde annemin ailesiyle ilişki kurdum...

– Eveet... Hatırladığıma göre, dayınıza yaptığınız ilk ziyaretin akşamı bana telefon etmişsiniz. Ve akşam yemeğine davetli olduğunuzu söylemişsiniz, değil mi?

– Evet...

– Peki, sonra ne oldu?

– Sonraa? Tabii, evet... Size telefonda pek bir şey açıklayamazdım.

– Evet, fazla bilgi vermediniz, dedi profesör neşeyle. «Bana ziyaretinizin iyi geçtiğini söylediniz, ama ne yalan söyleyeyim, sesiniz bana biraz üzgün geldi...»

– Yeni öğrendiğim bir şeyin etkisinde kalmaktan olacak.

– Ne öğrendiniz?

– Evet!.. diyen delikanlı Vivienne sokağındaki konuşmayı anlatmaya başladı.

Profesör dikkatle dinliyor, ara sıra, «ya!», «hım'm!» gibi tepkiler gösteriyordu. Nihayet:

– Bu gerçekten enteresan bir şey, dedi.

Bir an ikisi sessizlik içinde durdular. Profesör, sağ eliyle hafif hafif masaya vuruyordu.

«Bu masallarla sizi sıkmak istemem,» diye söze başladı genç adam, «kendi kendime, herşeyden önce, gerçekleri anlamak ya da başka bir kaynaktan gelen belirtilere sahip olmak gerektiğini anlıyorum...» Bundan sonra, üvey annesinin eski dostlarına ait listeden ve bunun bir işe yaramadığından söz etti. Sözlerine devamla «Nihayet, daha uzun bir geçmişle ilgili bilgileri hatırlayacak ya da tahmin edecek kimsenin siz olabileceğini düşündüm,» dedi.

– Evet, görüyorsunuz, ben de hafızamı yokluyorum. Tam bir emniyetle babanızın sırlarını elde edebilirdim. Ama olmadı. Hattâ sırlarının bir kısmını bile bana anlatmadı. Bu bakımdan, evlenmesinden önceye dair bir şey hatırlamıyorum. Gerçi bu bir

delil değildir. Onun yapısı böyleydi, babanız bu gibi hallerde benim gibi en yakın dostuna gelip açılmak, benden öğüt istemek veya ister gibi yapmak gücüne sahip değildi. Sırlarını ancak kendi içinde saklayabiliyordu. Başlangıçta, öğütleri dinlememeyi uygun buluyordu, çünkü onları izleyemeyeceğinden emindi. Ve daha sonra da... sırları açmanın, ancak aile hayatı kötüleştigi zaman doğru olduğuna inanıyordu.

– Peki ama, onun dışında size hiç kimse bir şey söylemedi mi? Bir imada bulunmak veya...

Profesör kaçamak cevap verdi: «Hayır, şunu unutmayın ki, ben babanızın bu kadına hangi çevrede rastladığını kesin olarak bilmiyorum. Belki bana bazı kişilerin isimlerini söylemiştir, ancak bunları da hatırlamıyorum. Daha sonraları da babanıza ait sırlara artık hemen hiç vakıf olamıyordum.» Alçak sesle devam etti profesör: «Babanızla aramdaki ilişkiler, önce de söylediğim gibi, çok gevşemişti. Benim de, onun yeni girdiği alemde tanıdıklarım yoktu!»

– Evet... Peki, benim verdiğim bilgi dikkate değer mi, yani size ciddi görünüyor mu?

Profesör kuvvetli bir sesle cevap verdi: «Buna nasıl cevap vermemi istersiniz. Ben henüz dayınızı doğru dürüst tanıımıyorum. Bu bakımdan, sözü ne derecede uzattığını, nasıl yorum yaptığını bilemem.. Ayrıca Milano’lu birinin de ona anlattıkları söz konusu, kim bilir o da hikâyeyi kimden öğrenmiş. Ve siz de bu dedikodu zincirinin son halkasına beni eklemek istiyorsunuz.»

Genç adamı özür diledi: «Derdimi iyi anlatamadım,» dedi, «bu kadının geçmişine dair bir şeyler bilindiğinden bu çeşit bir hikâyenin doğruluk şansı olabilir mi? Ve bununla uğraşmaya değer mi? Ya da...»

– Evet, anlıyorum. Mesele saçma değil. Pek de o kadar aydınlığa çıkarılmaya müsait gözüküyor. Madem ki bu kadının macera meraklısı olduğu bize söyleniyor, onun sahte evrak sistemine dayanarak yaşamış olması da normaldir!.. O halde eski, yeni nüfus cüzdanlarına burun sokmakta fayda yok. Babanıza gelince, onun hiçbir şeyden haberi olmamıştır. Bu kadının kendini ele vermesi için de hiçbir sebep yoktu. Evet... Nereden bilgi almalı?.. Güç bir iş... İtalya’dan, Roma’dan.. ve oralarda kimler-

den?... Nasıl kolaylıklar bulmalı?.. Ben hiç özel detektif kullanmadım. Bunların doğru sonuç alıp almadıklarını da bilmiyorum. Ayrıca böyle bir tahkikatın çok pahalıya mal olacağını da hesaba katıyor musunuz?

– Düşünmedim. Burada başka imkânlar arıyordum.

– Bilgi edinmek içi yine en iyisi polistir. Resmi polis. Bütün her şey için değil, fakat oraya intikal etmiş haberlerden istifade edilebilir. Belki de bu kadının Emniyet Müdürlüğü'nde bir dosyası vardır.

– Bunu zanneder misiniz?

– Pekâlâ mümkün.

Profesör biraz durakladı, sözlerine devam etti:

«Ben Emniyet Müdürü'nü az çok tanırım. Fakat gidip bunu sormayı da göze alamam.»

– Neden?

– Eğer dosyası varsa ve bu dosyada kötü şeyler bulunuyorsa, müdür bunları bilmiyor demektir, yoksa bu kadının evine o da gitmezdi. Üvey annenizin kokteyllerinden bir ikisinde bulunduğunu hatırlıyorum. Ona orada rastlayan dostlarımdan biri bu söylemişti.

– Evet, gerçekten ben de hatırlar gibi oluyorum. Yalnız, anlayamadığım taraf, bir emniyet müdürünün bunca ayrıntılı bir dosyayı bilmemesi...

– Fakat henüz iki yıldır müdürlük yapıyor.

– Peki, eski yardımcıları yok mudur?

– Vardır ama, onlar da eski dosyaları karıştırmakla zaman harcamazlar. Sonra, eski bir dosyaya el atmak için ortada bir sebep bulunması, bir emirle dikkatin çekilmesi gerekir. Ya da bir dostlarına iyilik etmek için bu işe girerler... Yaa! Orada sizin de samimi bir dostunuz olsaydı o zaman iş değişirdi.

Profesör gülümseyerek devam etti: «Sonra, şunu da düşünelim ki, bu kadının uzak geçmişinin bizim için ne önemi var.. Evet.. Artık o sizin için tümüyle yabancı bir kadındır, öyle değil mi?»

– Evet, evet ama... her şeye rağmen babamın ve benim hayatımızda büyük bir yer tuttu o. Soyadımızın altına da sığınarak.

– Şüphesiz, can sıkıcı bir şey... Ancak, ne öğrenirseniz öğrenin. Şimdi ne işinize yarar?

– Gerçeği bilmiş olmak! Belki biraz ferahlama. Aldatılma-ya devam edilmenin sona ermesi gibi. Ve istendiği zaman onun maskesini düşürebilmek...

– Onun maskesini düşürmek... kolay mı zannedersiniz? Pratikte bu çok zordur... Her şeye rağmen, bekleyiniz, sabırlı olunuz. Gözünüz tetikte olsun, bazı tesadüfler faydalı olabilir. Mesela bakın iki haftadan beri, hiç bilmediğiniz, aklınızdan bile geçmeyen ne kadar çok şey öğrendiniz...

KISA BOYLU ADAM

Üç gün sonra Madam Chauverel bir kokteyl veriyordu. Samimi dostlar ve birkaç yeni simadan başka yüze yakın davetli.. Henri, bu kokteylde bulunmaya karar verdi, çünkü bir kere anesi bunu arzuluyordu, ayrıca profesörün sözleri de ona bu kararı verdirtmişti. Kendi kendine, «öyle bir dönemdeyim ki, gerçekler, bir ağacın olmuş meyvaları gibi art arda ayaklarımın dibine düşebilir,» diyordu.

İkinci planda kalarak ve ev sahibinin yardımcısı rolü oynayarak hareket ediyordu. Fırsatını bulup ya bir yaşlı hanımla meşgul oluyor, ya da erkek davetlilerden birini büfeye götürüyordu. Bazen tanımadığı birinin anlattıklarına kulak kabartıyor, bazen konuşmalara giriyor, kendini tehlikeye düşürmeyecek cevaplar veriyordu: «Evet, evet... şüphesiz... Doğru tabii.. Birçokları da aynı fikirde...»

Davetliler arasında Güney Amerika'lı ve Oldsmobil firmasının sahibi olan bir büyükelçi de vardı. Davranışları ortama uygundu, rahat hareket ediyor, kendi evinde gibi, yapmacıklardan uzak kalıyordu. Bu zatın şişman hanımı ise, alışkanlık gereği göz ucuyla kocasını kontrol ederken, Madam Chauverel'den şüphelenir gözüküyordu. Üvey annesinin diğer hayranlarından biri de, şimdi hükümette görevli olan Milli Savunma Bakanı idi, fazla ölçülü biri gibi görünmüyordu. Madam Chauverel'i gözleleriyle izliyor, uzaktan gülümsüyor, elini bileğinin üzerine koyuyor, eğilip bir şeyler anlatıyordu. Ve onu dinleyen Madam Chauverel'in zaman zaman kahkahaları duyuluyordu. «Onun aşıklarından mı?» diye Henri kendi kendine düşündü. «Acaba bu adam, yüz veren bütün kadınlara karşı böyle miydi? Ya Madam Chauverel? O da kendi payına bu adamı mı seçmişti? Bir amacı mı vardı yoksa?»

Kalabalığın arttığı bir sırada Henri, küçük bir salona bakan kapıda dazlak kafalı, zayıf, eğik vücutlu bir adam gördü, kısa boylu ve kurnaz bakışlı adam, bir elinde yarıya kadar dolu bir portakal suyu bardağı tutuyordu. Arkadaki küçük salonda bir-

kaç kişi oturmaktaydı. Ayaktaki davetliler sıkışık haldeydiler, ka-pıya sırtları dönüktü ve oradaki konuşmayla ilgilenmiyorlardı. Kısa boylu adam, neşeli ve utangaç bir tavırla söz açtı, şivesi İspanyolca'ya kaçıyordu: «Burayı biraz yadırgadım. Hemen hemen kimseyi tanımıyorum.»

Genç adam, anahtar cevaplarından birini verdi: «Ya, ben de öyle. Buradakilerin çoğunu tanımıyorum.»

«Peki, siz buranın devamlı davetlilerinden değil misiniz? Ben yeni bir davetliyim, daha doğrusu ben,» diyerek bir kahkaha atan kısa boylu adam, «kayıplara karışıp tekrar meydana çıkan biriyim» şeklinde devam etti.

Henri Chauverel az kalsın kendini tanıtacaktı, fakat çabuk toparlandı ve «evin oğluyum» sözünü ağzından kaçırmadı, biraz düşündü ve kısa boylu adamın sözünün ikinci kısmını ele alarak:

«Birçok yıl Paris'ten uzak mı kaldınız?» dedi.

«Evet, diyelim ki yüz yıldan beri.» Böyle söyleyerek bir kahkaha daha attı, sonra devam etti: «Yeni bir görev aldım, çünkü beni tekrar Paris'e kavuşturacaktı,» dedi ve ardından ekledi: «Ev sahibesi de çok değişmiş hani...»

Ve bir baş işaretiyle salonun derinliklerini gösterdi:

«Öyle ya...» dedi. «Evet, ev sahibesi... Aradan çok yıllar geçti.» Kısa boylu adam, daha esrarengiz bir hal almıştı: «Rio'da görevli iken bu kadını çok iyi tanımıştım... Bu bakımdan, yakınlık göreceğimi umuyordum... ama... herhalde önemli birileriyle konuşmakta olduğundan beni birden hatırlayamadı, hattâ şöyle üç parmağının ucuyla elimi sıktı. Evet, beni tanı-mış olduğuna eminim... Şu da var ki, yaşlandıkça çekingen oldum. Dahası var, davetiyeyi gönderdiği zaman da benim kim olduğumu hatırlayamadığına bahse girerim. Bizim memlekette benim ismimi taşıyanlar o kadar çoktur ki... Herhalde isim listesini tutarken zaman zaman elçiliklere, dışişleri bakanlığına soruyorlardır, fakat bunların kim olduklarını araştırmaya herhalde ihtiyaç hissetmediler.»

Yine bir kahkaha attı, portakal suyundan bir yudum daha aldı ve sürdürdü: «Oysa ben, kendisini ilgilendiren yeni haberler verecek durumdayım. Mesela iki oğluna dair haberler...»

– İki oğlu mu?

– Evet ya... Oradaki oğulları. Düşününüz, ben onlara ne

zamandır rastlamıyordum. Ve sanıyorum ki bu kadın da onlara dair esrarlı bilgiler almamıştır... İşte bizim meslektaşlardan biri bana işaret ediyor. Çok şükür, beni tanıyan birine rastladım... diyen Güney Amerika'lı diplomat, delikanlının yanından ayrıldı.

«Bu saf adamın kim olduğunu kısa zamanda anlamalıyım,» dedi Henri kendi kendine. «Bunun en basit yolu da, yanından ayrılınca meslektaşına sormak.»

Kısa boylu adamın meslektaşını Henri az çok tanıyordu, ama hangi milletten olduğunu bilmiyordu. Kendisine soracaktı, ama acaba o, Henri'yi tanıyor muydu? «Biraz önce görüştüğünüz beyin adını hatırlayamadım?» demek için o kişi ile samimi olmak gerekirdi. Bir de soruyu sormadan önce kendini takdim etmesi gerekiyorsa, işte o zaman durum daha berbat olabilirdi. Ve sual sorulan kişi, evin oğlunun, biraz önce konuştuğu adamın adını bilmemesini garip karşılayacaktı tabii.

Genç adam, meselenin zorluğunu anladığı sırada, o iki kişinin de birbirlerinin koluna girmiş olarak büfeye doğru gittiklerini gördü, kendi kendine: «Artık onları takip edemem,» dedi, «eğer Güney Amerika'nın meslektaşı kendini takdim ederek bana gelir ve adımı açıklarsa durum artık içinden çıkılmaz hale gelir. Evet... Ne yapmalı? Çaresiz, ön salonda duran üvey annemin yanına gidip kulağına "senin eski dostlarından bir beyle tesadüfen konuştum, senin kendisini tanıyamamış olduğunu sanarak üzülüyor, adını sormadım, alıp yanına getireyim mi?" diye sormak lazım. İlginç bir sahne olacak. Ve böylece bu küçük adamı daha sonra bulmam kolaylaşacak.»

Delikanlı bu düşüncelerdeyken, diplomat ve arkadaşının kalabalık içinde kaybolduklarını gördü. Belki bütün gruplar arasında teker teker dolaşmakla bulunabilirlerdi. Henri Chauverel ise, durumu gereği, bunu yapamazdı.

* * *

Davetlilerden en sona kalanlar da gittikten sonra Madam ve Henri Chauverel, az çok düzene sokulmuş salonda hafif bir akşam yemeği yediler.

Henri samimi görünmeye karar vermişti. Ve bu değişiklik de Madam Chauverel'in gözünden kaçmadı, sevinip sevimemekle tereddüt ettiği anlaşıyordu.

Delikanlı, toplantıda rastlamış olduğu bazı kimselerden sevinçle söz etti. «Madam filanca şişmanlamış, değil mi?... Tahmi-

nime göre bay filan (Milli Savunma Bakanı) neşeli görünmeye çalışmakla beraber, zihni çok meşguldü... Büyükelçi falanca adamakıllı ihtiyarlamış...»

Ve sonra, fazla önem vermez bir tavırla: «Bir beyle de görüştüm,» dedi, «geldiğinde senin kendisini tanımamış olduğunu söylüyordu. Ama pek fazla üzüldüğü de yoktu. Sonra onu göremedim, herhalde erken ayrılmış olacak...»

– Nasıl bir adam?

– Diplomatmış, kısa bir süre önce görevle Paris'e gelmiş. Daha sonra, seni Rio'da tanımış olduğundan söz etti...

Henri, bu «Rio'da» sözünü çok tabii bir eda ile söyledi. Sanki «Londra'da... ya da Bruxel'de» der gibi... Ne var ki Madame Chauverel, kendisine şimdiye kadar ne oralarda kaldığını, ne de gezi yaptığını anlatmıştı.

Genç adam, üvey annesinin yüzüne bakmaktan sakınarak göz ucuyla ondaki tepkiye dikkat ediyordu... Kadın şaşırılmıştı. Yavaş ve tereddütle: «Ben Rio'da hiç bulunmadım,» dedi.

– Ya! dedi genç adam istifini bozmadan... O halde başka bir yerden mi tanıyordun seni?

Kadın kendini toparlayarak cevap verdi: «Baban, senin doğumundan biraz önce konferansları için Rio'ya gitmişti. Yalnız olarak... Herhalde bu adam babana rastlanmış olacak, zaman geçtiği için karıştırdı herhalde... Veya hikâyesini süslemek için şişirmiş... O memleketlerde insanlar her şeye üstün körü bakarlar!»

– Evet muhtemell! dedi delikanlı, kayıtsız bir havayla. Ve bu küçük olayı düşünmediğini ispatlamak için, sandviçlerle ilgili bir hatırlatmada bulunarak sözün yönünü değiştirdi.

Ancak üvey annesi, kolay kolay meseleyi bırakmıyordu: «Nasıl biri bu adam?» diye sordu. «Ben kendisini belki görmüşümdür, Rio'da değil tabii. Biraz önceki toplantıda veya Paris'te başka bir toplantıda. Belki biri bana onu tanıtmıştır... Böyle olmasa onu davet etmezdim. Sana adını söylemedi mi?»

– Harcıalem, yaygın bir ismi olduğunu söyledi sadece. Ve belki de bunun için, senin elçilikten almış olduğun listeden onu da davet ettiğini zannetti.

– Hangi elçilikteymiş?

– Söylemedi, ben de sormaya cesaret edemedim.

– Listeye bir bakalım. Davetlileri genellikle tanırım. Anlat-

tuğın kişiyi de herhalde tanıyacağım... diyen Madam Chauverel, düşünceye daldı; sonra «yapısı nasıldı?» diye sordu.

– Ufak tefek, ince yapılı. Başında hemen hemen saç yok. Fransızca'yı az bir şive farkı ile, fakat iyi konuşuyor. Daha önce Paris'te yaşamış.

Kadın cevap vermedi. Hatıralarını araştırır gibiydi.

* * *

Genç adam, gece rahat uyumadı; buna sebep, duygusal bir şey değildi. Bu olay onu ne küçük düşürmüştü, ne de eğlendirmişti. Fakat daha çok, aklını kurcalıyordu.

Aldığı bilgiden kuşkusu yoktu. Üvey annesi, gözünde çok büyümüştü. Başka bir kıtada iki oğlunu bırakmak, bunu gizli yollarla kimseye sezdirmemek olmayacak bir şey miydi? Aslında burada kafayı kurcalayan, meselenin başlangıcı ve bunu saklamak için başvurulmuş yollardı. Evet, böyle bir sonuca varıp başariye ulaşmak, deha sayılabilirdi.

Öte yandan, bu bilgi doğru ise, acaba rastlantı sonucu mu ortaya atılmıştı? Kısa boylu adam, bir komedide gaf yapan kişi rolünü mü oynamıştı? Kim olduğunu bildiği bir delikanlıyı yabancısı biri sanmış gibi yaparak bu bilgileri mahsus mu vermişti?

Önceki düşünceye takılan bir nokta onu tedirgin ediyordu: «Seri halindeki bu açığa vurmaların sebebi ne? Çeşitli yönlerden, kısa zamanda, birbirlerini kontrol etmeksizin üzerime geliyorlar? Birçok kokteyllere katıldım, birçok diplomatla konuştum, dertlerini dinledim. Acaba bu adam geçen yıl bunları bana anlatmış mıydı?» Genç adam, zaman zaman, bazı kimselerin onu yanlış yoldan çevirmek için söz birliği ettiklerini sezer gibi oluyordu. Fakat, bu o kadar da kesin değildi. Bazan da derin sırlara gömülmüş bir şeye, insanların üstünde ve dışında olgunlaşan bir olaya inanmak ihtiyacını duyuyordu. Sonunda, şu sabit açıklama ile yetindi: «Geçen yıl, kısa boylu adamla konuşmaktan kaçınmış olamam. Herhalde evin oğlu olarak ona takdim edilmişimdir. O anda bu hikâyeye değer vermemiş olabilir. Bunun gibi profesör Clavié de, eğer notere gidip alarm vermeseydim beni eski halimde bırakacaktı. Demek, olayların meydana gelmesini ben hazırlamış oldum.»

YENİ KARARLAR

Ertesi gün Geneviève'e, birtakım örtülü imalarda bulunmakla yetindi: «Bak, beni dinle, dün akşam inanılması güç bir şey öğrendim. Şimdilik sana fazla bir şey söylemek istemiyorum.»

– Ötekilerden daha can sıkıcı bir şey mi? diye sordu genç kız; her şeye rağmen biraz endişeliydi.

– Ötekiler dediğin ne?

– Senin daha önce ortaya çıkardığın, kuşkulandığın şeyler... Yani, senin için daha can sıkıcı şeyler mi?

– Şerefim için mi, vicdan rahatlığım için mi? dedi genç adam, alaylı bir eda ile. «Yok yok... bulunduğumuz noktada benim için fazla can sıkıcı değil... Sonra... bu bakımdan benim zekâm gelişme durumunda.»

– Zekân mı? Nasıl yani? diye soran Geneviève kuşkulandı.

«Evet» diye devam etti Henri; «kısa bir süre önce, yapacağım işlerden birinin, bu kadınla aramdaki mesafeyi kabil olduğu kadar açmak olduğuna karar vermiştim. Onunla aynı bütçeyi yapmamak gerekti. Sözü'n kısısı, ben, neresi olursa olsun, başka bir yere yerleşmeli, hakkım olan mirastan yararlanma hakkını da istemeliydim. İşin içinde şerefimin söz konusu olduğunu görür gibiyim. Ve bu sırada olayları birbirinden farklı görmeye başladım. Önce şerefimle ilgili meseleleri düşündüm. Benim durumumla, hiçbir diğer arkadaşınki arasında ortak yan yok. Ben, bu kadının sırtından geçinerek yaşıyorum. Aslında, bunun daha çok tersi söz konusu... Değil mi ya? Sonra, işin entellektüel memnunluk tarafı var. En iyi yerde oturarak, beni ilgilendiren ve gittikçe beni etkileyen bir oyun seyretmekteyim. Şu anda yerimi terk mi edeyim? Yok yok... Bunu yapamam...

– İyi anlıyorum... Fakat... bazı yanları pek kavrayamıyorum?

– Bu oyunu uzaktan seyretmenin yararlı olacağını söyleme bana. Fakat sana daha kesin şeyler söyleyemediğim için özür di-

lerim. Dün akşamki olaya da ancak o çevrede bulunduğumdan ve tesadüfen tanık oldum. Ben, yedinci kattaki odamda yaşadığım zaman... Ya da seninle yeni bir ev kurduğumuzda... diplomatlarla konuşmaya artık pek fırsat olmayacak. .

– Ya... demek bir diplomattı...

– Beni söylemeye zorluyorsun.

– Peki, şimdi? Daha fazla bir şeyler mi öğrenmeyi düşünüyorsun?.. Veya ilginç ayrıntılar... Çünkü bana öyle geliyor ki, deminden beri sen...

– İçinde bulunduğum ruh halini anlamakta güçlük çektiğin nokta da burası... Öyle oldu ki başlangıçta nefret edecek kadar hayal kırıklığına uğradım, üzüldüm. Birçok bakımdan gururum kırıldı... Babamın eşi olan, şimdiye kadar annem sandığım, hâlâ da benim ve başkalarının önünde böyle görünmeyi sürdüren bu kadını küçük düşüren her şey bana dokunuyordu. Onunla aramdaki bağ zedelenmişti, ama... kesilmemişti. Bugün belki haksızım, ama artık bana dokunan bir şey kalmadı. Artık sadece aç gözlü bir seyircinin merakını taşıyorum...

– Evet, ama diğer insanlar? Meselenin düne bakarak sana daha az dokunduğunu kestirecekler mi?

– Ve daha sonra, hakkımda olumlu yargıya varmayacaklar mı? Önce küçük bir tecrübe sahibi olarak dıştaki yargıların ne ölçüde etkinlik şansı taşıdığını anlıyorum. Mahkemeler bile, ellerindeki bütün soruşturma araçlarıyla birlikte aldanmaktadırlar. Ve usulen tek bir olgu üzerine, ya da birbirinden ayrı olgular dizisi üzerine hüküm vermektedirler... Öyleyse... Ben, bu kadından ayrılmakla, insanlara bunun nedenlerini anlatamam... Bu bakımdan çekip gitmem de benim için iyi yorumlanmaz. Herhalde... Fakat, özellikle şu nokta var, benim özgürlüğüm eksiksiz olmalı. Günün birinde, mesela bu kadın, kendisiyle birlikte oturduğum dairede veya oranın bodrumunda sahte para basarsa, müsterih ol... belki de onu gerekli makamlara şikâyet etmeyeceğim. Fakat, seyirci olarak o anda ne kadar meraklı olursam olayım, yapacağım şey, işin çıkış noktasını bulup oradan sıvışmak olacak.

GARİP BİR OLAY

Genç adam, birkaç gün esenlik içinde yaşadı... Bu duygusunun suni ve güvenilmez taraflarını araştırmaktan çekiniyordu. Bu sebeple Madam Chauverel karşısında davranışı daha kolaylaşmıştı. Üvey annesinin, kısa boylu adamı araştırmak bakımından pasif davrandığını fark etti. Delikanlı, bizzat kendi de o olayı unutmış gibi bir tavır takındığından, uzun süredir sofralarından çekilmiş olan samimi konuşmalar tekrar başlamıştı.

Henri, bir yandan yemeğini yiyor, bir yandan da üvey annesini dikkatle süzüyordu. Kendi kendine düşündü: «Bu kadın beni eğlendiriyor. Hem de hayatımda kimsenin eğlendirmedeği kadar. Bu dereceye varan sahtekârlığı pek hoş bir şey. Gözlerimin önünde, gerçekten müstesna bir kişiyi bulmak... Büyük şans...»

Fakat, şu düşünce de bir süredir kafasını karıştırıyordu: «Babam acaba hiçbir şeyi görmedi mi? Bütün bunlardan kuşkulandı mı?» Bunun cevabı ne olursa olsun, herhalde pek keyiflendirici değildi. Eğer bir şeyden kuşkulandı ise, bu kadının aydınlatılmaya muhtaç olan evrakı, maceraları.. düşünemediyse... zavallı bir adam kişiliğine bürünmüş demektir. Onun bütün bunları bilerek göz yumması, örtbas etmekten fayda umması daha zor açıklanacak bir davranış...

Aslında, içten ya da yapmacık, saflığın dereceleri vardır. Bu kadının geçmişi, birkaç gözü bulunan bir çekmece. Profesör Chauverel, çocuğu için ne olduğu belirsiz bir ana bulmuş, onun bu yanını hoş görmüş, çünkü ona tutkunmuş... Ama, bu kadının ilk evlenmesini ve Rio'daki macerasını bilmemek garip. Veya bunlar meydana çıkarılmış, fakat hoş görülmüş... İnsan aşık olunca, ruhunun genişliği ile böbürlenir. Ne var ki o maceralar, terk edilmiş ve bugün yarın kendilerini göstermek durumuna gelecek iki çocuğu da beraber getirmişler... Acaba bunlar ne biçim kişiler? Bunlardan kuşkulanmamak... Garip, çok garip şey...

Bütün bunlar belki tamamen doğru değildir. Zavallı baba... Onun içine düştüğü iyi niyet ve görmezlik üzerinde yargıya varmak, bu dedikodulara dayanacaktır. Ne yazık ki görünüşe alda-

nılmış. Bütün dedikodular karşılıklı olarak birbirlerini doğruluyor. Bunları destekleyen şey de, Henri dahil aldatılanların kurbanı olduğu dolaplar... Bilgi ve sabırla döndürülen dolaplar...

«Ne olursa olsun, benim görevim bunların doğruluğunu ortaya çıkarmaktır,» diyordu genç adam kendi kendine. Fakat bu nasıl yapılabilir? Kısa boylu adamı bularak mı? O halde önce bulunduğu yeri aramak gerek. Bu iş nazik bir iş. Mesela, bir kuşkuya yer vermeyecek şekilde Madam Chauverel'e sormak. Belki de onun adını söylemekten çekinmeyecektir. Ya da listedekilerden iki veya üçünden biri olması ihtimalini belirtecektir. Peki, sonra? Kısa boylu diplomatla ne şekilde konuşulacak?

Delikanlının hesabına en iyi davranış, doğru sözlü olma. Bir görüşme halinde söze şöyle başlayacağını düşündü: «Muhterem beyefendi, geçen günkü toplantıda, kişiliğim üzerinde sizi yanılttım, çünkü bana ev sahibesinden söz edecektiniz ve benim de buna ihtiyacım vardı. Herkes beni onun oğlu sanıyor. Oysa ben onun öz oğlu değilim.» Sonra da döndürülen dolabı kısaca anlatacak: «Nasıl bir dikkat sarfedilerek aldatılmış olduğumu öğrendiğim zaman çok acı çektim. Diğer yakınmalar da bu işe ekleniyordu. Sonra, öz annemin akrabalarından biriyle yaptığım bir konuşma, üvey annem hakkında yeni görüntüler seriyordu önüme... Sizin söyledikleriniz de bunlara eklendi... Kendinizi benim yerime koyun. Böyle endişe içinde kalamam. Bildiklerinizi, bunları nereden öğrendiğinizi ve benim bunları nasıl doğrulayacağımı anlatırsanız size minnettar olacağım.»

Bu şekilde konuya giriş, düşünceler ve söylenecek sözler açıklıkla ortaya çıkıyordu. Ne var ki, özellikle soytarı suratlı diplomatın karşısına çıkacağını düşününce cesareti kırılıyordu.

«Cümlelerimi uygun bir sıra ile söyleyemeyeceğim. Ve konuşmanın etkisi sığır inecek. O zaman diplomat, son derece karışık bir meseleyle karşılaştığını sanacak, dolaysız da olsa bu işe karışmak istemeyecek. Hiç değilse ona açacağım sırlar, onun hikâyesini güçlendirecek, bunları başkalarına söyleme fırsatını elde etmiş olacak. Böylece, onun söylediklerini benim doğrulama fırsatı vermeyecek, tersine, benim söylediklerim kendi bildiklerinin doğrulanmasına yardım edecektir.»

Henri Chauverel, yavaş yavaş artan yalnızlığını hissediyordu. Belki de birine dayanmak ihtiyacındaydı. Bu kadar gecikmeden sonra Geneviève'e bilgi vermek artık zordu ve bundaki çıka-

rı da pek fazla bir şey olmayacaktı: Geneviève, sondaj yapılması gereken çevrelere girip çıkan bir kız değildi, araştırılacak yolları da kendinden daha iyi bilemezdi. Yine Profesör Claviè ile konuşmaktan başka çare yoktu, babası hakkında haklı bir yargıya ulaşmak üzere içinde bulunduğu durumun zorluğunu en iyi o anlardı. Öte yandan profesör, monden çevrelerin müdavimi ve bir istihbarat uzmanı olmamakla beraber, iyi öğütler de verebilirdi.

Genç adam telefon etmeye karar verdi ve ertesi gün öğleden sonra için bir randevu aldı.

* * *

Aynı günün sabahı, anlaşılması pek güç görünen bir olayla karşılaştı. Raspail bulvarını henüz geçmiş ve Laennec hastanesi yönünde Sèvres sokağında yürümekteydi. Liseden eski arkadaşı olan ve yardımcı tıp öğrencisi olarak şimdi bu hastanede çalışan bir tanıdığını ziyarete gidecekti. Ondan, kesin bir saat almıştı. Henri erken yola çıktığından gezinir gibi yürüyor, küçük bahanelerle duruyor, yolda oyalanıyordu.

Yaya kaldırımında birkaç adım atmıştı ki, biraz ötede, tanıdığı bir kadın silueti geniş bir kapıdan içeri girdi. Yürüyüşünü, elbisesini, profilini... bir an için hayal meyal görmüştü. Bu kadın Madam Chauverel'di! Bir otomobilden indiğini görmemişti, herhalde otobüsle gelmişti. Üzerinde, Henri'nin iyi bildiği bir rop ve başında da sade bir şapka vardı. Sabahları alış verişe çıktığı ve kimseye rastlamayacağını bildiği zamanlar böyle giyinirdi.

Kadın, Henri'nin bulunduğu tarafa göz atmıştı. Hattâ biraz başını eğmiş, önüne bakar gibi yürüyordu.

Bununla beraber, genç adam adımlarını daha da yavaşlattı. Uzun kemerli olan büyük kapıya ulaşmadan biraz düşündü: «Her ne kadar buralarda oturan bir kimseden bana söz etmediyse de herhalde bir ziyaret yapacak. Belki de aşıkane bir ziyaret... Ya da kim bilir? Belki de iskambil falcısı kadınlardan birine de gelmiş olabilir?»

Bir araba, kapısı olmadığı anlaşılan bu geniş kapıya vardığında üzerindeki yazıyı okudu. *Yabancılar Piskoposluğu* yazılı olduğunu gördü. O anda Madam Chauverel olduğuna gittikçe daha emin olduğu silüet de gözden kayboluyordu.

Üvey annesiyle arasında bu kilisenin hiç sözü edilmemişti. Biraz durakladı. Sonra küçük avluya doğru ilerledi. Ve gizlice o

da kiliseye girdi. «Eğer beni görür de yaklaşırsa, şaşırmış gibi görünürüm. Demek ki rastlantılar olağan şeylermiş, işte ispatı!»

Sessizce içeri girerken, en yakındaki gölgeye gizlendi, kilise hemen hemen boştu. Önlere de kimse görünmüyordu. Uzak-tan ayak sesleri geliyordu.

Kadının nerede kaybolduğunu önce kestiremedi. Nihayet bir iskemle üzerinde diz çökmüş olduğunu fark etti. Başını önüne eğmişti. Yakınında günah çıkarma yeri yoktu. Kilisede ön kı-sımda bir ayin de yapılmıyordu. Her yer loştu.

«Belki birini bekliyordur,» dedi kendi kendine genç adam. Fakat üvey annesi, diz çökmüş durumda onbeş dakika kadar orada kaldı, sonra ayağa kalkıp kilisenin derinliklerine doğru ba-karak haç çıkardı, daha sonra etrafına bakınmadan ve buraya ge-lirken olduğu gibi, çekinmez tavırlarla çıkış kapısına yöneldi.

Genç adam bir sütun arkasında duruyordu.

PROFESÖR CLAVIE'NİN DÜŞÜNCESİ

Henri Chauverel, hatırası henüz taze olan ve kendisini çok şaşırtan olayı profesöre anlatmak üzere tasarlıyordu. Fakat düşünüp taşındıktan sonra, önce kokteylden ve kısa boylu diplomattan söz etmeyi uygun gördü.

Profesör, göstereceği yolu düşündüğü sırada, genç adam da bir sayfanın sonuna konan not gibi ilave etti: «Evet, şimdi de size, bu sabah başımdan geçen garip bir olaydan söz edeyim.» Ve gerçek rengini korumaya çalışarak kilisede gördüklerini anlattı.

«Garip!» dedi profesör, dalgın dinlemiş bir tavırla, «evet çok garip! Size bir fikir verebilmek şimdi çok güç... Kısa boylu adam dediğiniz kişi, anlatışınıza göre pek sözüne inanılır gibilerden değil. Onun dedikodusu, bu kadının şöhretinin uzun süreden beri saldırıya uğradığını, geçmişinde şüpheler bulunduğunu gösterebilir, ama kişileri birbirine karıştırmak da daima mümkündür. Fakat dikkati çeken nokta, bu dedikodunun bizim rastladığımız Milano meselesine uygunluğudur. Dayınızın Milano'daki ipekçi ile konuşması epey eski, değil mi? Bu bakımdan Milano'lu ipekçi ile Güney Amerika'lı diplomatın, milletlerarası söylentilere konu olmayan bir kadınla ilgili iftiraları yıllarca ve aralıklı olarak yaymak üzere anlaşmış olmaları pek muhtemel değildir. Bu sebeple, Madam Chauverel'in babanızla evlenmeden önce, özellikle Rio'da birkaç macera geçirdiği ve bunlardan birinin evlenme gibi gösterildiği ve hattâ buna dair canlı izlerin var olduğunu kabul etmekle pek de yanlış bir şey yapmıyorsunuz... Öteki hikâyeye, yani bu sabahki kilise meselesine gelince, size, bu kadının bir entrika çevirdiği anlaşılıyor. Fakat bunu pek büyütmeyiniz. Başka bakımdan da, üvey anneniz herhalde oraya esrareniz bir randevu için gelmemiştir. Bu yönde de herhangi bir şey aramaya gerek yok. Fakat diğer bakımdan? Acaba komediyi biri için mi oynuyordu? Samimiyeti var mıydı? Şunu da unutmayalım ki çalkantılı ve karışık bir hayat geçiren Napoli'li bir kız da dua etmek üzere kiliseye gidebilir. Sicilya'lı bir haydut ta, seçtiği evliyalardan birine ibadet edebilir. Ve örneğin,

özellikle tehlike arz eden bir cinayetten önce kendisini koruması için ondan yardım isteyebilir. Belki sizi güldürüyorum, fakat bu dediklerim gerçektir. Şunu da düşününüz ki, kadınlar, genellikle ahlaklarıyla metafizikleri arasında tam bir uygunluktan ötürü övünmezler...»

Profesör böyle söyleyerek bir kahkaha attı. Sonra devam etti: «Şimdi, sizin davranışınıza dair izlenimimi açıkça söylememe müsaade eder misiniz?»

– Tabii... Hattâ ben bunu sizden rica edecektim...

– Peki öyleyse... bu durumda diyebilirim ki... mesafeyi biraz açmalısınız.

– Mesafeyi mi?

– Evet. Maddi veya manevi olarak bu evde bundan böyle sizi tutacak pek fazla bir şey kaldığını sanmıyorum.

– Evet, doğru... bir merak yüzünden... diyen genç adam, Geneviève'in yanında değerlendirmiş olduğu nedenleri kısaca tekrarladı.

«Orası öyle,» dedi profesör, «sizin yerinizde olsam ne gibi tepkiler göstermek gerektiğini düşünmeye çalışıyorum. Evet, işin içinde merak da var... şüphesiz... Fakat ortaya çıkan şeyler gittikçe tatsız bir hal alabilir. Ve ben kendi payıma, top mermisinin düşüş noktasında bulunmamayı tercih ederim. O anda insanlar, kötü niyetli olmaksızın, sizin daha önce hiçbir şeyi sezmemiş veya sezip de mesafeyi biraz açmış olmanıza hayret eden bir düşüncüyü benimseyeceklerdir. Ve siz, herhalde ruh halinizin oluşumunu ortaya koyan ispatlayıcı bir broşür yayınlamayacaksınız.

– Sözün kısası, sizin düşüncenize göre üvey annemle ilişkimi keşmeliyim?

– Bir daha tekrarlayayım ki, bir dram yaratmak söz konusu değildir. Bütün bunlar, görünürde tabii ve sakın bir şekilde geçebilir. Ve siz, bağımsız bir hayat süreceksiniz yaşı bulmuşsunuz, üstelik nişanlısınız da. Evlenmenizi ve bir ev kurmanızı geciktirmek için hiçbir sebep yok. Sanıyorum ki, babanızdan size az çok bir servet de kalmış, öyle değil mi?

– Evet ama ben vekâlet vermiştim.

– Bunun önemi yok. İstedığınız zaman kendi mallarınıza sahip olursunuz. Esasen, okulunuzu tamamlamaya imkân vere-

cek ve fazla zamanınızı almayacak küçük bir iş sizin için mükemmel olur. Mesela bir sekreterlik gibi... Kazancınız az da olsa, mirasınızdan elde edeceğiniz gelirlere eklenince geçiminize yeter, özellikle eşiniz de karakter ve terbiye bakımından müsrif değilse... bilmem ne dersiniz?

– Tabii, israftan uzak bir kızdır o... Sıkı bir tutumluluk ortamında yetişmiş...

– O halde, göreceksiniz... her şey yolunda gidecek. Aslında yeni evlilerin başlangıçta biraz çabalamaları faydalıdır, mesele kendinize bir ev temin etmekten ibaret olacak.

– İş meselesine gelince, bunu ben daha önce de düşünmüştüm. Bu ferahlamama da yardım edecekti. Üvey anneme yük olmadığımı eminim, ama bir işe girersem daha da emin olacağım. Hiç kimsenin de bir kuşkusu kalmayacak.

– Evet, doğru. Aklıma bazı şeyler geliyor.

– Benim için mi?

– Evet, tabii. Fakat size başka şey söylemeden önce bilgi almam daha doğru olur. Belki size uygun olmayabilir.

– Peki, şu anda ne yapmamı tavsiye edersiniz?

– Her çeşit soruşturma işlerinden vazgeçmenizi... Şimdi araçların elinizde bulunduğunu sanmıyorum. Soruşturmaya devam etmeniz, insanlara alarm vermek demektir. Ve bu da babanızın hatırasına zarar verecektir. Buna karşılık, siz Madam Chauverel'i, bağımlılıktan kurtulma hareketinize hazırlayınız. Baha bulmak kolaydır. Bir an önce evlenmek istediğinizi, kendi kendinize yeterli olduğunuz inancında bulunduğunuzu, kişisel bütçenizle yaşayacağınızı... ona söyleyiniz. Bir iş aradığınızı da... Ayrıca, nişanlınızın lüks olmayan, fakat bağımsız bir evi tercih ettiğini bildiriniz. Eğer başka sebeplerden kuşkulalmazsa ne alâ...

– Haklısınız.

– Son bir tavsiye daha, imkân bulunca gidip noter Vichet'i görünüz, durumunuzu düzene koymak üzere ne yapmak gerektiğini ona sorunuz. Özel bir engel olduğunu sanmam. Olsa da yine size bir yol gösterecektir.

HENRI VE GENEVIEVE

Genç adam, profesöre yaptığı ziyaretten sonra, Geneviève ile her zamanki küçük kahvede buluştu. Gayret içinde idi: «Büyük bir karara vardım,» dedi genç kıza, «oradan ayrılıyorum, başka yere yerleşiyorum...»

– Oh! İşte bu çok yeni bir şey. Ne zaman oluyor?

– En kısa zamanda. Geçen gün beni dinlerkenki halini düşündüm. Profesörle de tekrar görüştüm, o da bana aynı yönü gösterdi.

– O kadının sahte para bastığını meydana çıkarmadın mı?

«Sahte para mı?» Genç adam, sevgilisinin esprisini hatırladı. Sözüne devam etti: «O cihetten henüz bir şey yok, ben dosyanın artık tamamlandığını sanıyorum,» dedi.

– Peki, son meydana çıkardıklarını bana hâlâ söylemeyecek misin? Kokteyl günü..

– Yok, onu sonra söyleyeceğim. Daha sonra... Şimdi gelelim verdiğim karara: Sen buna ne diyorsun?

– Çok olumlu... kararını değiştirmemeni dilerim..

– Ancak... bu karara hükmeden diğer bir karar var: en kısa zamanda... evlenmemiz..

Genç kız bir an durakladı. Heyecanlı bir bakışla, «Yani?» diye sordu.

– Yalnızlık içinde bir hayat sürmek istemiyorum. Sonradan bırakmak üzere şimdilik bir yere yerleşmek de işime gelmiyor. Senin niyetlerin de eskisi gibi ise, işi uzatmaya gerek yok?

– Evet, ilke bakımından haklısın. Yalnız biraz müsaade et. Şaşkınlığımı yeneyim. Şimdiye kadar hiç bu kadar acele etmedin. Evlilik meselelerini işin içine katmadan okulunu bitirmek istiyordun. Ve ben de bu konuda seni haksız bulamazdım.

Genç adam gülümsedi: «Evet, fakat, öğreniminin son devresinde, şu yeni anlayışı kabul ettim, yutmak üzere bana kalan son parça doktoradır, tezim hayli ilerledi, bu yıl ya da gelecek yıl ondan kurtulacağım, gelecek seneye kadar kendimi buna verirsem bir hayli boş zamanım kalır. Bir iş bulabilirim... Günde

birkaç saatlik... pek fazla paralı işlerden değil tabii... Oradan alacağıma, diğer gelirlerim de eklenince – herhalde kapitalist olduğumu unutmuyorsun – bu para bize yetecektir. Hattâ karım çalışmasa bile. Bilmem ne dersin? Senden istediğim, tezimi yazabilmen için daktilonu iletmen!»

Genç kız sessiz duruyordu. Fakat gözleri, kendisinden bile saklamak istercesine sevinçle doluydu.

Genç adam devam etti: «Bir de, acele yapılması gereken bir iş var. Beni annen ve babanla ne zaman tanıştıracaksın?»

Genç kız, neredeyse, «doğru mu söylüyorsun?» diyecekti, fakat kendi tarafından ortaya atılacak bir duraklamayı uygun bulmadı.

Geneviève'in cevap vermesine fırsat bırakmadan Henri devam etti: «Belki onların hoşuna gitmeyeceğimden korkarsın. Yoksa, bilmiyorum, onları bir oldu bitti karşısında bırakmayı mı tercih edersin? Belki bu daha tedbirli bir hareket olur. Fakat manevi bakımdan beni sıkır, beni kaçamaklı yoldan ailene soktuğunu düşündürür.»

«Tuhafsın! Biliyorsun, mesele değil! Kendi kendime sadece şunu söylüyordum: 'Onun açısından durum değişti... Onun beni tanıştırması artık pek gerekli değil... O halde? Benim açımdan sonuç nedir?'» Genç kız bunları söyledi, sonra gülümsedi ve devam etti: «Eşitlik meselesi, anlıyorsun ya... Sen beni yabancılar karşısında onların sınavından geçirmeye gerek görmüyorsun, benim de böyle davranmamam haksızlık olmaz mı?»

«O halde... Seni profesör Claviè ile tanıştırayım. En iyisi bu. Profesör, babamın eski dostu, benim sırdaşım,» diyen genç adam, kendine güvenir biçimde güldü: «Ve sana vaad ediyorum, daha sonra profesör beni bir köşeye çekip 'sakın ha! Düşüncesizlik etme, bu kızda iş yok!' derse, onun bu sözlerine aldracak değilim.»

– Aynı sözleri, daha çok Didier dayının ve yengenin söyleyeceklerini tahmin etmiyor musun?

– Asla! Daha sonra seni onlarla tanıştıracığım ve onların fikrini alır gibi bir tavır takınmayı düşünmüyorum.

– Öyle! Fakat baban onları dinlemiş olsaydı iyi etmiş olacaktı.

– Yakıştırmaların sabrımı tüketiyor. Bak dinle, istersen be-

nim seni profesöre, senin de beni anababana tanıştırmayı aynı günde düzenleyelim?

– Tamam. Sen profesörden gün iste. Bizimkileri ben ona göre ayarlarım. Evden pek seyrek çıkarlar zaten.

– Gün seçimi olarak evet. Fakat, ziyarete sizinkilerden başlamak daha uygun olur?

– Yok canım! İş karıştırıyorsun. Bize akşam yemeğine gellersin, profesör şüphesiz bizi gündüz kabul eder. En iyisi bu...

KÜÇÜK, FAKAT İLGİNÇ BİR GÖREV

İki genç de ayrılmak üzere ayağa kalktılar. Fakat Geneviève delikanlıyı bir el işaretiyle durdurdu : «Yok, sen biraz daha kal burada,» dedi, «arkamdan beni rahatça çekiştirmenizi istiyorum da...»

Profesör Claviè, bu sözden alınmakla beraber, gülümseyerek cevap verdi: «Sizi çekiştirmek mi? Sevgili kızım, eğer bu külhani o işi yapmaya kalksa hemen ağzını kapatırım. Ama sanmam ki böyle bir şey yapsın... Size dair söyleyeceklerimiz, sizin iyiliklerinizdir.»

– O halde, o sözlerin de benim arkamdan söylenmesi yine hoşuma gider, dedi genç kız. «Ve o sözlerinizin değeri de çok olur...» Geneviève, genç adama dönerek «Zaten acele bir randevum da var. Geç bile kaldım,» diye ekledi.

* * *

«Sizin hassasiyetiniz bakımından bir nezaket göstermek söz konusu değil,» dedi profesör, yerine oturdu, «genç sevgiliniz bende çok iyi etkiler bıraktı. Tam bir samimiyet içinde konuştuğuma inanın. Gerçi yaşlandıkça aradaki mesafe büyüyor, fakat öğrencilerim sebebiyle, bu devrin gençlerini az çok tanıyorum. Bu genç kız, bana alelade gözükmedi, kibar, üstün niteliklere sahip... yapmacıksız. Zeki ve ihtiyatlı. Hangi çevrede yetişmiş? Sanıyorum söylemişsiniz, fakat unuttum.»

– Babası Fransız Devlet Demiryollarında mühendis. Şimdi emekli oldu, annesi de bir burjuva ailesinden.

– Onlarla tanıştınız mı?

– Sormayın. Daha tanışmadım. Kendisi benden onlara bahsetmiş.

– Peki, ya Madam Chauverel? Bunlardan haberi var mı?

– Hayır... Son olaylar bu tutumuma sebep oldu, hattâ onu bir oldu bitti karşısında bırakmak bile aklımdan geçiyor.

– Evet, evet. İlişkilerinizde yeni bir devrenin başladığını ona hissettirmek üzere elinize muhakkak bir fırsat geçecektir. Artık ona danışmazsınız... Aldığınız kararı da, başka yerde yaşamak istemenizi, kendi mallarınızı bizzat idare etmenizi, bir iş

aradığınızı... ona bildirirsiniz. O size ilişkin tavrını aklından geçen gizli düşüncelere dayandıracak... İsteddiği karşılaştırmaları yapacak... Bununla beraber siz biraz ustaca hareketle, yine de büyük sahneyi yaratmaktan kaçınabilirsiniz. Hiç değilse benim...tahminlerim bunlardan ibarettir...

Profesör biraz durakladı, sonra devam etti: «Gelelim sizin iş meselesine, şimdi size bir açıklamada bulunabilirim: Daha evvel, size Emniyet Müdürünün az çok yakın dostu olduğumu söylemiştim. Bilmem hatırlıyor musun?»

– Evet, çok iyi hatırladım. Üvey annem hakkındaki bilgiler, dosyalar söz konusu olduğunda...

– Tamam. Bu zatı şahsen tanır mısınız?

– Şöyle, böyle. Geçen kokteyllerden birinde kendisini şöyle bir ara görmüştüm. Görüştüm diyecek kadar kendisiyle konuşmadım.

– Evet... Yirmi gün kadar oluyor, bu zat bana bir özel sekreter aramakta olduğunu söylemişti. Maiyetinde olan bu kadroya dahil bulunan memurlardan birini istemiyordu. Belki çevrelerini tanıdıkları için memurlarına fazla güveni yoktu?.. Ne bileyim, herhalde kendine göre sebepleri olacaktı. Fakat maiyetindeki personelinden çok memnun olduğunu da söylemişti. Yardımcısından da memnundu, fakat özel maiyette bir iş arkadaşına ihtiyacı vardı. Tabii bir şey, verilecek ücret de az olacaktı. Böyle birini bulmanın güç olduğunu söylemiştim. Fakat işin tam gün olmamasının bir avantaj olduğunu da hatırlatmıştı, öğrenci de olabilir demişti. Ve benim doktora yapan öğrencilerinden belki çalışmak isteyenlerin de bulunabileceğini düşünmüş, böylece konuyu bana açmıştı. Gerçi öğrencim değildiniz, ama siz aklıma geldiniz. O gün müdüre bir şey söylemedim. Sizinle görüşmem gerekti. Şimdi ne diyorsunuz? Bu iş size uygun mu?

Profesörle genç adam, gizli bir anlaşma edasıyla birbirlerini baktılar. Her ikisi de geçen konuşmayı hatırlıyordu. Profesör bu uygun durum için ne biçim bir dolap çevirmişti? Yoksa gerçekten sadece rastlantı mıydı bunlar?

Genç adam, sesinin tonunu değiştirmemeye çalışarak cevap verdi: «Evet, öyle görünüyor ki, bu iş bana uygun olabilir.»

Bir yandan da içinden şöyle diyordu: «Orada göreve başlایnca, merak ettiğim dosyayı belli etmeden inceleyebilir miyim? Bakalım, görecekiz!»

– Emniyet Müdürü bana şunları da söyledi, diye devam etti profesör. "Eğer memnun kalırsam, orada asli bir göreve aktarmak da kabil, bunun için kolaylık gösterebilirim." Fakat bu uzak bir mesele... Çok düşünmeye değer... Başlangıçta faydalar var. Ve size uygun. Aylığınızın ne olduğunu bilmiyorum, herhalde fazla değildir, fakat daha uygun şartlı bir iş de kolay bulunmaz. Benim gözümde birinin en büyük faydası size yeni bir hayatın yolunu açması. Bütün iş, tutunmak ve kendine güvenmekten ibaret. Bir işiniz oluyor, evleniyorsunuz, bir aile kuruyorsunuz, kendi mirasınıza tekrar sahip oluyorsunuz... bütün bunlar, diğer hususları da haklı gösterecek mahiyette.

– Evet, doğru.

– Dahası var, o gün sizin isminizi vermedim. Prensip bakımından tepkinizi anlamak istiyordum. Sonra, müdürün fikir değiştirip değiştirmemesi ya da aradığını bulması ihtimallerini öğrenmem gerekti. Son ziyaretinizden beri onu bir daha gördüm.

Profesörün sesi biraz hafiflemişti.

«Peki, ne oldu?» diye sordu genç adam, «iş yoluna girmiyor mu?»

– Daha doğrusu ben bir sürprizle karşılaştım. Sizin adınızı söyler söylemez müdür bana ne dedi biliyor musunuz?

– .....

– «Acaba Madam Chauverel muvafakat eder mi?» diye sordu! Öyle şaşırdım ki, verecek cevap bulamadım. Ve o zamandan beri bu soruyu her yönde evirdim, çevirdim, hâlâ kendi kendime açıklayamıyorum. Yani, esas siz olduğunuza göre, sizi ilgilendiren bir meseleyi Madam Chauverel'in düşünmesi müdürün aklına nereden geldi? Aralarında bu kadar sıkı bir ilişki mi var? Siz biliyor musunuz?

– Hayır, hiç bilmiyorum. Özel olarak ondan bana hiç bahsetmedi.

– Peki, müdür beye sizden özel olarak bahsetmiş olamaz mı? Mesela ona şöyle dese: "Oğlumun mesleği ve geleceği üzerinde endişe ediyorum. İyice düşünüp taşınmadan şansa güvenerek bir yol tutturmasını istemiyorum." Ne dersiniz?

– Anladığım kadarıyla, hiç sanmam.

– O halde güvenim yerine geldi. Müdür beye dedim ki, "Bildğim kadarıyla, bu gencin böyle bir göreve isteği var, geçici olarak... Yaşı gereği bağımsız bir hayat sürmek istiyor, niyetleri-

ni Madam Chauverel'e bildirip bildirmediğini bilmem, belki de kesin bir iş bekliyordur, şüphesiz ki sizin yanınızdaki bir görevden ona bahsetmemiştir. Çünkü, ona sizin isminizi vermeden, işten belirsiz bir şekilde söz etmişim."

– Peki... Bunun üzerine emniyet müdürü ne dedi?

– Sözü'n kısası... hiçbir şey demedi.

Profesör, bir gülüşle açıklamasını hafifletmek isteyerek sözlerine devam etti: «Evet, ben biraz da sizin hakkınızda bilgi edinmek ve anne babanızdan muvafakat isteyeceklerini sanıyordum.»

– Bu pek de hoşuma giden bir şey değil, böyle acınacak duruma girdiğimi düşünemezdim.

– Bu belki de sizin hatanız değildir. Ayrıca şunu da dikkate alınız ki, müdürün bu davranışı belki de aşırı bir nezaketten ileri gelmiştir. Sösyetede yakında olacak karşılaşmaları düşünmektedir: "Nasıl? Benim oğlumu ayartıp yanınıza aldınız..." demesini istemez. Malum ya, emniyet müdürü için siz, hâlâ bu kadının oğlusunuz. Keza üvey annenizin ağzından: "Benim fikrimi almadan!. O daha gençtir, düşünememiştir, ben ona böyle bir iş istemiyordum doğrusu!.." gibi bir sözü duymak istemez.

– Peki, bundan çıkan pratik sonuç nedir?

– Söyleyeyim, ortada kırılıp dökülen bir şey yok. Emniyet müdürü daha kimseyi angaje etmemiştir. Eminim, sizinle anlaşmaya hazırdır. Ne var ki, bu anlaşmayı rahatça yapabilmesi için... Nasıl diyeyim?... Madam Chauverel'in muvafakati gerekmektedir.

– İmkânsız bir şey bu!

– Evet ya. Fakat biz müdür beyi düştüğü hatadan çıkarmaya çalışmayacağız. Bunu bir onur meselesi yapmayalım. Bana kalırsa, elinize bütün meselelerinizi halledecek bir fırsat geçmiştir. Madam Chauverel'e görüşme isteğinde bulunun, evlenme meselesinden söze başlayın, mesela, nişanlığınızın yüksek duygulu bir kız olduğunu söyleyin... onu bol bol övün... Aslında buna layık da... Karar verilmedikçe tanıştırmaktan çekindiğinizi bildirin. Ve bu kararın Madam Chauverel'in onayına bağlı olduğunu, sizin de artık bağımsız kalmak isteğinde bulunduğunuzu ona bildiriniz. Eğer orada kalmanızın size bazı avantajlar sağlayacağını söylerse siz yine aynı nakaratı tekrarlayınız. Görev anlayışınızın çok yüksek olduğunu söyleyin yani... Ve nişanlığınızla bu

noktada anlaştığınızı da ekleyiniz. Zengin olarak doğmanın vereceği refahın, sizi eşinizin gözünden düşüreceğini bildiriniz. Parazit yaşamaktan hoşlanmadığınızı ihsas edin. Böylece, keselerinizin de ortak olmasından hoşlanmadığınız, bir işe girmek istediğiniz, emniyet müdürünün meselesi, böyle küçük bir memuriyetin onun hoşuna gitmeyeceğinden çekindiğiniz... sıralanabilir. Ve bunlara bir itirazı olmayacağına ve olumlu karşılayacağına emin olduğunuzu belirtip kendinize güvenir bir tavır takınınız... Ve bir ev bulmak üzere olduğunuzu da söyleyiniz. Elbette ya! Bu tarihi konuşmada mali meselelerin ortaya konmasına hacet yok. Madam Chauverel, sizin bir ev bulacağınızı, mirasınızı istediğiniz gibi kullanacağınızı anlayarak elbette kuşkulananacaktır.

Delikanlı can kulağıyla dinliyordu: «Peki, ya kararlarımı kötüye alırsa?» diye sordu.

– Bu sorunuz beni hayrete düşürdü. Amma yaptınız ha!

– Yok, korktuğumu sanmayınız. Hayır. Ben şunu anlamak istiyorum, birdenbire küplere binerse ne cevap vermeli? Bana o işi kaçırabilir.

– Düşününüz, bana söylediğinize göre sizin bu durumunuzda onun daha birçok şey beklemesi mümkün. Dahası var, öfkelenmeye, darılmaya ihtiyaç neden? Programınızdan haberdar olmadığı için kırılabilir, işte o kadar. Tehlikeyi göze alarak size "Pekâlâ dostum, ben senin daha fazla itimadına layık olduğumu sanıyordum... Fakat şüphesiz ki hareketlerinde serbestsin," diyebilir. İş meselesi içinse yapacağı şey, çok çok, bu meseleye karışmamak olacaktır. Ve size diyebilir ki. "Benden izin niye istiyorsun? Sen değil misin tamamıyla benden ayrılmak isteyen? Bu halde benden izin istemen gülünç olmaz mı?" Ve bu hale göre ya siz, ya ben... veya her ikimiz... işi müdür beye bırakınız...

MADAM CHAUVEREL'LE TARTIŞMA

«Mademki bu akşam Geneviève'lere gidiyoruz.» dedi kendi kendine Henri, «en parlak çözüm yolu, bugün her şeyi sonuca bağlamaktır.»

Madam Chauverel'den –kısmen de olsa– kesin bir açıklama istemek, peşin olarak kendisine güç ve belirsiz mahiyette bir şey gibi görünüyordu.

Evde, öğle yemeği sonunda, elinden geldiği kadar sakın bir tavırla: «Seninle öğleden sonra biraz konuşmak istiyorum, mümkün mü?»

– İki kokteyle gideceğim. Fakat yediden sonra. Konuşman uzun sürer mi?

– Bilmiyorum... Pek fazla değil...

– Akşam yemeğinde konuşsak olmaz mı?

– Hayır, akşam yemeğini dışarda yiyeceğim.

– Ya, öyle mi?. Altıda konuşalım o zaman.

– Olur, tamam ...

*

Delikanlı bu konuşmayı dikkatle hazırlamıştı. Hayli zorluk çekeceğini hesaba katıyordu. Ona hangi adla hitap edecekti? Artık «anne» demesi mümkün değildi. Uzun zamandır söylemeye alıştığı bu kelimeyi ağzından kaçırabilirdi. Kadın da bunların farkına varıyordu, üzgün olmakla beraber ağırbaşlılıkla «Aramızda ne var anlamıyorum, senden açıklama istemekten kendimi alamıyorum...» der gibi oluyordu.

Kararlaştırılan saatte delikanlı Madam Chauverel'i çokluk kitap okuduğu ya da mektup yazdığı salonda buldu. Kadın, duvara dayalı bir masanın gerisinde oturuyordu. Girdiğini duyunca başını çevirdi.

«İşte geldim,» dedi Henri. Böyle söylemekle samimi bir davranışta bulunduğunu düşündü. Kadın, ona döndü ve gülümseyerek işaret etti. Bir anlaşmazlığı halletmeye davet eder gibiydi. Henri devam etti: «Sana anlatacak önemli şeylerim var,» dedi. Onunla senli benli konuşmakta bile güçlük çekiyordu. «Evet,» dedi, «birçok kararlar almış bulunuyorum, benim yaşımda-

102. ki biri için pek de şaşılacak bir şey değil. Ancak, bunları bilmesi gerekenlerden biri de sensin.»

Bundan sonra delikanlı, tasarladığı şekilde ve profesörün öğütlerini de dikkate alarak hiç acemilik çekmeden sıraladı; evlenmesi, bağımsız olarak ayrı evde yaşamak istemesi, eşi olacak genç kızın da bunu arzu etmesi... Bunun için az ücretli de olsa bir iş araması... Ve nihayet, kendi mallarına ait idari işleri kendinin yapması imasını da ağızından kaçırmayı başardı.

Madam Chauverel, hiç sözünü kesmeden, zaman zaman dudağını ısırarak, gözlerini odanın bir köşesine dikmiş dinliyordu. Delikanlı bir ara durunca, acı duymuş gibi konuştu: «Bütün bu tasarladıklarını gerçekleştirmeden önce bana bildirmekle nezaket gösterdin.» dedi.

Genç adam, bir oldu bitti nezaketi göstermiş olduğuna işaret edildiğini sanarak: «Söz konusu genç kıızı sana önceden takdim etmem gerekirdi. Onu beğeneceğinden emindim. Fakat, kendisi çok hassastır. Şerefli, fakat zengin olmayan bir aileye mensup. Babası mühendis... Seçtiğim kıızı belki tasvip etmezsin diye düşünüyordu Geneviève... Ha... sahi, nişanlının adı Geneviève... Ve servet meselesinin bir müdahaleye yol açmasından çekiniyordu.

– Bu genç kıızdan bahsetmene neyin engel olduğunu anlamadım?

– Evet... Öyle gerekiyordu... Sen bana onun maddi durumu hakkında sorular sorabilirdin. Geneviève'in hayat görüşü çok yüksektir. Körü körüne aşka inanmaz. Ve para hesaplarından da nefret eder. Kendiliğimden karar verebildiğim şekilde onun tam güvenini kazanmış oluyorum. Bir bakıma bağımsız bir ev ve iş bulmak da bu sebeple gerekli. Evet, gerçi burada yaşayarak da evin masraflarına katılabilirim. Fakat bunun bir yanı eksik? Benim yaşımda, böyle bir evde oturan ve hiçbir kazancı olmayan bir genç her şeye rağmen parazit görünür. Ve müstakbel karısına da kendisiyle birlikte bu hayata devam etmesini söylemesi iyi bir teklif olmaz. Geneviève'in buna karşı duyarlı davranacağı da kesin.

– Seni akrabalarıyla tanıştırdı mı?

– Henüz hayır. Bugün tanışacağım.

Sonra, tekrar iş bulma meselesine sözü getirerek devam etti: «Benim için neyin gerekli olduğunu görüyorsun. Yani bana

ayrı bir kaynak teşkil edecek bir işe ihtiyacım var. Pek sudan bir iş değil tabii. İyi bir tesadüf eseri bu işi de bulmak üzereyim. Sen bana bu noktada büyük bir iyilik yapabilirsin.»

Konuşma zemini bu noktaya gelince, genç adam profesör Claviè'nin emniyet müdürü ile konuşmasını, derine inmeyerek anlattı. Ve adı geçen işe kendisini tavsiye ettiğini söyledi.

Madam Chauverel, kesin kararını ve içinde bulunduğu durumda kendini gizlemeye çalışan bir tavır takındı.

Henri sözlerine devam etti: «Şunu belirtiyim, emniyet müdürünün tepkisi senin açısından gurur uyandırıcı. İlk sorduğu şey, senin muvafakat edip etmemen? Evet, bunun mütevazî bir görev olduğunu biliyordu, ücret de öyleydi, ihtirash bir iş için basamak olarak kullanılacak bir şey değildi. Belki de düşünmeden karar verdiğimi sanıyordu ve böyle bir kararın da uygun olmadığını düşünüyordu. Daha sonra ona sitem etmeni istemiyordu. Eğer sen, "Henri'nin şimdilik bu görevi almasında bir sakınca görmüyorum, tersine, sizin gibi bir dostun yanında olmasından mutluluk duyacağım," gibi bir cevap verirsen her şey yolunda gidecektir.»

Madam Chauverel, görünüşe bakılırsa, karışık bir işi zihninde toparlamaya çalışır gibiydi. Nihayet, soğuk bir eda ile: «Ben ona bunu mu söyleyeyim?» dedi, «hayır... Ama aksini de söyleyemem, ilk teşebbüste beni haberdar etseydin, mesele daha başka olurdu...»

– Fakat... Profesörün aracılığını da reddedemezdin. Çünkü bu yeri bana teklif ediyordu. Ve bu işin varlığını da onun sayesinde öğrenmiş oldum.

– Bu işin varlığı... Bir iş aranması... Bütün bunlar, diğerleri, nişanlanman, evlenmen... gibi şeyleri benden saklaman lüzumsuz. Sanki komplo gibi. Şimdi de bunun bir sonuca vardırılmasını istiyorsun? Bana şu anda «budala» desen daha iyi...

– Haksızsın. Ben senden tek bir şey istiyorum... Senin insiyatifini kullanarak bir teşebbüste bulunmam söz konusu değil. Profesör, senin bu işe karşı olmadığını söyleyecek ve gerekirse bunu telefonla senden anlayacak. Ona karşı olmadığını söyle, hattâ nezaketine karşı olmazsa, benim o zatın yanında çalışacağımdan memnun olacağını da ekleyebilirsin.

Madam Chauverel, hızla birtakım hesaplar yapar gibi tavır takınmıştı. İşin içinde emniyet müdürünün ve profesörün oluşu

onun için mesele değil gibiydi, olumlu bir hava içinde sordu: «Bütün bu güzel olaylar ne zaman için tahmin ediliyor?»

– Olaylar dediğin?

– Evet. Yani evlenmen, ayrı bir ev kurman, işe girişin...

– Bunların tarihleri biraz da birbirine bağlı. Önce ev araya-
cağız, bulur bulmaz evleneceğiz. İşe girmeye de hazırım. Diğer
işlerin yoluna girmesini beklemeye gerek yok.

– Pekâlâ... Düşüneyim. Kabul et ki bu karışık bir mese-
le...

Bu sırada kadının eli, masa üzerindeki bir yığın davetiyeye dokundu. Sözlerine devamla : «Evet,» dedi. «Benim için, entere-
san bir nokta var. Sen şimdiye kadar sosyeteden aldığımız dave-
tiyeler sebebiyle toplantılara katılmak zorunluğunu duymuyor-
dun. Bir kısmında senin adın yoktu... Ötekilerde... Neyse pekâ-
lâ... Bununla beraber davetlerde bulunmayışın sistemli değildi...
Evdeki davetlerde de keza... Hiç olmazsa bir süre için bu deği-
şikliğin farkına varılmazsa memnun olurum. Bak, işte burada
dört beş davet var. Bir gözden geçir ve bunlardan bulunabilece-
ğin birkaçını seç.»

– Olur... Şunda... evet şunlarda bulunabilirim.

Genç adamın gösterdiği iki davetiye de özel kişiler tarafın-
dan gönderilmişti. «Ya, evet bunlarda bulunurum.» diye tekrar-
ladı.

Henri'nin bu kadar çabuk ve kesin karar verişine şaşırın
kadın, şüphelenmiş görünüyordu.

Ve bu şüphe ile elini uzattı. «Bakalım ne imiş?» dedi.

Henri davetiyeyi uzattı ve bunu seçtiği için bir mazeret uy-
durmak ihtiyacında olduğunu hissetti. Tabii bir hava ile: «O» de-
di, «Latin Amerika elçiliğinden gelen bir davetiye. Hatırlıyo-
rum, onların son daveti çok neşeli geçmişti. Bu toplantılar ol-
dukça sıkıcı geçer de...»

HENRI, KISA BOYLU DİPLOMATLA KONUŞMAK İSTİYOR VE GENEVİEVÉ'İN AİLESİYLE TANIŞIYOR...

Genç adam, çabucak düşünmüştü: «Latin Amerika... Filan büyükelçinin atanmasını kutlamak üzere bir davet yapıyor. O çevrenin bütün diplomatları bulunacak. O halde bizim diplomat da... Emniyet müdürlüğündeki dosyayı düşündüğüm sırada bunun çıkması bir şans.»

Daha sonra düşüncelere dalmak üzere bol zaman buldu:

«Ne pahasına olursa olsun o diplomatı kaçırmamak gerek. Onu oldukça tanıyorum. Üvey annem görmeden onunla konuşmalıyım, evinde bir randevu istemeli ve çok gizli olduğuna da dikkatini çekmeliyim. O halde, toplantıya çok erken gidip bu işi ayarladıktan sonra gizlice oradan ayrılmak... Hareketlerimde serbest olmalıyım, üvey anneme karşı. "Birlikte gitmemize hacet yok, sen bana tabi olma, kütüphanede işim bitince ben de gelirim" diyebilirim. Israr ederse, bir arkadaşla yemek yiyeceğimi bahane ederim ve kokteylde de çok kalamayacağımı söyleirim.»

Güney Amerika'lı diplomatla konuşarak ortalığı karıştırabileceğini düşündü. Profesörün ileri sürdüğü noktalar üzerinde tasalanmayacağına dair verdiği kararlar neredeydi?

«Adam sen de!» dedi kendi kendine, «çekici bir mesele bu. Sonra, ne olursa olsun, er geç bu kadını tedirgin edeceğim herhalde. Oysa, sinsî telkinler, kaçamak yollar harika sonuçlar verebilir.»

Genç adam, günün kalan kısmını ileride yapacağı konuşmaları, çevresinde tehlike yaratan, kendini engelleyen olayları düşünmekle geçirdi. Aklının bazen ilerisinde, bazen gerisinde sürüp giden bu öngörüşler kendisi için aktüel olan gerçeği düşünmesine saatlerce engel oldu.

Bu düşünceler içinde, akşamı Geneviève'lerde geçirdi, bu insanları, onların aile çevresini, çok düşünmüştü. Bu ilk ziyaret, önceki düşünceleri için bir konu teşkil etmişti. Fakat, yeni bir

ileri görüş, birden ortaya çıkmıştı. Ve şimdi bazı şeylerin diplomatla yapılacak görüşmeden daha önemli olduğunu anlamıştı.

Geneviève'lerin evinden çıktıktan sonra biri ona izlenimini sorsaydı: «Bunlar çok sempatik insanlar. Onların arasında insan kendini yüzeyde değil, derinlerde kalan bir dürüstlük ve gerçekçilik içinde hissediyor. Bir saniye bile hayal kırıklığına uğramadım.» diyecekti. Ve eğer daha kesin açıklamalarda bulunması istenseydi, mesela «Babası nasıl bir adam? Fizik yapısı, dış görünüşü nasıl?» densesdi, onun bıyığı olup olmadığını bile söyleyemeyecekti, elbise ve kravatının rengini bile hatırlamıyordu. Genç kızın annesi nazik, sade bir kadındı, ne bayağılık, ne de haddini bilmezlik vardı üzerinde. Evin dekorunda rahatsız edici bir şey de göze çarpmıyordu.

Bir ara, Geneviève'in endişeli bakışlarına hedef olduğunu hissetti, belki de uzun zamandır böyle bakıyordu. Hiç kuşkusuz şunu demek istiyordu bakışlarıyla: «Acaba benim mütevazı ailem sende nasıl bir tesir bırakıyor? Evimizin dekoru? Zengin çocuğu olarak sana nasıl görünüyor? Görüyorsun senden bir işaret bekliyorum. Yüzünde bir ışıma...» Genç adamın yüzünden bir şey okumak mümkün değildi. Sessizdi. İyi terbiye görmüş birinin dalgınlıkla karışık bu nezaketinin ilk görüşmede hayal kırıklığı yaratabileceğini düşünmüyordu. Ancak kendi evine döndüğü ve uyumak üzere olduğu an, bu aklına geldi. Ertesi sabah erkenden Geneviève'e telefon etti:

«Dün akşam, acemice davranmış olduğumdan korkuyorum. Kendimi fazla çekingen hissediyordum. Sizlere yeteri kadar hoş görünemedim, bende bıraktıklar derin etkiyi onlara hissettiremedim... Benim tarafımdan söyle... Muhakkak üzerlerinde sallapati bir adam izlenimi bırakmışımdır.»

Genç kız öylesine memnurluk ve mutluluk içinde idi ki, Henri'yi yatıştırmayı gereksiz buldu. O daha çok kendisinde oluşan iyi etkinin doğrulanmasını istiyordu:

«Her şeyi bir kenara bırak,» dedi, «söyle, gerçekten dün akşam bizde canın sıkıldı mı? Hayal kırıklığına uğramadın mı? İyi öyleyse... Gece, tasalarla uyudum... Seni uğurlarken, hiç olmazsa bana birkaç şey söyleseydin...»

LATİN AMERİKALILARIN KOKTEYLİNDE

Vestiyer henüz boş gibiydi. Kadın, Henri'nin pardösüsünü aldı, 7·numarayı verdi. Kısa boylu diplomat herhalde daha gelmemişti.

Önemli olan, hareketlerinde tam bir serbestlik içinde olmak ve belli etmeden gelenlere dikkat etmektir. Zaman kaybetmek istemeyen biri gibi tavır takındı. Duvara asılı bazı tablolara baktı, pencereden bahçeyi ve caddeyi seyrederek oyalandı. Salona girenlere de göz atmadan geri kalmıyordu.

Davetlilerin sayısı arttıkça daha uyanık olması gerekiyordu. Salonun şurasında burasında toplu halde duran gruplara bir bir göz atmak, elinin sıkılmasını bekleyen can sıkıcı tiplerden sakınmak... Buna karşılık, kalabalığın artması, insanın dikkati çekmesi bakımından yarar sağlıyordu. Kendi kendine «Sonuna kadar burda oyalanabilirim, kimse farkına varmaz. Hatta beni tanıyanlar bile.» diye düşünüyordu.

Bu sonunculardan birkaç bey, kendisine uzaktan selam verdiler, başka biri elini sıkarak: «Yalnız mısınız? Anneniz hanımefendi gelmediler mi? İnşallah hasta değildirler?» diye sordu.

Üvey annesinin saat yediye doğru geleceğini sanıyordu. Ve herhalde yirmi dakikadan fazla kalamazdı. Çünkü monden hayatı içinde başka külfetleri, ziyaretleri de vardı onun.

Saat yediye doğru yeni bir mesele ortaya çıkacaktı. Kendi kendine «Üvey annem gelince, yanına gitmeden olmaz. Birkaç dakika onunla görünmeliyim. İmzaladığımız geçici barış şartları içinde bu da var... Ve diyelim ki kısa boylu diplomat, o anda yanımıza gelivermiş! Korkunç bir karışıklık! Hesapta her şey var, diplomat kendisini ya tanırsa? İş ne yöne girer? Evet... Bizim istek suya düşer...» diye düşünüyordu.

Madam Chauverel yediye on kala geldi. Henri cesaretli davrandı. Ona yaklaştı, güleryüzle bir aile sahnesi yarattı, herkesin bunu gördüğüne emin olduktan sonra tekrar yanından ayrıldı.

Çıkış yeri çivarına gelince biraz ferahladı, kalabalıktan ve üvey annesinin başkalarıyla konuşmasından yararlanmıştı.

Diplomat, yediyi kırk geçe, kalabalık seyrekleşmeye başladı-ğında göründü.

Henri, gözlerini ondan ayırmıyordu. Salona girer girmez, elektronik bir tosağa gibi, yolundan şaşmadan onu buldu. Şimdi aralarında kısa bir mesafe vardı. Kısa boylu adam, başını kaldırdı, dikkatle baktı ve daha önce tanışmış olduğunu belirtir bir tavır takındı.

«Nasılsınız, iyi misiniz?» dedi Henri esrarlı bir edayla... «Evet, ben de iyiyim. Geçen gün Madam Chauverel'in evindeki karşılaşmamızı hatırladınız herhalde?»

Diplomatın yüzü parladı, gerçekten Henri'yi hatırlamıştı. Fakat, onun kim olduğunu unutmuş görünüyordu.

«Efendim,» diye devam etti Henri biraz daha yavaş sesle, «sizinle gizli bir mesele için görüşmem gerekiyor... Benim için bu çok önemli... Mümkünse en kısa zamanda...»

Diplomat şaşkın, endişeli görünüyordu. «Evet... Yani, bilmiyorum... Bu günlerde elçilikteki büromda olabilir mi? Saat onbire doğru ancak...»

– Elçilikte bizi rahatsız edeceklerinden korkarım... Zira çok gizli bir mesele... Acaba evinizde mümkün değil mi?

– Evimde mi? Evet... Yalnız, evim çok dağınıktır. Malum ya, bekârlık.

– Tabii, tabii. Zarar yok efendim. Mesela sabah onda size gelsem, engel olur muyum?

«Onda mı?» dedi diplomat. Bunun erken bir saat olmasından korkmuş gibiydi. Fakat bunda ısrar etmeyi Henri ihtiyatlı bir hareket saydı. O saatte mutlaka evinde bulacağından emindi. Hatta, randevuyu unutsa veya kaçmak istese, böyle erken saatte çıkmazdı.

Genç adam sözlerine ekledi: «Sabah kıyafetiyle beni karşılamanızda bir sakınca yok... Mesele, sırrın gizliliği... Yarın sabah nasıl?»

– Yarın sabah mı?

– Evet ya... Demek anlaştık. Adresinizi ve telefonunuzu yazayım. Tamam... İsminiz neydi?

Ve böyle diyerek kısa boylu diplomatın adının Antonio Lopez Gonzales olduğunu ve Faisanderie sokağında oturduğunu öğrendi.

«Sizin adınız nedir?» diye sordu diplomat. Genç adam duymazlıktan geldi, çıkış kapısına doğru ilerlemekte olan birini işaret ederek onu kaçırmaması gerektiğini söyledi, acele bir tavırla «Yarın görüşürüz!» diyerek diplomatın elini sıktı, içinden de kendine «sus» diyordu...

Genç adam, sonuçtan ötürü kendisinden çok memnun olmuştu. O kadar ki pardösüsünü vestiyerde unutuyordu. «Bu kadar usta olduğumu sanmazdım,» diye düşünüyordu, 7 numaralı fişi uzattı.

DİPLOMATIN EVİNDE

Ertesi gün saat ona on kala diplomatın oturduğu apartmanın önünde bulunuyordu. Eski tip bir bina idi bu. Yol boyunca aşağı yukarı gezindi.

Daha önce telefon etmekten vazgeçmişti. Bir bahane uydurması, mesela «büyükelçi şimdi beni istedi» demesi ihtimalini hesaba katmıştı.

* * *

Zili çaldıktan epey sonra kapı açıldı. Diplomat bir robdöşambra sarınmıştı, fakat gömlek ve kravatlı idi.

Kapıyı tutup biraz geriledi, yüzünde kuşku görülüyordu, Henri'ye içeri girmesini işaret etti. Hem salon, hem büro tipinde bir odaya girdiler, Henri'ye yer gösterirken: «Ziyaretiniz beni biraz kuşkulandırdı,» dedi.

Genç adam yerine oturdu, güleryüzle: «Kuşkunuz yersiz,» diye cevapladı.

Bunun üzerine diplomat ellerini kaldırarak: «Hiç de değil. Sizin kim olduğunuzu öğrendim! Geçen gün size bir yakınınız hakkında söylediklerimi hatırladım. Ve kötü bir duruma düştüğümü fark ettim. Benden bunun tamirini istemeye hakkınız var. Belki de bugün bu maksatla buraya geldiniz?» dedikten sonra Henri'nin karşısına oturdu.

«Ziyaretimin sebebi hiç de böyle bir şey değil,» dedi genç adam, «aslında ben sizden özür dilemeliyim.»

– Neden ötürü?

– Öyle ya!. Nazik bir kimse, kendini tanıdığı takdirde söylemeyecek sözleri, kendini tanımayan birinden işitirse, hemen kendini tanıtmalı. Bu bir zorunluluktur. Oysa geçen günkü konuşmamızda ben sizin sözünüzü kesmedim, biliyor musunuz bunu neden yapmadım?

– Bunu mahsus mu yapmadınız?

– Evet ya... Çünkü Madam Chauverel'in geçmişi hakkında ifşaatta bulunacağınızı hissetmiştim. Belki ilginç, hattâ sırayla-bilecek şeyler söyleyecektiniz. Bir süreden beri ben ona dair bilgiler toplamakta olduğumdan sizin söyledikleriniz de benim için çok önemliydi.

Diplomat büsbütün şaşırđı: «Anlamıyorum. Dün akşam sizden sonra görüştüğüm biri bana, Madam Chauverel'in oğlu olduğunuzu söylemişti. Yoksa yanlış mı anladım?»

– Evet. Onun oğlu gibiyim... Ve şimdi daha ileri gitmeden bunu bir sır olarak bilmenizi sizden isteyeceğim. Bana söz verin. Bu görüşmemizden kimsenin haberi olmayacak, size güvenbilirim değil mi?

– Evet, evet.

– Gizlilik üzerinde ısrarla duruşumdan ötürü beni affedin. Bu, ikimizin de selameti için gerekli. Sizin müsaadeniz olmadıkça ben kimseye bir şey söylemeyeceğim. Söz...

– Ben de size söz veriyorum.

– O halde mesele yok. Bakın... Ben Madam Chauverel'in öz oğlu değilim. Ondan yakınmam için bunun yeter olmadığını söyleyeceksiniz. Birçok üvey anne vardır, kendilerinden olmayan çocuklarının minnet ve şükranına layık olmuşlardır. Benim durumum başka. Bunu biraz sonra anlayacaksınız. Ve neden ötürü onu benimsemediğimi de öğreneceksiniz. Belki aldatılmam o kadar ağır bir durum değildir. Hattâ bunun mazeret olacak tarafları da vardır. Nasıl söyleyeyim? Bu aldatma dolaylı olarak... Ölmüş bir adamın isteğine duyulan saygıdan ötürü olabilir. Fakat anladığım kadarıyla, bu aldatma, uygulanan bir büyük planın parçasıdır... Ve benim babam da bu planın ilk kurbanı olmuştur.

Genç adam, başından geçenleri kısaca anlattı. Ve bu meseleyi son zamanlarda meydana çıkarttığını da belirtti. Öz annesinden, Didier'lerden, babasının en yakın arkadaşından söz etti. Didier dayının, Milano'da duyduğu dedikodular...

«Belirsizliklere dayanan bu deliller, beni büyük bir hevese sürükledi. Geçen gün sizin anlattıklarınız da bunlara eklenince bendeki birikimi herhalde tasavvur edersiniz... Bütün bunlardan size, eski bir dostum ve yakın bir akrabama anlatır gibi açık kalplilikle söz ediyorum. İçten duygularla size açılıyorum. Siz de bana bildiklerinizi ve bunlardan ne dereceye kadar emin olduğunuzu herhalde söylersiniz... Kendinizi benim yerime koyun. Savunulacak, temize çıkarılacak bir babanın hatıralarına sahip olduğunuzu düşünün.»

Diplomat, üzgün görünüyordu. Kendine gösterilen güvene karşılık o da içtenlikle cevap verme eğilimindeydi. Aslında genç adamı sempatik de bulmuştu.

«Size ilkin şunu söyleyeyim ki,» diye söze başladı, «biz La-

tin Amerikalılar geveze insanlarıdır, dedikodular bizim eğlence-miz gibidir. Bunları tekrarlar dururuz.... Bana bir diyeceğiniz varsa o zaman yelkenleri suya indiririm. Ama bu da hoş bir şey olmaz doğrusu. Bu sebeple siz benimle nasıl çok dikkatli konuş-tuysanız ben de öyle hareket edeceğim. Söylediklerim aramızda kalacak. Ve... Kendinizi hakarete, iftiraya uğramış saymayacak-sınız. Ne de olsa bu kadının sizin soyadınızı taşıyor.»

– Tamamen müsterih olun, dedi genç adam.

Diplomat devam etti:

– Sizin üvey annenizi... yani geleceğin Madam Chauverel'i-ni tanıdığım zaman henüz Rio'daki elçilikte küçük bir memur-dum. Bu benim ikinci görevimdi. Hattâ birinci de denebilir. Da-ha önce öğrenimimi yapmış olduğum Paris'teki geçici görevim hesaba katılmazsa... O zamanlar bu kadının Rio'da durumu, ta-rifi... incelik arz eden bir şeydi. Benedetto isimli biriyle karıko-ca hayatı yaşıyordu. Adamın göbekadı İtalyanlara ait bir isim. Ricardi mi, Benito mu?.. ne ise... önemi yok... kont unvanı var-dı. Bu çok eski bir hatıra. Sonra araya savaş girdi. Bunlar Rio'ya yerleşeli üç yıl kadar olmuştu. Erkek; belirsiz, fakat gös-terişli işlerle uğraşıyordu. Piyasa işleri... Ve kazancı da düzensiz olsa gerekti. O zaman çok genç bir kadın olan üvey anneniz de, şöhreti özellik arz eden ihtiyar bir kadının emrindeydi. Haydi di-yelim ki o ihtiyar kadınla ilişkisi vardı. Eğer arzu ederseniz... ke-sebilirim...

– Hayır, hayır katiyen.

Diplomat gülererek devam etti:

– Ben kendi payıma, o ihtiyar kadının aracılığına hiç baş-vurmadım. Ancak, kordiplomatikte genç arkadaşlarım vardı. Ben de gençtim, fakat iş icabı ciddi çevrelerle ilişkili idim. Ricar-di diye size bahsettiğim bu aile ile tanışmam başka bir nedenle oldu. Brezilya'lı kahve tüccarlarından bir dostum vardı, bu zat Fransız ressamlarının eserlerinden istiyordu. O sıralarda Ricar-di de tablo komisyonculuğu yapıyordu. Ve dürüst hareket ettiği de söylenebilirdi. Brezilya'lı dostuma satılacak eserlere ait ko-misyonu paylaşmamızı bile söyledi. Ben kabul etmedim, gerçi usulsüz bir teklif değildi ama... (Diplomat bunu söylerken soylu kişilere has bir tavır takındı) evet... karakterim müsait değildi buna. Kaldı ki görevim icabı da böyle işlerden uzak kalmam ge-rekirdi. Ne diyordum...

– Ricardi ailesiyle ilişkiniz...

– Ha... Evet, Ricardi'nin bir iki yemek davetini kabul etmiştim. Bu yemeklere karısını da getirmişti. Çok güzel bir kadındı bu. Ya da çok enteresan. Ben de onların davetlerine karşılıklıta bulunmuştum. Sonra da birkaç defa görüşmüştük. Bir ara meslek arkadaşlarım bana o ihtiyar kadından bahsettiler. Neyle uğraştığını, o genç kadını da emrine aldığı anlattılar. Hatta... nasıl söyleyeyim... Siz anlayın bari...

– Evet, evet. Yani arkadaşlarınız o ihtiyar kadının müşterileri olduklarını ve bahsettiğiniz kadının da orada olduğunu saklamıyorlardı.

– Şunu da kaydedeyim ki, dedi diplomat, tumturaklı bir eda ile, bu konuşmalar, övünmeyi seven gençler arasında ve farfaracılığın hoş karşılandığı bir kıtada geçiyordu. O genç kadının da onlar arasında olduğuna dair kesin bir delile sahip değilim.

– Peki, öyle olsun. Şimdiye kadar anlattıklarınız, Milano'da geçen konuşma ile ilişkili değil. Şimdi, şunu anlamak istiyorum, geçen gün bana bahsettiğiniz iki çocuk meselesi nereden çıktı?

– Bu mesele oldukça karışık ve esrarlıdır. Onlarla yemek yerken, genç kadın birkaç kere çocuklarından söz etmiş, ikiz bebekleri olduğundan bahsetmişti, o zaman birkaç aylıktılar. Ben çocukları görmedim, çünkü dışarda buluşuyorduk. Sonra, beklenmedik bir olay meydana geldi, ben terfi edip Venezuela'ya atandım. O zamanlar, yaşıma göre pek neşeli ve sokulgandım, sonraları siyasi dostluklar yüzünden hayli zararlara uğradım. Yoksa şimdi çoktan büyükelçi olmuştum... Evet, bu atanma üzerine Rio'da pek az kişi ile vedalaşıp Caracas'a gittim. Ancak, diplomatik çevre içinde yakın dostlarım, özellikle yakın irtibatı muhafaza ettiğim bir kadın dostum vardı. Birbirimize sık sık mektup yazmayı vaad etmiştik. Bu kadın toplantılarda çok görülen ve dedikoduya meraklı tiplerdendi. Onun vasıtasıyla Rio'da olup bitenlerden haberdar oluyordum. Evet... İşte tam o sırada Rio'da bir seri olay meydana geldi...

Diplomat, sözün burasında ihtiyatlı bir tavır takındı: «Evet... Karı koca olup olmadıkları bilinmeyen Ricardi çifti feleğin sillesini yedi. Genç adam, beklenmedik bir hastalıktan sonra –hani bütün hastalıklar beklenmediktir ya– kısa bir süre içinde öldü. Genç kadın, Fransa'ya gitmek üzere Rio'dan ayrıldı, çocuklarını da o ihtiyar kadına bıraktı. Görünüşe göre, ihtiyar kadının çocuklara büyükanne gibi baktı. Bana mektup yazan kişi,

birçok kişinin bu durumdan sonuçlar çıkardıklarını söylüyordu. Bunlar, ihtiyar kadının onun annesi olduğu, fakat bunu sakladığı neticesine varmışlar. Aksi halde bu kadar fedakârlığın izahı mümkün değil diyorlarmış. Bence bu yargı zayıf. Ben öyle kadınlar tanıdım ki, hayatları hafif kadınlar aleminde geçmiş olmakla beraber, ihtiyarlıklarında yücelik göstermişlerdir. Bu bakımdan o ihtiyar kadın da bu küçük çocuklara bağlanabilirdi. Öte yandan annelerinin yanında yapacakları uzun yolculuktan sarsılabilirlerdi... Ve belki de genç kadın kısa süre sonra Rio'ya döneceğini vaad etmişti. Bütün bunlar olmayacak şeyler değil... Daha sonra, bütün bu kalabalıktan, yani ihtiyar kadından çocuklardan ve annelerinden bahsedildiğini duymadım.»

Henri sabırsızlanarak sordu:

– Fakat, bu çocukları daha sonra gördüğünüzden, hattâ son zamanlarda gördüğünüzden söz etmiştiniz. Ben mi yanlış anladım acaba?

– Yok, yok. Ben daha sonra yeniden Rio'ya gönderildim. Üç yıl önce bakanlıktaki bir stajdan sonra. Ve başlangıçta bu meseleyi hiç düşünmüyordum. Fakat tesadüfler beni, artık delikanlı olmuş bu çocuklarla karşılaştırdı.

– Peki, onların bu çocuklar olduklarına emin misiniz?

– Tamamen. İlkin, bana onları tanıtan kimseler, onların hayatlarını bilen insanlardı. Yaşlarını, anababalarını, ihtiyar kadına bırakıldıklarını, onun da sonradan altı yaşlarına gelince onları dini bir kuruma yerleştirdiğini biliyorlardı. Bununla beraber, çocuklar bana iyi yetiştirilmiş göründüler... Umulanın üstünde bir şey... Biri, bir laboratuvarı kimyagerdi. Öteki de endüstri desinatörü... Aklımda kaldığına göre... Bende çok iyi tesir bıraktılar. Kendilerine sarsıcı sualler sormadım. Örtülü olarak, evvelce anne babalarım tanıdığımı bildirdim. Anababalarının ahlaki durumlarına dair ne derece bilgi sahibi olduklarını tahmin edemiyordum. Şunu da söyleyeyim ki o sırada annelerinin sağ olup olmadığından da haberim yoktu. Biraz bildiğim, onun Madam Chauverel, sonra dul Madam Chauverel ve Paris sosyetesinde önemli bir kişi olduğuydu. Beni çocuklarıyla tanıştıran kimseler, çocukları için ihtiyar kadına bir süre para gönderdiğini söylediler. Belki de doğru değildir.

– Peki, çocuklar annelerinin durumunu biliyorlar mıydı?

– Bunu ben de bilmediğim için, pek önem vermedim. Onlara da bu konuda fazla bir şey sormayı uygun bulmadım. Şimdi

düşünüyorum da... Onların annelerinin sağ olduğunu bildikleri sonucuna varıyorum. Fakat galiba onunla bağlantı kurmak istemiyorlardı.

– Bu çocukların o kadının çocukları olduğu sizce kesin midir?

– Elbette. Ben bu çocukları Rio'ya son gidişim sırasında, yani birkaç ay önce tekrar gördüm. Biliyorsunuz, ben Paris'e yeni geldim.

Diplomat, genç adamın inanmakta tereddüt ettiğini sezdi. Yanındaki küçük bir masaya vurarak şunları belirtti: «Şimdi, belki doğru olmayacak.. adetim olmayan bir şey yapacağım.» dedikten sonra cebinden bir anahtar demeti çıkardı, masanın gözlerini açarak kâğıtlar arasında bir şeyler araştırdı.

«Geçen gün,» diye sözlerine devam etti, «Madam Chauvel kendiliğinden beni tanımamıştı. Ben de bu hususa tamamıyla kanaat getirmek istedim. Ne olursa olsun diyerek, şimdi Brüksel'de bir görevde bulunan Brezilyalı bir meslektaşına, şüphesiz, "gizli" kaydıyla bir mektup yazdım. Verdiği cevap fransızcadır, size okuyayım: "Evet, aldanmamışsın. Bahsettiğin kadın Rio'daki kadındır. Bunu şimdi aynı görevde bulunan arkadaşım (...) da doğruladı, beş yıl Paris'te görev yapmıştı. Bu kadının kocası olan profesörün sağlığında yaptığı davetlere gidermiş. Söz aramızda kalsın, bizim Büyükelçide bu kadına dair ilginç bilgiler vardı, belki hâlâ da vardır, o da bu kadından kuşkulanırdı. Kadının Paris'e geliş tarihini bulmak kolay olsa gerek. Zannedirim, profesörle evlenmeden biraz önce. İkizler meselesine gelince, buradaki dostum onlardan söz edildiğini hatırlamıyor. Fakat bunu da, kadının üslubuna uygun buluyor. Evvelce Rio'dayken daha ağır dedikodular duymuş olduğunu, onların böyle küçük şeyleri unutturacağını söylüyor.»

Diplomat ara verdi.

«Bu kadının,» diye sürdürdü, «kimliği hakkındaki ilk nokta üzerinde kuşkunuz olacağını sanmıyorum. Şimdi, iki çocuk meselesi kalıyor, biraz bekleyin bakalım.»

Bundan sonra diplomat, bir gözü açtı, şeritle sarılı bir mektup destesi çıkardı. Sararmış mavi, pembe zarflar ortaya çıktı.

«Şimdi size, dostluğumun ve müstesna inancımın bir delilini vereceğim,» dedi. «Rio'dan ayrıldıktan sonra orası ile bağlantı olduğundan ve Caracas'ta iken aldığım mektuplardan bahsetmiştim. Hatırlıyorsunuz herhalde?»

– Evet, evet.

– Benim, geçmişe derin saygım vardır... Bekâr oluşum da bu mektupları muhafaza etmeme imkân verdi... Ötekilerle birlikte... Tabii saklanmaya değer olanlar... Ve şimdi bütün o hikâyeler kafamda kıpırdanmaya başladı. Biraz önce gördüğünüz gibi Brüksel'deki dostuma mektup yazdım. Bunun üzerine eski mektuplar aklıma geldi... özellikle bir tanesini buldum ki, şimdi siz de göreceksiniz, bu da fransızcadır. Çünkü dostum olan Brezilya'lı kadın, kendi ispanyolcasından pek emin değildi. Ben de Portekiz diline nazaran Fransızca'yı daha iyi okurdum. Bu mektubu size vermekten çekinecek değilim, imza yerinde tek bir ad vardır, adreste yazılı değildir ve yirmi yıl önceye ait bir mektuptur. Yani kimden geldiğini anlamanız için sihirbaz olmalısınız. Sihirbaz olsaydınız zaten bu mektubu okumanıza hacet yoktu! Sizi ilgilendiren kısımlar üçüncü ve dördüncü sayfalardadır. Tarihine bir bakınız. Bu da bir delildir.

– Evet, zaten kâğıdın rengini atmış olması, yeter derecede eskiliğini ispatlıyor.

– Buyurun okuyun.

Genç adam alçak sesle okumaya başladı: «Şu sıralarda altın pırıltılı pilicin maceralarından çok bahsediliyor.»

Diplomat açıkladı:

– O kadına «altın pırıltılı piliç» derlerdi. Önce saçlarının rengi sebebiyle. Sonra...

Genç adam sordu:

– Sonra da sosyal durumu sebebiyle...

– Belki... Biraz da ondan... Evet...

Henri, mektubu okumaya devam etti:

«... altın pırıltılı pilicin maceralarından çok bahsediliyor. Kocasının ya da sözde kocasının hastalığı ve ölümü üzerine tafsilat almaya çalıştım. Bu mesele karanlık içinde. Bu ölüm, kadının Avrupa'ya gidip yeni servetler arama arzusu ile garip şekilde rastlaşıyor. Böyle bir koca can sıkıcı olabilir, kaldı ki söylentilere göre kıskançmış da... (Tabii kendi tarzına göre bir kıskançlık. Yoksa hakikaten kıskanç olsaydı...) Küçük çocukları da başka bir sıkıntı olabilir. Onlar için de, daha az radikal bir çözüm yolu uygulandı. Bununla beraber işler pek de anlaşılır gözüküyor. Bazı kimselerin düşündüklerinden sana daha önce bahsetmiştim. Bunlara göre, ihtiyar kadın onun annesi imiş. Ben pek inanmıyorum. Aralarında benzerlik yok, belki ihtiyar kadının

gençken saçları sarı idi... Geçen salı günü koşullarda...»

– İşte mektubun ilginç kısmı burada bitiyor... dedi diplomat, mektubu aldı. «Şimdi izleniminiz nedir?»

Henri'nin yüzü, zihninin meşgul ve bulanık olduğunu gösteriyordu, gözlerinde de bir kızgınlık vardı: «Şu son haftalar zarfında benimle yaşamadınız.» dedi, «anlayamazsınız... Ortaya çıkardıklarımı size birkaç cümle ile belirttim. Ve böylece, duygularımı anlamanıza yardımcı oldum. O cümleler sizi şaşırtacak mahiyette değildi. Esas mesele, o kadının bana yakınlığı... Hani o kadar yakın ki! Bütün çocukluk devrem... Bütün gençlik devrem... Babama ait düşüncelerim. Evet, ben bir süredir, düşman tarafından tuzaklar kurulmuş bir ormana düşmüşüm. Ve orada, bir patlamaya uğramadan adım atamaz durumdayım. Şu mektubu biraz verir misiniz...»

Genç adam böyle konuşmakla birlikte, bir sulh yargıcı gibi, kendine sessizlik ve gerçekçilik aşıladı: «Hiddete kapılmamaya çalışarak, iyi niyetle hareket edelim. Bazı sonuçlardan kaçınmak güçtür. Sizin Rio'da tanıdığımız genç kadın, şimdi büyükelçileri, bakanları kabul etmekte olan Madam Chauverel'dir... Pekâlâ... Bu genç kadın Rio'dan ayrılırken, gelecekteki maceralarına engel olabilecek iki çocuğunu orada bırakmıştır. Ve Atlantik'i geçtikten sonra da mazisini itina ile gömmüştür. Babam, onun hiçbir şeyinden kuşkulananmamıştır. Buna inanmaktan hoşlanıyorum. Ve bu kadına ait dedikoduları dinlemiş, veya onda maceracı bir kadın havası bulmuş ve onun sırlarını büyük bir gayretle saklamış olanlar bile, burada onu, olduğu gibi kabul etmişlerdir. İşte benim kazancım olan bilgiler. Ayrıca, bu mektupta araya sıkıştırılan bir şeyler de var... Bunlar insanı düşündürüyor... Şimdi, öteki dostunuzdan, yani Brüksel'den gelen mektubu bana verir misiniz?»

Diplomat biraz durakladı.

Genç adam sözlerini sürdürdü: «... Yahut da, bu kadının Paris'e gelişinden söz eden pasajı siz tekrar okuyuverin... Mektubun, herhalde imzasından çekiniyorsunuz?»

– Evet... Tabii, öyle değil mi ya... O cümle... evet, şöyleydi: «Onun Paris'e geliş tarihini bulmak kolaydır...»

Henri, zihninden geçenleri açıklamaksızın, sessizlik içinde kaldı. Sonra kararlı bir şekilde konuştu: «Rio'daki dostunuzun mektubuyle yetinelim. Bu kadın, diyelim ki size dedikodular naklediyor, fakat bu dedikoduların dayandığı gerçek görüntüler

de var ortada... İşte macera meraklısı bir genç kadın. Bu, iftira da sayılmaz. Ve hayatının yeni bir faslını başka bir yerde açmaya kararlı. Hayallerini belki de ihtiyar muhabbet tellalı kadına bildirmiş. O da belki bu hayallere kanmış ve para karşılığında yardım elini ona uzatmış. Bu küçük hanımı sıkı, yürüyüşünü geciktiren iki de engel var: Biri kocası, diğeri de çocukları. Koca, örnek sayılacak bir çabuklukla ölüyor. Çocuklar ortada kalıyor. Haksızlık etmeyelim; bir muhabbet tellalına veriliyor! Bu emaneti acaba kötüye kullanacak mı? Ya kocanın ölüm nedeni? O da pek bilinmiyor...»

- Orası öyle. Nasıl bilinsin? Bu o kadar eski bir mesele ki! Gerekli olan daha önceden yapılacak araştırmalardı. Ben o adamın doğru ismini bile hatırlamıyorum. Bir soruşturma ile ne doğrulanabilir? Brüksel'deki dostum, sağlam haberlerden bahsediyor. Fakat, bunları bize bildirmekten çekineceklerdir. Ayrıca bunlar, herhalde ölüm meselesiyle ilgili değildir. İlgili olsalar bile bu konudaki bilgilerin mahiyeti ne olacaktır? Herhalde şuradan buradan derlenmiş şayialar.

- Evet... Doğru...

- Brüksel'deki dost deyince aklıma geldi, bir cümlesini tekrar okumamı istemiştiniz ya. Sanırım aklınızdan bazı yakıştırmalar yaparak bir şeyler kurdunuz. Bu pek de emin bir yol değil.

Genç adam cevap vermedi. İlerde bir boşluğa bakar gibiydi. Nihayet ayağa kalkarak: «Bütün bunları düşüneceğim,» dedi, «şüphesiz, kimseye bir şey çıtlatmayacağız. Beni sabırla dinlediniz. Size çok teşekkürler...»

- Yok canım. Ben daha çok konuştum.

- Çok teşekkür. Her şeyi bana açıklıkla anlattığınız için... Samimi duygularınız için...

Diplomat, genç adamın elini sıkarak: «Ben sizin bir dostunuz oldum,» dedi. «Çektiklerinizi çok iyi anlıyorum. Bu, sizin için bir dram... Ve arkasından daha neler çıkacağından da emin değilsiniz. Her ne için olursa olsun, bana ihtiyacınız olursa sıkılmayın. Faydalı olabilirsem tabii...»

Henri odadan çıkmak üzere iken diplomat onu kolundan tuttu: «Size bir şey daha söyleyeceğim, fakat nazik bir mesele... Tereddüt ediyorum... Ayrıca belirsiz de. Sizi üzmemek istemem... Fakat sonra kendi kendime kabahat bulmayayım... Yani...»

Henri sabırsızlandı:

- Evet, söyleyin...

- Belki önemli değildir... Brüksel'den gelen mektupta size okumadığım bir kısım vardı, vaktiyle Rio'da iken aklıma gelen bazı şeyleri bana hatırlattı bu kısım. Bunlar o genç kadın, kocası ve ihtiyarın bazı faaliyetlerine işaret eden meselelerdi... Yani... Siyasi faaliyetler...

- Siyasi?

- Evet. Bu laf diplomatlar arasında kolayca kullanılır. Gerçi hiç kimse, bu genç kadının Brezilya hükümetini devirmek istediğinden söz etmiyordu, ama... Genç diplomatların, genç subayların dostu olmuş güzel bir kadın, onlardan bazı sırları toplayabilirdi. Ve hatta, onları bu işe teşvik edebilir, bilgileri de dışarı verebilirdi.

- Açıkça casusluk demek istiyorsunuz?

- Acele etmeyin. Önce siz, Brezilya hükümetinin geleceğinden endişe edip uykunuzu kaçırmayın! Evet, hoşla gitmeyen şey, uygulanan metottur. Ve kötü alışkanlık şekline girme tehlikesi vardır. Yirmi yıldan uzun bir zaman önce Güney Amerika'da elini alıştırılmış genç bir kişi, çok daha sonra ve başka yerde de bu işi tekrarlayabilir. Aynı kişilerin veya daha fazla para verenlerin hizmetinde... Bütün bunları genel olarak söylüyorum. Belki de hadiseyi gözümde büyütüyorum...

- Peki, mektubun okumadığınız kısmında ne diyor?

- Kesin bir şey yok. Hatırlıyorsunuz, mektupta arkadaşım, kendi büyükelçiliklerinde sağlam haberler bulunduğunu ve bu kadından kuşkulandığını belirtiyordu. İşte diğer kısımda, bu kadının birçok kişinin gözünde hâlâ tehlikeli olduğu söyleniyor. Ve, hesabına çalıştığı kimseler aynı kişiler olmayabilir, deniyor. Benim yerimde olsa, bu kadının davetlerinde görünmemeyi tercih edermiş... Kendisine verdiğim cevapta, bundan ötürü tasalanmamasını bildirdim. Mesele bundan ibaret. Artık bu konuda susalım, ses çıkartmayalım. Verdiğimiz sözler...

ARTIK ORAYA DÖNEMEZSİNİZ

«İşin en korkunç tarafı,» dedi kendi kendine Henri «sokağa çıkar çıkmaz, meseleyi ele almak istemek de, bırakmak da boşuna gayret. Hiçbir şey belirli değil, fakat her şey de olabilir. Ortada kötü belirtiler var...»

Bu yeni sırlar veya iftiralarından oluşan yükü, tek başına taşıyamayacağını duyumsadı. Bundan Geneviève'e de söz etmek gerekir miydi? Elbette, fakat daha sonra. Profesör Clavié içinse «benim sırdaşım oldu: Hayranlığa değer bir insan. Onu bu meseleden haberdar etmemek için sebep yok. Geneviève'in karşısında nasıl davranmam gerektiğini de bana bildirebilir.» diye düşündü.

Diplomatla, sır saklamak üzere karşılıklı olarak verilen sözlerin, profesör için bir istisna olabileceğini düşündü. «Gerçi istisnadan söz edilmedi, ama bu durum tamamen başka. Benim profesöre verdiğim bir sır, benden çıkmamış demektir. Diplomata bunu açıklamış olsaydım, pekâlâ hak verirdi.»

* * *

O gün öğleden sonra profesörün bürosundaydı: «Başımdan geçenleri anlatmak için sizi tekrar rahatsız ettim,» dedi, «yeni gelişmeler, galiba sizi dinlemediğimden oldu. Fakat ne var ki, her şey zincirleme olarak birbirine bağlandı. Bir an geldi, kulakları tıkmak cesaret işi oldu.»

Önce annesiyle konuşmasını anlattı. Sonra davetiyelerden söz etti: «İş buraya gelince kendi kendime dur demeliydim. Fakat, siz de itiraf edin ki, ortam kışkırtıcı... Ve benim merakım da tabii. Sonra, fırsatlardan faydalanmamı da yasaklamamıştınız. Ancak, sistemli bir soruşturmadan uzak kalmamı söylemişsiniz.»

– Pekâlâ, dedi profesör, demek kokteyle gittiniz, sonra ne oldu?

Henri, oradaki başarısını anlattı. Ve sonra da diplomata yaptığı ziyareti ve öğrendiklerini saydı, döktü.

Beklenenin aksine, profesör, bunları ciddiyetle, gülünmeden dinledi. Hikâye bitince profesörün yüzü daha da asıktı: «Evet,»

dedi yavaş sesle. «Benim de zor durumda kaldığımı görüyorsunuz. Merak eğiliminizi mazur görelim. Ve merak etmekte de haklıymışsınız, öğrendiklerinizin öneminden bu açıkça belli. Fakat doğru veya yanlış, diplomatın söyledikleri uydurma değildir, mektuplar da sahte olamaz. Ortada dolaşan ihtimallerden bazılarının gerçekliği anlaşılmıştır. Bunu siz ısrarla istediniz, diplomat da verdi. Size bir iyilik yapma duygusu içindeydi herhalde... Fakat benim dikkatimi çeken şey...

– Nedir?..

– Elbette bilemezsiniz. Söyleyeyim: Diplomatın anlattıkları bana tuhaf gelecek yerde hafızamda gömülü olan bazı şeyleri uyandırır nitelikte göründü. Ve ben, bunlardan size bahsetmekten zevk alamazdım.

– Rica etsem. Hiçbir mahzur yok.

– İlk görüşmemizi hatırlıyor musunuz? O zaman size babanızla olan ilişkilerimizin ikinci evlenmesinden sonra gevşediğinden söz etmiştim. Hatta bu durum, onun evlenmesinden biraz önce olmuştu, evinde onunla buluşamaz olmuştum, o zamanlar bazı dedikoduların canımı sıktığını size anlatmıştım. Tabii bunlara inanmamıştım. Hatta, bunları bana söyleyenlere birkaç kere öfke ile çıkmıştım. Babanıza bu hususta bir şey söylemedim. Bunu şimdi anlayacaksınız. Tereddüt ettiğim, bunları size anlatıp anlatmamak...

– Ben bugün öyle bir noktaya geldim ki, artık bunları benden saklamak daha kötü.

– Doğru. Bakın, dinleyin. İçine girmiş olduğumuz Paris sosyetesinde babanızın, benim ve özellikle bazı hukukçuların arasında bir efsane yayılmıştı. Nasıl olduğunu bilmiyorum. Belki de masalcılıktan ibaretti. Buna göre, başlangıçta kötü hayallere sahip bir kadına ait bir mesele, günün birinde bir varsayım halinde başka birine aktarıldı. Tabii kapalı imalar... Ve soru işaretleri içinde bu efsane sürüp gitti. Size Beaumarchais'nin bir eserindeki düşünce etrafında dönen sözleri hatırlatırım... Size söylemiştim, anneniz Geneviève Didier'nin ölümü, doğum yapmasından hemen birkaç ay sonra olmuştu. Ve doktorlar da bu doğum olayı ile ölüm arasında bir bağ kuramamışlardı. Biraz önce söz konusu ettiğim efsaneye göre babanızın ikinci karısıyla olan bağlantısı, bu ölümden önce meydana gelmişti!.. Sizin doğumunuz-

dan biraz önce. Ve tahminlere göre gelecekteki Madam Chauverrel, tatilini geçirmekte olan babanıza yardım etmek üzere annenizin gebeliğinden faydalanmıştı! Buraya kadar pek şaşılacak bir şey yok. Fakat, bakın arkası nasıl geliyor... Ortada, sıhhatli bir kadın var. Yaptığı güç doğum, iyi bir şekilde atlatılıyor. İşte bu kadın toparlanamıyor, sararıp soluyor, doktorların tatminkâr olmayan açıklamaları ve dalgın gözleri önünde göçüp gidiyor! Otopsi izi de yok. Hatta, ölümünden sonra ciddi bir inceleme de yok.

– Bu korkunç bir şey!

– Beni kendi hesabıma, size bir şeyler ima etmek istemiyorum. Unuttuğum dedikoduları naklediyorum. Ve itiraf edersiniz ki, bu dedikoduları, Rio’da ölen koca da kurcalıyor.

– Yani, bu kadının annemi yavaş yavaş öldürmüş olması muhtemel... Bu kadın böyle bir suçla itham mı ediliyordu yani?

– Öyle denebilir.

– Herhalde yavaş yavaş zehirledi?

– Başka bir yol görünmüyor. Büyüye inanmadığımıza göre...

– Peki o tarihlerde bizim eve hiç gitmediniz mi? Annemin hastalığı sebebiyle. Ve orada hiçbir şey gözünüze çarpmadı mı?

– Evet, sıhhatli bir kadının birden ölümünü normal karşılayamazdım. Ne var ki bunu açıklayacak bir şey de gözüme çarpmamıştı. Ben daha çok, gebeliğin meydana getirdiği bir tüberküloza hükmetmiştim. Bu çok görülen bir haldir.

– Evet, ama ya sonra... O ithamları işittiğiniz zaman?..

– Aslına bakılırsa, beni gerilere götürmesi gereken böyle meselelerden hoşlanmadım. Belki de bir çeşit korkaklık... Dostça bir korkaklık... Ve sonra da bu olayı izleyen yıllar içinde dikkatim başka bir yöne çekilmişti.

– Başka insanlar üzerine mi demek istediniz?

– Hayır hayır... Yani, başka çeşit bir faaliyet üzerine. Ve şimdi de sizin kısa boylu diplomatla yaptığınız konuşma bende eski hatıraların uyanmasına sebep oldu. İkinci elden olan bütün bu bilgiler, tekrar ediyorum, pek güvenilir değildir.

– Bunu anlıyorum, fakat...

– Babanızın ikinci evlenmesinden iki veya üç yıl sonra... benim bu aile ile bağlantılarım tamamen kopmuştu. Ve babanız-

la olan görüşmelerim de çok seyrekleşmişti. Fakat temaslarımı sürdürdüğüm çevreler içinde onlardan bahsediliyordu ve o sıralarda gizliden gizliye başka türlü dedikodular dolaşmaya başlamıştı. Sizin bildiklerinize benzer şeyleri birtakım kimseler kaynak vermeden ileri sürüyorlar, Madam Chauverel'in boş yere diplomatik ve siyasi bir çevre yaratmayacağını söylüyorlardı.

– Yani, bizim diplomatın ve onun Brüksel'deki arkadaşının tezleri...

– Öyle gibi. Bu dedikodular eğer bir esasa dayansalardı beni çok etkileyeceklerdi. Ne yazık ki hiçbir şekilde kesin şeyler ileri sürülüyor. Ve bu genç kadının hangi yabancı devlet hesabına çalışmış olduğuna dair kimse doğru bir bilgi veremiyor.

– Evet... Evet...

– Şu noktaya da işaret edeyim ki, babanız için aslını bilmediğinden, bu faaliyetlerin tamamen dışında kabul ediliyordu.

– Fakat, toplantılara da katılıyordu?!

– Dış görünüş bakımından evet. Fakat o, işin içyüzünü bilmiyordu. Eğer, meselenin bir içyüzü varsa tabii...

– Saf bir adamın rolü... hoş bir şey!...

– Bir nokta daha var, İkinci Dünya Savaşındaki işgal sırasında, şöyle böyle 1941 ortalarından itibaren Madam Chauverel'in davranışı pek mükemmel gibi görünüyordu. Fransız Mukavemetçilerine katılmak tehlikesini göze almayışı doğrudur. Ben kendi hesabıma bu kadının özellikle monden, züppe ve hareketli olduğunu, yüksek tabaka ile ilişki kurmakla övündüğünü ve nihayet, birçok kişiyi sinirlendirip kendini dedikodu merkezi haline getirdiğini kendi kendime düşünüyordum. Ve keza, gevezelik arasında onun bunun ağzından sırlar toplayacağını da sanmıyordum... Diplomatın söyledikleri, bu eski dedikodulara yeni bir hava kazandırdı!..

– Siz bu meselede babamın rolü olmadığından birkaç kere bahsettiniz. Yani casuslukla ilgisi...

– Yok canım, bu kelime fazla mübalağalı...

– Hayır, sadece tam yerinde kullanılmış bir kelime... Evet, yeraltı faaliyetleriyle ilgili olarak babamın, hiçbir tahminde bulunulduğunu sanmam. Her ne kadar, şimdi artık övülmeye değer bir şey değilse de...

– Bilirsiniz. En zeki adam bile bir kadına tutulunca...

– Orası öyle... Şimdi gelelim öteki meseleye; bir kimse, birinin yanında olmadıkça onu yavaş yavaş zehirleyerek öldüremez. Bu kadının babamla ilgisi bulunsada dahi, annemin kahvesine arsenik atan o değil herhalde. Bunu olsa olsa oraya koyduğu bir kimse vasıtasıyla yapabilir. Görüyorsunuz, güç bir mesele ortaya çıkıyor?

Profesör, samimi duygular içinde, kederli bir halde görünüyordu. Masa üzerindeki kalemle devamlı oynuyordu: «Bakın aziz dostum,» dedi en sonunda, «bana mahkeme yoluyla, böyle bir suçun ancak oraya konan biri tarafından işlendiği ve bu kişinin de sizin ve benim düşündüğümüz kişi olduğu ispatlanırsa o zaman mesele gayet basit; bu takdirde suçun meydana gelmiş olduğunu size kesin olarak söyleyebilirim. Kötü ruhlu insanlar, basit tesadüflere dayanarak bir suçu herhangi bir kişiye yüklerler. Ben babanızı yakından tanıdım, en yakın dostu oldum. Onun neler yapabileceğini, neler yapamayacağını iyi bilirim. Yani babanız, böyle bir suç işleyecek bir adam değildi, kesinlikle söyleyebilirim...»

– Söyledikleriniz... beni çok duygulandırdı. Evet... üzgünüm. Babamın hiçbir yardımı olmaksızın, tümüyle başkaları tarafından bu suçun nasıl işlendiğini bana anlatabilirsiniz... Hafızanızı iyice yoklasanız? Annemin ve babamın o zamanki hayatları?.. Babamı bu isnattan kurtaracak kesin bir izah...

– Şüphesiz! dedi profesör pek emin olmayan bir sesle... Bir zehirlenme olduğu bir an için kabul edilse, ki bunu ben, tekrar edeyim, pek sanmıyorum, şu tarz akla gelebilir: Bu kadın tarafından bir oyun çevrilip, annenizle görüşmeden sonra, bir plan düşünülebilir veya annenizle eğer hiç görüşmediyse... mesele babanız aracılığı ile bir kuvvet ilacının denenmesi için tavsiye de bulunmak... ve bu ilacı bizzat kullanıp iyi netice aldığını eklemek... İngiliz veya Amerikan malı bir ilacı getirtmiş gibi yaparak iş kolaylaşabilir. Veya evdeki hizmetçiler de akla gelebilir. Mesela anneniz, bir ara hizmetçisiz kalmış da birini aramakta olabilir... Ve geleceğin Madam Chauverel'i de tanıdığı bir kızı yardım olsun diye gönderebilir... Buna benzer ihtimaller olabilir. Ancak, bunlardan hangisi gerçektir? Uzak geçmişle ilgili tafsilat çok eksik. Mesela ben bile, annenizin ölümünden önce, diğer kadınla, babanızın ilişkisini bilmeden, tanışıp tanışmadığını

pek bilemiyorum. Sonra, o yıl içinde sizin eve girip çıkan hizmetçiler. Veya sizinkiler hakkında o zamanki düşüncelerim... Bunları hiç hatırlamıyorum. Esasen kendilerini son zamanlarda, yani annenizin hastalığı sırasında çok seyrek gördüğümü size daha önce söylemiştim.

Profesör, biraz duraladıktan sonra, bu kez daha kesin ve kararlı bir şekilde sözlerine devam etti: «Aziz dostum, sonuç şudur ki, meseleyi kurcalamak, tamamen boş; geçmişte neler olmuşsa olmuş... Bunları artık aydınlığa çıkaramayız. Kesin olarak kimse bir şey hatırlamayacaktır. Eminim ki, siz de benden başka kimseye herhalde bu konuyu açmazsınız. Maddi delillere gelince, bunları da mezardan çıkarmayı düşündüğünüzü sanmam. Son yıllardaki meselelerle ilgili bilgilerde bile ne zorluklar çıktığım gördünüz. Bu konuşmadan aklınızda kalacak şey, herhalde şudur: Geçmişteki olaylar ne olursa olsun, denebilir ki babanız hiçbir şeyi bilmemiş, önceden hiçbir şey kestirememiştir. Gerçeğe en çok benzeyen sonuç da budur. O halde onun sizdeki hatırasını, hiçbir şey bilmediği, bir şeyden haberi olmadığı şeklinde kabul etmek zorundasınız. Ve bu kötü hikâyeyi de kafanızdan atmalısınız...»

«Evet, evet... böylesi daha kolay olmakla beraber,» diyen delikanlı, birden öfkeye kapıldı: «Peki?.. Ya öteki?.. Herhalde benim gidip boynuna sarılmamı istemiyorsunuz. Bu kadın hakkındaki düşüncenizi bizzat itiraftan sonra...»

Profesör, bir an sustu... Sonra: «Hayır,» dedi, «sizden böyle bir şey istemem... Ancak, ona yardım ediniz, eğer bu size güç geliyorsa, o zaman susmakla yettiniz. Aksi halde ne gibi bir sonuç alacaksınız? İşlediği suçları ikna etmeye vakit bulamadan babanızın hatırasına leke sürmüş olursunuz.»

– Affedersiniz!. Bu suçların içinde izleri henüz taze olanlar yok mudur? Mesela siyasi faaliyetlerinden...

– Evet, bu mümkün olabilir.

– Dahası var, belki de şimdi hâlâ bir suç işlemektedir!.. Ve bunu benim babamın soyadını kullanarak yapmaktadır. Ve ben onu, bu işi yapmakta rahat mı bırakayım?

«Ha... Bakın, bunun için biraz düşünmem gerek. İtirazınız kuvvetli. Evet... Sizinle birlikte aynı yönde... ve sizin tahmin edemeyeceğiniz kadar ileri gideceğim,» diyen profesör, arkadan,

hiç acele etmeden belirtti: «Benim anlayışına göre, birlikte yaşamak üzere siz, artık bu kadının evine dönemezsiniz!..» Sonra ekledi: «Bu dediğim de birkaç gün için değil. Yerinizde olsam, artık onun evine ayak basmam!..»

– Öyle ama...

– Evet, ne diyeceğinizi anladım, nereye gideyim diyeceksiniz?.. Cevabım şu, şimdilik burada kalabilirsiniz.

– Sayın profesör, size minnettarım, fakat...

– Fakatı bu... Bana yük olmaktan mı çekiniyorsunuz? Kitaplık olarak kullandığım küçük odadaki divan, işinizi görür herhalde. Ben zaten bu odada, bazen ahabplarımı misafir ederim, burada bir oteldekinden daha fazla rahatsız olmazsınız!..

Henri verecek cevap bulamadı...

«Yarımdan itibaren,» diye devam etti profesör, «imzanızı taşıyan bir kâğıtla birini Madam Chauverel'in evine yollarız. Bir de liste eklersiniz ve gerekli eşyaların bu adama verilmesini söylersiniz. Bizim kapıcı, işgüzar adamdır, herhalde bu işi becerir.»

– Peki... Madam Chauverel'e ne diyeceğim?

– Bana kalırsa hiçbir izaha gerek yok! Ne isterse düşünsün. Zaten kafasında hazırlık mahiyetinde bir şeyler kurduğuna eminim.

– Peki, bu akşam, hiçbir şekilde kendine haber vermeden onu bekletmiş olmaz mıyım?

– Ha... Evet... Dürüst kalmakta bir sakınca yok. Ben şimdi bir mektup yazar, bu gece bende misafir olduğunuzu söyleyirim, pnömetikle göndeririz.

– Eh, bu mektubu ben de yazabilirim.

– Yok, bu kadar nezaket göstermenize müsaade edemem. Benim tarafımdan olursa daha klasik mahiyet alır.

Profesör, bir kâğıt alarak yazmaya koyuldu.

«Yarımdan itibaren bir ev arayacağım,» dedi genç adam.

– Bu civarlarda pek çok ev var, bunları mobilyalı olarak kiralayabilirsiniz, yarın meşgul oluruz...

– Bir mesele daha var, yanımda fazla para da yok.

– Ben vereyim, sonra ödersiniz!

– Fakat, bu ilişki kesme, ilerde bulacağım o işten de ümidi kesmemi gerektiriyor.

– Herhalde ona olan bitenleri anlatmazsınız?

– Yok, yok... Ona bu defa sizi tavsiye etmekle yetineceğim, o görevi size vermesini söyleyeceğim ve bana ait olmayan sebeplerle Madam Chauverel'den ayrıldığınızı, bende kalmakta olduğunuzu anlatacağım... Şimdi nişanlığınıza bir telefon edin, yarın öğle yemeğine bize gelsin. Sizin son soruşturmalarınızdan haberdar mı?

– Hayır.

– Onu da yavaş yavaş hazırlamak fena olmaz, isterseniz bu işi ben üzerime alırım. Emniyet müdürlüğünden döndüğümde size anlatılacak gizli şeyler olursa, nişanlınızdan biraz müsaade alır, bunları konuşuruz...

PROFESÖR CLAVIE EMNİYET MÜDÜRÜ İLE

Müdür, ellerini uzatarak Clavié'yi karşıladı:

«İnşallah tehlikeli bir şey değildir...» dedi. «Biraz önce siz telefon edince heyecanlandım; sesinizden, çok acele ettiğiniz seziliyordu?..»

– Yok, yok, tehlikeli bir şey yok, fakat acele bir iş sayılır...

Clavié, müdüre, söz konusu işin boş olup olmadığını sorarak söze başladı.

«Evet,» dedi müdür, «tavsiye ettiğiniz genç bu işten vazgeçmedikçe başka birini aramayacaktım.»

– Tamam. O genç karar verdi, istiyor bu işi. Mesele sizin hemen karar vermenizdir... dedi ve neşeyle devam etti Clavié, «Tabii tercih ederseniz. Bahsettiğim gencin durumunda bazı değişikliklerle roldü, artık Madam Chauverel'le oturmuyor, geçici olarak benim yanımda kalıyor, yakında kendisi ile aynı öğrenimi yapan genç bir kızla evlenecek. Tabii kendilerinin bir evi olacaktır. Ancak, her şeyden önce, ücreti az da olsa bir işe girmesi gerekiyor.»

– Ya?.. Annesiyle bozuştı mu yoksa? Evlenme meselesinden aralarında ihtilaf falan?..

– Hayır, evlenme meselesinin bu işle bir ilgisi yok, ayrılma isteği de tamamen delikanlıdan geliyor. Bunun kesin nedenlerini söylemek bana düşmez. Ancak... yerinde bir davranış olduğunu size söyleyebilirim. Öğrendiğiniz zaman anlayacaksınız... Er geç, sizin de bunları öğreneceğinizi sanmaktayım. O zaman siz de hiç kuşkusuz benim düşüncemde olacaksınız. Şurası kesin ki, bu genç müstesna bir insandır.

Emniyet müdürü sıkılmış görünüyordu.

«Ben bu ayrılmaya,» diye devam etti profesör, «ancak geçen gün sizin söylediklerinizi hesaba katarak değer vermekteyim, bilmem hatırlıyor musunuz? Bu gencin seçilmesi için Madam Chauverel'in fikrini almak istemiştiniz?»

– Oh! dedi müdür yumuşak bir sesle: Bu kadına sosyete de oldukça çok rastlamaktayım... Çekingen bir kadın değildir o... Bir köye, kendisinin hoşuna gitmeyen bir papazın atanmasına itiraz için Papanın dikkatini çekecek kadar atılgandır... Hani, onun diline düşmek istemiyorum da... Mesela: "Zahmet edip benim fikrimi almak yok mu? Onu yanınıza hademe olarak da alabilirdiniz o halde!" demesinden korkulur.

– Yok, bu kadın size bunları söyleyemez, bu genç onun verasetinden resmen ve kesinlikle sıyrılmaktadır.

– Evet! diyerek kabul etti müdür ihtiyatla: «Gerçi böyle bir kadının yanında insan huzur içinde olamaz. Hani yarın öbür gün, Millî Savunma Bakanının karısı olsa, bu onun kişiliğindeki saygı görme ve ilgi çekme tutkusunu azaltacak değildir...

– Onun böyle bir gelişme göstereceğini tahmin eder misiniz?

Profesör Clavié bunu söylerken yüzünde kuşku belirmişti.

– Yok yok. Bunlar dedikodu tabii. Söz konusu bakanı ben şöyle böyle tanırım. Duygulu ve saf bir kişi olduğunu söylerler. Daha büyük düşüncesizlik eden insanlar pek çoktur.

Clavié, hiçbir şey söylemeden dostunun gözlerinin içine baktı, fakat bir soru havasını da gizlemiyordu.

Onun kafasındaki soru şuydu: «Karşıda duran şu adam, hiç değilse Fransa'da, bu kadının geçmişi hakkında anlatılanların ne derece uygun olduğunu ve bugünkü davranışlarının mahiyetini bilen bir kişidir. Bu kadının bir bakanla, özellikle Millî Savunma Bakanıyle evleneceğini ihtimal olarak bile dikkate alması inanılacak şey değil. Geçmişi ve bugünü böyle olan bir kadın... Yok, böyle bir şey olamaz. Ya da tasavvurun dışında olan her

130 şey bizim memlekette olabilir demektir. Karşımdaki şu 'kişi, babacan bir insan. Onun bu adamsendecilik derecesine varması, derin bir bulaşma etkisiyle olacak. Ben herhalde toplum içine az karışmış, belki de saf biri olacağım, ki bu bulaşma bende tahribat yapmıyor...»

Emniyet müdürü, o düşüncenin tafsilatını açığa vurmadı. Ancak, zihni o konuyla karışmıştı.

Profesörü kapıya kadar uğurladı ve ona kesin bir ifadeyle şöyle dedi: «Tamam, anlaştık. Bugün saat altıda gelip beni görün. Şu andan itibaren işe alındı. Hatta, kendisini görüp konuşmadan işe aldım onu değil mi? Size bu kadar inancı olan bir kişi bulun bakalım bana!..»

– Pek görmediniz sayılmaz. Madam Chauverel'in toplantılarında birkaç kere gördünüz...

– Aralıktan, şöyle göz ucuyla... İki cümle bile konuşmadık. Fakat, siz şimdi söyleyince, o toplantılardan biraz hatırlar gibi oldum. Sempatik bir gençti. Ama, işe başlamadan önce kendisiyle bir konuşma yapmam gerekir tabii, değil mi?

Kapı kapandıktan sonra müdür, kendisini özel kalem müdürüne bağlayan telefonu aldı: «Siz misiniz Greslon?...» dedi. «Serbest misiniz, beş dakika?.. Tabii olur, beklerim, beş dakika sonra uğrayın.»

EMNİYET MÜDÜRÜ YİNE DE BİLMEK İSTİYOR

Özel kalem müdürü, birkaç müdür yardımcılığı görevinde bulunmuş genç bir adamdı. Şefine hem içten bağlı, hem de hastalık halinde memleketini seven bir kişiydi. Mesleğini açık alınla sürdürmekte zorluk çektiğinden hep üzüntü duyardı.

«Derhal gelemediğim için müteessirim. Şu Lesquandier'lerden kurtulmaya çalışıyordum da...»

– Ha... onun fazla önemi yok. Biraz önce hukuk profesörü Clavié ile görüştüm, bilirsiniz eski dostlarımdandır. Bütün iyilikleri üzerinde toplamış, çok sevdiğim bir kişi. Her şeye çabuk kananların zıddı bir adam...

– Evet, şüphesiz...

– Hatırlıyor musunuz, özel sekreterlik için genç Chauvel'i bana o tavsiye etmişti.

– Evet, evet...

– Bana tekrar ondan bahsetmek için gelmiş. Derhal «o-lur» cevabı verdim tabii.. Bu genci işe almaya kararlıyım. Onu daha önceden de az çok tanıyorum, sempatik bir çocuk. Clavié de garanti veriyor... Bugün altıda gelecek...

– Geldiğinde benim de yanınızda bulunmamı mı istiyorsunuz?

– Ya, evet.. Eğer o saatte burada iseniz çok iyi olur. Ya sizi buraya çağırırım, ya onu size gönderirim. Biraz çene çalarsınız. Fakat başka mühim işiniz yoksa tabii...

– Yok efendim. O saatte buradayım.

– Tamam. Benim size asıl bahsetmek istediğim nokta bu değil. Profesörle konuşurken bu gencin annesi birkaç defa söz konusu oldu, tabii bir şey... Fakat profesör, bazı üstü kapalı ima-

larda bulundu. Bu genç, annesiyle ilişkilerini kesecekmiş, artık onun evinde kalmıyormuş, kendisini profesör misafir etmiş. Dahası var, bunun nedenlerini de bana izah etmedi, fakat makul sebeplermiş. Şunu da söyleyeyim, Clavié, Chauverel'leri uzun zamandır tanımaktadır, bu gencin babasının en yakın dostlarından biridir. Böyle bir kimsenin düşünceleri benim için ayrı bir önem taşır.

– Evet, şüphesiz! dedi özel kalem müdürü, dalgındı.

– İşte böyle... Anlamak kolay değil, konuşurken profesörün yüz hatlarında belirtiler, sesinde değişiklikler oldu. Anladığıma göre bu kadından nefret ediyor. İstese onun hakkında çok şeyler söyleyebileceğini ima ediyor. Özellikle bir ara bu kadının bir bakanın karısı olması ihtimalinden bahsetti de ondan anladım.

Genç yardımcı, başını önüne eğmiş dinliyordu. Fakat aldırmaz görünmüyordu.

«Şunu da kaydedelim ki,» diye devam etti müdür, «bu kadının benim de pek hoşuma gitmemiştir. İki yıl içinde onunla birkaç defa karşılaştım. Her kokteylde muhakkak görülüyor. İki üç kere de kendi tertiplediği toplantılara gittim... Fakat, tekrarlayayım, bana hiç itimat telkin etmedi. Evinde, gözler hiç üzerinden ayrılmazdı. Yakınında daima sahte dostlar bulunurdu... Raslantı olarak bazı şeyler duydum, ancak belirli değildi bunlar. Ve yüksek makamda bulunanlardan hiç kimse de bana onun hakkından bir şey sormadı. Ben de bizde dosyası olup olmadığını araştırmak zahmetinde bulunmadım doğrusu. Belki de haksızım, siz ne diyorsunuz?»

– Benim fikrim mi?

– Onun oğlunu büyük itimat gerektiren bir göreve almış olmam konusunda değil. Bu konuda endişem yok da, ben annesi hakkında bir düşünceniz olup olmadığını bilmek istiyorum.

Özel kalem müdürü, gözlerini kaldırarak cevap verdi: «Ben de az kalsın birkaç defa size bu kadından bahsedecektim...»

– Bak hele!.. Peki neden bu işi yapmadınız?

– Siz beni bilirsiniz. Mesleğin biçimini değiştirmekten sakınırım... Sizin bu kadınla olan ilişkiniz pek yüzeyde kalıyordu. Tamamıyla monden icaplar çerçevesinde idi. Ve sizin için bir tehlike söz konusu olmadığını düşündüm. Bizim bu kadına gönül okşayıcı gözle bakmamız tabii idi, ona benzer birçokları gi-

bi. Tekrar ediyorum, size göre bir tehlike yoktu ortada. Ben, buna rağmen buraya atanalı beri bu kadın hakkında bazı garip söylentileri topladım.

– Demek bu kadın hakkında?..

– Evet... Görünüşe bakarak söylenmiş sözler... Bunlardan şüphelenmemek gerekirdi. Fakat, günün birinde başımdan garip bir olay geçti, ondan sonra da, muhakkak ki ihmalcilik ettim. Size o zaman bundan bahsetmem gerekirdi.

– Neydi o olay?

– Evet... O gün kendi kendime şöyle demiştim, eğer bu kadının geçmişinde karanlık noktalar var ve bugün için bunların korkulu olup olmadığını doğrulamak gerekirse, bizim bu tahkikatı yürütecek gücümüz, elemanlarımız vardır.

– Tabii... Evet, olabilir.

– İşte böyle düşünerek, tahmin ettiğiniz yere gidecek şekilde işi düzenledim. Ve beni kimsenin görmeyeceği bir zamanı seçtim. Dosyaların bulunduğu odada yalnızdım. Bu kadının dosyasını bulup çıkardım. Alıp götürmek veya notlar almak istiyordum, hemen oracıkta bir gözden geçireyim dedim, eğer derin bir inceleme gerekirse, sonra bir çaresine bakacaktım. İlk dikkatimi çeken şey, dokümanın uzun oluşu idi. Birçok ekleri vardı, ilk satırlarda da özel bir ifade dikkatini çekiyordu... İşte tam bu sırada memurlardan Berger odaya girdi ve bana doğru ilerledi, hemen dosyayı kapattım, diğer iki dosya arasına sıkıştırdım. Berger'in, ismi gördüğünü sanmıyorum. Üstelik dosyalar alfabetik sıralı idi. Berger, şöyle omzuma dokundu: «Çöp tenekesine giriyorsunuz?» dedi... Sonra odama döndüm, tekrar dosya odasına dönmedim, «neden?» diyeceksiniz?.. Tembelliğimden!. Ve işin savaştırmaya gelmeyeceğini tahmin edememekten. Sonra diğer sebepler de var, kendi kendime şöyle diyordum: «Bu dosyalar da, apartman kapıcılarının ve hizmetçilerinin dedikoduları var... Bunlardan bilgi alacağım diye saatlerimi harcamam gereksiz. Kaldı ki, bunların doğru olduklarının ispatı da şarttır. Aslında bu kadın tecrübesiz biri değil, eğer kusurlu tarafları varsa bizden öncekiler gerekeni yapmışlardır, böyle olması da gerekir. Ayrıca ben bu davranışla onun sahip olduğu ilişkilerden neyi değiştirmiş olacağım? Eşit olmayan koşullar içinde mücadele!.. Ve zayıf taraf, bir şey bilmediği sürece vicdanını huzur içinde tutabilir...»

– Bunlardan biran önce bana bahsetmeliydiniz.

– Evet, bunu düşünmüştüm, fakat başka vesilelerle size yine de bahsedecektim. Ancak, bu, tartışmaya yol açabilirdi. Ben kendime ait ahlaki bir nokta üzerindeki güçlükleri size arz etmekten uzak bulunuyorum. Ve asıl sebep, tekrar edeyim, sizin bu konuda herhangi bir tehlikeye maruz bulunmayışınız.

Ve sözlerine şaka yollu sözlerine devam etti: «Sizin bu kadınla evlenmeniz söz konusu görünmüyordu da...»

– Yok yok! dedi emniyet müdürü gülererek...«Hatta, uzak bir gelecekte bile... Ve bu hususta karımın da bir korkusu olmadığı sanıyorum. Ancak, ben tehdit edilmiş durumda değilim ama, sinirlendirilmiş durumdayım. Ben Emniyet müdürü olarak, böyle bir kadının ne gibi numaralarla yetineceğini bilemezsem... bu biraz tuhaf olmaz mı... Elbette bu böyle sürüp gidemez. Şimdi ne yapalım?»

Özel kalem müdürü omuz silkti.

«Öyle ya,» diye devam etti emniyet müdürü, «benim şu düğmeye basmam kâfi ve beş dakika içinde bu kadının dosyası, yani sizin okumaktan korktuğunuz o dosya benim masamın üzerinde bulunabilir. Dairemiz içinde dedikodulara, çekiştirmelere meydan vermek niyetinde değilim.»

Emniyet müdürü, sonra da gülererek ilave etti: «Gece için, bu odada buluşmak üzere birbirimize bir randevu versek ne dersiniz, odanın anahtarlarını isteyebiliriz.»

– Bu, melodram olur. Bütün memurlar duyar. Daha beter sansasyon...

– Doğru. Yapılan hayır, ürkütülen kurbağaya değmez.

– O halde, tek çözüm Antonelli'yi getirmekten ibaret. Biliyorsunuz onu değil mi?

– Antonelli mi?

– Evet. Bizim müfettişlerden biri. Siz onu çok iyi tanırırsınız.

– Tabii. Fakat, simasını hatırlayamadım.

– Kısa boylu, esmer, bıyıklı...

– Evet evet. Şimdi hatırladım.

– Benim aklıma o geldi. Zannedersem en güvenilir ve en usta kişi odur. Önce, neden kendisini seçtiğimizi anlatırız, genel istihbarat bürosuna gider, orada B, C, N, F harfleriyle ilgili olan dosyaları karıştırır, böylece arkasında bir memur bulursa

bile ne aradığını anlamaz. Sonra bir müfettişin bu araştırmalarını hoş karşılamak gerekir, yani dikkati çekmesi için bir sebep yok.

– Doğru.

– Bundan sonra Adli Polis'e gider, orada da kadınla ilgili kayıt bulunması muhtemel... Ben her şekilde, bu soruşturma ile ilgili işlerde gizliliğin şart olduğunu ona söylerim. Ve Adli Polis'teki araştırmasını bizzat yapması için gereken tedbiri alırım.

– Fakat... Bu iş biraz lükse kaçıyor, mesela bu kadının bir mağazadan bir şey çalarak kayıtlara geçmesi mümkün mü?

– Bir ihtimal... Öte yandan İstihbarat Teşkilâtına da başvurusu gerekiyor.

– Ya?

– Evet, çünkü bazı dedikodular onun siyasi faaliyetlerine değiniyor.

– Demek öyle... O zaman iş ciddileşir... Telefonu daha önce acaba dinlenmiş miydi?

– Bu da doğrulanmaya muhtaç bir nokta. Ben zannetmem. Bunun için birinin emir vermesi gerekirdi. Öte yandan bu kadın telefonda herhalde bir şeyler kaçırmaz ağzından... Bir büyükelçilikten gizli bir randevu alabilir mi bilmem? Ancak, bir düzine elçilikle ilişkisi olduğundan randevu almak ve buna benzer işler herhalde onun için çok kolay.

– Tamam. İstedığınız zaman Antonelli'yi çağırın.

– Ve her şeyi yerinde not etmesini isteyeceğim. Sonra da bu bilgileri bir rapor halinde özetlesin, zira aralarında lüzumsuz bilgiler de bulunabilir.

– Gerekenleri seçebilecek mi?

– Buna kesinlikle eminim.

– Yani kapıcıların, hizmetçilerin dedikodularıyla, gerekli bilgileri birbirinden ayırabilir diyorsunuz?

– Onun bu alanda büyük bir tecrübeye sahip olduğunu müşahade ettim. Çok zaman kendiliğinden, «bu bilgiyi atınız, değeri yoktur,» demiştir bana. Ve aklınızı kurcalayan yeni şeyler çıkarsa, başka araştırmalarda da onu kullanmak yerinde olacaktır.

– Oldu... Bu yolda yürüyün...

HENRİ YENİ ŞEFİNİN ÖNÜNDE

Genç Chauverel, Emniyet müdürünün karşısında oturmuş, onun samimi bir hava içinde sorduğu sorulara karşılık verdiği sırada müdür düşünüyordu: «Gerçekten sempatik bir genç. Clavié yine aldanmamış. Babasını tanımadım, fakat nasıl olmuş da böyle bir anneden doğmuş? Bir irsiyet mi, yoksa bir terbiye mi söz konusu acaba?»

Giderek ayrıntıya inmeye koyuldu: «Şu sırada oğluna sorular soruyorum, annesi hakkında da araştırma yapıyorum. Bunu bilmiş olsa bu gencin benim hakkımda düşüncesi ne olur acaba? Ondan boşuna ayrılmış olduğuna, benim iki taraflı oyun oynadığıma hükmedecek ve bana değer vermeyecek, ne yazık.»

Bu sırada genç adamın, bir susuştan sonra başını kaldırdığı ve içten gelen bir çaba ile ve heyecanla şu açıklamayı yaptığını gördü: «Müdür bey, size bildirmek zorunda olduğum bir şey daha var... Bunu profesör Clavié'nin size haber verdiğini sanmam... Fakat bilmeniz gerekli. Benim öz annem, yani babamın ilk karısı yıllar önce ölmüştü, benim doğumumdan birkaç ay sonra. Ve Madam Chauverel benim için sadece bir üvey anne olmuştur. Ben bunu uzun zaman bilmedim. Çevremdekiler de bilmediler. Hattâ şimdi de bilmiyorlar. İşte size bunu anlatmak istedim. Bunlardan bir sonuç çıkarmayın. Madem ki ben sizin yanınızda çalışmak üzere itimadınızı kazandım, çok önemli olmasa da böyle bir şeyin şefimle aramda sır olarak kalmasını istemem.»

Müdür bunları duyunca şaşırdı, telaşla cevap verdi: «Ya, demek böyle... Evet evet, gerçekten mesele bu, meraka değer bir durum!..»

Ve kendi kendine düşündü: «Böylece ondan ayrılmanız daha da kolaylaşmış olacak...»

Emniyet müdürü ferahladığını hissediyordu Genç adam, birdenbire irsiyet meselesinden sıyrılmış oluyordu. Öte yandan, şu saatte, servisten servise ustaca sürdürülmekte olan tahkikat da kolaylaşıyordu. Artık ortada iki taraflı bir oyun kalmamıştı. Bu sempatik adam ve bu şüpheli kadın... artık dayanışmalı değil-

lerdi. Tek üzüntü, bu kadının eski hayatı hakkında insanların ne düşündükleri meselesi idi. Bu da şüphesiz, can sıkıcı bir gerçektir. O insanlar, bu kadının oğlunu yüksek kademedeki bir memurun yardımcı olarak almasını nasıl izah ederlerdi? Kendi kendine şöyle dedi: «Eğer özel kalem müdürüm Greslon beni daha önce uyarsaydı, ben, Clavié'nin teklifini reddederek daha iyi hareket etmiş olurum. Veya Clavié benimle daha açık konuşmuş olsaydı...»

Bu görüşmeden sonra, ertesi hafta genç adamın işe başlaması kararlaştırıldı.

ANTONELLİ'NİN RAPORU

Ertesi gün saat onbir buçukta Antonelli müdürün odasında idi.

«Raporunuz hemen hazırlandı mı?» dedi müdür.

– Evet, müdür bey! diye cevap verdi Antonelli gülümseyerek. Erken kalktım, sabah temize çıktım. Teferruatı çıkardım, oldukça kısa bir özettir.

Antonelli, sonra özel kalem müdürüne dönerek: «Sizin de benden istediğiniz herhalde buydu?» dedi.

– Evet evet. Gerekirse teferruatı bulabilirsiniz tabii... Nasıl, başarılı oldu mu?

– Evet. Okuyunca anlayacaksınız.

– Güçlük falan çıktı mı?

– Bilakis. Çok kolay oldu. Adli polis dosyalarında bir şey yok. Mösyö Courbaud, yalnız araştırmam için gereken emri verdi. İçişleri Bakanlığında da epey bilgi buldum. Yalnız, askerler bana hiçbir bilgi vermediler, zaten hep böyle olur! diyerek gülmüşü Antonelli.

– Peki, sizi dinliyoruz?

Müfettiş Antonelli, açık bir ifade ile sordu: «Okuyayım mı, yoksa özet olarak anlatayım mı?»

– İsterseniz okuyun, daha iyi olur.

– Tekrarlayayım, bu rapor özettir. Birçok kısımları ayıkladım.

Daha sonra raporunu okumaya başladı:

«Madam Chauverel'in doğum yeri ve tarihi doğru olarak gösterilmemektedir. Profesör Chauverel'le evlenmesinden itibaren kullandığı evraka göre 21 Nisan 1924 – Roma doğumludur. Evrak sahte olabilir. Şartlar ve yüksek yerlerden kayırmalar, bunların doğruluğunu örtmüştür.

«Gerçekte kendisinin 1904'ten birkaç yıl önce Balkanlarda, Sırp veya Bulgar Makedonya'sında küçük bir kasabada doğduğu sanılmaktadır. Evrakında genç kızlık

adı Vitale'dir. Gerçek kızlık adı meçhul! Kendisinin meşru çocuk olup olmadığı da bilinmiyor.

«Makul bir yoruma göre, kendisi küçükken annesi onunla birlikte Roma'ya yerleşmiş, orada genel kadınlar alemine yönelmiş ve o yolda yükselmiş. İtina ile büyütülen kızı birkaç dil öğrenerek 1914-1918 savaşından biraz sonra genç bir Roma'h soylunun karısı veya metresi olmuş. Bu soylu kişi, büyük bir aileden gelmekle beraber, geçimi ve ahlakı şüpheli biridir. Adı, doğru olarak bildirilmiyor.

«Birinci Dünya Savaşı'ndan yıllarca sonra, iyi belirtilmeyen bir tarihte bu genç çift, herhalde bir servet edinmek üzere Güney Amerika'ya gitmişler. 1930'dan biraz önce Rio de Janeiro'ya yerleşmişler. Kadının kocası veya bu sıfatı bilinen kişi, birtakım karışık işlerle uğraşmış. Genç kadın da özellikle diplomatik çevrelerle ilişkileri bulunan ve lüks bir muhabbet tellalı olan ihtiyar bir kadının himayesini kabul etmiştir. Ve aile, geçimini erkekten ziyade kadına borçlu olmakla ün kazanmıştı. O zamanlar bazı kimseler, muhabbet tellalının bu kadının annesi olduğunu, Roma'dan geldiğini, fakat ne zaman ve hangi şartlarda burada bulunduğunun bilinmediğini iddia etmişlerdi. Aynı şekilde, kızından önce buraya yerleştiği de ileri sürülüyordu. Bu, bir masal da olabilir. Gerçeğe uyan taraf, ihtiyar kadınla, himayesindeki genç kadının, daima diplomatik çevrelerle olan ilişkileri tercih etmeleridir. Şu veya bu devletin gizli servisleri hesabına çalıştıkları şüphesi buradan gelmektedir.

«Doğrulanmaya muhtaç daha ağır şüpheler de bu genç kadının İtalyan kocasının ölümüne aittir. Bu ölüm ani olarak meydana gelmiş ve izah edilememiştir. Ölüm tarihi 1931 ve 1932'dir. Genç kadın, İtalyan soylu kişisinden olma ikiz bebeklerini ihtiyara teslim ederek, Fransa'ya gitmek üzere hemen Rio'dan ayrılmıştır.

«Bu genç kadın Paris'e gelişinden itibaren kusursuz bir hareket tarzı izlemiş, şaşılacak derecede kısa bir zaman içinde sosyeteye girmiştir. Rio'dayken edinmiş olduğu diplomatik çevre dostlarının, Paris sosyetesine girmekte ona yardımcı oldukları düşünülebilir. Kısa bir süre son-

ra profesör Chauverel'e raslamıştır. Profesör evlidir, genç karısı çocuk beklemektedir, sonra güç bir doğum yapmış ve birkaç ay sonra da ölmüştür. Bazı çevreler bu ölümün esrarlı olduğunu iddia etmişlerdir. Fakat bu kimseler, daha önce İtalyan kocanın başından geçenleri muhtemelen bilmiyorlardı. İtalyan kocanın ve profesör Chauverel'in karısının ölümlerine ait benzerlik, bir yaklaştırmayı düşündürüyor. İlk ihtimale göre, bu genç kadın, kurbanı ile her gün beraberdi; ikinci ihtimal ise, ölen kadını hiç görmemiş olması...

«Madam Chauverel'in siyasi faaliyetleri 1939'dan önce Fransız Polisinin dikkatini çekmiştir. Ancak, başlangıçta bunların meydana çıkarılması, nazik bir mesele gibi görülmüştür. Gerçekten bu kadın çok çeşitli büyükelçiliklerle ilişkisini sürdürmekte, profesörle birlikte buralara kabul edilmekte idi. Kendisi de büyükelçileri ve bunların en yakın yardımcılarını evinde akşam yemeklerine ve kabul-lere davet ediyordu. Bu elçiliklerden muntazaman mektuplar alıyordu. Monden çevrelerle, gizli servis ilişkilerinin bağlantısının nasıl kurulacağını kavramak gücü. Çeşitli tarihlerde Madam Chauverel'in telefonu dinlendiyse de olumlu bir sonuç alınmadı. Görünürde zararsız gibi olan sözlerin sarf edildiği tahmin ediliyordu.

«Şu noktayı kaydetmek gerekir ki 1939 öncesinden itibaren çeşitli servislerimizde hasıl olan düşünce, madam Chauverel'in Sovyet hükümeti hesabına çalıştığı merkezinde idi. (Bununla beraber bu kadının Fransız Komünist Partisi ile hiçbir ilişkisi yoktu.) Profesör Chauverel de bu partiye az çok sempati gösteriyordu, eldeki bilgilere göre bu kadının Rio'daki faaliyetlerinin de oranın polisi tarafından aynı şekilde yorumlandığı anlaşılıyordu.

«İşgal ve Vichy rejimi sebebiyle durumu çözmeye bir güçlük daha eklendi. İkinci Dünya Savaşının ilk safhasında Chauverel ailesi kendini pek az göstermişti. İkinci safhada ise Müttefik devletler ve Mukavemet şebekeleri yararına büyük gayretler sarfetmişti. Ve o zamanki makamlar tarafından ciddi ihtarlar maruz kalmıştı ve Fransa'nın kurtuluşundan sonra da faaliyetine devam eden Mukavemet çevrelerinden de sempati görmüştü.

«Bugün sorulan soru şudur: Batılı devletler için gösterilen bu fedakârlık, acaba bu devletlerin çıkarlarının kısıp bir süre için Rusya'nın çıkarlarına uymuş olmasından mı ileri gelmiştir?

«Netice itibarıyla, en geçerli düşünce, bu ailenin davranışlarında, savaştan önceki kadar savaş sırasında da bu kadının insiyatifi kendi elinde bulundurduğudur. Profesörün tam bir bilgisizlik içinde olmamakla beraber, işin planlanma tarzından ve bunun muhtemel karşılıklarından haberli olmadığı tahmin edilmektedir.

«Bu kadının bugünkü davranışlarına gelince, bir kısım kimselerin düşüncesine göre onun gerçek ve sürekli işvereni Sovyet hükümeti olup batı devletlerinin ajanlarıyla olan ilişkisinin aldığı emirlerle ve şartlarla bağlı olduğu ve özellikle bir paravan niteliği taşıdığı sanılmaktadır. Diğer bazı kimseler de bu kadının sürekli siyasi faaliyeti olmadığını ve hizmetini, daha çok para verene yaptığını ve hatta ustalığı sayesinde kolayca iki taraflı çalışabildiğini söylemektedirler.

«Fransa'nın kurtuluşundan sonra, özellikle profesörün mayıs 1948'de ölümünden beri Madam Chauverel'in faaliyeti 1939'dakine kıyasla başka bir mahiyet almıştır. Evi, çeşitli ve önde gelen diplomatlara açık olmaya devam etmekte – İngiltere büyükelçisinden, Çin büyükelçisine ve Papalık büyükelçisine kadar – ve Fransız yüksek kademesindeki bir kısım siyaset adamlarının ve tanınmış kişilerin de buluşma yeri olmaktadır. (Bunların isimleri hazırdır.) Bu görünüşün yorumu güçtür. Şunu da kaydetmek gerektir ki, dışardan ve içerden bu çeşitli siyaset adamlarının eğilimleri Sovyetlerin niyetlerini kolaylaştırmaktan çok uzaktır.

«Belki Madam Chauverel'e, yaratılışında hemen hemen çıkarım düşünmeyen bir iktidar, entrika zevki bulunan bir kadın niteliği isnat olunabilir ve belki de kendisini, iradesi, zekâsı ve insanları idare etmesi sayesinde Fransız iç politikasında kesin rol oynayacak biri gibi görmüştür. Belki bu rolün tek hakimi kendi olacak ve dışardaki patronları da onun bu isteğini hoş görerek karşısında boyun eğeceklerdir. (Bu patronlar, belki de bizim sır-

larımıza ve düşüncelerimize dolambaçlı yoldan girme umudunu taşımaktadırlar.)

«Şurası kesinlikle belirtilebilir ki bu kadının evine gidip gelen Fransız siyaset adamları onun davranışlarının gizli yanlarını tamamıyla bilmemekte, onun geçmişinin karışık olduğundan hiç şüphelenmemektedirler. Bu ilgisizlik, kadının onlar üzerinde övünerek sürdürdüğü etkiyi daha da tehlikeli hale getirmektedir.

«Bu kadının gelir kaynaklarının kendi bildirdiği gelirden fazla olduğu muhakkak gibi görünmektedir. Şüphesiz ki profesörün kendisine bıraktığı servet, pek büyük olmamakla beraber, hatırı sayılır bir miktara ulaşıyordu. Ve profesörün ilk eşinden doğan Henri de, ergin olmakla beraber, mirastan kendi payına düşeni şimdiye kadar bu kadına bırakmıştır. Bu kadın normal gelirinin yine de iki misli para harcamaktadır. Belki de birtakım kolaylıklar bulmaktadır. Örneğin, şu sıralarda Amerikan yapısı ve Latin Amerika büyükelçilerinden biri tarafından kendisine ödün verilen CD (kordiplomatik) plakalı lüks bir otoda gezmekte ve bu otonun sahibi geçinmektedir. Söz konusu büyükelçinin hediye perdesi altında ona para vermesi de mümkündür. Ancak eldeki bilgilere göre, bu gibi hediyelerin pek fazla olmadığı sanılmaktadır.

«Şu noktayı belirtmek de faydalıdır: Birkaç aydan beri dolaşan bir söylentiye göre Madam Chauverel'in yanında şimdiki hükümete dahil bulunan, onun salonuna alışık olan ve önemli mevki işgal eden bir bakanla evlenmek niyetinde olduğu sanılmaktadır. Bu bakanın gözünde Madam Chauverel temiz bir şöhret muhafaza eden kişilerden biridir ve profesörle evlendiğinden beri Fransız uyruklu olmuş ve vatan olarak kabul ettiği Fransa'ya içten bir aşkla bağlanmıştır!.. Söz konusu tasarı hakkında bilgi sahibi olan kimseler korkmaktadırlar, bununla birlikte ihtimal pek de uzak değildir.

«Buna karşılık, söz konusu bakanın siyasi alandaki dostlarından olan ve Fransa'nın kurtuluşunu izleyen yıllarda bu kadının toplantılarına kendisiyle birlikte devam eden ve enteresan tartışmalara katılan bir kişi, o zamandan beri bu kadını bir macera meraklısı olarak kabul etti-

ğini bildirmiş ve sonraları onun davetlerini reddetmiştir. Yukarda bahsedilen bakan, bu arkadaşının kararım bilmektedir, ancak bunun gerçek nedenlerini tahmin edememesi ve dostunun bu kadınla olan ilişkisini kesmesinin onun karakterine has bir özellik olduğunu düşündüğü sanılmaktadır.»

«İşte raporum budur,» dedi Antonelli gülümseyerek; «eğer siz şeflerimiz arzu ederlerse, notlarımı da gösterebilirim. Çıkış noktalarını doğrulayabilmeniz ve ihtiyaç halinde detaylı bilgi bulabilmeniz için, faydalandığım kaynakları da size gösterebilirim.»

– Çok güzel! dedi Emniyet müdürü, masadan bir kâğıt aldı ve Antonelli'ye teşekkür etti: «Raporunuz, takdire değer bir çalışmanın sonucu... Ve çok kısa bir zamanda hazırladınız... Tekrar teşekkürler...»

Müdür, özellik arz eden bir şekilde Antonelli'nin elini hararetle sıktı.

Antonelli odadan çıkacağı sırada şunları ekledi: «Bana iki defa söylenen bir düşünce var, bunu raporuma koymadım, ama dokümanter mahiyette onu da belirtebilirim, isterseniz?»

– Şüphesiz, öğrenmek isterim...

– Evet, o düşünce şudur ve iki defa da aşağı yukarı aynı terimlerle tekrarlanmıştır: «Bu kadının evlenme sebebiyle Fransız uyruğuna girmiş olması pek üzücü bir şeydir. Böyle olmasaydı, onu yurtdışına atmak üzere elden gelen gayreti sarf ederdik, işin en basit çözüm yolu da bu olurdu.»

– Size bunu söylediler mi?

– Evet müdür bey. Gizli kaydıyla tabii!

– Ya!... Kendimi size bunu söyleyen insanların yerine koyuyorum...

ÜZGÜN VE MAHÇUP BİR EMNİYET MÜDÜRÜ

Yalnız kalınca, müdür ve yardımcısı birbirlerine uzun uzun bakıştılar...

Sonra Emniyet müdürü, elleri arkasında, odada ağır ağır dolaşmaya başladı:

– Eğer şimdi kendi kendimi dinlesem, istifa ederdim.

– Yok, böyle düşünmeyin...

– Ben Emniyet müdürü olarak bu gerçekleri bilmemiş olayım!.. Akla hayale sığacak şey değil!..

Müdürün sesi iyice öfkeli bir hale gelmişti:

– Evet... Olur şey değil... Affedilmez... Fakat, bu konuda uyarılmış olduğunuza göre bana haber vermeniz gerekirdi.

– Evet, fakat araştırmamın nasıl kesintiye uğradığını size anlattım.

– Ama başlangıç yeterli sayılmazdı, değil mi ya? Hiç devam etmek gerektiğini hissetmediniz mi? Ya da kendi yerinize güvenilir birini göndermeyi düşünmediniz mi, mesela Antonelli veya başka biri?.. Sözün kısası, durumu aslında merak etmeniz gerekirdi...

– Efendim, ne var ki dosya başlangıçta bu açıklığa ulaşmıyordu, ancak Antonelli şimdi bunu aydınlığa çıkarmış oldu. Evvelce de söylediğim gibi, o zaman böyle bir işte görevlendirecek kadar Antonelli'yi tanıımıyordum.

– Peki, onun bir şeyler icat edip meseleyi büyütmesi akla gelir mi?

– Asla... Ancak, ben o zaman incelediğim ilk sayfada birbirine bağlantısı olmayan, kışkırtıcı birtakım bilgiler bulmuştum ve bunların dedikodu olduğuna inanmıştım. Oysa Antonelli kesin bilgiler derlemiş bulunuyor. Çeşitli yerlerde araştırmalar yapmış, kıyaslamalara girişmiş, durumu özetlemiş, bir senteze ulaşmış.

– Evet evet. Ne var ki meselenin aydınlığa kavuşması için bize bir rastlantı gerektiğini kimse anlamayacak.

– Beyefendi, şunu da unutmayınız, bütün bu bilgiler gerçekten doğrulanmıştır. Yani, bunlar doğrudur... Ancak ciddi so-

nuçlar meydana getirmeyen iki veya üçü müstesna, diğerlerinden hiçbirinin delilleri yoktur.

– Evet, biliyorum. Eğer ben avukat olsam ve Madam Chauverel'in lehine yargılamaya girsem, çok çeşitli kaynaklardan gelen bu bilgilerin gerçeğe uymayan ve ilk olarak ortaya atılan tek bir dedikodudan çıkmış olduğunu belirtirdim. Evet, öyle ama, bu raporlardakilerin yalan olduğuna da beni inandıramazsınız. Benim sizden çok daha uzun bir polislik tecrübem var. Hiçbir zaman kuruntuya kapılmadım, ciddi deliller müstesna. Evet... işte şu rapor. Görülüyor ki, bunda bir gerçeğin kokusu var. Ve birtakım olguların rastlaşması. Ve bunlardan çıkan gizli bir mantık...

Müdür, sesini yükseltti:

– Bu korkunç bir şey azizim!

Oda içinde gezinmeye devam etti, sonra yine söze başladı:

– Beni üzen nokta, yarın yardımcım olarak çalışacak kişinin bu kadının soyadını taşıması değil... Görüyorsunuz ki servislerimizce bu gencin onun öz çocuğu olmadığı biliniyordu... Fakat... Bunu ben bilmiyordum?..

– Bununla beraber, siz de mecbur değildiniz...

– Evet evet, fakat beni sıkan bu değil, tekrar ediyorum. Zaten genç adam kendiliğinden bunu bana ihsas etmişti. Bu jest onun doğruluğu bakımından lehine bir puan. Fakat mesele bu değil, asıl düşünülecek şey nasıl davranılacağı... Yoksa o meseleyi örtbas etmek söz konusu değil tabii!..

Emniyet müdürü düşünceli bir halde dolaşmaya devam etti, sonra ekledi: «Şimdi yapacağım şey şu, profesör Clavié'yi çağırıp kendisine bu raporu okuyacağım.»

– Böyle mi düşünüyorsunuz?

– Neden olmasın? Şunu unutmayın, eğer bu rapor var ise, profesörün bana bahsetmek istediklerinin de bunda rolü vardır. Şüphesiz ki o böyle bir şeyi bekler durumda değil!.. Ve muhtemelen şaşırp kalacaktır. O halini görmek pek hoş olacak doğrusu. Ve bu rapor, ona polisin bilgisi konusunda da bir fikir verecektir. Herhalde? Ve belki de onun buna ihtiyacı vardır... Ve bu raporu okuyunca, biraz gözünü açmasını, yani bu gence karşı ihtiyatlı olmasını isteyeceğim. Belki de onu bu işle bizzat görevlendireceğim.

– Bu biraz nazik bir mesele olacak.

– Evet, şüphesiz... Bu gencin hangi yükseklikten düştüğünü ve sonra nasıl bir aşağılık duygusuna kapıldığını herhalde tahmin edersiniz. Dikkatli düşünmek ve gereken yönlere küçük dozlarla gitmek gerek. Ve profesör Clavié bunu sağlayabilecek kapasitede bir adamdır. Burası böyle, fakat daha sonra bir de bakan var.

– O cihetten göz önünde tuttuğunuz bir şey var mı? dedi özel kalem müdürü tasalı bir eda ile.

Emniyet müdürü kesin olarak şunları belirtti: «Bu bakan, macera meraklısı bir kadın tarafından aldatılmakta olan, fakat bu oyuna layık olmayan biridir. Bahis konusu kişi olmasa bile, yine de insanın "Dikkat, dur!" diyeceği gelir. Onun ne gibi çıkarlarla uğraştığını, ne gibi sırların içinde dolaştığını, bunları nasıl aşırıp kolayca nasıl hareket ettiğini düşünün bir kere. Bizim yabancılar gözünde küçük düşeceğimizden, özellikle de bu kadından faydalananların hakkımızdaki düşüncelerinden bahsetmiyorum.

– Evet, şüphesiz öyle.

– Sizin bir düşünceniz var mı?

– Ne yapacağımız hakkında mı?

– Evet, benim bir fikrim var, Antonelli'nin raporundaki bir cümlesinin bana telkin ettiği bir fikir. Biliyor musunuz?.. Bakanın politikacı bir arkadaşından bahsediyor ya. O arkadaşının adını söylemeye gerek yok. Benim onunla aram iyidir. Dürüst bir insandır, birbirimize yardımımız olmuştur. Bana kalırsa onun bu kadına karşı fazla bir ilgisi yok. Buna göre... Onunla bir görüşme yapsam... Açık konuşarak belki de bir çare ararız?..

NAZİK BİR GÖREV

«Sayın başbakanım,» dedi Emniyet müdürü telefonda, «sizi uygun olmayan bir saatte rahatsız ettiğim için özür dilerim, sizinle bir görüşme yapmam gerekli. Çok ciddi, çok gizli bir mesele... Önemli bir konu üzerinde tavsiyenizi rica edeceğim...»

Müdür, «tavsiye» kelimesinin üzerinde durarak, görüştüğü kişinin mesele ile bir ilişkisi bulunmadığını duyurmak istemişti.

«Ne zaman isterseniz aziz dostum...» diye cevap verdi başbakan.

– Ben size geleceğim yerde siz teşrif etseniz? Bunun sebebini de söyleyeyim size: kural olarak buradan çıkmaması gerekli bir evrakı göstereceğim ve kesin bilgiler istediğiniz takdirde ilgili elemanlarımı görüşmeniz için derhal takdim edeceğim.

O günün öğleden sonraki bir saati için randevu alındı. Sonra Emniyet müdürü, Clavié'ye telefon ederek, saat altıda gelip kendisini görmesini rica etti.

* * *

«Sizi rahatsız ettiğimden tekrar özür dilerim sayın başbakanım. Ve gösterdiğiniz ilgi sebebiyle de teşekkürlerimi sunarım... Size zaman kaybettirmek istemem. Birbirini izleyen bazı olaylar meydana geldi. Ve ben, sizin de tanıyacağınız bir kişi hakkında soruşturma yaptırmak gereğini duydum. Soruşturma sonuçlarını size sunmak isterim. Makamımız dışında bunu ilk öğrenen siz olacaksınız. Yeni bir bildiriye kadar bütün bunlar gizli kalacaktır. Önce, bu bilgiler hakkında sizdeki tepkiyi öğrenmek, bunların sizce mübalağalı olup olmadığını bilmek isterim. Daha sonra, başka bir mesele söz konusu olacak. İşte bu mesele hakkında değerli tavsiyelerinizi almak isteyeceğim. Şunu da belirtiyim ki, gizli servisten ve Askeri Güvenlik makamlarından alınan bilgilerle gerekli doğrulamalar yapılmıştır.»

Emniyet müdürü bu açıklamalardan sonra Antonelli'nin raporunu başbakana verdi ve kısaca: «Söz konusu kişi Madam Chauverel'dir... Buyurun okuyun.» dedi.

Başbakanın ince ve hassas yüzünde bir hareket oldu. Sonra raporu okumaya başladı. Her cümlenin derinliklerine daldığı,

zaman zaman durakladığı, düşündüğü anlaşıyordu. İki defa yutkundu. Sanki «olur mu... bunlar mümkün mü?...» der gibiydi.

Raporun okunması onbeş dakika sürdü.

Başbakan sonra başını kaldırdı, zaman zaman duraklayarak ve rapora bazan göz atarak konuşmaya başladı: «Hayretler içinde kaldığımı sizden saklamayacağım... Müstesna ağırlık taşıyan onaylamalar var... Hatta daha ileri giden varsayımlar, telkinler.. Çoğunu bilmiyordum. Ya da şüphe etmiyordum. Evet evet. Bu kadarını bile... Bir tarihte benim bilgi sahibi olmamın kolay olduğunu söyleyeceksiniz. Sizden önceki müdüre bir telefon etmem kâfi idi. O takdirde, birkaç gün sonra bunun tıpatıp benzeri bir raporla karşılaşabilirdim... Acaba bana ne engel oldu? Bu kadın beni ilgilendirmiyordu, her zaman bu böyle oldu. Hatta, onun toplantılarına devam ettiğim zamanlarda bile. İlk zamanlar kendi kendime: "Bu kadın bana Marsilya'lı bir fahişe kadar inanç veriyor," diyordum. Ne var ki o zamanlar sık sık toplantılar vasıtasıyla karşılaştığımı bu kadını tahkik ettirmem pek uygun olmayacaktı. Sadece, yakın yardımcılara şu talimatı verdim: "Eğer Madam Chauverel sizlerden bilgi sızdırmaya kalkışır-sa, bana bildirmeden bu konularda bilgi vermeyiniz. Ve böyle bir teşebbüs olursa bana derhal bildiriniz..." Çünkü bu kadın çeşitli sebeplerle dairelere ziyaretler yapmaktan pek hoşlanıyor. Bu kadına karşı duyduğum antipatinin gittikçe arttığını arkadaşlarımdan ve politikacı dostlarımdan saklamadım. Fakat, bu kadar da şüphe etmediğimi açıkça itiraf ederim. Bununla beraber... Sizden önceki müdür bu konuda bizleri uyarmalı idi.»

– Fakat, dedi Emniyet müdürü gülererek, onun da şüphesi sizinkinden fazla değildi herhalde.

– Sahi mi bu söylediginiz?

– Evet, öyle sanıyorum. Ve ben de sizin gibi, bu kadına antipati duyan bir kimseyim, bir araştırma yapılırsa pek önemli bir şeyler elde edileceğini sanmazdım. Ve ben de sizden sonra, bu kadının toplantılarına, davetlerine gittim. Fakat pek sık değil. Birkaç kere, fakat bu bile çok geldi. Verdiğim teminatın cinsini düşününüz!..

– Evet, ya! Bir başbakan kalkıp da Emniyet müdürlüğündeki dosyaları bizzat karıştıramaz ya. O bir şey istemediği sürece, kimse, kendi insiyatifi ile bu meseleye ait sırları ona bildirmez. Fakat, Emniyet müdürlüğünde de durum aşağı yukarı böy-

ledir, eğer müdür isterse gerekli dosyayı ona getirirler, aksi halde kimse onu uyarır, «Dikkat müdür bey, kendinizi korkunç bir tehlikeye atmak üzeresiniz,» demez. Bunu anlamak mümkün. Sırlar yer altında su yatakları teşkil ederler, yer altında dolaşırlar. Yürekten istendikleri zaman yeryüzüne çıkarlar. Ve onların istenmesi için emir vermesi gereken kişiler ya bunları düşünmezler, ya da kafaları başka işlerle meşguldür. İşte bunun gibi maceracı erkek ve kadınlara ait paradoksal meslekler mümkün olabilmektedir.

– Evet... Sonuç olarak sayın başbakanım, acaba ben aldanyorum muyum? Bu raporun gerçek olmadığını düşünür müsünüz?

Başbakan tekrar rapora göz attı: «Öyle sanmak isterdim ama, bu sonuca varamam. Tersine, bana öyle geliyor ki, çok güzel hazırlanmış olan bu raporda pek çok şey, ayrıntılı olarak anlatılmakta, birbirleriyle bağlantıları belirtilmekte... Esasen, ben-den mahkeme için bir ilam da istenmiyor tabii... Benim ümit ettiğim, bu bilgilerin toplanmasına yardımcı olan servislerin, bu kadının zararlı faaliyetlerine engel olmak üzere üst makamlardan emir beklememeleridir.»

– Evet... Ben de aynı şeyi düşünmekteyim. Ve bu meseleye dair bilgi sahibi olacağım. Ancak, yakın veya muhtemel bir tehlike var ki, servislerin çalışma alanı ve yetkileri dışında kalıyor, bilmem anlatabiliyor muyum?

– Tabii. Anlıyorum.

– İşte benim özellikle bu nokta üzerinde sizin tavsiyenize... hatta yardımınıza ihtiyacım var...

– Evet...

– Önce düşüncenizi sorayım, bir tehlike var mı?

– Bahis konusu şeyin gerçekleşmesinden dolayı mı?.. Yani bu kadının evlenmesi meselesi mi?.. Evet, tabii, bu beni düşündürüyor. Onunla evleneceği söylenen dostumuz, bu işlerde silahsız bir insandır.

– Evet, kendi janrında biraz da profesör Chauverel'e benzemektedir. Zaten bu kadın da silahsız erkekleri avlamak özelliğine sahip. Ya da onları silahsız hale getiriyor!..

– Evet, öyle...

– Bir şey yapılabilir mi?

– Düşünüyorum, dedi başbakan... Sonra tekrar rapora baktı ve devam etti: «Muhakkak ki, dostumuz bu işin kokusunu al-

mıyor. Bu bakımdan ben bile şok tedavisine taraftar olabili-
rim.»

– Yani?

– Hiçbir şey yapmadan... Ona bu raporu göstermek!

– İsterseniz bu işi ben yapayım?

– Hayır! Şüphesiz ki bu olamaz. Tehlikeyi ben göze alaca-
ğım...

– Evet.. Sizden bunu istemeye cesaret edemem...

– Bana raporun bir kopyasını veriniz... Ve dostumuzu te-
davi edelim!

– Hiçbir hazırlık yapmadan mı? Yani, mesela bu raporun
ne sebeple düzenlendiğini ona açıklamak gibi...

– Her şeyi bir kenara atalım. Bu soruşturmayı neden yap-
tırdınız?

– Dolaşan söylentilerden... bu kadına ait dosyayı tetkik et-
mek isteyen yakın mesai arkadaşlarımdan birinin bu konuda en-
dişelerini anlattığı bir konuşmadan doğdu bu çalışma... Ve şunu
da belirtmek gerek ki yine de bu raporda beni tatmin etmeyen
delil yetersizliklerine rastlanıyor.

– Müsterih olun. Gerekirse bu noktayı ben de belirtece-
ğim. Esas mesele şu ki, rapor, bir kötü niyetten doğmamış. Ve
çok ihtiyatlı yazılmış görünüyor. Bunu okuyan kişi, kesi nolan kı-
sımlarla, şüpheli olan kısımları birbirinden ayırt edebilir. Ve
zannederim, kaynakları da göstermek imkânı var, öyle değil
mi? Ve bu sayede, her kısmın hakkettiği doğruluk derecesinin
takdir edilmesi mümkün?..

– Şüphesiz. Yalnız biraz önce bir şok meselesinden bahset-
tiniz. Bu etkiden beklediğiniz nedir?

– Müşfik duygular söz konusu olunca, önceden görüş tehli-
keye girer. Ben bu meselede aşkın rol oynadığımı sanmam. Bir
kere kadın, geçkin bir yaşa gelmiş... Dostumuz ise, pek monden
olmayan, popüler alışkanlıkları bulunan eski bir bekârdır... Bel-
ki büyülenmiş olabilir! Aydın, tecrübeli, çeşitli tiplerde birçok
dostu olan ve yanında parlak bir eş olabilecek bir kadınla aile
hayatı yaşamayı ideal saymış olabilir... Bu bakımdan, raporu
okuyunca herhalde önce bir küskünlük duyacaktır. Belki de «Po-
lisin bu yalanlarımı benden uzak tutun!..» diyecektir. Fakat en
muhtemel olan şudur ki, ilk anda hiçbir şey söylemeyecek, daha
sonra, meseleyi kafasında evirip çevirecek ve acı çekecektir. Bel-

ki de bana darılacaktır. Bu yarıresmi gayretime lanet edecektir. Ne var ki kendisi sağduyu sahibi bir insandır. Kendi kendine «Bütün bunlar doğru olmasa bile, yine de içinde bir gerçek payı vardır, benim durumumda ve böyle bir görevde olan bir kişi, doğru olsa da olmasa da hakkında böyle söylentiler çıkarılan biriyle evlenemez» diyecektir.

– Evet, düşünceleriniz takdire layık... Birkaç saate kadar bu raporun bir kopyasını size göndereceğim, aldığınıza dair imzanızı rica edeceğim. Hangi saatte emredersiniz?

– Yedide gönderebilirsiniz.

NE YAZIK

Emniyet müdürü ile profesör Clavié'nin konuşması da bundan önceki konuşmaya benzer şekilde başladı, fakat biraz sert cereyan etti: «Aziz dostum,» dedi Emniyet müdürü, «şimdi size tamamiyle gizli mahiyette olan, emrim üzerine müfettişlerimden birinin hazırlamış olduğu bir raporu göstereceğim. Sizi ilgilendiren bir kişi söz konusudur.»

Profesör raporu aldı, hızlı hızlı okudu, sonra gülümseyerek başını kaldırdı: «Ne diyorsunuz?» diye sordu müdür.

– Burada birçok tafsilat var! diye cevap verdi profesör alaycı bir tavırla. «Evet, ben bu tafsilatı bilmiyordum, veya gözden kaçırmıştım, mesela kordiplomatik plakalı oto gibi...»

– Peki ya üst tarafı? Onları biliyor muydunuz?

– Evet. Aşağı yukarı hepsini biliyordum.

Emniyet müdürü kollarını açtı, başım havaya kaldırdı:

– Demek ki bunlar sokaklarda dolaşan söylentiler öyle mi? Bir tek ben bilmiyorum. Şaşılacak şey!

– Zannetmem, pek de herkesin bildiği şeyler değil; ben bunları özel kaynaklardan öğrenmiştim.

– Aynı zamanda emin mi bu kaynaklar?

– Bakın, buna dair hüküm verecek durumda değilim. Bununla beraber, dikkatimi çeken bir nokta var, raporunuzda bulduğum ve doğrulanmamış olan birçok meseleyi ben daha önce, birbirinden ayrı iki yol vasıtasıyla öğrenmiştim. Eğer bunlar gerçek olmasa bu iki kaynaktan edinilen bilgiler de birbirini tutmazdı.

– Peki o halde... Önceki konuşmamızda niçin bana hiçbir şeyden bahsetmediniz? Oysa bu kadının oğlunun yanımda çalışması için ısrar ediyordunuz?

– Bir kere şunu belirteyim, bu genç, o kadının öz çocuğu değildir. Raporunuzda bu belirtilmiş.

– Demek bunu da biliyordunuz?

– Bu çocuğun doğuşundan beri ben bunu biliyordum. Ve son zamanlarda kendisine bu gerçeği öğreten de yine benim... Çünkü bu mesele dikkat ve itina ile ondan saklanmıştı. Başlangıçta bunun sebepleri anlaşılır mahiyette idi, ama babasının ölümünden beri pek bir şeyler görünmüyordu.

– Güzel. Bu münasebetle size şunu belirteyim ki, bu genç adam, dün kendisini kabul ettiğimde bu gerçeği bana bizzat söyledi. Bu açık konuşmasını takdirle karşıladım.

Bu sözlerden sonra müdür, profesöre sitemde bulundu: «Ama aziz dostum,» dedi, «annesine dair bir sürü bilgileriniz olan bu genci bana tavsiye ederken bir üzüntü duymadınız mı?»

– Gerçekten, tam bir dürüstlük açısından belki haksızım! dedi Clavié tatlı bir sesle. «Ne var ki ben bu çocuğu çok sevirim, böyle temiz ahlâklı bir insan az bulunur, o kadının yanında yaşamak bu genç için bir ızdıraptı. Bağımsızlığına kavuşmak istiyordu, size onu tavsiye etmekle işlerini kolaylaştırmak istedim, doğrulukta, eşine az rastlanır bir insan. Annesinin hareketleri ne olursa olsun, onun suç ortağı olmayacağını biliyordum. Hatta, onun hareketlerine ilk engel olacak kişi kendisidir. Öte yandan haksız olarak şunu düşünüyordum ki, bu kadına dair gizli gerçekleri pek az kişi biliyordu ve bu bakımdan sizin yanınızda çalışması bir sakınca taşımayacaktı. Bir yandan üzüliyordum, bu kadından bana daha teklifsiz bahsetseydiniz, bildiklerinizi size açıklardım. Size birkaç kere göz kırptım, fakat çok ciddiydiniz..»

– Ya... Peki o zaman ne düşündünüz?

– Belki bildiklerinizden bir şeyi ağzından kaçırmayacak kadar kuvvetli olduğunuzu, belki de bu kadının polise dahi blöf yapacak kadar kuvvetli olduğunu...

– Görüyorsunuz ki polise blöf yapamamış...

Müdür bıyık altından gülererek sözlerine devam etti: «Ancak, polisin şefine blöf yapmış!.. Neyse, geçelim bunu da delikanlıya gelelim. Şimdi ben, ona nasıl bir davranışta bulunmalıyım?»

Müdür raporu tekrar profesöre göstererek: «Sanırım ki bü-

tün bunları bildiğini söyleyemezsiniz bana, öyle değil mi?» diye sordu.

- Bilakis!.. Söyleyebilirim... Hatta, dahasını da söyleyebilirim ki bu rapora geçen ve tehlikeli sayılan meseleleri önce ben ondan işittim.

- Fakat, bu kadının öz evladı olmadığını siz söylememiş miydiniz?

- Evet, o sırada hiçbir şey bilmiyordu, sadece kendinde bir bunalım duyuyor, durumu aydınlatmak iltiyacını hissediyordu. Bir şeyler sormak üzere gelip beni görmüştü. Çünkü benim, babasının en yakın dostu olduğumu kendisine söylemişlerdi. O görüşmemizden itibaren, yarısı rastlantı kabilinden bir sürü ifşaat çığ gibi büyüdü. Ve işte bundan ötürüdür ki o kadınla olan bağlantısını kesmekte acele ediyor.

- Ona bunlardan da bahsedilmiş miydi?

Emniyet müdürü böyle söyleyerek, rapordaki, esrarengiz ölümlerle ilgili pasajı Clavié'ye gösterdi.

- Evet, bahsedilmişti.

- Peki?.. Üzerinde ne gibi bir tepki yarattı?

- Düşündüklerini, hissettiklerini kabil olduğu kadar az açığa vurdu. Ancak sanırım ki bir Hamlet kompleksine karşı kendini pek iyi savunamadı. Önemli bir nokta da şu ki genç adam, bunları sizin bildiğinizi tahmin etmiyor. Ona hiçbir şeyden bahsetmeyin, yalnız bana müsaade edin, bu raporun varlığını ve kapsamındaki esaslı noktaları metni göstermeksizin ona açıklayayım. O da size bundan bahsetmeyecektir, fakat rahatlamış olacaktır.

- Rahatlamak mı?

- Elbette ya. Ne olursa olsun, sizden hiçbir şeyi saklama duygusuna sahip olmayacaktır. Ve ona inancınızı muhafaza ettiğinizden dolayı size minnettar olacaktır... Ve sizin, onun durumunu anladığınızı görecektir.

Emniyet müdürü, yukarda sözü edilen iki pasajı kastederek:

- Şu iki tafsilata ait düşüncenizi öğrenmek isterim, dedi.

– Benim düşüncem mi? diyen profesör serbest bir tavır takındı: «Bu gibi hallerde benim din kanunlarına ve hukuka son derece saygım vardır, önce kendime şunu soruyorum: "Gerçek ne olursa olsun, bir kimseyi suçlamak üzere elimizde o gerçeği ispatlayacak vasıta var mıdır?" Bu soruyu sorduğumda, bunlara inanmamam gerekir. Olaylar eskidir. Bir suçun izleri, eğer suç varsa, ortadan zamanla kaybolma şansına sahip olmuşlardır. Bir soruşturma ne üzerine bina edilebilir? O halde tek sonuç, şimdiye kadar hemen hemen fısıltı halinde ve pek az kimse arasında yayılmış bulunan ve adaletin ciddiye alması halinde yayılmakta gecikmeyecek olan korkunç bir suça değer vermek ve bunu ispatlamadan birine yüklemekten ibaret olacaktır. Başka bir deyimle, ben, içinden faydalı bir şey çıkmayan bir meseleye yüklenmekten kendimi men ederim. Genç adama izaha çalıştığım fikir budur. Ve onun da benim gibi düşünmesini kendine tavsiye ettim.

– Onun bakımından olan durumu anlarım, bu mesele, bir Emniyet müdürü olarak beni de ilgilendirmiyor, fakat bir insan olarak... Ve size sadece bu bakımdan sorumu sormuştum. Şunu da itiraf ediniz ki, rapor metnine göre, insan birtakım şeylerden şüpheleniyor. Bir veya iki yüzyıl önceki olaylara dair de hayalimizden birçok ihtimaller geçmesi olağandır...

– Gerçekten bu bakımdan mesele töreye uygun sayılır. Bu hale göre benim özel düşüncem, bunların pek gerçeğe benzemediği üzerinde toplanıyor. Rio'daki olay, kafada bir şeyler kurulmasına yol açabilir, fakat Paris'teki için aynı endişeleri duymak pek mümkün değil. Raporunuzda da aynen böyle belirtilmiş. Bu olay, profesör Chauverel'in aktif bir suç ortaklığını gerektirirdi. Ne var ki, ben onu çok iyi tanımış bir kişiyim, onun en yakın, en candan dostu idim. Ona istediğiniz zaafı, saflıkları isnat edebilirsiniz, fakat bu suç... asla...

– Ne yazık... dedi müdür, neşeli bir eda ile.

– Ne yazık mı, niçin?

– Evet, bir anlamda... Olayın dramatik ilgisi bakımından...

BİR TEST PROGRAMI

O akşam yemekte, profesör, genç adama, Emniyet müdürü ile yaptığı konuşmayı anlattı.

Henri Chauverel, Antonelli raporunun her paragrafı hakkında kesin bilgi edinmeyi istedi. Profesörün dalgın olduğu sıralarda ona yersiz sorular soruyordu. Bir aralık şöyle dedi: «Bu raporda annemin ölümü hangi ifadelerle anlatılmış? Babamın bu kadınla olan bağlantısının başlangıcı? Annemin ölümünün tabii olduğuna dair bir bilgi var mı?»

Profesör, unutkanlık müstesna, ona yalan söylemeyi uygun bulmuyordu. Ve şüpheli olan noktaları da belirtmeye gayret ediyordu.

Nihayet, genç adam şunları söyledi: «Görüyorsunuz, şurada burada rastladığım bilgiler doğrulanmış oluyor. Basit dedikodular bu derece birbirleriyle uygunluk halinde bulunamaz.»

– Yalnız, her dedikodu serisi ilk ve tek bir iftiradan çıkıyorsa, o durum müstesna. Bilirsiniz, eski elyazısı eserlerde anlatılan ailelerde olduğu gibi aynı bir hata yüzyıllar boyu işlenmiş durmuştur.

Genç adam, bunu onaylamaz gibi bir işaret yaptı. Dudaklarını büzdü ve devam etti: «Netice itibarıyla, Emniyet müdürü açısından şuna memnunum ki, artık onun için ortaya çıkaracak bir şey kalmamıştır. Hiç değilse bana söylenmiş olanlardan başka. Öte yandan siz bana, gerçeği bildiğinden beni onun hor görmediğini söylüyorsunuz? Peki, beni yanında çalıştırma düşüncesine tahammül ediyor mu? Gizli evrakın, devlet sırlarının elimin altında olması?.. Ne de olsa bir casus kadının oğlu söz konusu!.. Onu orada değil de başka bir yerde görmek herkesin hakkıdır.»

– Size tekrar tekrar söyledim... Emniyet müdürü, tanıdıklarım içinde insanlık tarafı en yüksek kişilerden biridir. Sizin duru-

munuzu ve duygularınızı çok iyi göz önünde tutuyor, hatta şimdi size daha çok değer veriyor.

– Evet ama... Günün birinde benim varlığım kendisi için çetin bir mesele olursa, benden kurtulmak için de ufak bir iması bana yetecektir.

– Mübalağa ediyorsunuz. Bazı şeyleri çok çabuk söyleyiveriyorsunuz... «Casus kadının oğlu...» Bir kere siz onun oğlu değilsiniz, sonra da Emniyet müdüründen başlayarak, hiç kimse söylenenlerin ispatlandığını, sağlam temellere dayandığını iddia etmiyor. Bunları gerçek diye kullanmak da herhalde size düşmez.

Genç adam anlamamış göründü, tekrar söze girişti: «Emniyet müdürü bakımından mesele yok, ancak Geneviève için üzülüyorum. Henüz hiçbir şey bilmiyor. Bugün öğleden sonra kendisini gördüm. TR'nin bir toplantısı vardı, birlikte oradaydık, siz TR'den bahsetmiştim, bilmem hatırladınız mı?»

– Evet evet.

– Şunu da belirteyim ki o açıdan bir ferahlama duymaktayım. Açıklamaya girişmeden, Madam Chauverel'le hiçbir ilişkim kalmadığını hepsine duyurdum. Ne var ki, Geneviève bu konuda bir şey bilmiyor henüz; iğrenç sırlar onunla benim aramda yığıldı kaldı. Bu yığıntı büyüdükçe onu yıkmak için cesaretim de çok eksildi. Durum adeta imkânsız bir şekil aldı.

– Fakat, yine da çaresi olmayan bir mesele değil. Eğer çaba harcamak size güç geliyorsa, ben size yardım edebilirim. Nişanlınızla bir konuşayım, ona açılmanıza nelerin engel olduğunu, kuruntularınızı, tasalarınızı açıklayayım. Anlayış göstereceğine eminim.

Henri Chauverel'in yüzündeki üzüntülü hava sürüyordu: «Evet, size teşekkür ederim, yaptığınız bütün iyilikler gibi buna da minnettar olacağım. Ancak benim için kabul edilecek bir şey var... Sizin için pek kabule sayan olmayan bir şey...

– Nedir o?

Genç adam sinirli şekilde cevap verdi: «Eğer öz annem, o kadın tarafından zehirlenmişse...»

– Bırakın bu meseleyi!..

– Evet, eğer böyle bir şey olmuşsa, bu ancak babamın suç ortaklığı ile gerçekleşebilmiştir.

– Neler söylüyorsunuz!..

– Evet evet, gerçek bu. Bazı noktalar üzerine parmak basmaktan korkmayarak, soğukkanlılıkla durum muhakemesi yapıyorum. Bu durumda Geneviève, benim lehimdeki konuşmanızın tesirinde kalsa ve bana olan sevgisi bazı şeyleri görmesine engel olsa bile, daha sonraları birtakım gerçeklere vakıf olabilecek kadar zeki bir kızdır o. Ve kendi kendine şunları söylemek zorunda kalacaktır: «Diğer olaylar, Henri'nin babasının adı karışmadan meydana gelebilmiş, belki de onun saflığı işleri kolaylaştırmış. Ne var ki bu meselede kaçamak nokta yok, bu cinayette onun da eli var. Ve ben de bir katilin oğlu ile evlenmiş bulunuyorum. Bunun kapsadığı bütün irsiyetle beraber...»

– Fakat aziz dostum, benim bu noktadan bahsetmeyeceğimi ve rastlantılarla toplanan bütün dedikodular içinde en değişik olanın bu nokta olduğunu belirtmeyeceğimi mi sanıyorsunuz? Ayrıca şu da var ki, raporu hazırlayan kişi de böyle bir noktanın düşünülmeyeceğini kesin olarak belirtiyor.

– Öyle ama, Geneviève günün birinde elbette bunu öğrenecektir. Özellikle şimdi uyanık hale gelmiştir... Hayır. Onu, bu çeşit bir keşifte bulunmaya terk edemem.

Genç adamın gözleri, masadaki fincana daldı, sanki oradan bir şeyler okuyormuş gibiydi. Sonra sürdürdü: «Tek yol olarak şu görülüyor, son zamanlarda çok ihmal ettiğim için pişmanlık duyduğum Didier dayımı görmek. O bir tanıktır, söz konusu olaylara yakından karışmış olduğunu bana bizzat söylemişti: Annemin hastalığı ve ölümü, bu kadınla babamın evlenmesinden önceki ilişkileri ve buna benzer şeyler... Ta o zamanlar bu kadın, dayım üzerinde macera meraklısı biri izlenimini yaratmış. Onun hakkında bana pek ağır şeyler söylemedi ama, belki birçok düşüncesi olabilir. Sözün kısası, herhalde bir fikir sahibidir.

– Bir fikir...

– Evet... Mesela annemin hastalığını ve ölümünü tümüyle

doğal mı karşılamıştır? O zamanlar kendi kendine birtakım sorular sormuş mudur ve yengem de tabii... Ve o zamandan beri bu mesele kafalarımı kurcalamakta mıdır, hangi işaretlere göre?

– Zavallı dostum... Belki de kendisinde hiçbir zaman var olmamış düşünceler için ona ipucu vereceksiniz! Hem de olaydan yirmi yıl sonra. Yani garantisiz ve gerçek hatıraları değiştiremeyecek bir hayal şeklinde...

– Elimden geldiği kadar dikkatli olmak niyetindeyim. Mesela ona, çokluk annemi düşündüğümü, onun son yıllarını zihnimde canlandırдыğımı ve benim için en küçük tafsilatın bile büyük değer taşıyacağını söyleyeceğim ve sonra soracağım: «Annem kendi durumunu biliyor muydu? Öleceğini anlamış mıydı, kalburüstü doktorlar onu kurtarabilirler miydi?» İşte, bir kimse, bunları düşünmemiş dahi olsa, böyle sorular onun zihninde pek şüphe uyandırmaz. Size güvence veririm ki, eğer dayım, gizli düşünceleri olmadığı cevabını verirse bununla yetineceğim.

– Peki, bundan elde edeceğiniz sonuç?

– Üvey annemi göz altında tutan, ondan nefret eden bir kimsenin, annemin ölümünün doğal olduğuna inanması... İşte dayımın fikri, benim için kesin bir nitelik taşıyacaktır. O zaman Geneviève için hiçbir kuruntum kalmayacaktır. Ve bu meseleden de ona söz etmeyeceğim.

– Fakat biraz önce söyledığınız gibi, günün birinde bu efsane önceden bilinmeyen bir yönden ona ulaşırsa?

– O zaman bütün bildiklerimi ona anlatmak ve hüküm vermeyi kendisine bırakmak suretiyle onu korumak, belki de en akıllıca hareket olacaktır. Bizzat siz de, sayın üstadım, Geneviève ile konuşarak bir iyilikte bulunacağınızı söylemişsiniz ya, işte bu nokta üzerinde bana yardım edebilir, bazı yollar hazırlayabilirsiniz. Evet, mesela, insanların saçma sapan hikâyeler tezgâhladıklarını ima edebilirsiniz. Sanki gerçek çok daha hüznü verici değilmiş gibi...

– Olur olur. Bu isteğinizi yerine getiririm. Gelelim Didier dayınızla ilgili görüşme meselesine, dikkatinizden, öngörünüzden hiç şüphem yok, ancak ne de olsa biraz kaygılıyım. Hani bu hususta da sizin yerinize geçmeye niyetliyim diyebilirim...

Genç adam bakışlarını kaldırdı.

Clavié sözlerine devam etti: «Sizin de düşüneneğiniz gibi, bu istek benim de pek hoşuma gitmiyor. Fakat, böyle bir teşebbüs de oldukça ilginç sayılabilir. Özellikle sizi feraha kavuşturmakla son bulursa... bunları söylerken bana hayretle bakıyorsunuz... Size bu dayınızı benim bulduğumu hatırlıyorsunuz değil mi? Evvelce onunla ilişkim olduğunu, babanız ve annenizle yakın dost olduğumu bildiğini herhalde unutmadınız? Ortak hatıraların benim tarafımdan canlandırılması, pek de gizli amaç güden bir hava vermez. Benim konuşmam eğer bir sonuç vermezse, dolaysız bir saldırı tehlikesini göze alarak ona şunları söyleyirim: "Bu genç, korkunç sarsıntılar geçirmektedir, her yerde, çeşitli ifşaatlar kendini beklemektedir. Bilirsiniz, insanlar her şeyi dramlaştırmaktan ne kadar hoşlanırlar. Bir ihtimalin de onun kafasında uyandırılabilceğini düşünebilirsiniz." Ve bunları söyleyip dikkatle tepkilerini kontrol ederim, biraz açık verecek olursa bu benim gözümünden kaçmaz. Heyecan verici bir düşünceyi yeni duyan bir kişi ile, bunu uzun zaman kafasında evirip çevirmiş bir kişinin tepkileri aynı olamaz. Eğer ikinci ihtimal baskın çıkarsa, işin daha da üstüne gideceğim ve düşündüklerini söylemeye, sebepleri açıklamaya onu zorlayacağım. Gerekirse tartışacağım. Daha sonra ben size, gerekli raporu veririm.

– Evet, ama ben kendi hesabıma kaygılı olacağım.

– Neden? Vereceğim raporun doğruluğundan korktuğunuz için mi?

– Hayır, fakat sizin doğru olmak istemenizle beni bir sabit fikirden kurtarmak arzusu arasında kalmanızdan korktuğum için...

– Eyvahlar olsun!.. Şimdi siz beni dinleyin. Didier dayının buraya gelmesini rica ederim, bir bahane bulup onunla çalışma odamda konuşurum, bu sırada siz de kendi odanızda bulunursunuz; söz nereye varırsa varsın, neticede sizi çağırıp ilgili kişinin siz olduğunuzu söyleyecek ve sözü Didier dayıya bırakacağım. İşte o an, sizin fikrinize başvurulması gereken an olacaktır. Ve o zaman, sizi yatıştırmak mı istediğini, yoksa doğruyu düpedüz bir sadakatle mi söylediğini kolayca ayırt edersiniz. Ben onu etkile-

memek için, sizin Geneviève'e ait kuruntularınızdan bahsetmeyeceğim.

Nihayet, genç adamın aklı yattı ve iyi niyetli kalacağına dair profesöre söz verdi.

DIDIER DAYI İLE KONUŞMA

«Buyurun dostum, şöyle, şu koltuğa... Fakat şunu söyleyeyim ki, dayınız sizi çok seyrek görmekten şikâyetçi... Haklı olarak... Fakat, sizin de güç bir devrede olduğunuzu dayınıza söyledim...

«Evet, pekâlâ, şimdi sizinle olan görüşmemizi bu gence anlatalım; dayınıza, son zamanlarda geçen olaylar hakkında bilgi verdim. Sonra eski hatıraları andık, onları yakına getirdik... Evet, şimdi artık dayınız anlatsın...»

– Evet... sevgili yeğenim... profesörle deminden beri çene çaldık. Meselenin öteki yanlarını atalım, zihnimizi kurcalayan tarihte ben ve profesör, sizin annebabanızla görüşmekte idik. Fakat, hatırladık ki, annenizin doğumu sıralarında irtibatlarımız biraz seyrekleşmiş. Fakat bunun da aslında bir anlam taşımadığını anladık.

Mösyö Didier'in sesi canlı bir hal aldı, dikkatle sözlerini sürdürdü: «Evet, makul insanlar olmaya çalışmalıyız. Söz konusu kadın, menhus bir kişi. Hiç değilse bence bu böyle. Ama bu, onu bütün suçlarla itham etmeye yeterli bir sebep değil. Hatıralarımı dikkatle inceledim, kız kardeşimle, hastalığı sırasında çok görüşmüştüm. Bana, kötü bakıldığından, ihtimam görmediğinden hiçbir zaman şikâyet etmedi. Yavaş yavaş zehirlendiği düşüncesine gelince, onun zihninden hiçbir zaman böyle bir şeyin geçmemiş olduğunu kesinlikle söyleyebilirim. Fakat, bunun da hiçbir şeyi ispatlamadığı açık. O zamanlar bu düşünce bizim de kafamızı işgal etti. Karımla birlikte onların evinden dönüşümüz aklıma eliyor, konuşmalarımızı tekrar duyuyorum. Bunların içinde, karanlık bir noktaya dikkati çeken bir şeyi hatırlamıyorum. Pratik olarak diyebilirim ki, kardeşim Geneviève bu kadını hiç görmemiştir. Hatta varlığından bile habersizdir. Ve şimdi kendi kendime düşünüyorum, babanız o zamanlar daha fazla bir şey-

ler biliyor muydu diye. Belki de herhangi birine rastlar gibi o kadına da görüştüğü insanlar arasında rastlamıştır.»

– Peki, ya doktor? Onunla son haftalar içinde konuşmak fırsatını elde ettiniz miydi?

– Daha doğrusu doktorlar... Hastalığın sonlarına doğru büyük bir mütehassıs muayene etmişti. Daha önce birkaç konsültasyon yapılmıştı. Ben bu sonuncuları hiç görmedim. Fakat ayrıca bir aile doktoru da vardı, babacan bir adamdı, pek büyük doktor değildi ama... Daha önce de annenizin ölümünden iki üç hafta önce... O evden ayrılıyordu, bense eve geliyordum. Antrede kendisine: «Üzüntü içindeyiz, fikriniz nedir?» diye sormuştum, verdiği cevaplar pek hatırımda değil, fakat...

– Evet, fakat?..

– Aşağı yukarı şöyle demişti: "Uzun zamandır tüberkülozdan muzdarip olan kardeşinizin durumu, bir arıza ile vehimleşebilirdi, başka bir bünye böyle bir arızayı yenebilir, fakat kardeşiniz için durum farklı, önce kızıla yakalandı, sonra güç bir doğum yaptı..." Bu doktorun, birkaç nokta üzerinde de açıklama yaptığını hatırlıyorum, fakat bunların ne olduklarını çıkaramayacağım, ancak, yapmış olduğu muayenelerden tüberkülozun ilerlemiş olduğunu anlamıştı. Anlarsınız, onun kardeşi olduğundan, beni sarsmak istemedi herhalde. Alıştırarak açıklamaya çalışıyor olmalıydı... "Bebeğini bir sütanneye gönderilmesi iyi olacak, çünkü hastalığın ona da bulaşması ihtimali var." demişti.

Bu sıra profesör, Henri Chauverel'e şunları söyledi: «Ben aileniz mensuplarından değildim, doktor bana bu kadar açık bir şey hiçbir zaman söylemedi.» Sonra Mösyö Didier'ye dönerek: «Sizin hatırlamanızdan gayet açık bir şey ortaya çıkıyor,» dedi, «doktor, tamamıyla üzerinde durduğu işaretlere başvuruyordu, yani doku bozuklukları, kavernler vd'nin gelişmesini izliyordu. Şüpheli bulduğu bir durum için size imada bulunmadı mı? Aklını kurcalayan, izah edemediği durumlar hakkında?»

– Hayır, diye cevap verdi Mösyö Didier.

Tam bu anda Henri, profesörle dayısı arasında gizli bir anlaşmayı işaret eden bir hava sezdi. Fakat profesör sözlerine de-

vam ediyordu: «Önemli olabilecek bir detay aklıma geliyor, en son zamanlarda kızkardeşiniz bir kliniğe nakledilmedi miydi?»

– Evet, hatırlıyorum. Nakledilmişti, gerçi o pek bunu istemiyordu, fakat sonunda razı olmuştu.

– Evet. İşte bu nokta meseleyi kesip atıyor, dedi profesör. Kısa süreli de olsa, başka bir ortamda ve yeni doktorların nezaretinde kalmak yalnız annenizi korumakla kalmıyor, onu zehirlemek gibi bir durumun ortaya çıkması tehlikesini de taşıyordu.

– Raporun, bu kadının ilk kocasının ölümüne ait olan bölümden dayıma söz ettiniz mi? diye sordu Henri.

– Evet, onları da anlattım.

Henri, dayısına sordu:

– Bu iki ölüm olayı sizin aklınızı kurcalamıyor mu? Yani bir suçun iki defa şüphe uyandırması?

– Demek istediğiniz...

– Önce... diyerek Henri'nin sözünü sertçe kesti profesör. «Bu nokta başka bir dedikodu tarafından yıkılan bir söylentiyi desteklemekten ibaret olur, öteki noktanın sağlamlığını doğrulayacak hiçbir vasıta yoktur elimizde. Ve sonra Paris'e ait dedikodu, belki de Brezilya'daki meseleden kaynaklanmıştır. Bu da pek olmayacak bir şey değil. Ve söz konusu kadın için son derece mümkün. Onun, diplomatik çevrelerdeki ilişkilerini düşününüz, o çevrelerde dedikodunun sınırı yoktur. Büyükelçiliğin bir mensubu, onbeş gün önce Rio'da kendisine anlatılan ilginç bir hikâyeyi Paris'te yayar. Ve bu hikâyenin kahramanı olan kadına sosyete salonlarında da rastlanırsa, yayılanlar da o derece başarılı olur.»

– Ve sonra, diye söze katıldı Mösyö Didier: «Geçmişle ilgili böyle bir şey doğrulanmış olsa bile bu bir delil teşkil etmez. Ve etki altında kalan kimseler için bu durumlardaki belirsiz bir benzerlik bir suçluluk düşüncesi yaratabilir. Gerçekten, ortada bir şey yoktur... Mesela, benim arkadaşlarımdan biri ilk defa olarak genç bir kadından ayrılmıştı, birkaç ay sonra bu kadının bir çocuğu oldu. Bir süre sonra aynı arkadaşım başka bir kadınla yaşamaya başladı. Zaman geçti, ilk kadının bir çocuğu daha

oldu. O zaman biz, onun bu ikinci çocuğun babası olmadığını anladık. Çünkü ayrılmışlardı, bu kadın demek ki birçok kişiyle ilişki kurmuştu.»

– İşte tamam! diye otoriter bir tavırla sonuca bağladı profesör; «dayınızın çok sağlam bir mantığı var, ona teşekkür etmelisiniz.»

*

Mösyü Didier ayrılıp gittikten sonra profesör, genç adama: «İstedığınız sonucu elde ettiniz herhalde? Bana öyle geliyor,» dedi.

– Evet, fakat dayımın tümüyle serbest konuşmuş olması şartıyla.

– Görünüş bakımından bir şüpheniz mi var?

– Yok. Serbestçe konuşuyordu, fakat...

– Evet?..

– Bir şey aklıma takıldı, bir aralık birbirinize bakışınızdan, onun dikkatini çeker gibi bir haliniz olduğunu sezdim.

– Bazın, aziz dostum, asıl sizin dikkatinizi çekerim!.. Çünkü düşünceleriniz dengesiz bir yola giriyor....

FIGARO GAZETESİNDE BİR İLAN

Sabahleyin Greslon, Emniyet müdürüne şunları bildirdi:

«Sizin tavsiye ettiğiniz şekilde, söz konusu kadın için üç günden beri gizli bir gözetleme düzenlemiştim. Bu tip gözetlemelerin sonucu biraz şansa bağlıdır. Şimdiye kadar bir haber alamadım. Antonelli'yi biliyorsunuz, bu işle o meşgul oluyor. Ve bu sabah bana ilginç bir teklif getirdi.»

– Ya... Ne gibi bir şey bu?

– Kadın, dünkü *Figaro* gazetesine bir ilan vermiş, uşak-şoför arıyor.

– Demek Antonelli ilanlara varana kadar dikkatli.

– Evet, oldukça, ama pek muntazam değil tabii, bazı gazeteleri inceler.

– Peki, kadın ismini de vermiş mi?

– Hayır. Sadece adres. «Şu numaralı apartmandaki kapıcıya yazılı olarak müracaat,» diyor. Bunun üzerine Antonelli, o kapıcıyı tanıyan bir görevliden rica etmiş ve ilanı verenin Madam Chauverel olduğunu anlamış. Bundan önceki şoför, yenisi bulunana kadar işe devam ediyormuş.

– Acaba eskisi neden ayrılıyor? Oğlunun meselesinden mi?

– Hayır. Kapıcıya, biriktirdiği para ile Cote'ta küçük bir otel aldığını söylemiş... Evet, şimdi Antonelli bu iş için bir adam bulmamızı teklif ediyor. Bizden biri tabii.

– Kadın, daha önce başka birini bulmadıysa...

– Pek kolay iş değil, fakat herhalde acele etmek gerekli.

– Antonelli'nin düşündüğü biri var mı?

– Evet, bu çevrelerle ilgili bir eleman var, birkaç kere böy-

le işlere girmiş. Tahminen işin içinden çıkacak biri gibi görünüyor.

– Evet, olabilir.

– Acaba büyükelçi, bu kadına otomobilini temelli mi verdi?

– Zannetmem. Ne var ki, elçiliğin şoförü, bu kadının evinde sofra hazırlayacak değil herhalde. Bir uşak-şoför istemesi de herhalde ihtiyatlı davranmasını gösteriyor. Büyükelçi, bu kadınla ilişkiyi kesebilir de...

– Antonelli, seçtiği elemandan size bahsetti mi?

– Evet, biraz önce.

– Siz uygun gördünüz mü, başaracağından emin misiniz?

– Evet evet, muhtemel. Değerli bir elemanımızdır, dikkatlidir. Barbet-de-Jouy sokağı için gerçek bir metrdotel!..

– Ya sofra işleri?

– Onları da becerir.

– Şoförlükle arası nasıl?

– Birkaç işte, diğer bazı elemanlarla birlikte, güç takipler yaptı, bu takiplerde otolarımızı hep o kullandı...

– Evet, yalnız bir mesele var, acaba bu iş onu sıkamaz mı dersiniz?

– Yok canım, bilakis, hoşuna gider. Kaldı ki birçok arkadaş gibi gizli sırları eşelemekten pek hazzeder...

– Sırlar ne olursa olsun...

– Evet, benim anladığıma göre, onda bir komedi oyuncusu hevesi var. Rolünü kendinden geçerek oynayacaktır. Öte yandan, bu çeşit bir görev avantajlıdır da.

Müdür meraklandı:

– Ne gibi?

– Bir yandan buradaki maaşı işler, ayrıca bu kadından da ücret alır...

– O halde söyleyin ona, fazla para istemesin kadından. Hem seçimi için güçlü bir gerekçe olur. Evet, kaybedecek zaman yok.

– Evet, müdür bey, ben sizin onayınızı bekliyordum. Der-

hal Antonelli'ye telefon edeceğim; adamımız, bugün öğleden sonra Madam Chauverel'e başvuracak.

– Bana kalırsa müracaat kapıcıya...

– Evet, tabii, o da Madam Chauverel'e götürecektir.

– Şu adamı bir görsem fena olmayacak. Sorgu için değil, görünüşü için...

– Sahiden görmek ister misiniz?

– Evet evet... laf olsun diye...

Ve müdür bu sözünden sonra bir kahkaha attı. Sonra şöyle devam etti: «Bu kadının toplantısına davet edilirim ve gitmem gerekirse, adamımızı tanımış olmam faydalıdır. Şimdi yakında mı acaba?»

– Beş on dakika içinde bulabilirim.

– İyi... Fakat, onu buraya getirmeyelim. Belki kızdırırız. Sizin odanızda bulunsun, bir şeyi hatırlatmak üzere odanızdan bana telefon edin, fakat telefon ettiğiniz kişinin ben olduğumu belirtmeyin, başka birine telefon ediyormuş gibi, «Gelecek pazar için alınan tedbirlerle ilgili dosyayı istiyorum,» dersiniz, bunun üzerine ben sizin odanıza gelirim, siz kalkarken, «rahatsız olmayın,» gibilerden bir işaret yaparım, masanızın sağ köşesindeki bir evraka bakmak istemiş gibi hareket ederim. Evrakı alıp sizinle konuşmadan odama dönerim, o sırada da adamınızı görmüş olurum. Odama dönünce, size telefon eder, uygun olup olmadığını bildiririm. Tabii yavaşça söylerim, kendisi duymasın...

*

Emniyet müdürü, yardımcısına telefon etti: «Uygun,» dedi, «hem de çok uygun, görünüş mükemmel. Yalnız bazı noktalar var, hemen bana gelin, adamınız da oradan ayrılmasın.»

Greslon hemen müdürün odasına gitti, müdür şunları söyledi: «Tamamıyla uygun. İnşallah bir başarısızlık olmaz. Bu kadın daha önce herhalde birkaç kişiden teklif aldı. Yeter ki henüz bir karara varmamış olsun. En kısa zamanda başvursun. Kendisine bu konuda üç şey yardım edecektir, birincisi düşük ücret talep etmesi, mesela beşbin franktan az bir rakam, eğer kadın kendisi bir rakam verirse, derhal kabul etsin; ikincisi kendisinin birkaç

yerden daha istenmiş olduğunu ima etsin ve cevabını akşama vereceğini bildirsin!.. Ve üçüncüsü ona bonservislerini gösterson... sayet varsa tabii...

– Ça=resine bakalım...

– Evet, dedi Emniyet müdürü, mesela Paris'te altı ay kaldıktan sonra Avrupa'daki diğer bir memlekete gitmiş olsun! Amerika'lı bir karıkocanın yanındaki hizmeti için bir bonservis alalım!.. Bu, hem o işin geçici olmayıp sürdüğünü gösterir, hem de o kimselerden telefonla bilgi edinmek imkânını ortadan kaldırır.

– Evet, hazırlatalım.

– Sonra... Mesela bir translantikte garsonluk yapmış olduğuna dair bir sertifika? Çünkü bu tiplerin büyük şöhretleri vardır. Son zamanlarda deniz tuttuğundan ayrılmak zorunda kaldığını, şef garsonun çok üzüldüğünü anlatabilir.

– Evet, tamam...

– Hatta, isterseniz, bu iki sertifikayı birlikte düzenleyin. Önce söz konusu Amerikalı karıkoca, translantikte seyahat ederken ona rastlasın, bu karıkocaya kendisini deniz tuttuğundan bahsetsin, onlar da garsona onu çok beğendiklerinden Paris'te yanlarında çalışmasını teklif etsinler!?..

– Fakat... Bütün bunları bir sertifikada anlatamayız ki?!..

– Hayır, hayır... Eğer adamınız kabul edilirse, Madam Chauverel'e bunları kendisi anlatsın. Karı kocadan aldığı bonserviste ustalığını iyice belirtsin!..

– Peki, ya şoförlük?..

– Evet, asıl mesleği garsonluk olan kişi, şoförlüğe pek değer vermez de ondan. Ayrıca, karıkocadan alacakları bonserviste şoförlükten bahsedebilirsiniz... Ve bütün bunlar, bu kadının yanında çalışırken sohbet için konu teşkil edecektir. Bu da kadına ayrıca itimat telkin eder. Bu çözümden özel sekreterimin haberi olmasın.

– Evet... Bu çok iyi olur. Ashnda gerek Antonelli ve gerekse görevli eleman hakkında sır saklamalarını gerekli kimselere söyleyeceğim. Ha, aklıma geldi, özel sekreterinizden memnun musunuz?

– Birkaç iş verdim, başardı. Sadakatli bir genç bu. Olayları kaleme almasını biliyor. İsrailoğulları'nın bütün günahlarının affedilmesi için can atıyor...

– Size daha önce TR'den bahsedilmiş miydi? TR'nin toplantılarından?

– İlk defa haber alıyorum.

– Bu genç adam ve nişanlısı TR grubu üyesidirler. Bu pek duygulandırıcı bir şey...

Ve yardımcısı, müdüre, kısaca TR'nin içeriği hakkında bilgi verdi.

ÇARE BULAN BİR ADAM

Tecrübe mahiyetinde kendisine verilen görevlerden biri Henri Chauverel'in Antonelli ile temas etmesine yol açtı. Şüphesiz, Antonelli de bunu istemekteydi. O da bu genç adamla ilgileniyor, Emniyet müdürünün sekreterliğini yapmasını sakıncalı bulmuyordu. Genç adamın, bu kadının çevirdiği işlerle ilgisi olmadığını ve ondan kesinlikle ayrılmış olduğunu da biliyordu. Ev vd. işleri için ona yardıma hazırdı. Antonelli, TR hakkında bazı bilgiler elde etmiş ve bunlardan Greslon'a bahsetmişti, bu grubu pek saçma bulmuyordu.

«Şimdi profesör Clavié'nin evinde mi kalıyorsunuz?» diye sordu genç adama.

– Evet. Profesör bana çok iyiliklerde bulundu. Fakat onu uzun zaman rahatsız etmek istemem. Bir an önce kendime bir ev bulmalıyım. Araştırma pek kolay olmuyor.

– Kaç odalı bir daireye ihtiyacınız var?

– Odalar büyükse iki oda yeter, küçükse üç odalı... Birkaç yer buldum, fakat şartları uygun değil...

– Herhalde iyi muhitlerden birinde oturmak istersiniz?

– Yok yok, oraları ben iyi tanırım, uzun zaman o çevrelerde yaşadım. Benim beğendiğim yerler başka... Mesela, Montmartre... Hatta, bu semt eski hayatımın nefret ettiğim yanlarından kurtulmam için bana yardımcı bile olabilir... Nişanlım da bu konuda engin düşünceler taşıyor.

– Demek Montmartre?... Benim o semt hakkında fazla bilgim yok... Daha doğudaki mahalleler için ne dersiniz?

– Daha doğudakiler?..

– Meselâ Père-Lachaise taraflarını bilir misiniz?

– Evet, oradaki mezarlığı bilirim, babam orada gömülü!

Genç adam, bunları söyledikten sonra babasının mezarını

birkaç ay önce ziyaret ettiğini hatırladı. O zamanlar henüz kendisini bu kadının öz oğlu sanmaktaydı. Kendi kendine düşündü: «Kötü hareket ettim, başlangıçtaki ifşaat onu kimsesiz bırakmamı haklı göstermiyordu.» Oysa bu ifşaat, mezara bir ziyareti, zaafı olan ve fakat kendisini sevmiş bulunan babasına aldatıcı sorular yöneltmesini tam tersine haklı göstermemiş miydi?

Delikanlı, daldığı düşüncelerden silkinerek yanıtladı: «O semti pek iyi bilmem.»

– Peki, mesela, oradan tepeye doğru çıkan sokaklara doğru uzanmadınız mı hiç?

– Tepeye doğru mu? Yok, hayır. Sadece, inişte önüne Paris'i alan manzarayı hatırlıyorum.

– Eğer zaman kaybettiğinizi düşünmezseniz, size birkaç adres verebilirim, özellikle bir tanesini tavsiye edebilirim. Bu Mémilmontant sokağının üst kısımlarındadır.

Bundan sonra Antonelli, açıklamaya girişti:

– Ben, meslek icabı çeşitli insanlarla tanıştım. Özellikle Paris'in bu semtinde oturanlarla ilişkim vardır. Ben de o civarda oturmaktayım. Komşulardan bilgi alabilirim... Size kartımla beraber bir adres vereyim, apartman kapıcısını görün. Bu semt güzel manzaralı, sade bir çevredir. Ben çok beğenirim. Bahsettiğim bina da sakın bir apartmandır.

– Konfor durumu?

– Banyo yok sanırım, fakat bir tekne yerleştirerek işinizi görebilirsiniz. Eğer beğenirseniz bir şey söylemeyin, ben komisyoncuya telefon ederim, hiç olmazsa aracıya fazla para ödemiş olursunuz...

– Fiyat konusunda bilginiz var mı?

– Yüzbin frank civarında heldalde... Pek fazla değil...

– Evet, normal; kaç odalı?

– İki büyük, bir küçük odası var. Ayrıca mutfak ve tuvalet. Bir de sandık odası var ki banyo olarak kullanılabilir. Kirasını kesin olarak hatırlamıyorum, fakat bu ikinci mesele. Siz bir an önce gidip görün. Ev sahibi müşkülpesent olduğundan kolay kolay kiraya vermiyor.

Antonelli bu açıklamalardan sonra ekledi: «Ev sahibini az çok tanırım da...»

BÜYÜKELÇİLİKTE BİR AKŞAM YEMEĞİ

M. Büyükelçiliğinde nisbeten samimi bir akşam yemeği tertiplenmişti. Çünkü katılanlar sadece oniki kişi idi. Zaman zaman burada genel konuşmalar da yapılıyordu.

Daha önce, taşkınlığı ile dikkati çekmiş olan bir davetli, bir ara Madam Chauverel'den söz etti. Bir haftadan beri ona hiçbir yerde rastlamayışına hayret etmekteydi.

Önce büyükelçi, sağındaki ve solundaki davetlilere bir göz attı, Madam Chauverel'le yakın ilişkisi bulunan kimse var mı, yok mu diye tetkik ediyor olmalıydı. Ve bu isim geçince, yüzlerdeki ifadeleri de merak etmişti. Sonra cevap verdi: «Ben bu küçük akşam yemeğine Madam Chauverel'i de davet etmiştim, fakat bana gelemeyeceğini bildirdi. Herhangi bir sebep de göstermedi...»

Büyükelçi, böylece verdiği cevabı askıda bıraktı. Hiç kimse de masadakilere açıklamada bulunmak üzere bir gayret sarf etmedi. Ancak davetlilerden biri sağındaki kadına yavaşça şunları söyledi: «Aramızda kalsın, bu kadını hiçbir zaman anlayamadım! Özür dilerim, belki sizin dostlarınızındandır...»

– Hayır hayır, dedi kadın. O bir salona girdiği zaman üstüme bir ağırlık basar, sanki salona uluslararası bir sabıkalı girmiş gibi!..

– O zaman daha dikkatli mi olursunuz?

– Evet tabii, manevi anlamda...

Bu sözleri, kadının sağındaki davetli bey de işitmişti, o da kadına eğilerek şunları söyledi: «İşin en hoş tarafı da bu işte... bu sofrada oniki kişiyiz. Her birimiz, sizin yanınızdaki beyi bir köşeye çekip de itirafta bulunsak o yine söz konusu kadını anlamayacaktır... Dedim ya işin en hoş tarafı bu diye... Yani, onun Paris sosyetesinde işgal ettiği yer! ..»

– Yani?.. İnsanları korkutuyor mu dersiniz? dedi öteki bey.

– Nasıl olduğunu anlayamıyorum. Birçok bakanla ilişkisi

var, özellikle biriyle... Ve bütün o insanlar da onu davet etmekte...
teler...

Bunları söyleyen bey sesini daha alçaltarak: «Bu akşam misafiri olduğumuz zat bile,» diye ekledi.

– O halde, dedi kadın, demek ki bazı erkeklerin hoşuna gidiyor... Belki de onları büyülüyor.

Davetli kadın bunları söyledikten sonra gülümsedi, yanında ki bey devam etti: «Onun yaşındaki bir kadın!.. Düşününüz bir kere hanımefendi, demek oluyor ki bazı erkeklerde gerçekten bir noksanlık var galiba...»

– Vaktiyle bir Ninon de Lanclos¹ vardı ya?..

– Evet, fakat bana göre ondan çok Brinvilliers'e² benziyor.

– Eğer yanılmıyorsam Ninon de Lanclos ve Brinvilliers sosyete bu derece ilgi ile kabul edilmemişlerdi. Ve kendilerini dile düşürmezlerdi. Doğrusu, şuna eminim ki söz konusu ettiğimiz kadın bir harikadır. Hatta, çağımızın bir harikası.. Biz onunla ilgili bilgiler yığını içinde yaşıyoruz. Ve öyle bir duruma geliyoruz ki artık hiçbir şey hesaplanamıyor, hiçbir şey bilinmiyor... Gerekli olan şey cüret meselesi... Bahse girerim ki Cote d'Azur'deki bir dolandırıcı biraz sabır sayesinde İngiltere krallık hanedanının davetine kendini kabul ettirebilecektir.

– En iyi delil şudur, dedi kadın, eğer söz konusu kadın bu akşam burada olsaydı, onun elini ilk öpecek ve hatırını soracak erkek siz olacaktınız...

Çünkü, şunu da iddia ederim ki, bir sahtekârın çevresinde onun oyununa aldanmayan bir kısım insanlar daima vardır. Ancak bunlar, bizim yaptığımız gibi parmak bastıkları şeyleri birbirlerine gizli olarak söylerler. Ve bu da Raspoutin'in davranışından aşığı kalmayan bir davranıştır.

¹ Ninon de Lanclos (1620-1705): Zekâsı ve güzelliğiyle tanınmış Fransız kadın yazar. Konağı ve salonu, din konusunda özgür düşünenlerin toplantı yeri olmuştur. (Ç.N.)

² Brinvilliers (1630-1676): Bir marki ile evlenmiş, bir subaya aşık olmuş, zehir yapmasını öğrenip önce babasını, sonra mirasa konabilmek için iki kardeşini zehirlemiş bir Fransız kadındır. Baş kesilerek idam edilmiştir. (Ç.N.)

Bunları söylerken son sözleri biraz yüksek çıkmıştı. Genel konuşmayı canlandırmak üzere eğlenceli bir konu arayan ve Raspoutin adının kimseye dokunmayacağını düşünen büyükelçi karşıdan karşıya sordu:

«Bakıyorum, Raspoutin'den bahsediliyor, yoksa yeni bilgiler mi var?»

– Yok yok. Ondan tamamıyla söz arasında bahsettik.

Bu konuşmalardan yarım saat sonra, çok yönlü bir konuşma sırasında Madam Chauverel'in adı tekrar geçti. Belki de bir gizli düşünceler zincirine bağlı idi bu. O sırada şaşılacak derecede bir insiyatif kullanan büyükelçi herkesin duyacağı bir sesle:

«Birinin bana söylediğine göre, herkesin nefretini üzerine çekmiş olan Madam Chauverel bir manastıra girmek üzere imiş. Hayret edilecek bir durum.»

Başka bir davetli: «Söylediklerine göre Fransa'dan ayrılmak istiyormuş...» dedi.

– Çok iyi olur! dedi Raspoutin'den bahseden bey yavaşça.

– Ne tip bir manastıra acaba? diye bir kadın sordu.

– Onu bilmiyorum, dedi büyükelçi.

– Ama, dedi başka bir davetli, devlet işlerinin idare edilmesi bakımından manastır çok kötü bir yerdir... Bu demektir ki, o işlerden vazgeçiyor...

– İşte herhalde bunun için olacak ki, dedi bir bey, bugün öğleden sonra Fransa'nın gelirleri biraz yükseldi...

Bu sözler herkesi güldürdü.

«Ben,» dedi masanın ucundaki bir kadın, «sayın bayan Marthe'la ilgili her söylenene (Madam Chauverel'in göbek adı Marthe idi) inanmayı prensip olarak kabul etmiyorum. O kendi janrında bir dehadır.»

Masadakilerin hafif mırıldanmaları duyuldu, aynı kişi sözlerine devam etti: «Dehası olan yaratıkların özelliği, önceden bilinmeyen şeyleri yapmaktır.»

– Nihayet... dedi Raspoutin'den bahseden kişi büyükelçiye; «bize bildirmiş olduğunuz haber gerçekten enteresan...»

– Ya. Öyle diyorsunuz demek? diyen büyükelçi, mesleki kurnazlığını da kullanarak işin içine bir haber daha katmak üzere ekledi: «Umut ederim ki bu mesele kordiplomatikte fazla bir şaşkınlık yaratmayacaktır.»

ANTONELLI'NİN RAPORUNDAN PRADIER'NİN RAPORUNA...

«Evet, şimdi hatırıma geldi,» diyerek sordu Emniyet müdürü, «bizim şoför meselesi ne oldu?»

– Mümkün olan yapıldı efendim. Adamımız, yani Pradier, bu iş için angaje edildi. Bugün kadının yanında hizmete başlayacak.

– Bir aksilik falan olmadı mı? Şüpheyi çekecek bir durum gibi?..

– Hayır, işin aslına bakılırsa, memurumuz becerikli bir kişidir. Madam Chauverel'in aradığı adamı rahatça bulduğu için biraz şaşaladığını tahmin ediyor. Böyle bir elemanı kaçırmamak için birkaç aylık avans bile teklif etmiş. Fakat adamımız, maddi şeylere önem vermediğini, hizmete girdiği çevrenin onun için önemli olduğunu ileri sürmek ustalığını göstermiş. Benim de çok beğendiğim şu cümleyi söylemiş: «Ben görgüsüzlerin ya da yeni zenginlerin yanında çalışabilecek adam değilim!..» Önce, yanında çalıştığı Amerikalıların kibar ve sade kişiler olduklarını açıklamış, bey üniversite profesörü imiş!.. Sonra da transatlantik meselesinden bahsetmiş.

– Acaba bilgi toplamak bakımından faydalı olacak mı?

– Bunu anlamak için vakit erken sanırım.

* * *

İki gün sonra, sabahleyin Greslon, Emniyet müdürüne şunları bildirdi: «Pradier'den şimdi bir rapor aldık.»

– Ya. Dikkate değer bir şeyler var mı?

– Evet, az çok. Kadının hareket hazırlığında olduğunu bildiriyor.

– Hareket mi, fakat hareket çeşitli şekillerde olur. Apartman değiştirmek, bir gezi yapmak... Muvakkaten bir yere gitmek... vd...

– Pradier'ye göre, şimdiye kadar görülen işaretler pek bariz değil. Raporunda da fazla bilgi vermiyor.

– Güzel. Demek ki uyanık bulunuyor. Bu gidişle kısa zamanda istediklerimizi elde edebiliriz. Başka bir şeyler var mı raporda?

– Evet efendim... Kendisine az şoförlük yaptırmış. Oldsmobile marka oto henüz kadının emrinde... Sonra Pradier, bilmem nasıl öğrenmişse, kadının pasaport için iki Güney Amerika elçiliğinden vize istediğini bildiriyor. Ve pasaport vize edilecek kendisine gönderilmiş.

– Hareket hazırlıkları ile bu vizeler arasında bir bağlantı var mı acaba?

– Bunu anlamak güç. Pradier'ye göre bir taşınma söz konusu değil. Yalnız portatif eşyaları hazırlamakta imiş. Ancak bunlardan bazıları geziye giderken götürülmesi adet olmayan, uzun süre kalmayı gerektiren durumlarda kullanılacak eşyalar. Mesela, Fransa'nın güneyindeki bir şehirde altı ay kalmak gibi...

– Garip şey...

– Dün akşam Pradier, evde verilen bir kokteylde hizmet etmiş. Birkaç günden beri Madam Chauverel'in yanından ayrılmamış olan eski uşakla birlikte. Eski uşak, bunun nisbeten küçük bir kokteyl olduğunu söylemiş kendisine... Pradier, konuşmalarından bir şey kapamamış. Bir ara oğlundan bahsedildiğini duymuş, kadın da rahatlıkla, onun iyi olduğunu, girdiği iş sebebiyle erken kalkmak durumunda bulunduğunu belirtmiş. Ve bu sebeple işyerine yakın bir yerde oturmayı tercih ettiğini eklemiş. Başka bir davetliye de yakında oğlunun hayatında büyük bir değişiklik olacağını, kısa bir süre sonra evleneceğini söylemiş. Daha sonra, iki beyin konuşmaları arasında, bu değişikliğin, Madam Chauverel'in yeniden evlenmesi olabileceğini duymuş. Hatta birisi, oldukça yüksek bir sesle: «Zaten oğlunun yanında oldukça canı sıkılıyordu,» demiş.

– Evet, dedi Emniyet müdürü. Bu ilk bilgiler yabana atılır cinsten değil.

Sonra biraz gururlu ve alaycı bir hava ile sözlerine şöyle devam etti: «Ben de bunlara küçük bir parça ekleyeyim: Bu kadının evlenmesinde kimin söz konusu olduğunu biliyorsunuz. Antonelli'nin raporu geniş ölçüde faydalı oldu. Birkaç dakika önce telefonda şunları öğrendim; bizim yaşlı başlı damat adayı önce avaz avaz bağırdı, evlenme meselesini inkâr etti, ve: "Çürümüş Paris sosyetesinden çıkan aşağılık dedikodular," diyerek durumu protesto etti! Biliyorsunuz, o, Paris hakkında bir taşralı güvensizliğini muhafaza etmiştir. Sonra sükûnet buldu, değerlendirmeye geçti. Nihayet, konuştuğu dostu ve meslektaşına böyle bir ev-

lenmeyi ciddi olarak düşünmediğini, bunun her bakımdan nefret uyandıracığını, böyle bir şeyin asla söz konusu olmadığını bildirdi. Yine geçen gün gelen ve aynı partiden olan ziyaretçimiz de onun bu meseleye içerlemekte olduğunu belirtmişti.

– Evet, esaslı bilgiler. Sizi tebrik ederim.

– Ne dediniz?

– Öyle ya... Bu meselede ilk tepki gösteren siz olmuştunuz. Şimdi Pradier'nin raporuna göre bu kadının yaptığı hareket hazırlıklarını nasıl yorumlamak gerekiyor?

– Eğer bu kadın, huduttan çıkarak kaçmak kararında ise çok iyi bir şey olur. Yalnız bunu nasıl ümit etmeli. Sanırım, buradaki pasaportu nizamidir, bununla birlikte pasaportun çarçabuk yenilenmesi için aşağıya emir verebilirsiniz. Sanmam ki valizde uçaksavar savunmasına ait planlarla birlikte gitsin!.. Onun sahası bu değildir. Benim düşünceme göre bu kadının kendine göre bir istihbarat servisi bulunduğu ve üstelik her şeyi çok iyi muhakeme ettiğinden cazip bir hava yaratmak istemiş olabilir. Üvey oğlunun durumu onu sarstı. Bu genç, açık mizaçlı ve saf bir insan. Şimdiye kadar bu kadın onu istediği gibi parmağında oynatmış... Ne var ki artık bu işte bir sakatlık çıktığını anlamıştır. Sonra Antonelli ne kadar usta olursa olsun onun soruşturması, şurada burada yine de izler bırakmış olacaktır. Ve her yerden haber alma yeteneğine sahip olan bu kadın da kendine dair bilgilerin toplanmakta olduğunu sezmıştır. Ve nihayet bizim âşık bakanımız da sözde onunla hesaplaşmış gibi bir tavır takınmıştır. Örneğin, daha önce kararlaştırılmış ve gitmeyi kabalık saydığı bir randevu esnasında bu işi yapmış olabilir.

– Etki herhalde çabuk meydana gelmiş, dedi Greslon.

– Yok, o kadar çabuk değil... Oğlunun durumundaki pürüzler meydana çıkmalı hayli zaman oldu. Sonra bu kadın beceriksiz de değil... Herhalde takdirlerimi Pradier'ye iletirsiniz. Bu hareket hazırlığı meselesini aydınlığa çıkartmaya çalışsın.

MENILMONTANT'DA BİR EV

Kapıcı, Geneviève ile birlikte gelen Henri'nin verdiği kartı inceledi. «Evet, sizi bay Antonelli göndermiş olacak. Aslında daireyi kimseye göstermemek için emir aldım, ama şimdi iş değişti. Fakat, fazla bir şey söyleyemem. Ayrıca komisyoncuya başvurmanız gerek.»

Birlikte sokağa bakan bir avludan geçtiler, avlunun bir yanında iki katlı bir bina vardı. Kapıcının nodası da burada bulunuyordu. Avlunun nihayetinde daha yüksek, karanlık renkte bir bina vardı. Sonra ikinci bir avluya çıkılıyordu.

Kapıcı kadın, anahtarlar elinde, onları buradan geçirdi. Ve yürürken konuştu: «Sakin bir evdir burası, içindekiler de iyi insanlardır. Boş daire üst katta, çatı katının altında. Onun da altında ihtiyar bir karıkoca oturur. İstedikleri şey, tepelerinde gürültü olmaması. Çocuklarınız var mı?

– Hayır, hatta daha evlenmedik bile. Henüz nişanlıyız. Evlenmek için, önce ev aramak gerekiyor tabii.

– Doğru... Bakın; şu taraftaki manzara çok güzeldir.

Gerçekten, önlerinde çimenli, kısa ağaçlarla kaplı bir saha vardı. Bahçe kadar güzeldi. Eski banliyönün izlerini taşıyordu. İlkbahardan kalma yapraklar taze gibi duruyorlardı. Henri, bu mütevazı manzarayı mutluluk içinde seyretti. Bu çevre, onun üzerinde art arda sürprizler yaratmıştı. Dairenin üst katta olması da Paris manzaraları için imkân veriyordu. Yapı, iyi muhafaza edilmiş ve temiz tutulmuştu. Sessizlik içindeydi. Geneviève, küçüklüğünden beri çeşitli yerlerde oturduğundan pek yabancılık çekmiyordu. Fakat bu çevreden hoşlanmış olduğunu ve çok ferah bulduğunu o da itiraf etti.

«Böyle yerlerin heveslileri çoktur,» diye açıklamaya devam etti kapıcı kadın. «Sahibi isteseydi, çoktan kiraya vermiştik. İşte geldik.»

Yukarı çıktıkları zaman Henri daha da hoşlandı. İki odadan biri yatak odası, diğeri oturma-yemek odası olabilirdi. Küçük bir üçüncü oda ise onun çalışma odası olabilirdi. Sandık odası da az bir masrafla duş haline gelebilirdi. Fakat manzara... doyulacak gibi değildi. Pencerelerden teker teker bakan Henri,

zaman zaman Geneviève'i de çağırıyor, evlerin arasından yer yer görülen manzaraların sürprizli kompozisyonunu ona gösteriyor, «Benzerini bulmak kolay değil,» diyordu...

Daire boştu, fakat birkaç mobilya ve halı vardı.

Dışarıya çıktıkları zaman kapıcı kadın bir açıklama yaptı: «Önceki kiracının yeni taşındığı ev küçük olduğundan bazı eşyaları burada bıraktı, yeni tutacak kiracıya satmak istiyor. Yalnız komisyoncunun bundan haberi yok.»

Henri, kapıcı kadının da çıkarı olduğunu sezdi.

Kadın devam etti: «Birkaç bin frankla iş hallolabilir. Daireyi temizleriz, bu eşyaları da istemezseniz başka yere naklede-riz.»

Henri, Geneviève'in fikrini sordu, pek memnun kalmadığını sanmıştı.

– Yok yok, ne münasebet, ben de buraları beğendim... diye cevap verdi genç kız.

Ve kapıcı kadına çarşının nerede olduğunu sordu.

* * *

«Eğer bana inanıyorsan,» dedi yalnız kaldıkları zaman Henri, «kaybedecek zamanımız yok. Bugün öğleden sonra Antonelli'yi göreceğim. Komisyoncu için bir kart alacağım. Belki de telefon eder, bugün bu işi halletmek lazım.»

Genç adam biraz düşündükten sonra sözlerine devam etti: «Buraya kadar gelmişken babamın mezarını ziyaret etmezsem içime dert olur. Senin acelen var, benimle gelme. Şuradan bir otobüse atlayıver.»

Genç kız, Henri ile beraber gitmek istediğini söyledi. Bunun üzerine hızlı hızlı yürümeye başladılar. Yolda, hafif bir yağmura da yakalandılar.

Mezarın başında sadece bir dakika kaldılar. Aralarında hiçbir konuşma olmadı. Mezarlığın büyük kapısından çıktıktan sonra genç adam, yeni evlerinden bahsetti.

«O manzaraya dayanamayacağım,» diyordu Geneviève'e.

Hayli zaman geçtikten sonra Geneviève'e nasıl yerleşmeyi hayal ettiğini sordu. Genç kız, Passy semtinde, sekiz katlı, ultra-modern, çift asansörlü bir apartmanın en üst dairesini hayal ettiğini anlattı.

Genç adam da uzlaşma gerektiğini hissetti: «Passy'de hayal ettiğin daireye seni kavuşturmaya söz veriyorum. İlerde onu ararız, hatta, muhtemelen satın alırız. Miras işlemleri yakında ta-

manlanacak. Noter Vihcelet bana işlerin yolunda gittiğini, üvey annemin güçlük çıkarmadığını, dürüst davrandığını bildirdi. Böyle olunca, herhalde yakında elimize epey para geçecek. Ayrıca Vichelet, bana avans da verebileceğini söyledi. Kabul edelim ki Ménilmontant'daki evde herhalde iki veya üç yıl geçireceğiz. O manzara içinde. Bu da bizim için tatlı bir gençlik hatırası olur. Göreceksin, insanların birçoklarının sahip olamadığı kadar tatlı bir hatıra...»

XXXIX PRADIER'DEN YENİ BİR RAPOR

«Pradier'den yeni bir rapor aldık efendim,» dedi Greslon, Emniyet müdürüne.

- Ya, yine mi? Hatırladığıma göre bu üçüncü oluyor.

- Hayır efendim, dördüncü. Yeni raporda, Madam Chauverel'in hareket hazırlıkları doğrulanmakta. Ancak yön meselesi yine karanlıkta kalıyor. İşaretler birbiriyle çelişiyor.

- Evet, dinliyorum.

- Bir ihtiyat tedbiri olmak üzere tetkik ettirdim; kadın, sekiz ay daha geçerli bulunan pasaportunun süresini uzatmak üzere bir istekte bulunmamış. Bu bakımdan işin mahiyetini belirten bir şey yok. Ancak, Delorme baba bundan faydalananarak bana ne dedi biliyor musunuz?

- Dinliyorum...

- Bu kadının dosyasında, kendinden önceki memurun parafe ederek iliştiirdiği bir not varmış. Bu notta şunlar belirtiliyor-muş: «Madam Chauverel tarafından verilen evrak şüphe çekiyor, ancak kendisine kefil olanlar önemli kişiler olduklarından bu konuda zorluk çıkarmak faydasız görüldü.»

- Bu not ne zaman yazılmış.

- Tarih yok.

- Acaba bunun yazılmasındaki maksat nedir?

- Onu da bilmiyorum. Belki pasaport servisinin dikkatini çekmek, günün birinde bir mesele ortaya çıkarsa hazırlıklı olmak için sağlamak. Belki de önceki memur kendini gizlemek istiyordu.

- Enteresan olan nokta şu ki, bütün bu işaretler hep örtülü olarak meydana geliyor. Yani, biz işi kurcalamasaydık, belki de bize ulaşmayacaktı. Peki başka ne haberler var?

- Evet, yine Pradier'nin raporuna dönüyorum. Birkaç defa Madam Chauverel'le samimiyeti olan ziyaretçiler gelmiş, kadın onlara daireyi gezdiriyor, sonra bir odada konuşuyormuş. Pradier, onun yanında konuşmak istenmediğini sezmiş. Böylece, konuşulanlar gizli kalmakta. Fakat, tahminen bu gelenler, daireyi kiralamak isteyen kişiler. Ancak, ne süre ile kiralamak istediklerini bilemiyoruz. Belki de hizmetçilerin yanında konuşmamaları daha önce bu kimselere bildirilmiş. Muhtemelen bir acenta tarafından gönderilmiş ve oradan talimat almış kişiler.

- Şu halde bu haber, kadının uzun süreli bir ayrılış tasarla-

dığı, birkaç ay başka bir yerde kalacağı ihtimalini kuvvetlendiriyor. Acaba güney Fransa mı, yoksa İtalya mı?.. Belki de çok daha uzaklardır. Güney Amerika için vize istediğini hatırlıyorsunuz herhalde?

– Evet, şimdi bir dakika, devam edeyim: Üç gün önce, tamamıyla başka tip bir ziyaretçi gelmiş. Oldukça yaşlı bir papaz. Herhalde bu büyüklükte ve bu lükste bir daireyi kiralamak için gelmedi!.. Zaten daireyi de gezmemiş. Pradier'nin işitemeyeceği bir köşede uzun uzun konuşmuşlar. Tam papazın gideceği sırada, Pradier birdenbire karşlarına çıkacak şekilde hazırlanmış, hani sanki papaza gitmesi için yardım etmek, kapıyı açmak üzere... Kadın kendisine «Muhterem Peder,» diye hitap ediyormuş. Öte yandan Pradier, papazın kadına: «Şu halde çarşamba günü sayın Madam, yalnız rica edeceğim, üçten önce olmasın,» dediğini duymuş. Bu sırada kadın, Pradier'ye biraz sertçe bakmış. Belki de papazdan ketum olmasını istemiştir. Fakat o da, bunda bir gizlilik olmadığını sanmış olacak ki, söylemekte tereddüt etmemiş.

Greslon, biraz soluklanarak, konuşmasını sürdürdü: «Her zaman olduğu gibi Pradier, imkân buldukça Antonelli'y e telefon etmekte idi. Ve o akşam için ondan randevu aldı. Bu meseleyi konuşunca, çarşamba günkü buluşmanın önemli olduğunu tahmin etmişler. Fakat ne yazık ki, randevunun yeri ve papazın kimliği meçhul.

«Bunun üzerine Antonelli beni böyle küçük bir haber için rahatsız etmek istememiş ve çarşamba günü Madam Chauverel'i takip etmek üzere bir plan yapmayı üzerine almış. O gün kadın, doğruca Bienfaisance sokağına gitmiş, bilirsiniz, Saint Augustin'den pek uzak değildir... Ve bir eve girmiş, şimdi numarası aklımda değil.. Burada rahibeler birliğinin bir şubesi varmış. Bunlar genellikle Sainte-Détresse'in soylular sınıfından rahibeleri imiş. Eski, küçük bir iç bahçesi bulunan, dışa kapalı ve muhafazalı özel bir konakta oturmakta imişler. Mousseron adlı bir papaz bu küçük topluluğun şefi imiş. Madam Chauverel bu-
raya saat tam üçte girmiş ve dördü çeyrek gece ayrılmış.»

– Orada ne yapmış olduğuna dair bir bilgi herhalde yok?

– Evet, maalesef... Yalnız önemli olabilecek bir şeyi açsın kadın, Pradier'ye söylemiş: Madam Chauverel, birkaç haftadan beri her pazar Messe ayinine gitmekte imiş. Oysa eskiden çok seyrek gidermiş. Ayrıca, şimdi her sabah erkenden evden çıktığı için ve her günlük ayinlere de gittiğinden şüphe etmekteymiş.

– Evet, bu da merak uyandıracak bir şey... Peki, siz bütün bunlardan ne anlam çıkarıyorsunuz?

– Birçok ihtimal var. Mesela, öncekiler gibi akıllıca düzenlenmiş bir komedi olabilir. Böyleyse amacı acaba nedir? İşte bunu kestiremiyorum. Gezi hazırlıkları ve dindarlık gösterileri arasında ne gibi bağlantılar olabilir? Genç Chauverel, üvey annesiyle olan yeni ilişkileri hakkında size bir şey söylemedi mi?

– Hayır, sadece Antonelli sayesinde bir ev bulunduğunu bildirdi, malum ya Antonelli her derde deva!.. Daire Buttes - Chaumont'da, manzaralı bir yerdeymiş. Yakında evleniyormuş... İşte bunlardan ibaret bana anlattıkları...

– Ben size şunları da arz edeyim: Henri Chauverel, bir noterden miras meselelerini halletmesini istemiş. Biliyorsunuz, kendisine ait olan malların idaresini bu kadına bırakmıştı. Şimdi tabii olarak onları istiyor. Bununla ilgili işlemin de hayli ilerlediği anlaşıyor. Kadın zorluk çıkarmamış. Yine Antonelli'nin ifadesine göre bu durum kadın için sürpriz olabilir, şimdi durumunun sarsılıp sarsılmayacağı bilinmeyen bir nokta. Çünkü hatırlarsınız, oğlu ile ortak durumda iken, bu kadın, gelirinin üstünde bir hayat sürmekte idi. Yani geliri iki katına çıkmış oluyordu. Şimdi bu yeni bütçesi ile işin içinden nasıl çıkacak! Ciddi kısıntılar yapmayı mı düşünüyor? Dairesini mobilyalı olarak kiraya verirse, belki açığını kapatabilir. Fakat bu takdirde nereye yerleşmeyi tasarlıyor? İşte mesele burada. Ve rahibelerle bu işlerin ilgisi ne? Ve bunların dışında denklemin bir, hatta iki bilinmeyenini daha var.

– Ya?.. Nedir bunlar?

– Antonelli raporundaki bazı işaretleri hatırlarsınız herhalde: Kordiplomatik markalı oto, bir büyükelçiyle yapılan bağlantı vd... Acaba kadın, bu yönlerden ek geçim kaynakları buluyor muydu? Veya tersine şimdi o kaynaklar işlemez hale mi geldi? İşte bir bilinmeyen!.. Diğerleri ise daha can sıkıcı ve prensip olarak bizim aklımızı daha fazla kurcalamak eğiliminde... Hizmetlerine karşılık olarak... hani öyle alelade hizmetler değil bunlar... Yani istihbarat hizmetlerine karşılık yabancı kaynaklardan aldığı para yardımı?..

– Evet evet, fazla düşünmeyin, casusluk deyiverin şuna...

– Haklısınız. Acaba bu para yardımlarının büyüklüğü ve bütçesindeki yeri nedir? Şimdi, oğlunun kendi payını alması durumunda, bu yardımlar, açığını kapacak mı? Yoksa garip bir rastlantı sonucunda üvey oğlunun ayrılmak istemesi ile bu para

yardımlarının kesilmesi aynı zamana mı uz gelmiştir?

– Peki, her derde deva olan Antonelli?.. Bu noktaları açığa çıkaramıyor mu?

– Ondan bu kadar da çok şey isteyemeyiz...

– O halde biz... dedi Emniyet müdürü dalgın dalgın; «gürültü çıkarmadan, bu kadının bankadaki hesabına bir göz atmalıyız... Birkaç yıldan beri yatırılan paraları tesbit etmeliyiz...»

– Fakat... Böyle kolayca anlaşılabilecek yollara başvuracak bir kadın olduğunu sanmam.

– Evet evet, şüphesiz... Benim özel sekreterim... Ha evet... Bu meseleye yeniden dönmeyelim. Ne var ki, böyle bir durumda ondan faydalanmamak, biraz garip. Ona bu işten bahsetmeye cesaretim olmadığı gibi, hatta ona hiçbir şeyin intikal etmemesini de sağlamaya mecbur oluyorum. Siz de kabul edersiniz ki bu pek izah edilemiyor...

– Yok, şunu kaydedeyim ki, ben bu gencin, o kadınla hiçbir dayanışma isteğinde bulunmadığına eminim.

– Evet, haklısınız, fakat onunla aynı soyadı taşıyor. İşte bende sıkıntı yaratan nokta bu...

– Peki, benim bir bahane bularak Henri ile konuşmama müsaade eder misiniz? Ben kendisine arkadaşça, bu kadının son zamanlardaki durumunun bizim dikkatimizi çektiğini belirtirim, seyahat hazırlıkları, evini kiracılara gezdirmesi... Tabii rahibelerden bahsetmemek şartıyla...

– Evet, neden olmasın... Tabii, serbestsiniz bu konuda. Fakat bu haberleri nereden aldığınızı merak ederse? O zaman Pradier'yi açığa vuracak mısınız?

– Müsterih olunuz müdür bey, Genç Chauverel, Paris'in bütün sırlarının bize otomatik olarak ve açıklanamaz biçimde geldiğini sanacak kadar müessesemizde yenidir.

– Doğru... Peki ondan ne bekliyorsunuz?

– Belki bizim aklımıza gelmeyen bir izah getirebilir. Ve ondan gizli bir komplo hazırladığımız fikri de durmadan kafamızı kurcalamamış olur.

Emniyet müdürü homurdandı, odada biraz gezindikten sonra: «Şunu düşünüyorum,» dedi, «bu gence, neden papazdan ve rahibelerden bahsetmeyelim?...»

– Evet, tabii, bunda da bir sakınca olmasa gerek...

– Değil mi ya?.. Madem ki bizim düşünemediğimiz bir açıklama yapmasını bekliyoruz...

O gün özel kalem müdürü Greslon, Henri Chauverel'le odasında konuşuyordu. Biraz sonra konuya girdi: «Biliyorsunuz, üvey annenizin bazı tasarıları var, yaşayışında az çok bir değişiklik yapmak istiyor?..»

Genç adam, samimi bir tavır içinde şaşkınlık gösterdi; hiçbir şey bilmiyor, hiçbir şeyden şüphelenmiyordu. Greslon, gerekli bilgileri kendisine anlattı. Ve genç adam da, tahmin edildiği gibi bu bilgileri nereden bulduklarını sormadı. Henri meseleyi kavramış görünüyordu: «Dairesini mobilyalı olarak kiralamayı düşünüyorsa, bunun birçok anlamı olabilir.. Onun tipinde bir kadın için tabii... Bütün bir hayat tarzı, bu daireye bağlıdır. Evet, bunlar oldukça derin değişikliklere işaret ediyor...»

Henri Chauverel devam etti: «Uzun süreli bile olsa, bir seyahate kalkışmasını açıklayamıyorum. Ve bunu tahmin de etmem. Tanıdıklarının bu kadar çok olduğu bir çevrede yaşamayı her şeye tercih eder.»

Papaz ve rahibeler topluluğu meselesi ise genç adamı bir hayli ilgilendirdi. Ve sözlerine şöyle devam etti: «Onun dinsel fikirleri benim için daima bir sır olmuştur. Pek çok zaman, kendisini inançsız zannettiğim olmuştur. Dinsel faaliyetleri de sürekli olarak değişiklik arz ederdi. Ve bana, tamamen monden gerekelere bağlı gibi görünürdü. Samimi konuşmalarında dinden hiç bahsetmediği gibi, bu konuda kitap okuduğuna da rastlamadım. Bana da, en bayağı, en klasik bir katolik eğitimi verilmesine göz yummuştur. Çünkü çevresindeki anlayış da bu idi. Matematikle ilgili sorularıma da hiç karışmazdı. Dinsel gerekleri bırakınca, beni teşvik edici bir baskı yapmadı. Günün birinde bir rastlantı olarak program dışı bir davranışını görünce hayret etmiştim.»

Genç adam, bu sözünden sonra Sèvres sokağındaki kilise olayım anlattı. Bu arada Profesör Clavié'nin telkinlerini de sözlerine ekledi.

«Sözün kısıası,» diye sonuca bağladı Greslon, «belki de samimi bir dinsel görev söz konusudur, biri ona bu kiliseyi tavsiye etmiş, o da günah çıkartmak için gitmiştir? Fakat bu nokta, şimdiki şüphelerimizi aydınlatmıyor.»

XL PERE-LACHAISE MEZARLIĞINDA

Henri Chauverel, bir akşam saat altıya doğru Antonelli'ye şunları söylemişti: «Sayenizde her şey yoluna girdi. Daire için kontratı imzaladım. Bazı eşyaları oradan, bazılarını da civarda ucuz mobilyacıardan aldım, şimdilik işimi görür... Yarın da banyo işi için bir ustayla konuşacağım.»

– Evet... Kaçta konuşacaksınız?

– Saat on buçukta. Belki pazarlık uzayabilir. Nişanım da gelecek.

– Saat onbirde gene orada mı olursunuz?

– Hatta daha sonra bile orada olabilirim. Niçin sordunuz?

– Benim de o saatlerde oralarda işim var. İsterseniz, usta ile konuşmanızda yardım edebilirim. Kim bu adam?

– Trevani... Veya Trebani gibi bir isim...

– Ha evet, biraz hatırladım. Bir İtalyandır. Bu işlerden pek anlamam, fakat biraz tecrübem var. Hani bazan insanın aklına geliyor, bir çözüm söylüyor, şöyle ki, kimsenin aklına gelmeyen bir çözüm. Sonra, pazarlığa da yardımcı olabilirim.

– Çok teşekkürler, benim için yorulacaksınız?

– Yok yok, zaten o tarafta bir tahkikat için işim var, fakat söz vermiyorum, belki de başka iş çıkar gelemem. Onbirden sonra siz beni beklemeyin.

* * *

Ertesi gün saat onbiri çeyrek geçe, Henri, usta ile anlaşmış bulunuyordu. Bu sırada Geneviève: «Arkadaşın Antonelli gelmedi, daha bekleyecek misin?» dedi.

– Evet, birkaç dakika daha beklerim. Çok iyiliksever bir adam. Birazdan gelir de beni bulamazsa üzülürüm.

– O halde benim tarafımdan kendisine özür dilersin. Saint-Antoine sokağındaki duvar kâğıdı satan dükkâna gitmem gerekiyor. Örnekleri alıp sana da gösteririm.

Onbirbuçuğa doğru genç adam, Antonelli'yi beklemek veya babasının mezarını ziyaret etmek fikirleri arasında düşünüyordu. Mezarlığa yaptığı ziyaretin üzerinden çok geçmemişti. Fakat pek kısa olmuştu bu ziyaret. Geneviève de gelmişti. Şimdi, aklından geçmekte olan birçok soruyu orada sormak, orada düşüncelere dalmak ihtiyacını hissediyordu, yalnız başına düşüncelere dalmak...

Sonra artık Antonelli'yi beklememeye karar verdi, kapıcı kadına bir pusula bıraktı Antonelli için:

«Aziz dostum,

«Saat onbirbuçuğa kadar sizi bekledim. Babamın mezarına bir ziyaret yapmak istiyordum, şimdi Père-Lachaise mezarlığına gidiyorum. Benden sonra gelmeniz ihtimaline karşılık bu kartı bıraktım. Özür dilerim, teşekkürler...»

Mektubu kapıcı kadına teslim ederken ayrıca açıklamada bulundu: «Eğer Antonelli gelirse, kendisini onbirbuçuğa kadar beklediğimi söylersiniz. Yakında olduğu için babamın mezarına gideceğim...»

* * *

Genç adam Petrait de Pyrénées sokaklarından geçerek on dakikada mezarlığa vardı. Mezar bir plato üzerinde idi.

Pembe renkli mermerden yapılmıştı, hâlâ parlaklığını kaybetmemişti. Ne kendi haline bırakılmış, ne de çok itina gösterilmiş bir mezar... Yıllarca yaşayan otlar, sıra sıra ön tarafı sarmış, mermer çanakların içine kadar sıçramışlardı.

Henri ilk bakışta, kapak taşının köşesinin kırılmış olduğunu gördü. Sebebini düşündü. Sonra içinden «ben herhalde böyle şeyleri düşünmek için buraya gelmedim!..» dedi.

Evet... Fakat kendine hangi soruları soracaktı? Neler düşünecekti? Ve neden başka yerde değil de burada düşünmek istemişti?..

Şunu kabul etmesi gerekiyordu: Eski inançlar, her şeye rağmen insan ruhunu etkilemektedir. Kaybedilen birine ait inançlar. İnsan, kaybettiği o kişinin, nasıl olursa olsun, bir yerde var olduğunu düşünmeye cesaret edemez. Keza bunun tersine de... Ancak, kaybedilen kişi, biraz olsun yaşıyorsa, hayatta bir yerlere takılıyorsa, işte onun takıldığı yer, öncelikle bir mezardır.

O mezara sorular sormayı düşünmek ise, çok aşırı bir davranış. Uzun zamandan sonra, itiraflarını, sırlarını ondan istemek... Evet, olabilir... Ne var ki insanın başka yere göre burada direncinin azalmış olduğu bir gerçek... Fakat bazı sorulara da kişi, burada kendi kendine yanıt verebilir... Bunlar, elbette kesin yanıtlar olamaz...

Acaba gerçekte nasıl bir insandı bu kişi?.. Fizik yapısı bakımından onu görmek kolay, yüzünü ve özellikle gözlerini. Onun sesi, ses tonu, alışık olduğu düşünce biçimleri tekrar bulunabilir. Fakat bunlarla onun hakkında bir yargıya varmak olanaksız.

O halde, onu nerelerde aramalı? Herhalde, birtakım işaretlerin, dedikoduların içinde olmalı. Bunlar, kişinin haberi olma-

dan içinde toplanırlar ve o mezara girince de kendisini terk edip giderler. O zaman insan onları önüne koyar, önünde duran mezarı sınava çeker gibi tekrarlamaya başlar. İşte şu anda Henri Chauverel bu durumdadır ve kendi kendine sormaktadır:

«Bu kişi, başarılı bir meslek hayatı geçirdi. Ben de böyle bir şey ister miyim acaba? Emin değilim. Fakat herhalde böyle bir şeyi bütün olarak istemem. Bunun içinde benim nefret ettiğim dolambaçlı yollar var. Bu adam büyük zaafılar taşıyordu. Kendimi savunmak için bunları bilmeyi ne kadar isterdim. Bunları nasıl anlamalı?.. Zaaflarının ilki, gerek günlük hayat ve gerekse gelecek için insanı sıkıan şeyleri görmemek arzusu... Evet, ben de buna dikkat etmeliyim, çünkü o yöne doğru bende de bir gidiş var... İkincisi, içinde bulunduğu çevrenin ısrarlı istekleri karşısında direnme eksikliği, bir çeşit korkaklık. Fakat, ben böyle değilim.

«Ve daha ağır bir zaaf da var, insanları, şartları uygun olmayan biçimlerde kullanmak. Kaypak bir kullanış. Ben bundan da nefret ederim. Bu hale düşmemek için de gayret göstereceğim.

«Sözün kısası, babam, bizim TR grubunun tiksineceği bir adamdı. Çünkü bu grupta olsaydı, nefret edilen alanda en kötü örneği vermiş olacaktı.

«Peki, benim öz anneme doğru onu çeken neydi? Bu hususta hiçbir şey bilmiyorum. Belki de o zamanlar kendisinin yaşamaktaki ustalığı henüz gelişmemiştii. Veya benliğinde kalabilmiş bir canlılık. Kendi ustalıklarına, kaypaklıklarına karışarak yaşayabilen bir saflık. Evet, haksızlık etmeyelim, kendisinde gerçekten bir saflık vardı ve bu, herhalde bende de var. Bu nitelik, onun davranışının bir parçasını açıklıyor. Bu saflık, belirli biçimde yön değiştirerek, görülmesi can sıkıcı olan şeyleri görmemek arzusuna, giderek ulaşacaktır.

«Peki, onu ikinci karısına, bu garip evlenmeye doğru çeken şey neydi? Herhalde, o zamanlar genç olan bu kadının avcılığı, dişiliği. Babam nefis düşkünü biri miydi? Belki... Babamın doymamış olduğu ve içinde sakladığı belli. Bu kadın, ondan daha kuvvetli bir önsezi taşıyordu. Sürünerek yürümelerde, ustalıklı işler çevirmede daha fazla kaypaklığı vardı. O halde, babama yararlanabilecekti...

«Ne var ki babam, bu kadının geçmişini keşfedemeyecek kadar gözlerini kapayabilir miydi? Belki, evet... Neden kapayamasın? Ben de ona yakın bir görmezliğe sahip olmadım mı? Ve benim o zamanlar macera meraklısı bir kadının dişiliğinden zih-

nim karışmış değildi tabii... Babamın durumu ise başkaydı, bu dişiliğe karşı kendini savunamıyordu. Benim durumum daha sağlam. Hatta benim saflığım, tersine, şüpheler karşısında önceden ürkümektedir. Belki bunu öz anneme borçluyum. İşte bundan ötürü o Geneviève... benim erdemli Geneviève'im sevgimi çekiyor.

«Şimdi... Evet, en korkunç mesele... Acaba bu adam annemin ölümünde suçlu mudur? Eğer ölüm tabii değilse, onun da suç ortaklığını gerektirmektedir. Ve bu takdirde bu işe göz yumması, canını sıkan şeyi reddetmesi yeter değil... Bu iş, haftalar, aylar boyu yapılan, kararlı bir suç ortaklığını gerektiriyor... Macera meraklısı karısı kendini bu derece büyülemiş miydi?

«Evet... İşte şu mezarın başında duran ben... Buna inanmıyorum!.. Gerçekten inanmıyorum. İnsan hezeyana kapılmamasını da bilmelidir. Düşünce sınırlarının anlamını korumak gerekir. Ben, şurada kalın bir okla gösterilmiş bir sınır görüyorum ki babamın saflığı, uysallığı hiçbir zaman o sınırı aşmamış.»

Genç adam, çakıllı yol tarafından ayak sesleri duydu. Kendine doğru gelen kişi... Antonelli idi!

«Nasıl... Beni bulmak için buraya mı geldiniz?..»

– Elbette ya! diyen Antonelli nefes nefese kalmıştı. Hızlı yürümüş olacaktı. Gözleri her zamankinden daha da parlaktı.

«Beni burada nasıl oldu da buldunuz,» diye sordu Henri, şaşkınlığında ısrar ederek.

– İşimi bitirip size yetişemeseydim, bu iyi bir polis olmadığım anlamına gelecekti. Canımı sıkan şey, mezarın yerini bilmediğim için aşağı kapıdan girişim oldu. Girişten bilgi aldım, sonra tepeye tırmandım.

Antonelli yüzünün terini sildi, Henri cevap verdi: «Rahatsız oldunuz. Gelmeyeceğinizi tahmin ettim, yoksa daha beklerdim.»

Genç adam; Antonelli'nin halinde bir acaiplik sezdi, yokuş çıkmış olması bunu pek açıklamıyordu: Fakat bu konuda ona bir şeyler sormaya cesaret edemedi. Samimi bir gülümseme ile konuşmasını bekledi.

«Size bir haber vermek üzere geldiğimi herhalde düşünmediniz... Oysa, size bir şeyi bildirmek üzere geldim buraya. Yoksa, banyonun tamiri için ne yaptığınızı sormaya tırmanmadım bu tepeyi... Evet, vereceğim haberi tahmin ediyordunuz musunuz?

– Hayır?

– Düşünün bakalım!.. Belki bulursunuz...

– İmkânsız. Nedir acaba?..

- Mösyö Greslon bu habere dair size az çok bilgi vermiş sanırım?

- Yoksa üvey annem gitmiş mi?

- Yok yok, durun hele. Mösyö Greslon'un size Bienfaisance sokağındaki rahibeler topluluğu hakkında bir şeyler söylediğini hatırlıyor musunuz?

- Evet, Madam Chauverel'in oraya gittiğini de söylemişti.

- Tamam... Düşününüz ki dün akşam Pradier... Biliyor musunuz Pradier'nin kim olduğunu?.. Şey, evet, galiba bir pot kırdım...

- Yok yok, pot falan kırmadınız... Mösyö Greslon bana da bu işten bahsetmeyi uygun görmüştü... Madam Chauverel'in şoförü, değil mi?

- Evet, tamam, işte o... Evet, dün akşam bana hayret edilecek bir haber verdi. O sırada siz henüz evdeydiniz. Sizinle yaptığımız konuşmadan yarım saat sonra aldım bu haberi. Fakat doğruluğuna emin olmadan sizi telaşa vermek istemedim. Enteresan ve şüpheli bir haber...

- Ya!.. Neymiş?

- Sıkı durun öyleyse... Madam Chauverel rahibe oluyormuş!.. Sainte Détresse'deki rahibeler topluluğuna veya sörlerin arasına giriyormuş... Ve buna ait tören de, giriş töreni değil, dünyadan elini eteğini çekmek için yapılacak tören olsa gerek... Anlıyor musunuz?.. Bu sabah yapılmış. Beni dinliyor musunuz?.. Evet.. Bu sabah Bienfaisance sokağında saat onbirde yapılmış.

Henri hayretler içine düşmüş, cevap veremiyordu.

«Şunu da kaydedelim ki,» diye sözüne devam etti Antonelli, «ben bu işe inanmadım. Gerçi Pradier ciddi bir adamdır, fakat bazan hayalini fazla çalıştırdığı da olur hani. Evet, inanmadım ben bu habere. Fakat Pradier'yi de suçlamadım. Gayretli insanların cesaretini kırmamak gerek. Ona sadece şunları söyledim: "Peki, ben yarın saat dokuzdan itibaren müdüriyette olacağım. Bir yanlışlığa meydan vermeden haberin doğru olup olmadığını bana bildiriniz." Ve bugün saat dokuzbuçukta Pradier bana telefon etti, haberi kesinlikle doğruladı. Ufak tefek eşyalar, birkaç valiz hazırlanmış. Ve kadın kendisine bunları Jeanne d'Arc vari bakışlarla anlatmış. Haberi ispatlayan bir nokta da şu, kadını Bienfaisance sokağına otomobille bizzat götüren Pradier. Garajın bulunduğu yol üzerinden bana telefon ettiğini söyledi. Evden hareket saat onu çeyrek geçe imiş, çünkü kadın yapacak olan törenden yarım saat önce orada bulunmak istemiş.

– Peki bu mesele sebebiyle, dairesi ne olacak?

– O konuda bir şey bilmiyorum. Belki Pradier, daha sonra size bilgi verecektir... Ben bu haberin doğruluğunda yine tereddütlüydüm. Yanıma meslektaşlardan birini alarak hemen bir otomobile atladım ve bizi Bienfaisance sokağına götürmesini söyledim. Orada bana kapıyı açan kapıcıya hüviyetimi gösterdim, kendisine: «Madam Chauverel'in gelişi sebebiyle bu sabah burada bir tören yapılacağını öğrendik, kendisinin bazı düşmanları olduğunu biliyoruz. Bu yüzden hayatı tehlikede de olabilir. Tören salonuna bir göz atmamız gerek, biz bu işlere alışkın insanlarız, tören sırasında gizlice bulunabileceğimiz bir mahalli bize gösterin, gözetlemek imkânı olan bir mahal,» dedim. Biraz şaşırın, fakat şüpheli olmayan adam, içerden izin alması gerektiğini bize söyledi. Şef olduğunu sandığımız bir kadın biraz sonra yanımıza geldi. Tekrar hüviyet gösterdim ve anlattıklarımı ona da tekrarladım. Bu konuda Madam Chauverel'e bir şey söylememesini rica ettim, aksi halde üzülebileceğini anlattım. Bizi kilise içindeki daireye götürdüler. Etrafa bir göz attık. Bir döner merdivenle galeriye çıkılıyordu. Bu galerinin kuytu bir yerinde bulunmak üzere izin istedik. Bir tehlike olmadığını sezersem oradan ayrılacağımı ve yardımcımı bırakacağımı söyledim. Çünkü başka yerde görülecek işlerim vardı. Mesela sizinle olan randevum.. Bununla birlikte, Madam Chauverel'in ağır ve kullanışsız bir kıyafet içinde tören salonuna girişini görmek istedim. Sizin ancak bu şekilde inanacağınızı düşündüm. Fakat törenin devamını bana sormayın, eğer ilgilenirseniz, orada bıraktığım arkadaşım size tafsilat verebilir. Gerçi edebiyat yapamaz ama, herhalde bu da şart değil.. Ben oradan saat onbirde ayrıldım. Tekrar otomobile atladım, Ménilmontant'a götürmesini söyledim. Yolda tıkanıklıklar vardı. Onbirbuçukta ancak orada olabildim. Siz biraz önce evden ayrılmışsınız. Otomobili de geri göndermiş bulundum, sonra kapıcıdan bıraktığınız notu aldım. Ve yaya geldim. İşte bunun için tepeyi hızla tırmandım, herhalde bu sizi ilgilendiren bir haber?!ll

– Gerçekten... Bana güven veren, beni güçlendiren bir haber...

– Şimdi, belki de sükûnet içinde şurada düşüncelere dalmak ihtiyacındasınız. İsterseniz ben artık döneyim...

– Hayır hayır... İsterseniz yokuş aşağı, şu biçimsiz yollardan birlikte inelim..

Her ikisi de, yüzleri Paris'e dönük, sessizce bayırdan aşağı inmeye başladılar...

J MADAME CHAUVEREL AYRI BİR KADIN ULES ROMAINS

1946'da, Fransız romanına katkısından ötürü, Académie Française'ye üye seçilen Jules Romains, bu romanında, yarı polisiye bir kurgu içinde "ayrı ve tuhaf bir kadın olarak nitelenen Madame Cahuverel ve çevresi"ni akıcı bir dille anlatıyor. Saygın bir kadının gizemlerle dolu aile ilişkileri, uluslararası düzeydeki politik bağları, birden en yakın çevresinde kendisine yönelik kuşkular doğmasına yol açar. Adı üzerinde gelişen olayların baskısı altında, soluğu manastırda almak zorunda kalır...

Ünanimizm akımının önde gelen temsilcisi Romains'e göre: "... insanların tek bir topluluk ruhu içinde birleşmeleri, ortak bir bilinçte buluşmaları gereklidir. Genellikle kentlerde ve toplu biçimde yaşamak zorunda kalan insanların bireyci bir tutum takınması giderek olanaksızlaştığından, birlikte yaşamayı öğrenmek tek çözüm olarak ortaya çıkar. Bu ortaklık duygusu kişiyi yalnızlıktan kurtarıp yaşama bağlar ve canlandırır. Romains'e göre bu duygu yalnızca canlı varlıkları değil, cansızları da kapsar ve insanlar yaşadıkları çevre ile bütünleşirler. Sokaklar, kahveler, fabrikalar, doğadaki varlıklar da bu ortaklığa katılırlar." (Türk ve Dünya Ünlüleri Ans.) Üslubunu da akımın gereklerine uyduran, bu nedenle simgelerden uzak bir anlatım tutturana Romains, "gündelik olayları yalın, dolaysız, ancak canlı bir anlatımla dile getirir. Psikolojik irdelemelere, uzun betimlemelere girişmez."